

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN BİREYLERE YÖNELİK II. ULUSAL EYLEM PLANI (2023-2030)

2023-2025 YILI FAALİYET İZLEME RAPORU

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ANKARA / 2026

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN BİREYLERE YÖNELİK

II. ULUSAL EYLEM PLANI (2023-2030)

2023-2025 YILI FAALİYET İZLEME RAPORU

**AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

ANKARA

2026

Hazırlayan

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Engelli Politikaları Daire Başkanlığı

Rapor Hazırlama Grubu

Yurdagül GÜNEŞ-Eğitim Uzmanı
Özge AYDOĞDU-ASH Uzmanı
Özge İrem BAYRAM AVCI-ASH Uzm. Yrd.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	5
RAPOR ÖZETİ.....	7
1. AMAÇ- “Toplumsal Kabulü ve Bilinci Artırmak”	13
1.1.OSB Hakkında (erken belirteçler, etkili müdahaleler) konusunda bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin düzenlenmesi.....	15
2.AMAÇ- “İstatistik Üretilerek Veriye Dayalı İzlemeyi Sağlamak”	37
2.1 OSB özelinde istatistiklerin üretilmesi ve paylaşılmasının sağlanması.....	39
3. AMAÇ -“Erken Tanı, Takip ve Müdahale Programlarını Güçlendirmek”	45
3.1.Erken tanı ve erken müdahale hizmetlerinde kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi.....	47
3.2. Müdahale hizmetlerinin kapasitesinin artırılması ve yaygınlaştırılması	53
4. AMAÇ- Etkili Sosyal Hizmet Modelleriyle Bireyi ve Aileyi Güçlendirmek.....	61
4.1. Bakım kuruluşlarında yaşamını sürdüren OSB olan bireylere yönelik çalışmaların OSB konusunda uzmanlaşmış personel tarafından yürütülmesi	62
4.2. OSB olan çocuklara yönelik aile temelli erken müdahale modelinin geliştirilmesi.....	70
4.3. OSB çocuğu olan aileler için bireysel danışmanlık hizmeti sağlanması	71
4.4 Resmi bakım kuruluşlarının kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi.....	74
4.5 OSB olan bireylere ve ailelerine yönelik iklim değişikliği, pandemi, afet ve acil durum konularında bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi.....	77
5. AMAÇ Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Çalışmalarını Desteklemek	81
5.1 OSB’nin nedenleri ve sağlıklı beslenme, egzersiz yapma gibi konularda yapılacak bilimsel araştırma projeleri ile yeni ölçme ve değerlendirme araçlarının geliştirilmesine veya uyarlanmasına yönelik çalışmaların desteklenmesi	83
5.2. Çocuğu OSB tanısı alan ailelere hizmet verecek bilimsel temelli müdahale protokollerinin ve uygulamalarının hayata geçirilmesi.	86
5.3 Yükseköğretim kurumlarında OSB alanında bilimsel araştırmalar/çalışma yürütecek birimlerin kurulması.....	88
5.4 Kanıt temelli uygulamaların OSB olan bireylere hizmet veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yaygınlaştırılmasının desteklenmesi	90
5.5 Üniversitelerin OSB olan bireyler yönelik yürütülecek bilimsel araştırmalarla yenilikçi çözümlerin geliştirilmesi.....	95

6. Amaç- Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek	97
6.1.Eğitim hakkının gerçekleştirilmesinde kaynaştırma/ bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamasının yaygınlaştırılması, olumlu tutum ve farkındalık sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması	99
6.2. OSB olan bireylerin, her tür ve kademedeki eğitim ve sınav ortamlarında standartların yükseltilmesi ile özel eğitim hizmetlerine ve bilgiye erişimlerinin desteklenmesi	106
6.3.OSB olan bireylerin, her tür ve kademedeki eğitim ve sınav ortamlarında standartların yükseltilmesi ile özel eğitim hizmetlerine ve bilgiye erişimlerinin desteklenmesi	116
6.4.OSB olan bireylere yönelik destek eğitim hizmetlerinin güçlendirilmesi	124
6.5.OSB olan bireylerin eşit eğitim hakkından yararlandırılmasını desteklemek için insan kaynağının yetiştirilmesi	131
7. Amaç- Çalışma Hakkının Hayata Geçirilmesi İçin Açık, Bütünleştirici ve Erişilebilir İş Piyasası ve Çalışma Ortamları Oluşturmak	137
7.1.OSB olan bireylerin açık iş gücü piyasasında istihdam alanında destekli istihdam modelinin benimsenmesi; iş öncesi, işe giriş ve işte kalış aşamalarında takibinin sağlanması	139
7.2.Açık iş gücü piyasasında istihdamı güç OSB olan bireyler için korumalı işyerlerinin kurulması..	145
7.3.Erken emeklilik ve sosyal güvenlik şemsiyesinin sürekli bakım veren için de sağlanması	147
8. Amaç Sportif, Sanatsal ve Kültürel Etkinliklere Katılımı Desteklemek.....	149
8.1.Sanatsal, sportif, sosyal ve kültürel etkinlik hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılması	151
8.2.OSB olan bireyler için spor çalışmalarının bilimsel temellere uygun hale getirilmesi ve eğitici eğitimlerinin düzenlenmesi.....	165
8.3.OSB olan bireylere hizmet veren spor kulüplerinin izlenmesinin sağlanması	171
8.4.OSB olan bireyler için müzik, sahne ve plastik sanatları çalışmalarının bilimsel temellere uygun hale getirilmesi ve eğitici eğitimlerinin düzenlenmesi	173
9. Amaç İş Birliği ve Koordinasyona Dayalı İzleme Sistemini Geliştirmek	175
9.1. Kurumların OSB alanında etkili uygulamalar yapabilmesi için faaliyetlerinin dönemsel olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi	177

SUNUŞ

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında engelli ve yaşlı bireylerin toplumsal hayata eşit ve etkin katılımını sağlamakla görevlidir. Bu doğrultuda sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmekte ve ilgili kurumlar arasında koordinasyon sağlamaktadır.

Son yıllarda, otizm spektrum bozukluğu (OSB) yaygınlığındaki artış Bu durumun, otizm alanında daha kapsamlı ve özel politika ihtiyacını ortaya koymaktadır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, bu çerçevede otizmli bireyler ve ailelerine yönelik ihtiyaç odaklı çalışmalarını sürdürmektedir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (EYHGM), “Down Sendromu, Otizm ve Diğer Gelişim Bozukluklarının Yaygınlığının Tespiti ile İlgili Bireylerin ve Ailelerinin Sorunlarının Çözümü İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu’nun 2020 yılında yayınlanmış olan meclis raporunda yer verilen önerileri ile I. Otizm Eylem Planı (2016-2019)”’nda kısmen gerçekleşen veya gerçekleşmeyen tedbirleri revize ederek kamu, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler ile iş birliği içinde eylem planının ikincisi hazırlanmıştır.

Kamuoyu ile 2 Nisan 2023 tarihinde paylaşılan II. Ulusal Otizm Eylem Planı (2023–2030)’nda; toplumsal farkındalığın artırılması, erken tanı ve müdahale süreçlerinin güçlendirilmesi, bilimsel araştırmaların, eğitim ve sosyal hizmetlerin geliştirilmesi, istihdamın desteklenmesi ve kurumlar arası iş birliğinin artırılması gibi alanlar kapsamında 9 amaç ve faaliyetler bulunmaktadır. Eylem planının uygulanmasında Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, TÜBİTAK, İŞKUR ve YÖK başta olmak üzere birçok kurum sorumluluk üstlenmektedir.

Eylem planı uygulama ve izleme süreci EYHGM koordinasyonunda yürütülmektedir. Merkez teşkilatta oluşturulan Yürütme Kurulu; illerde ise İl İzleme Komisyonları aracılığıyla otizm eylem planı faaliyetleri düzenli olarak takip edilmektedir.

Bu kapsamda, merkez teşkilat yöneticileri ve otizm alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin katılımıyla II. Ulusal Otizm Eylem Planı Yürütme Kurulu toplantısı gerçekleştirilmiş, toplantıda yapılan çalışmalar ve ilerlemeler değerlendirilmiştir.

Planın taşrada etkin şekilde uygulanabilmesi amacıyla 81 ilde, vali yardımcıları başkanlığında Otizm İl İzleme Komisyonları oluşturulmuştur. Bu komisyonlar, belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde çalışmakta ve yılda üç kez toplanarak il düzeyindeki faaliyetleri izlemektedir.

Bütüncül yaklaşım, çok paydaşlı yönetim, veri temelli izleme ve yerleştirilmiş uygulama modeli ile Türkiye’de otizm alanında stratejik politika çerçevesini güçlendiren temel belge niteliğinde olan II. Ulusal Otizm Eylem Planı (2023-2030)’nın 2023-2025 yıllarını kapsayan iki yıllık faaliyet raporu hazırlanmıştır. Raporlama Bakanlıkların merkez teşkilatlarından ve il izleme komisyonlarından alınan bilgiler doğrultusunda yapılmış olup kurumların verdiği cevaplarla sınırlı bırakılmıştır. Hazırlanan bu rapor, eylem planı faaliyetlerinin merkez ve iller bazında uygulanmasına katkı sağlayacaktır.

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

RAPOR ÖZETİ

II. Ulusal Otizm Eylem Planı (2023–2030)

1.AMAÇ- “Toplumsal Kabulü ve Bilinci Artırmak”

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) koordinasyonunda ve II. Ulusal Otizm Eylem Planı’nın 1. amacı kapsamında yürütülen çalışmalar; otizm spektrum bozukluğuna ilişkin toplumsal farkındalığın artırılması, ailelerin güçlendirilmesi ve mesleki kapasitenin geliştirilmesi hedefleri doğrultusunda ülke genelinde yaygın ve çok paydaşlı bir yapı içinde gerçekleştirilmiştir.

Bu kapsamda seminer, panel, çalıştay, konferans ve çeşitli sosyal-kültürel etkinlikler, mavi ve kırmızı ışıklandırma ile geniş kitlelere ulaşılmış; afiş, broşür, kamu spotu ve dijital içerikler aracılığıyla ulusal ve yerel düzeyde görünürlük artırılmıştır.

Ailelere yönelik eğitim, danışmanlık ve destek hizmetleri yaygınlaştırılarak bakım becerileri, iletişim, davranış yönetimi ve günlük yaşam konularında kapasiteleri güçlendirilmiştir. Eş zamanlı olarak öğretmenler, sağlık çalışanları ve diğer ilgili meslek gruplarına yönelik hizmet içi eğitimlerle birey merkezli uygulamalar ve müdahale becerileri geliştirilmiştir.

Kamu kurumları, üniversiteler, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasında iş birliği artırılmış; sürdürülebilir eğitim modelleri ve farkındalık çalışmaları desteklenmiştir.

Yürütülen farkındalık, bilgilendirme faaliyetleri otizm alanında hizmet kapasitesi ve kurumsal iş birliğini güçlendirerek daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir destek sisteminin gelişimine katkı sağlamıştır.

2.AMAÇ- “İstatistik Üretilerek Veriye Dayalı İzlemeyi Sağlamak”

ASHB koordinasyonunda merkez ve iller düzeyinde otizmli bireylere yönelik hizmetlerin etkinliğini artırmak amacıyla veri temelli izleme, değerlendirme ve koordinasyon mekanizmalarının güçlendirilmesine yönelik önemli adımlar atılmıştır. Bu süreç **çok paydaşlı** süreç olup kurumlar arası iş birliğinin artırılmasına katkı sağlamıştır.

Bazı illerde veri izleme ve değerlendirme komisyonları kurulmuş, paydaş kurumlar arasında görev ve sorumluluklar netleştirilmiş verilerin düzenli akışı yerine istatistik paylaşımı konusunda ilerlemeler kaydedilmiştir.

ASHB, Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler ile iş birlikleri sayesinde veri paylaşımı ve analiz süreçleri desteklenmiş, veri akışı düzenli ve sürdürülebilir hâle getirilmiştir.

Hizmet planlamasını güçlendirmek amacıyla bazı illerde risk haritaları hazırlanmış; kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuat çerçevesinde protokoller oluşturulmuş ve raporlama süreçleri yürütülmüştür.

Bu çalışmalar, veri temelli karar alma kapasitesini artırmış, hizmetlerin izlenebilirliğini geliştirmiş ve kurumlar arası eş güdümü güçlendirmiştir. Ancak, veri paylaşımında sorumlu kurumların KVKK değerlendirmeleri nedeniyle sistematik ve sürdürülebilir veri üretimine yönelik genel bir mekanizma henüz tam olarak oluşturulamamıştır.

3. AMAÇ -“Erken Tanı, Takip ve Müdahale Programlarını Güçlendirmek”

II. Ulusal Otizm Eylem Planı (2023–2030)’nın Sağlık Bakanlığı sorumluluğunda olan 3. Amaç kapsamında yürütülen faaliyetlerde, otizm spektrum bozukluğu alanında sağlık hizmetlerinin etkinliği ve sürdürülebilirliği artırılması amaçlanmıştır.

Bu amaçla **yürütülen çalışmalardan**, Dijital İzleme ve Tarama programı, HYP modülü 15 Eylül 2025'te devreye alınmış, 2025 yılı itibarıyla 206.746 çocuk taranmış ve aile hekimlerinin vaka takibi sistematik hale getirilmiştir. Çok disiplinli eğitim programlarıyla 5.522 sağlık personeli eğitilmiş; erken müdahale, davranış analizi, beslenme ve acil sağlık müdahalesi konularında bilgi ve beceriler artırılmıştır. Otizm ve özel gereksinimli çocuklara yönelik rehberler hazırlanıp dijital ortamda erişime sunulmuş, yaşam boyu hizmet yaklaşımı desteklenmiştir. 14 ilde **Çok Disiplinli Hizmet Modelleri/ ÇÖZGEM** merkezleri faaliyet göstermekte olup 876 kamu ruh sağlığı polikliniği ile birlikte otizmlili bireylere kapsamlı ve standart hizmet sunulmaktadır. Ayrıca, Bireysel Hizmet Danışmanlığı (BHD) uygulamasına başlanmış pilot uygulamalar kapsamında 503 kişiye danışmanlık verilmiş, hizmetlere erişim ve toplumsal katılım kolaylaştırılmıştır.

Gerçekleştirilen faaliyetlerle, otizmlili bireylerin ve ailelerinin erişim, hizmet kalitesi ve yaşam kalitesini artırılmış, sistematik ve sürdürülebilir bir hizmet altyapısı oluşturulmuştur.

4.AMAÇ- Etkili Sosyal Hizmet Modelleriyle Bireyi ve Aileyi Güçlendirmek

II. Ulusal Otizm Eylem Planı (2023–2030)'nın ASHB sorumluluğunda olan 4. Amaç kapsamında, bakım kuruluşlarında yaşayan otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan bireylere yönelik hizmetlerin kalitesini artırmak ve uzmanlaşmış personel ile yürütülmesini sağlamak amacıyla kapsamlı çalışmalar yürütülmüştür.

Bakım kuruluşlarında görev yapan personelin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi, niteliksel bakım hizmetinin sunulması amacıyla “Bakım Kuruluşları İçin İşlevsel Eğitim Programı İhtiyaç Analizi Raporu” hazırlanmıştır.

Otizmlili bireye hizmet sunan bakım kuruluşu personeline yönelik “Otizm Temel Eğitim Programı” düzenlenmiş, personelin OSB farkındalığı, iletişim, davranış yönetimi, öz bakım ve etik konularında yetkinlik artırılmıştır.

Türkiye’de “Aile Temelli Ulusal Erken Müdahale Sistemi” kurulması amacıyla 0–8 yaş arası gelişimsel riski bulunan çocuklar için proje geliştirilmiştir. Gerçekleştirilen proje ile gelişimsel riski bulunan çocuklar için gelişimini desteklemeye yönelik gelişim planları oluşturulmaktadır. Bugüne kadar pilot uygulama yürütülen 4 ilde 195 aileye destek sağlanmıştır. Pilot projenin, aşamalı olarak ülke geneline yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

ASHB hizmetinden yararlansın veya yararlanmasın otizmlili çocuğu bulunan ailelere yönelik “Bireysel Sosyal Hizmet Danışmanlığı Projesi” geliştirilmiştir. Eylem planı faaliyetleri olarak başlatılan proje, İl ASH Müdürlükleri veya Sosyal Hizmet Merkezlerinde görevli danışmanlar tarafından otizmlili çocuğu olan ailelerin ihtiyaç tespiti yapılarak ailelere psikososyal destek, sosyal yardım ve kurumlar arası işlerinde destek sağlanmaktadır.

5.AMAÇ Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Çalışmalarını Desteklemek

Sağlık Bakanlığı eylem planı faaliyeti olarak, otizmlili bireylerde beslenmenin önemine dikkat çekilerek Türkiye genelinde sağlık profesyonelleri ve aileler için, bilimsel ve kanıta dayalı güncel yaklaşımları içeren “**Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme**”, kitabı hazırlanmış, dağıtımı yapılmıştır. Bu kitapta OSB’li çocukların özel beslenme ihtiyaçlarına da yer verilmektedir. Kitaba internet üzerinden açık erişim sağlanmış, taşra teşkilatına ve İl Sağlık Müdürlüklerine iletilmiştir. Uzaktan eğitim programı kapsamında sağlık personelinin (diyetisyen, çocuk gelişimci, ergoterapist vb.) eğitimleri sağlanmıştır.

YÖK üniversitelerin, otizm alanında araştırma, uygulama merkezleri açmaları konusunda başvuruları değerlendirmekte olup YÖK verilerine göre 11 yükseköğretim kurumunda “otizm” araştırma ve uygulama merkezi bulunmaktadır; 2025 yılında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinde yeni bir araştırma ve uygulama merkezi açılmıştır.

MEB, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde videolu eğitim içerikleri hazırlanmakta ve EBA platformu üzerinden erişime sunulmaktadır.

OSB alanında yürütülen projeler, bilimsel araştırmaları desteklemek, aileleri güçlendirmek, sosyal katılımı artırmak ve kapsayıcı toplum uygulamalarını yaygınlaştırmak amacıyla devam etmektedir.

Eylem planı çalışmalarıyla, otizmlili çocukların beslenme, eğitim ve araştırma alanlarında bilgiye erişimleri artmış olup hizmet kalitesi ve bilimsel kapasitenin güçlendiği anlaşılmıştır. Otizm alanında sürdürülebilir ve kapsayıcı uygulamaların güçlendirilmesine katkı sağladığı görülmektedir.

6. Amaç- Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

OSB alanında görev yapan öğretmen ve eğitim personeline yönelik hizmet içi eğitimlerin yaygınlaştığı, bazı illerde yüksek katılım sağlanırken bazı illerde daha hedefli ve sınırlı gruplara yönelik uygulamaların gerçekleştirildiği görülmektedir. Özel eğitim alanında hem öğretmen ve personel kapasitesinin geliştirilmesine hem de kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarının güçlendirilmesine yönelik eğitim faaliyetlerinin yaygınlaştığı görülmektedir.

Otizm spektrum bozukluğu (OSB) alanında farkındalık artırmaya yönelik iller genelinde çok sayıda eğitim, seminer, kamu spotları, broşür ve afişler, kampanya, dijital içerik ve sosyal etkinlik gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu çalışmalar; öğretmenler, veliler, öğrenciler ve toplumun genelini kapsayacak şekilde planlanmış ve farklı iletişim kanalları üzerinden yaygınlaştırılmıştır.

Türkiye genelinde OSB farkındalığının artırılmasına yönelik çalışmaların yaygın, çok kanallı ve sürekli hale geldiği; özellikle dijital içerik üretimi, okul temelli eğitimler ve veli bilgilendirme faaliyetlerinin sürecin temel bileşenleri olduğu görülmektedir.

Otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan bireylerin mesleki, sosyal ve yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik Halk Eğitim Merkezleri, özel eğitim kurumları ve ilgili kamu kurumları tarafından çeşitli kurs ve atölye faaliyetlerinin yürütüldüğü görülmektedir. Genel olarak illerde el sanatları, yiyecek-içecek hizmetleri, spor, doküma, takı tasarımı, bilgisayar kullanımı ve sosyal uyum becerileri gibi alanlarda kurslar açılmış OSB olan bireylerin bu programlara katılımı sağlanmıştır.

İl bazında otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan bireyler ve ailelerine yönelik psikolojik danışmanlık, psikososyal destek ve rehberlik hizmetlerinin farklı düzeylerde sunulduğu görülmektedir.

OSB alanında lisansüstü eğitim ve akademik uzmanlaşmanın bazı üniversitelerde kurumsallaşmış olduğu, bazı üniversitelerde ise program geliştirme ve kapasite artırma çalışmalarının devam ettiği görülmektedir. Bu durum, ülke genelinde OSB alanında akademik insan kaynağının güçlendirilmesine yönelik sürecin aşamalı olarak ilerlemektedir.

7. Amaç- Çalışma Hakkının Hayata Geçirilmesi İçin Açık, Bütünleştirici ve Erişilebilir İş Piyasası ve Çalışma Ortamları Oluşturmak

Ülke genelinde görev yapan Engelli İş Koçlarına yönelik “Engelli İş Koçluğu Branş Eğitimi” ve “Destekli İstihdam ve İş Koçluğu Eğitimi” gerçekleştirilmiştir. İl düzeyinde yürütülen faaliyetler kapsamında, otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan bireylerin iş gücü piyasasına katılımını artırma-

ya yönelik bilgilendirme, danışmanlık, iş koçluğu, işveren farkındalığı ve işe yerleştirme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Yürütülen faaliyetlerin OSB’li bireylerin istihdam edilebilirliğini artırmaya, iş gücü piyasasına erişimlerini kolaylaştırmaya ve kurumlar arası koordinasyonu güçlendirmeye yönelik olduğu; önemli sayıda katılımcıya ulaşıldığı görülmektedir.

8. Amaç Sportif, Sanatsal ve Kültürel Etkinliklere Katılımı Desteklemek

Sorumlu ve ilgili kurumlar iş birliğiyle otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan bireylere yönelik spor temelli eğitimler, antrenör kapasite geliştirme faaliyetleri, farkındalık çalışmaları ve sosyal katılım programlarının ülke genelinde yaygın şekilde yürütüldüğü görülmektedir.

OSB’li bireylerin spor yoluyla sosyal hayata katılımını artırmaya yönelik çalışmaların yaygınlaştığı; antrenörlerin mesleki yeterliliklerinin geliştirildiği ve üniversite–kamu–yerel yönetim iş birliklerinin güçlendiği görülmektedir. Spor temelli müdahalelerin hem bireysel gelişim hem de toplumsal farkındalık açısından önemli bir uygulama alanına dönüştüğü değerlendirilmektedir.

OSB bireylerin spora erişiminin giderek yaygınlaştığı, kulüp sayısı ve branş çeşitliliğinin arttığı, ancak bazı illerde lisanslama, aktiflik ve raporlama süreçlerinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Spor kulüpleri aracılığıyla hem fiziksel gelişim hem de sosyal katılımın desteklenmesine yönelik çalışmaların ülke genelinde devam ettiği değerlendirilmektedir.

9. Amaç İş Birliği ve Koordinasyona Dayalı İzleme Sistemini Geliştirmek

II. Ulusal Otizm Eylem Planı (2023–2030) kapsamında izleme, raporlama ve değerlendirme süreçlerinin etkin ve sistematik bir şekilde yürütülmesini teminen, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından “İzleme ve Değerlendirme Çalışma Usul ve Esasları” hazırlanmış ve 81 İl Aile ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne iletilmiştir. Bu doğrultuda, Vali Yardımcısı başkanlığında İl İzleme Komisyonları kurulmuştur.

81 ilde, Ulusal Otizm Eylem Planı (2023–2030) kapsamındaki faaliyetler belirlenmiş ve söz konusu faaliyetler İl Otizm İzleme Komisyonları tarafından onaylanmıştır. Komisyonların yılda en az üç kez toplanması öngörülmekte olup, toplantı tutanaklarının izlenmesi Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü merkez sekreteryası tarafından yürütülmektedir.

Ayrıca, il düzeyinde görev yapan İl Otizm Eylem Planı koordinatörlerine yönelik bilgilendirme ve rehberlik faaliyetleri düzenli olarak sürdürülmektedir.

Yürütülen izleme çalışmaları sonucunda, bazı illerde otizm alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda, İl İzleme Komisyonlarına katılımın sağlanabilmesi amacıyla il koordinatörlerinin otizm konfederasyonları ve engelli örgütlenmeleri ile iş birliği geliştirmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Amaç	Strateji	Toplam Faaliyet Sayısı
1. Toplumsal Kabulü ve Bilinci Artırmak	OSB hakkında (erken belirteçler, etkili müdahaleler) konusunda bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin düzenlenmesi.	4
	Toplumsal kabule yönelik farkındalık ve bilgilendirme çalışmalarının toplumun üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi	1
2. İstatistik Üretilerek Veriye Dayalı İzlemeyi Sağlamak	OSB özelinde istatistiklerin üretilmesi ve paylaşılmasının sağlanması.	4
3. Erken Tanı, Takip ve Müdahale Programlarını Güçlendirme	Erken tanı ve erken müdahale hizmetlerinde kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi	5
	Müdahale hizmetlerinin yaygınlaştırılması	6
4. Etkili Sosyal Hizmet Modelleriyle Bireyi ve Aileyi Güçlendirmek	Bakım kuruluşlarında yaşamını sürdüren OSB olan bireylere yönelik çalışmaların OSB konusunda uzmanlaşmış personel tarafından yürütülmesi.	3
	OSB olan çocuklara yönelik aile temelli erken müdahale modelinin geliştirilmesi.	1
	OSB çocuğu olan aileler için bireysel danışmanlık hizmeti sağlanması	1
	Resmi bakım kuruluşlarının kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi.	2
	OSB olan bireylere ve ailelerine yönelik iklim değişikliği, pandemi, afet ve acil durum konularında bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi	2
5. Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Çalışmalarını Desteklemek	OSB'nin nedenleri ve sağlıklı beslenme, egzersiz yapma gibi konularda yapılacak bilimsel araştırma projeleri ile yeni ölçme ve değerlendirme araçlarının geliştirilmesine veya uyarlanmasına yönelik çalışmaların desteklenmesi.	3
	Çocuğu OSB tanısı alan ailelere hizmet verecek müdahale protokollerinin ve uygulamalarının hayata geçirilmesi.	3
	Yükseköğretim kurumlarında alanında bilimsel araştırmalar/çalışma yürütecek birimlerin kurulması	1
	Kanıt temelli uygulamaların OSB olan bireylere hizmet veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yaygınlaştırılmasının desteklenmesi	3
	Üniversitelerin OSB olan bireyler yönelik yürütülecek bilimsel araştırmalarl yenilikçi çözümlerin geliştirilmesi	1

Amaç	Strateji	Toplam Faaliyet Sayısı
6. Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek	<i>Eğitim hakkının gerçekleştirilmesinde kaynaştırma/ bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamasının yaygınlaştırılması, olumlu tutum ve farkındalık sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması</i>	1
	<i>OSB olan bireylerin, her tür ve kademedeki eğitim ve sınav ortamlarında standartların yükseltilmesi ile özel eğitim hizmetlerine ve bilgiye erişimlerinin desteklenmesi</i>	6
	<i>OSB olan bireylerin eğitime erişimlerinin artırılması</i>	3
	<i>OSB olan bireylere yönelik destek eğitim hizmetlerinin güçlendirilmesi.</i>	4
	<i>OSB olan bireylerin eşit eğitim hakkından yararlandırılmasını desteklemek için insan kaynağının yetiştirilmesi</i>	3
	<i>Sektörün ihtiyaçları doğrultusunda yeni mesleklerin (Köylüleştirici Kişi) yeterliliklerinin belirlenmesi</i>	1
7. Çalışma Hakkının Hayata Geçirilmesi İçin Açık, Bütünleştirici ve Erişilebilir İş Piyasası ve Çalışma Ortamları Oluşturmak	<i>OSB olan bireylerin açık iş gücü piyasasında istihdam alanında destekli istihdam modelinin benimsenmesi; iş öncesi, işe giriş ve işte kalış aşamalarında takibinin sağlanması.</i>	2
	<i>Açık iş gücü piyasasında istihdamı güç OSB olan bireyler için korumalı işyerlerinin kurulması.</i>	1
	<i>Erken emeklilik ve sosyal güvenlik şemsiyesinin sürekli bakım veren için de sağlanması</i>	1
8. Sportif, Sanatsal ve Kültürel Etkinliklere Katılımı Desteklemek	<i>Sanatsal, sportif, sosyal ve kültürel etkinlik hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılması</i>	5
	<i>OSB' olan bireyler için spor çalışmalarının bilimsel temellere uygun hale getirilmesi ve eğitici eğitimlerinin düzenlenmesi</i>	2
	<i>OSB olan bireylere hizmet veren spor kulüplerinin izlenmesinin sağlanması</i>	1
	<i>OSB olan bireyler için müzik, sahne ve plastik sanatları çalışmalarının bilimsel temellere uygun hale getirilmesi ve eğitici eğitimlerinin düzenlenmesi</i>	1
9. İş Birliği ve Koordinasyona Dayalı İzleme Sistemini Geliştirmek	<i>Erken emeklilik ve sosyal güvenlik şemsiyesinin sürekli bakım veren için de sağlanması.</i>	4

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI**

**TOPLUMSAL KABULÜ VE BİLİNCİ
ARTIRMAK**

1. Amaç Toplumsal Kabulü ve Bilinci Artırmak

1.1. OSB Hakkında (erken belirteçler, etkili müdahaleler) konusunda bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin düzenlenmesi

1.1.1. Kamu spotları, kısa film, sosyal medya paylaşımları, belgesel, kısa film yarışması, ulusal kampanya v.b yapılacaktır.	Sorumlu Kurum ASHB	Süre 2 YIL	Performans Göstergesi 1. Kısa film senaryosu 2. Kamu Spotu yayınlanması 3. Sosyal Medya Çalışmaları 4. Belgesel Yayınlanması 5. Kısa Film Yarışması 6. Düzenlenen kampanyanın adı 7. Radyo ve TV programı söyleşi
--	---	--------------------------	---

Gerçekleşme Özeti:

ASHB

1.1.1 kapsamında, Bakanlığımız koordinasyonunda; kamu kurum ve kuruluşları, spor federasyonları ve otizm alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde, otizm spektrum bozukluğuna yönelik toplumsal farkındalığın artırılması amacıyla ülke genelinde çok sayıda etkinlik gerçekleştirilmektedir. Özellikle 2 Nisan Dünya Otizm Günü ve Nisan ayı boyunca; seminer, söyleşi, panel, çalıştay ve konferans gibi bilimsel ve eğitsel faaliyetlerin yanı sıra; sinema gösterimleri, tiyatro etkinlikleri, piknik organizasyonları, otizm şenlikleri, spor karşılaşmaları kapsamında farkındalık pankartları, el baskısı atölyeleri ve bowling etkinlikleri düzenlenmiştir. Ayrıca, birçok ilde afiş ve broşür dağıtımı, kamu spotları, kısa filmler, bilgi yarışmaları, sosyal medya kampanyaları ile yerel basın ve yayın organlarında söyleşiler gerçekleştirilmiş; ulusal ve yerel televizyon kanalları ile radyo programlarında farkındalık artırıcı içerikler kamuoyuyla paylaşılmıştır. 81 İl Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri koordinasyonunda yürütülen çalışmalar; kamu kurumları, yerel yönetimler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının etkin iş birliği ile hayata geçirilmiştir. Bu doğrultuda, birçok ilde eş zamanlı olarak düzenlenen faaliyetler aracılığıyla binlerce vatandaşa doğrudan ulaşılmış; billboardlar, sosyal medya ve medya çalışmaları sayesinde geniş kitlelere dolaylı erişim sağlanmıştır. Gerçekleştirilen etkinlikler arasında meydan programları, yürüyüşler, konserler, sergiler, spor organizasyonları, okul ve üniversitelerde düzenlenen bilgilendirme eğitimleri ile otizmliler ve ailelerinin aktif katılımıyla gerçekleştirilen etkinlikler yer almıştır. Bunun yanı sıra, farkındalık amacıyla kamu binalarında mavi ve kırmızı ışıklandırmalar yapılmış, billboard ve LED ekran uygulamaları kullanılmış, hane ziyaretleri ve aile odaklı sosyal hizmet çalışmaları yürütülmüştür. Tüm bu faaliyetler sonucunda; otizme ilişkin toplumsal farkındalığın artırılmasına, erken tanı ve eğitimin öneminin geniş kitlelere aktarılmasına, otizmliler ve ailelerinin toplumsal görünürlüğü ve kabulünün güçlendirilmesine ve kurumlar arası iş birliği ile koordinasyon kapasitesinin geliştirilmesine önemli katkılar sağlanmıştır.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Antalya ilinde,** Nisan ayı içerisinde bir hafta boyunca farkındalık amacıyla dev ekranlarda bilgilendirici içerikler billboardlarda sergilenmiştir. İl Müdürlükleri ve SHM'lerde görev yapan mesleki personele farkındalık eğitimi verilmiştir. Bununla birlikte, diğer illerde belediye binaları, tarihi eserler ve kurumlar mavi ışıkla aydınlatılmış; alışveriş merkezlerinde ve millet bahçelerinde stantlar açılarak broşür dağıtımı yapılmıştır. Bazı illerde ise ev ziyaretleri gerçekleştirilerek ailelere doğrudan ulaşılmıştır.

- **Bursa ilinde**, 2 Nisan etkinlikleri kapsamında 16 derneğin katılımıyla Vosvos araç konvoyu ve farkındalık yürüyüşü düzenlenmiştir.
- **Adıyaman ilinde**, konteyner yerleşim alanları ziyaret edilerek farkındalık çalışmaları yürütülmüştür.
- **Diyarbakır ilinde**, ASH İl Müdürlüğünden hizmet alan OSB tanıli çocuklar ve aileleri için Kızılay iş birliğiyle yemek ikramı yapılmış; gönüllüler eşliğinde çocukların keyifli vakit geçirmesini sağlayacak boyama, baskı ve müzik etkinlikleri düzenlenmiştir.
- **Kahramanmaraş ilinde** farkındalık yürüyüşü, fidan dikme etkinliği, panel ve otizmli bireyler ile ailelerine yönelik öğle yemeği programı gerçekleştirilmiş ve bu etkinlikler ulusal medyada yer almıştır. Ayrıca, paydaş kurumlar, sivil toplum kuruluşları ve İstiklal Üniversitesi iş birliğiyle üniversite kampüsünde OSB'li bireyler ve ailelerinin katılımıyla sanatsal çalışmalar, halk oyunları ve sportif faaliyetler düzenlenmiş; katılımcılara hediyeler takdim edilmiştir.
- **Zonguldak ilinde**, Bülent Ecevit Üniversitesi ve KOPDER iş birliğiyle tiyatro gösterisi ve konser etkinliği gerçekleştirilmiştir.
- **Kayseri ilinde**, 2 Nisan kapsamında Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ile iş birliği yapılarak OSB'li çocuklara yönelik atletizm müsabakası düzenlenmiş ve katılımcılara madalya takdim edilmiştir. Ayrıca il genelindeki camilerde verilen vaazlarda otizm konusuna yer verilmiştir.
- **Ağrı ilinde**, otizmli çocukların hazırladığı ürünlerin satışı gerçekleştirilmiş; Kızılay ve Valilik desteğiyle 250 kişiye yemek ikram edilmiş ve eğlence etkinliği düzenlenmiştir.
- **Karabük ilinde**, "Her Hafta Bir Mahallemizdeyiz" projesi kapsamında otizm tanıli bireylerin ailelerine ev ziyaretleri gerçekleştirilmiş; Ramazan ayı boyunca teravih namazı sonrasında vatandaşlara bilgilendirici broşürler dağıtılmıştır.
- **Sivas ilinde**, çocuklara yönelik hizmet sunan kuruluşlarda otizm temalı bilgilendirme panoları oluşturulmuştur.
- **Samsun ilinde**, Otizm Eylem Planı kapsamında İl Tarım ve Orman Müdürlüğü personeline yönelik Otizm Spektrum Bozukluğu farkındalık eğitimi düzenlenmiştir. Zirai Karantina Müdürlüğü toplantı salonunda gerçekleştirilen eğitimde, OSB'nin erken belirtileri ve erken müdahalenin önemi hakkında bilgiler paylaşılmıştır. Eğitimle, özellikle kırsalda görev yapan personelin farkındalığının artırılması ve erken tanı ile doğru müdahalenin önemine dikkat çekilmesi amaçlanmıştır.
- **Rize ilinde**, özel eğitim kurumları ile ASH İl Müdürlüğü ve SHM'lerin katılımıyla balon uçurma ve fidan dikme etkinlikleri gerçekleştirilmiştir.
- **Eskişehir ilinde**, 2024 yılında 10-16 Mayıs Engelliler Haftası kapsamında "Engelsiz Sokak Festivali" düzenlenmiştir. Festival, farkındalık yürüyüşü ile başlamış ve engelli bireylerin sahne gösterileriyle devam etmiştir. 16 STK ve 3 belediye, açtıkları stantlarda ürünlerini sergilemiştir. 8 Nisan 2025 tarihinde ise Dünya Kuaförler Konfederasyonu tarafından, Zihinsel Engelli Gündüz Yaşam Merkezinden hizmet alan özel gereksinimli bireylerin annelerine ücretsiz saç kesimi ve bakım hizmetleri sunulmuş; bu kapsamda ebeveynlerin duygusal yüküne yönelik motivasyon desteği sağlanması amaçlanmıştır. Ayrıca Nisan ayı içerisinde otizm kermesi düzenlenmiş; yüzme yarışmaları, empati parkurları ile sanatsal ve kültürel etkinlikler gerçekleştirilmiştir.

KTB/ RTÜK:

- Kültür ve Turizm Bakanlığının ilgili kuruluşu Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), ilgili konularda kamu spotu hazırlanması durumunda, yayınlanması uygun bulunan spotlara ilişkin tavsiye kararı vermektedir. Bu kapsamda yapılan 3 başvuru kabul edilmiş olup bu başvurularda yer alan 5 televizyon spotu, 4 radyo spotu ve 2 adet alt bant hakkında tavsiye kararı verilmiştir. RTÜK ilgili konularda kamu spotu hazırlanması durumunda, yayınlanması uygun bulunan spotlara ilişkin tavsiye kararı vermeye devam edecektir.

1. Amaç Toplumsal Kabulü ve Bilinci Artırmak

1.1. OSB Hakkında (erken belirteçler, etkili müdahaleler) konusunda bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin düzenlenmesi

1.1.2 OSB tanımlı çocuğı olan aileler de dâhil olmak üzere tüm ailelere yönelik farkındalık, bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yürütülecektir	Sorumlu Kurum ASHB	Süre 3 YIL	Performans Göstergesi 1. Eğitim/seminerin adı 2.Eğitimin süresi ve yeri 3.Eğitim/seminer sayısı 4. Eğitim /Seminer/ Etkinlik düzenleyen kurum/birim adı 5.Eğitimci adı ve ünvanı 6.Eğitimden/seminerde n yararlanan birey sayısı 7. Öntest ve sontest uygulanan kişi sayısı
---	---	--------------------------	---

Gerçekleşme Özeti:

ASHB

1.1.2.Kapsamında ülke genelinde otizmli çocukların ebeveynlerine odaklanan seminer, söyleşi, panel ve atölyeler düzenlenmiş; RAM–üniversite–Sağlık Bakanlığı–Milli Eğitim iş birliğiyle ‘aile eğitimi/AEP’, bakım veren beceri geliştirme (DSÖ temelli), engelli hakları ve ilk yardım, davranış-iletişim ve kriz yönetimi, doğal ortamlarda öğretim, kardeş ilişkileri ve mahremiyet, materyal geliştirme, beslenme-hijyen, iş koçluğu ve hibe destekleri gibi içeriklerle eğitimler verilmiş; bazı illerde radyo programı, veli toplantısı, kurum içi personel eğitimi, konteyner kent ve evde bakım ailelerine yerinde bilgilendirme, seramik-sanat etkinlikleri ve sosyal destek amaçlı piknik/buluşmalar yapılmış; belediye, STK ve belediye merkezleriyle ortak farkındalık çalışmaları sürdürülmüş; anne-baba okulları ve eğitici eğitimleri planlanmış, hane ziyaretleri ve danışmanlık hizmetleriyle ailelere düzenli erişim sağlanmıştır.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Afyonkarahisar ilinde**, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Dış Hekimliği Fakültesiyle geleceğin dış hekimleri kulübü, 30 otizmli çocuk ve annesine yönelik dış sağlığı eğitimi verilmiştir. Gün sonunda ise dış tarama gerçekleştirilmiştir. Yine aynı üniversitede “Üniversite’de 1 Gün”

etkinliği gerçekleştirilerek otizmlı bireylerin, amfilerde ders dinleme deneyimi sağlanmış ve gün sonunda otizmlı bireylere temsili mezuniyet töreni düzenlenmiştir.

- **Ardahan ilinde**, 2025 yılı içerisinde OSB tanımlı bireylerin ailelerine yönelik uzman diyetisyen tarafından beslenme eğitimi ve psikolojik danışman tarafından ise otizm bilgilendirme eğitimi verilmiştir.
- **Bursa ilinde**, Celal Sönmez Gündüzlü bakım merkezinde Dr. Öğretim Üyesi Mustafa KURT ile otizmlı bireyler ve ailelerine seminer verilmiştir.
- **Eskişehir ilinde**, 39 kişinin katılım sağladığı “Özel Çocuklarımız İçin Buradayız” adlı konferans gerçekleştirilmiştir.
- **Isparta ilinde**, Avukat Handan SARIKUŞ ve İl Müdürlüğünde görevli Sosyal Çalışmacı Mert GÖRÜROĞLU tarafından İl Otizm Eylem Planı kapsamında Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı almış çocuğu olan ailelere vesayet işlemleri, engelli hakları ve engellilere yönelik hizmetler konularında eğitim verilmiştir. Söz konusu eğitime, 20 kişi katılmıştır. Bununla birlikte “Otizm Spektrum Bozukluğu: Tanı, Tedavi ve Güncel Yaklaşımlar” konulu söyleşi yapılmış, söyleşiye konuşmacı olarak Dr. Öğr. Üyesi Fulya ŞİMŞEK katılım sağlamıştır.
- **Karabük ilinde**, 2025 Aile Yılı Söyleşileri kapsamında İl Müdürlüğü koordinasyonunda iki ayrı söyleşi gerçekleştirilmiştir. Karabük Zübeyde Hanım İl Halk Kütüphanesinde düzenlenen “Farklı Bir Pencere: Otizm” başlıklı söyleşiye Çocuk Gelişim Uzmanı Elif BÜYÜKASLAN, Özel Eğitim Uzman Öğretici Özlem GÜNERİ ve Karabük Üniversitesi Öğretim Görevlisi Tuğçe KOLUKISA konuşmacı olarak katılmıştır. Ayrıca Karabük Üniversitesinde erişilebilirlik ve engelli hakları temasıyla gerçekleştirilen söyleşide Uzman Psikolog Mustafa DOĞAN, Türkiye Sakatlar Derneği Şube Başkanı Muhittin YILMAZ, sporcu Mevlüt ERDENCİ ve radyo programcısı İbrahim BEDİR konuşmacı olarak yer almıştır.
- **Karaman ilinde**, İl Milli Eğitim Müdürlüğünce belirlenen okullarda velilere yönelik Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü öğretim üyesi Dr. Çetin TOPUZ tarafından Otizm Farkındalık Eğitimi düzenlenmiştir.
- **Kars ilinde**, Aile Çalıştayı düzenlenmiş; etkinlik “Otizmi Anlamak” konulu panel ile başlamış, ardından atölye çalışmalarıyla devam etmiştir. Panele, Kars Vali Yardımcısı, Belediye Başkanı, üniversite yöneticileri, akademisyenler, çeşitli kamu kurumlarının temsilcileri, öğrenciler ve aileler olmak üzere yaklaşık 200 kişi katılım sağlamıştır. Panel, Kafkas Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Binali ÇATAK başkanlığında gerçekleştirilmiş; akademisyenler ve Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdür Yardımcısı konuşmacı olarak yer almıştır. Atölye çalışmalarında 60 aile, gruplara ayrılarak belirlenen temalar çerçevesinde grup çalışmaları yapmıştır. Çalıştay sonuçları raporlanmış ve 16 Nisan 2025 tarihinde İl İzleme Komisyon Toplantısında Kars Vali Yardımcısına sunulmuştur.
- **Kayseri ilinde**, anaokulu ve ilkokullarda “Otizmde Farkındalık Ve Yaklaşım” konusunda 3 ayrı seminer düzenlenmiştir. Kayseri Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü İl Sağlık Müdürlüğü ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü iş birliğinde görevlendirilen eğitimciler tarafından seminer verilmiştir. Seminere 108 kişi katılım sağlamıştır.
- **Kastamonu ilinde**, Kastamonu Üniversitesinde görevli 4 eğitimcinin katılımıyla 26/12/2024 tarihinde Türkiye Yüzyılında Aile Söyleşisi düzenlenmiştir. Engelli olmak, teknoloji bağımlılığı, engelli hakları ve erişilebilirlik konularından bahsedilen programa 80 kişi katılım sağlamıştır.
- **Kilis ilinde**, 2024 yılı Haziran, Ekim ve Aralık aylarında Halk Eğitim Müdürlüğünde vatandaşlara yönelik farkındalık eğitimleri gerçekleştirilmiştir.
- **Kırklareli ilinde**, otizme yönelik farkındalık oluşturmak amacıyla Sosyal Hizmet Merkezleri tarafından eğitim faaliyetleri yürütülmüştür. Babaeski Sosyal Hizmet Merkezi tarafından Pehlivan köy Kur'an Kursu, Babaeski Hacı Arif Cami Kur'an Kursu ve Babaeski SODAM kursiyerlerine yönelik otizmde farkındalık, erken tanı ve müdahalenin önemi konularında eğitimler düzenlenmiş ve bu çalışmalara toplam 26 kişi katılmıştır. Lüleburgaz Sosyal Hizmet

Merkezi tarafından farklı tarihlerde toplam 9 saat süren farkındalık eğitimleri verilmiş ve 440 kişiye ulaşılmıştır. Kırklareli Sosyal Hizmet Merkezi tarafından 2025 yılı içerisinde kamu personeli dâhil **137** kişiye eğitim sunulmuş, Vize Sosyal Hizmet Merkezi tarafından ise 35 kişiye otizm farkındalık eğitimi verilmiştir.

- **Kocaeli ilinde**, 30 kişiye, Gölcük Otizm Derneği, Kocaeli Otistik Çocuklar Derneği, Müdürlüğümüz Evde Bakım, SED hizmetlerinden yararlanan ailelere yönelik Otizm Farkındalık Eğitimleri yapılması yapılmıştır. Ayrıca ilde bulunan kamu kurumları ile fabrikalarda çalışan personellere yönelik eğitimler de yapılmakta ve planlaması devam etmektedir.
- **Manisa ilinde**, muhtarlar ve vatandaşların katılımıyla otizm temalı çay sohbeti gerçekleştirilmiştir.
- **Muş ilinde**, tekstil firmasında çalışan toplam 115 personele farkındalık eğitimi düzenlenmiştir.
- **Siirt ilinde**, **Güçlü Annemiz** Projesi kapsamında 246 anneye eğitim verilmiştir.
- **Tekirdağ ilinde**, Yahya Kemal Beyatlı Kültür Merkezinde Mahremiyet Eğitimi gerçekleştirilmiştir. İldeki tüm STK ve Resmi Kuruluşlar ile engelli aileleri ve kuruluştaki görev yapmakta olan meslek elemanları davet edilmiştir. Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsünde görev yapmakta olan Doç.Dr. Ayten DÜZKANTAR tarafından gün boyu eğitim verilmiştir.
- **Tunceli ilinde**, “Tanıdan Müdahaleye Otizm Spektrum Bozukluğu” konulu panel Munzur Üniversitesi ve İl Sağlık Müdürlüğü Adana’da Yedipınar Gündüz Bakım Merkezinde 12 aileye OSB konusunda 1 günlük eğitim verilmiştir.
- **Adıyaman ilinde**, evde bakım hizmetinden yararlanan ailelere otizmlili çocukların göstermiş olduğu problem davranışlarla baş etme ve gelişimsel gerilik gösterdikleri alanlarda bu sorunlarla baş etme konusunda uygun teknik ve yöntemler anlatılmıştır. Kırsalda yaşayan 5 aileye bu eğitim verilmiştir.
- **Ağrı ilinde**, otizme yönelik farkındalık çalışmaları kapsamında iftar programı, “Otizmle Yaşam: İlk Buluşma” etkinliği, halka yönelik farkındalık eğitimleri, rehabilitasyon ve okul ziyaretleri ile hane ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. İl Müdürlüğü koordinasyonunda çeşitli mekânlarda toplantı ve eğitimler düzenlenmiş, Sosyal Hizmet Merkezleri, köy okulları ve ailelerin evlerinde saha çalışmaları yürütülmüştür. Program kapsamında 1 iftar yemeği, ailelerin sorunlarına yönelik 1 söyleşi, halka yönelik 15 eğitim faaliyeti, 5 kurum ziyareti ve 61 haneye ev ziyareti yapılmıştır. Faaliyetler Patnos, Tutak, Doğubayazıt ve Diyadin Sosyal Hizmet Merkezlerinde gerçekleştirilmiş; farklı meslek disiplinlerinden uzmanlar görev almıştır. Çalışmalardan toplam 385 kişi ve 12 aile doğrudan yararlanmıştır. Ayrıca Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi tarafından düzenlenen Otizm Spektrum Bozukluğu Söyleşi Programında iki saatlik etkinlik gerçekleştirilmiş ve ilgili oturumlara toplam 500 kişi katılım sağlamıştır.
- **Ankara ilinde**, Dünya Sağlık Örgütü ile iş birliği içerisinde “Bakım Veren Beceri Geliştirme Eğitimi” ile 2-8 yaş aralığındaki özel çocukların ailelerine bu eğitim verilmektedir. İlk eğitim Haziran ayında verilmiş olup 25 ebeveyn bu eğitimi tamamlamıştır. Sincan Otizm Aktif Yaşam Merkezi’nde Bakım Veren Beceri Geliştirme Eğitimi gerçekleştirilmiş olup eğitim programı 3 grup halinde planlanmış ve toplam 27 oturumdan oluşmuştur. Dünya Sağlık Örgütünden Klinik Psikolog Didem Arıkan ÇOLAK, Çocuk ve Ergen Psikiyatristi Azat DUMAN ve Çocuk Gelişimci Merve BAYRAK görev almıştır. Eğitim programından toplam 28 kişi yararlanmıştır.
- **Antalya ilinde**, İŞKUR personelleri tarafından “Engelli İş Koçluğu Ve Engelli Hibe Desteği” eğitimleri verilmiştir. Bu eğitimlere, proje kapsamında hizmet alan aileler ile İl Müdürlüğümüzden hizmet alan otizmlili bireylerin ebeveynleri katılmıştır. Eğitimlere 20 aile 7 personel ve 2 idareci katılım sağlamıştır.
- **Ardahan ilinde**, OSB çocuğu olan ailelere diyetisyen tarafından eğitim verilmiştir.
- **Aydın ilinde**, Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı almış bireylerin ailelerine yönelik olarak; 8 Sosyal Hizmet Merkezi ve 74 meslek personelinin katılımıyla bireysel sosyal hizmet

danışmanlığı, Aydın Otizm Merkezinde 8 personel ve 5 ailenin katılımıyla Otizm Spektrum Bozukluğunda Davranış Yönetimi, 13 ailenin katılımıyla OSB’de Doğal Ortamlarda Fırsat Yönetimi ve 10 ailenin katılımıyla Otizimli Çocuklarda Yeterli ve Dengeli Beslenme konularında eğitimler gerçekleştirilmiştir. Faaliyetler 2’şer saatlik programlar halinde planlanmış olup toplam 12 eğitim düzenlenmiştir. Eğitimler Aydın Otizm Gündüzlü Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezinde yürütülmüş; Aylin Volaka Akdağ, Hakan Ulutaşlı ve Neslihan Ertaş eğitmeni olarak görev almıştır. Gerçekleştirilen faaliyetlerden toplam 110 personel ve aile yararlanmıştır.

- **Balıkesir ilinde,** evde bakım hizmetinden faydalanan OSB’li bireyler ile Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü iş birliğinde Gençlik Merkezlerinde taş boyama atölyesi gerçekleştirilmiştir. Aile yılı kapsamında OSB’li çocuğu olan **35** haneye ev ziyareti yapılmıştır.
- **Bartın ilinde,** Otizm nedir ve özellikleri nelerdir, nasıl iletişim kurulur başlıklı eğitim/seminer Bartın ili Makaracı İlkokulu ile Gündüz Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Müdürlüğü’nde gerçekleştirilmiştir. Eğitimler 60 dakika süreli olarak planlanmış ve toplam 2 adet oturum halinde uygulanmıştır. Bartın Otizm Destek Ağı Bireysel Sosyal Hizmet Danışmanlığı Alt Komisyonu üyeleri olan Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Millî Eğitim Müdürlüğü iş birliği yapmıştır. Bartın Üniversitesi, Bartın Belediyesi ile Otizimli ve Özel Gereksinimli Bireyler Eğitim Yaşam Derneği iş birliğinde düzenlenmiştir. Eğitmeni olarak Dr. Öğr. Üyesi Tahir Mete ARTAR görev almış olup, gerçekleştirilen eğitimlerden toplam 50 kişi yararlanmıştır. Eğitim sürecinde öntest ve sontest uygulanan kişi sayısı ayrıca kayıt altına alınmıştır.
- **Bayburt ilinde,** 0–3 yaş arası sağlıklı gelişim, otizmi kabul ve özel çocuklarla baş etme temalarında Gebe Okulu, Aile Yaşam Merkezi ve Özel Eğitim Merkezinde toplam 3 eğitim düzenlenmiş; faaliyetler İl Sağlık Müdürlüğü, üniversite ve İl Müdürlüğü iş birliğiyle yürütülmüş ve 42 kişi yararlanmıştır. Mayıs–Ağustos döneminde çocuklara yönelik etkinlikler eş zamanlı olarak annelere yönelik eğitimlerle desteklenmiş, zaman ve katılım koşulları nedeniyle öntest–sontest uygulanamamış; ilerleyen süreçte uzman katımlı eğitimlerin sürdürülmesi planlanmıştır.
- **Batman ilinde,** STK’lar, İl Sağlık Müdürlüğü ve İl Millî Eğitim Müdürlüğü koordinasyonunda otizimli bireylerin ailelerine yönelik eğitim düzenlenmiş ve 70 kişi katılmıştır.
- **Bilecik ilinde,** Aile Yılı kapsamında Engelli Hakları konulu söyleşiler gerçekleştirilmiştir.
- **Bingöl ilinde,** Engel türleri ve engelli haklarına ilişkin 3 aile eğitimi düzenlenmiştir.
- **Bolu ilinde,** “Otistik Çocukların Eğitiminde Aile” konulu seminer verilmiştir.
- **Burdur ilinde,** Otizmi Tanımak Otizmi Yaşamak konusunda SHM’de eğitim düzenlenmiştir. Eğitimden 32 kişi yararlanmış Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’nden Dr. Hüsna ALKOYAK tarafından eğitim verilmiştir.
- **Çanakkale ilinde,** Engellerin Ötesinde Müzik projesi kapsamında 14 aileye otizm farkındalık eğitimleri verilmiştir.
- **Denizli ilinde,** Merkezefendi Rehberlik ve Araştırma Merkezi bünyesinde, otizm spektrum bozukluğu (OSB) ve dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (DEHB) tanımlı bireylerin ailelerinin bilgi düzeyini artırmak amacıyla “Otizm ve Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivitede İlaç Kullanımı” konulu bir eğitim faaliyeti düzenlenmiştir. Eğitim, Pamukkale Üniversitesi (PAÜ) Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Ömer BAŞAY tarafından gerçekleştirilmiştir. Bilimsel temelli bilgi paylaşımını esas alan sunum, ailelerin doğru ilaç kullanımı konusunda bilinçlenmesini hedeflemiştir. Etkinlik, yüz yüze yöntemle uygulanmış ve toplamda 131 otizimli bireyin ailesi katılım sağlamıştır. Eğitim, ailelerin ihtiyaç duyduğu psikoeğitim desteğine erişimini artırmak adına önemli bir adım olmuştur.
- **Diyarbakır ilinde,** Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi toplantı salonunda OSB tanısı alan bireylerin ailelerine yönelik psikoeğitim düzenlenmiştir. Eğitime 58 aile katılmıştır. Ayrıca, İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından ailelere yönelik 2000 adet bilgilendirme ve farkındalık broşürü dağıtılmıştır.

- **Düzce ilinde**, otizmli bireylerin ebeveynlerine yönelik olarak “Özel Gereksinimli Çocukların Aileleriyle Çalışmak” başlıklı panel düzenlenmiş olup, panele yaklaşık 200 katılımcı iştirak etmiştir. Panelde; otizmli bireylerin davranış özellikleri, ruhsal sağlık süreçleri ve aile içi iletişim becerilerine ilişkin bilgilendirme ve deneyim paylaşımı yapılmıştır. Ayrıca, 2 Nisan Otizm Farkındalık Günleri kapsamında Doç. Dr. Yusuf AKEMOĞLU tarafından “Otizm, Aile ve Yapay Zeka: Destekleyici Teknolojiler ve Gelecek Perspektifleri” başlıklı eğitim gerçekleştirilmiş olup, söz konusu eğitime 125 kişi katılım sağlamıştır. Bunun yanı sıra, Düzce Sosyal Hizmet Merkezi Evde Bakım Hizmetinden faydalanan ve Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı olan bireylerin bakımını üstlenen vatandaşlara yönelik olarak bilgilendirme faaliyeti gerçekleştirilmiştir. Faaliyet kapsamında; Bakanlık ve İl Müdürlüğü tarafından sunulan hizmetlerin tanıtımı, yerel hizmetlerin işleyişi ile söz konusu engel grubuna yönelik tanı, belirti ve tedavi süreçlerine ilişkin olarak ilgili meslek elemanları ve sağlık personeli tarafından seminer düzenlenmiştir. Seminerin ardından, 10 vatandaşın katılımıyla grup çalışması gerçekleştirilmiştir.
- **Elazığ ilinde**, OSB Farkındalık Eğitimi, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Konferans Salonunda gerçekleştirilmiş olup, toplam 6 adet eğitim programı düzenlenmiştir. Eğitimlere toplam 281 kişi yararlanmıştır.
- **Erzincan ilinde**, Binali Yıldırım Üniversitesi’nden Prof. Dr. Papatya KARAKURT ve Doç. Dr. Alevtina ERSOY tarafından otizm konusunda eğitim verilmiştir. Eğitimlere toplamda 135 kişi katılmıştır.
- **Erzurum ilinde**, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü toplantı salonunda, İl Sağlık Müdürlüğünde görevli Dr. Esra DAHARLI tarafından 6 OSB tanılı bireyin ailesine bilgilendirme çalışması yapılmıştır. Ayrıca, Palandöken Otizm Derneğine kayıtlı ailelerle iletişime geçilmiştir.
- **Gaziantep ilinde**, İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından ailelere (20.156 kişi) OSB Hakkında Toplumsal Kabulü ve Bilinci Arttırmak başlığı altında seminerler düzenlenmiş ilçeler dahil olmak üzere birçok okulda farklı zaman dilimlerinde eğitimler gerçekleştirilmiştir.
- **Giresun ilinde**, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü konferans salonunda, Evlenecek Çiftlere Yönelik OSB konulu eğitim düzenlenmiştir. Eğitim psikolog tarafından verilmiş olup toplam 16 kişi yararlanmıştır.
- **Gümüşhane ilinde**, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünde RAM’da görev yapan personeller tarafından OSB tanılı çocuğu olan ailelere yönelik otizm farkındalık eğitimi düzenlenmiştir. 2025 aile yılı kapsamında yeni evlenecek çiftlere yönelik OSB Farkındalık Ve Koruyucu Aile Bilgilendirme Semineri gerçekleştirilmiştir.
- **Hakkari ilinde**, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünde 25 aileye psikolog tarafından Otizm Farkındalık Eğitimi sunulmuştur.
- **Hatay ilinde**, merkez ilçesi ve Defne ilçesinde bulunan konteynır kentte yaşayan vatandaşlara Otizm Farkındalık Eğitimi gerçekleştirilmiştir.
- **İstanbul ilinde**, Metin Sabancı Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Müdürlüğünde Otizmde Güncel Yaklaşımlar paneli düzenlenmiştir. Panel, il ASH Müdürlüğü ve Otizm ve Engelliler Federasyonu iş birliğinde gerçekleştirilmiştir. Panele aileler ve meslek elemanları olmak üzere 160 kişi katılım sağlamış olup panelistler Prof. Dr. Serdar DAĞ; Doç. Dr. Ümmügölsüm GÜNDOĞDU, Öğretim Üyesi Dr. Emre CEBECİ’dir.
- **Kahramanmaraş ilinde**, “Otizm Farkındalık ve Mücadele” ile “Otizm Spektrum Bozukluğunu Anlamak ve Üniversite Öğrencisi Olarak Toplumsal Sorumluluklarımızı Tanımak” başlıklı eğitim ve farkındalık faaliyetleri il merkezi ve ilçelerde gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda toplam 8 eğitim programı düzenlenmiş; çalışmalar Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, üniversiteler, Sağlık Bakanlığı ve Millî Eğitim Müdürlüğü iş birliğiyle yürütülmüştür. Eğitimlerde akademisyenler ve İl Müdürlüğü personeli görev almış; faaliyetlerden toplam 774 kişi yararlanmıştır.

- **Kütahya ilinde**, “Bilinmeyen Yönleriyle Otizm” başlıklı eğitim/seminerler Denetimli Serbestlik Müdürlüğü ve 1. Organize Sanayi Müdürlüğü’nde her biri 60 dakika süren oturumlar halinde toplam 2 seminer olarak gerçekleştirilmiş; Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile Millî Eğitim Bakanlığı iş birliğinde yürütülen bu faaliyetlerden 75 kişi yararlanmıştır. Ayrıca Kütahya Özel Eğitim Anaokulu ve Anasultan Özel Eğitim Merkezinde “Otizmde Beslenme / Otizimli Çocuklarda Beslenme” konulu toplam 2 eğitim düzenlenmiş; üniversite akademisyenlerinin yürüttüğü bu programlardan 30 kişi faydalanmıştır.
- **Malatya ilinde**, Otizme Yönelik Farkındalık Eğitimleri Doğanşehir Fen Lisesi ADEM Atölyesi ile Millet Bahçesi Konteyner Kent alanlarında gerçekleştirilmiş; her biri 45 dakika süren toplam 3 eğitim programı Doğanşehir Sosyal Hizmet Merkezi koordinasyonunda yürütülmüş ve bu faaliyetlerden 43 kişi yararlanmıştır. Ayrıca Yeşilyurt Sosyal Hizmet Merkezinde 81 kişi, Battalgazi Sosyal Hizmet Merkezinde ise 78 kişi olmak üzere SED müracaatçılarına yönelik farkındalık eğitimleri düzenlenmiş; Müdürlüğün hizmet sunduğu vatandaşlara yönelik eğitimlerin planlanmasına devam edilmektedir.
- **Mardin ilinde**, OSB tanıli çocuğu olan aileler dahil olmak üzere tüm engelli bireylerin ailelerine yönelik farkındalık eğitimleri gerçekleştirilmiştir. 16 eğitim düzenlenmiş 395 kişi katılım sağlamıştır.
- **Mersin ilinde**, Teknoloji Bağımlılığının Anlaşılması ve Azaltılması konulu 1 saatlik eğitim gerçekleştirilmiş olup, eğitime Otizm Spektrum Bozukluğu tanıli çocukların 7 ailesi katılım sağlamıştır. 14.04.2025 tarihinde Sağlıklı Beslenme, Stresle Baş Etme ve Psikolojik Dayanıklılık konulu 1,5 saatlik eğitim düzenlenmiş ve bu faaliyete Otizm Spektrum Bozukluğu tanıli çocukların 16 ailesi katılmıştır. 16.04.2025 tarihinde gerçekleştirilen Otizm Hakkında Bilinmesi Gerekenler konulu 2 saatlik eğitimde ise 16 aile yer almıştır. Ayrıca, Dr. Öğr. Üyesi Hülya TOSUN YETERGE tarafından yürütülen “Otizm Hakkında Bilinmesi Gerekenler” başlıklı program kapsamında 22 kişiye toplam 12 saatlik eğitim verilmiştir.
- **Muş ilinde**, evlenecek gençlerin desteklenmesi projesi kapsamında, Otizm Farkındalık Eğitimi Muş RAM’da görevli özel eğitim öğretmeni tarafından verilmiştir. 72 çift eğitime katılmıştır.
- **Nevşehir ilinde**, Kapadokya Üniversitesi yerleşkesinde 4. Kapadokya Uluslararası Çocuk Kitapları festivalinde OSB olan bireyler ve aileleriyle sanat ve bilim etkinlikleri gerçekleştirilmiştir.
- **Niğde ilinde**, SHM’ler tarafından OSB tanıli çocuğu olan aileler de dahil olmak üzere eğitim verilmiştir.
- **Osmaniye ilinde**, “Otizm Hakkında Her Şey” konulu nöro bilim uzmanı Mehmet Kamalı tarafından seminer verilmiştir. Seminer Osmaniye ASH İl Müdürlüğü toplantı salonunda gerçekleştirilmiştir.
- **Samsun ilinde**, Otizm İl Eylem Planı kapsamında, yeni tanı almış ailelere yönelik olarak Samsun Büyükşehir Belediyesi Engelsiz Yaşam Parkı’nda “Aile Buluşmaları – Otizmde Doğru Bilgi, Güçlü Adımlar” oturumu düzenlenmiştir. Etkinlikte ailelere tanı süreci, özel eğitim uygulamaları, engelli hakları ve sunulan hizmetler hakkında bilgilendirme yapılmış, il genelinde yürütülen ve planlanan çalışmalar ile Bireysel Sosyal Hizmet Danışmanlığı Projesi tanıtılmıştır. Üniversite akademisyenleri, belediye ve İl Müdürlüğü personelinin katkı sunduğu programda çocuklara yönelik eş zamanlı etkinlikler de gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Büyükşehir Belediyesi tarafından 17 ilçede “Aile Buluşmaları” seminerleri sürdürülmekte olup, bu faaliyetlere toplam 150 kişi katılım sağlamıştır.
- **Sinop ilinde**, Aile Eğitim Programı kapsamında OSB tanıli aileler de dahil olmak üzere bilgilendirme ve bilinçlendirme eğitimi verilmiştir.
- **Tokat ilinde**, Niksar SHM’de Arslan Tekstil ile Otizm Erken Tanı ve Müdahale konulu seminer verilmiştir. 60 kişi katılım sağlamıştır. Zile kaymakamlığı konferans salonunda “Otizmle Yaşamak” konulu eğitime 32 kişi katılmıştır.

- **Uşak ilinde**, Otizm Farkındalık semineri verilmiş 36 kişi katılım sağlamıştır.
- **Zonguldak ilinde**, ASH Müdürlüğü ve Müdürlüğe bağlı kuruluşlarda belediyelerle iş birliği halinde toplumdaki bireylere otizme ilişkin farkındalık eğitimleri verilmiştir. 7 eğitim düzenlenmiştir.
- **Yozgat ilinde**, ASHİM Uğur Bektaş; Özel Eğitim Uygulama Okulunda, otizmlı çocuklarımızın anneleriyle bir araya gelinerek söyleşi düzenlenmiştir.

1.1.2. kapsamında verilen eğitimler aşağıda belirtilmiştir.

OTİZMİ TANIMA VE FARKINDALIK

- Otizm Nedir? Özellikleri Nelerdir?
- Otizm Spektrum Bozukluğunu Anlamak
- Otizm Hakkında Bilinmesi Gerekenler
- Otizm Hakkında Her Şey
- Otizmle Yaşamak
- Otizmi Anlamak
- Otizm Farkındalık Eğitimi
- Otizmde Farkındalık ve Yaklaşım
- Otizm Farkındalık ve Mücadele
- Farklı Bir Pencere: Otizm

ERKEN TANI, MÜDAHALE VE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

- Otizmde Farkındalık, Erken Tanı ve Müdahalenin Önemi
- Otizmde Güncel Yaklaşımlar
- Otizmde Doğru Bilgi, Güçlü Adımlar

AİLELERE YÖNELİK EĞİTİMLER VE PSİKOEĞİTİM

- OSB Tanısı Alan Bireylerin Ailelerine Yönelik Psikoeğitim
- Otizm, Aile ve Yaşam
- Otizmi Kabul ve Özel Çocuklarla Baş Etme
- Özel Gereksinimli Çocukların Aileleriyle Çalışmak
- Özel Çocuklarımız İçin Buradayız
- Evlenecek Çiftlere Yönelik OSB Eğitimi
- OSB Farkındalık ve Koruyucu Aile Bilgilendirme Semineri
- SED Alanlara Yönelik Otizm Farkındalık Eğitimi

DAVRANIŞ YÖNETİMİ VE EĞİTİMSEL YAKLAŞIMLAR

- Otizm Spektrum Bozukluğunda Davranış Yönetimi
- Problem Davranışlarla Baş Etme: Etkili Teknik ve Yöntemler
- Doğal Ortamlarda Fırsat Yönetimi
- Mahremiyet Eğitimi
- Bakım Veren Beceri Geliştirme Eğitimi

BESLENME VE SAĞLIK

- Otizmde Beslenme
- Otizmlı Çocuklarda Yeterli ve Dengeli Beslenme
- Otizm ve DEHB’de İlaç Kullanımı
- Sağlıklı Beslenme, Stresle Baş Etme ve Psikolojik Dayanıklılık

HAKLAR

Eğitime katılanların profili: Eğitimlere, aileler / ebeveynler, sağlık personeli, eğitimciler ve okul çalışanları, kamu personeli ve diğer profesyoneller, toplum / genel halk, OSB tanısı olan bireyler katılım sağlamıştır. Eğitimleri ASHB, MEB, Sağlık Bakanlığında görevli psikolog, diyetisyen, sosyal hizmet uzmanı, özel eğitimciler, üniversite öğretim üyeleri ve otizm sivil toplum kuruluşları vermiştir. II. Ulusal Otizm Eylem Planı kapsamında toplumun tüm kesimlerine yönelik düzenlenen otizm spektrum bozukluğu konulu eğitimlere toplam **25.922** kişi katılım sağlamıştır.

1. Amaç Toplumsal Kabulü ve Bilinci Artırmak

1.1. OSB Hakkında (erken belirteçler, etkili müdahaleler) konusunda bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin düzenlenmesi

1.1.3. Otizm alanında farkındalık ve bilgi sahibi olması zorunlu olan meslek gruplarına bilgilendirme ve beceri kazandırma çalışmaları yapılacaktır.

Sorumlu Kurum

ASHB

Süre

4 YIL

Performans Göstergesi

- 1.Eğitimlerin/Seminerlerin adı
- 2.Eğitim düzenleyen kurum/birim adı
- 3.Eğitimci adı ve ünvanı
- 4.Eğitimden/seminerden yararlanan birey sayısı
5. Eğitim/seminer sayısı
6. Eğitimin süresi ve yeri
- 7.Öntest ve sontest uygulanan kişi sayısı

Gerçekleşme Özeti:

ASHB

1.1.3.kapsamında iller genelinde otizm alanında çalışacak/çalışan meslek gruplarına (sosyal çalışmacı, psikolog, bakım personeli, öğretmen/öğretmen adayı, RAM-belediye-kolluk-SYDV-müftülük vb.) yönelik hizmet-içi ve saha eğitimleri yaygınlaştırılmış; üniversite-MEB-Sağlık Bakanlığı iş birliğiyle DSÖ 'Bakım Veren Becerileri' ve 'Birey Merkezli Planlama' oturumları, uygun davranış artırma/Problem davranışla baş etme, iletişim-kriz yönetimi, sosyal beceri eğitimi, engelli hakları-ilk yardım, destekleyici yaklaşımlar ve eğitici-eğitilen modelleri uygulanmış; muhtarlar ve kamu personeline seminerler, yatılı/gündüzlü kuruluş personeline özel oturumlar, akademik panel/sempozyum ve çalıştaylar (ör. geniş katılımlı PDR-öğrenci ve bakım personeli eğitimleri, OMÜ sempozyumu) gerçekleştirilmiş ya da takvimlendirilmiş; bazı illerde hane/kurum ziyaretleri, kurum içi doküman-broşür hazırlığı ve geniş katılımlı farkındalık etkinlikleri yürütülmüştür;

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Adana ilinde,** Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Engelli Hizmetleri Birimi tarafından Aktif Yaşam Merkezi ve Özel Ata Köşkü Bakım Merkezinde otizm alanında farkındalık ve bilgi kazandırma eğitimi düzenlenmiş olup, 2 oturum halinde gerçekleştirilen programa 20 birey katılım sağlamıştır.
- **Adıyaman ilinde,** Rehberlik ve Araştırma Merkezi ve İl Sağlık müdürlüğü iş birliğinde ASHİM personellerine otizm farkındalığı ile ilgili seminerler düzenlenmiş personellerden gelen sorular cevaplanmıştır. Kuruma otizmlı bir bireyin ailesi geldiğinde doğru (erken teşhis ve tedavinin önemi) yönlendirme konusunda bilgi verilmiştir. Eğitime 80 kişi katılmıştır.
- **Afyonkarahisar ilinde,** ASH İl Müdürlüğü bünyesinde görevli 57 meslek elemanına otizm bilgilendirme eğitimi gerçekleştirilmiştir. Söz konusu eğitim, Afyon Kocatepe Üniversitesi özel eğitim bölümü öğretim üyesi Doç Dr Fatma Betül ŞENOL tarafından verilmiştir.

- **Ağrı ilinde,** Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Birimi tarafından bakım personelleri, meslek elemanları ve askerlere yönelik otizm farkındalık eğitimleri ve panel düzenlenmiştir; eğitimler akademisyenler ve uzmanlar tarafından verilmiş ve bu faaliyetlere toplam 190 kişi katılmıştır. Ayrıca İl Müdürlüğü ile Jandarma Komutanlığı iş birliğinde Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Selçuklu Konferans Salonunda düzenlenen Otizm Spektrum Bozukluğu söyleşi programına 500 kişi katılım sağlamıştır. Bunun yanı sıra GSB ve üniversite iş birliğiyle üniversite öğrencilerine yönelik 7 farkındalık eğitimi gerçekleştirilmiş ve bu eğitimlerle 477 öğrenciye ulaşılmıştır.
- **Aksaray ilinde,** Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve Aksaray Üniversitesi ile Otizm Farkındalık Eğitimi düzenlenmiştir. Eğitimler Aksaray Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü Öğr. Üyesi Onur Emre KOCAÖZ ve Dr. Öğr. Üyesi Yasin GÜNLÜ tarafından gerçekleştirilmiştir. Eğitimden 133 meslek elemanı ve bakım personeli faydalanmıştır.
- **Ankara ilinde,** Dünya Sağlık Örgütü koordinasyonunda yürütülen Ruhsal Engelli Bireyler İçin Sosyal İçerme Projesi kapsamında, otizmlili bireylere bakım hizmeti sunan yatılı ve gündüzlü merkezlerde görev yapan personele yönelik Birey Merkezli Planlama Eğitimi düzenlenmiş ve İl Müdürlüğüne bağlı Sincan Otizm Gündüz Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi personeli eğitime katılmıştır. Ayrıca 26–28 Şubat 2025 tarihlerinde DSÖ tarafından yürütülen Bakım Veren Becerileri Eğitim Programına merkezin ilk aşama eğitimini tamamlayan personel katılım sağlamış olup, bu eğitimlere toplam 4 personel katılmıştır.
- **Antalya ilinde,** otizme yönelik farkındalık ve bilgilendirme çalışmaları kapsamında İlçe Müftülüğü personeline eğitim verilmiş, ayrıca Antalya Büyükşehir Belediyesine bağlı 50 personele otizm farkındalık semineri düzenlenmiştir. Antalya İl Sağlık Müdürlüğü personeline ise Bireysel Sosyal Hizmet Danışmanlığı Projesi hakkında çevrim içi bilgilendirme seminerleri gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra Akdeniz Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü öğretim üyeleri tarafından, danışmanlık projesi kapsamında Antalya'daki 7 Sosyal Hizmet Merkezinde görev yapan personele otizme doğru yaklaşım, ailelerin ihtiyaçları ve serbest zaman yönetimi gibi konularda eğitimler verilmiştir.
- **Artvin ilinde,** Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Otizm Spektrum Bozukluğu konusunda Dr. Öğr. Üyesi Şenol DEMİRTAŞ tarafından Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Konferans Salonunda eğitim düzenlenmiştir. Eğitime 48 meslek personeli katılmıştır.
- **Bilecik ilinde,** Kültür ve Kongre Merkezinde Bilecik ASH Müdürlüğü koordinasyonunda, Bilecik İl Sağlık Müdürlüğü, Bilecik İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Bilecik Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Bilecik Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü, Bilecik Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğü, Bilecik Belediye Başkanlığı, Bilecik Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından görevlendirilen personelin katılımlarıyla engelli bireylere yönelik hizmetler hakkında "Türkiye Aile Yılı Söyleşileri: Engelli Hakları" konulu bilgilendirme faaliyeti gerçekleştirilmiş, sunumların ardından ailelerin soruları cevaplanmıştır. Programa yaklaşık 120 kişilik katılım olmuştur.
- **Aydın ilinde,** Meslek Odaları Üyelerine (şoförler, berberler gibi), Minibüs Kooperatifleri, Tarım Kooperatifleri üyelerine, yazışma yapılarak uygun gördükleri tarih doğrultusunda bilgilendirme ve beceri kazandırma çalışmaları başlatılmıştır. Ayrıca 49 Nazilli Emniyet Müdürlüğü Personeline ASH İl Müdürlüğüne bağlı kuruluşlarda görev yapan 86 bakım personeline, Aydın Otizm Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Müdürlüğüne Otizm Farkındalık Eğitimi verilmiştir. Engelli kuruluşlarımızda görev yapan 64 personele OSB ve müdahale teknikleri konusunda 24 saatlik eğitim verilmiştir. Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde OSB Bilgilendirme Eğitimi Psikolog Şule Koç tarafından 80 kişi nin katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

- **Balıkesir ilinde,** ASHİM Konferans Salonunda Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Hastalıkları Uzmanı Dr.Burçin Şeyda BURAN tarafından OEP il izleme komisyonu, SHM engelli birimi personeli ve çocuk yatılı kuruluşlarımızdaki bakıcı ve sosyal serviste görevli personele yönelik 70 kişinin katılımıyla OSB hakkında bilgilendirici eğitim gerçekleştirilmiştir.
- **Bartın ilinde,** ASH İl Müdürlüğü tarafından kolluk kuvvetleri personeline, sosyal yardımlaşma vakfı (SYDV) personeline, merkez muhtarlarına "Otizm Nedir, Özellikleri Nelerdir, Nasıl İletişim Kurulur?" konulu eğitim verilmiştir.
- **Batman ilinde,** Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından Batman ÇES, Batman ÇEKOM personeline yönelik Otizm Farkındalık Eğitimi düzenlenmiştir. Eğitimi Öğr. Gör. Elif Dilan ATILGAN, Özel Eğitim Öğretmeni Safa Nur PARLATAN vermiştir. Eğitime 36 kişi katılmıştır. Ayrıca Batman Üniversitesi tarafından üniversite öğrencilerine yönelik merkez kampüsü konferans salonunda "Otizme Kırmızı Işık Yak" eğitimi düzenlenmiştir. Eğitimleri Uzm. Dr. Cahide Bulut ARSLAN, Özel Eğitim Öğretmeni Berna YILMAZ, Özel Eğitim Öğretmeni Mustafa MUNAR, Öğr. Gör. Elif Dilan ATILGAN vermiş olup katılımcı sayısı 82 kişidir.
- **Bitlis ilinde,** Bitlis Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından "OSB Konusunda Temel İş Başı Eğitimi" konulu eğitim düzenlenmiştir. Eğitimi Öğr. Gör. Ferdi ÖZTÜRK vermiş olup katılımcı sayısı 26'dır.
- **Bolu ilinde,** Bolu ASH İl Müdürlüğü tarafından bağlı kuruluşlara ve paydaş kurumların personeline otizm eğitimi verilmiştir.
- **Burdur ilinde,** Otizm Farkındalık Eğitimi, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü (ASHİM) ile İl Sağlık Müdürlüğü iş birliğinde düzenlenmiştir. Eğitim, Çocuk Ruh Sağlığı Uzmanı Dr. Müge Çakıroğlu tarafından ASHİM binasında 1 saat süreli olarak gerçekleştirilmiş; düzenlenen 1 adet eğitimden toplam 70 kişi yararlanmıştır.
- **Çorum ilinde,** Halk Eğitim Merkezi aracılığıyla "Özel Eğitimde Toplumsal Farkındalık Eğitimi" alınmış ve katılımcılara katılım belgesi verilmiş; ayrıca yeni başlayan bakım personeline yönelik bilgilendirme eğitimi düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra, Bakanlığımız II. Ulusal Eylem Planı kapsamında Çorum Otizm Gönüllüleri Derneği adına sunulan ve kabul edilen, İl Müdürlüğü AR-GE Birimi tarafından hazırlanan ve yürütülen "Ben de Varım" projesinin uygulamasına başlanmıştır. Proje kapsamında ilk faaliyet olarak otizmlili bireyler ve ailelerine yönelik Diyarbakır, Mardin ve Şanlıurfa illerini kapsayan rehabilitasyon gezisi gerçekleştirilmiş; aile içi etkileşimin güçlendirilmesi, sosyal katılımın artırılması ve ebeveynlerin desteklenmesi amaçlanmıştır. Çorum Belediyesi, İl Özel İdaresi, Hitit Üniversitesi ve ilgili kamu kurumlarının paydaş olduğu bir yıl süreli projede eğitim, danışmanlık, farkındalık çalışmaları ve sosyal etkinlikler yoluyla ailelerin desteklenmesi ve toplum farkındalığının artırılması hedeflenmektedir.
- **Denizli ilinde,** Pamukkale Üniversitesi Özel Eğitim Bölümünden Araştırma Görevlisi Elif Elumar Efe tarafından "OSB Olan Bireylere Yönelik Destekleyici Yaklaşımlar" konulu eğitim düzenlenmiştir. Eğitim, Denizli Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü koordinasyonunda gerçekleştirilmiş ve İl Müdürlüğü ile bağlı kuruluşlarda görev yapan toplam 60 bakıcı personel ve 4 meslek personeli eğitime katılım sağlamıştır.
- **Diyarbakır ilinde,** ASHİM-Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Birimi tarafından "OSB" konusunda Dr. Öğr. Gör. Fatma SUBAŞI TURGUT tarafından ASHİM Konferans Salonunda 166 kişinin katılımıyla eğitim düzenlenmiştir. Ayrıca Dicle Üniversitesi tarafından bünyesinde görev yapan personel ile İl Sağlık Müdürlüğü tarafından ise 201 aile hekimine ve 182 aile sağlığı çalışanına olmak üzere toplam 383 sağlık çalışanına OSB eğitimi verilmiştir.
- **Düzce ilinde,** ASH Müdürlüğü ve Düzce Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü işbirliği ile "Otizm, Aile ve Yapay Zeka: Destekleyici Teknolojiler ve Gelecek Perspektifleri" konusunda Doç. Dr. Yusuf AKEMOĞLU tarafından çevrim içi olarak eğitim düzenlenmiştir. Eğitime 66 kişi katılmıştır.

- **Elazığ ilinde,** ASHİM Engelli Birimi tarafından Özel Eyşan Özgü Bakım Merkezinde görevli personele OSB Farkındalık ve Bilinçlendirme Eğitimi düzenlenmiştir. Eğitimi Sosyal Çalışmacı Serkan GENÇ vermiş olup eğitime 87 personel katılmıştır.
- **Eskişehir ilinde,** Anadolu Üniversitesi ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi öncülüğünde otizm alanına yönelik bilimsel ve farkındalık faaliyetleri yürütülmüştür. Anadolu Üniversitesinde Dr. Volkan ŞAHİN tarafından Kasım 2024'te düzenlenen bilimsel paylaşım toplantısına yaklaşık 30 kişi katılmış, Mart 2025'te Arş. Gör. Selin ÖZER tarafından gerçekleştirilen bilimsel paylaşım etkinliğiyle öğretmen adayları ve uzmanlara yönelik bilgi paylaşımı sürdürülmüştür. Ayrıca 2025 yılı 2 Nisan Otizm Farkındalık Günü etkinliği üniversite, valilik ve özel eğitim okulu iş birliğiyle gerçekleştirilmiştir. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülen Engelsiz Yaşam Çalıştayı hazırlıkları kapsamında yapılan anket çalışmasına 48 kişi katılım sağlamıştır. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi bünyesinde TÜBİTAK destekli "Otizm Okulu" projesi gerçekleştirilmiş; disiplinlerarası yürütülen program kapsamında 36 kişi eğitimlere katılmış ve faaliyetler üniversite yerleşkesinde iki ayrı dönemde uygulanmıştır.
- **Erzincan ilinde,** ASH İl Müdürlüğünde görev yapan meslek elemanlarına ve yatılı kuruluşlarımızda görev yapmakta olan bakım personellerine yönelik İl Müdürlüğü Konferans Salonunda 21.02.2025 tarihinde psikolog Tuğçe YILDIRIM NALBANT tarafından Otizm Farkındalık Eğitimi düzenlenmiştir.
- **Erzurum ilinde,** ASH İl Müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarda görev yapan 57 meslek elemanına Halk Sağlığı Uzmanı Dr. Esra DAHARLI tarafından otizm bilgilendirme ve beceri eğitim düzenlenmiştir.
- **Elazığ ilinde,** ASHİM Engelli Birimi tarafından Özel Eyşan Özgü Bakım Merkezinde görevli personele OSB Farkındalık ve Bilinçlendirme Eğitimi düzenlenmiştir. Eğitimi Sosyal Çalışmacı Serkan GENÇ vermiş olup eğitime 87 personel katılmıştır.
- **Erzincan ilinde,** ASH İl Müdürlüğünde görev yapan meslek elemanlarına ve yatılı kuruluşlarımızda görev yapmakta olan bakım personellerine yönelik İl Müdürlüğü Konferans Salonunda 21.02.2025 tarihinde psikolog Tuğçe YILDIRIM NALBANT tarafından Otizm Farkındalık Eğitimi düzenlenmiştir.
- **Erzurum ilinde,** ASH İl Müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarda görev yapan 57 meslek elemanına Halk Sağlığı Uzmanı Dr. Esra DAHARLI tarafından otizm bilgilendirme ve beceri eğitim düzenlenmiştir.
- **Gaziantep ilinde,** 1105 kişilik PDR/Rehberlik öğretmenlerine, 206 kişilik POMEM öğrencilerine, 40 kişilik Gaziantep İslam Bilimi ve Teknoloji Üniversite öğrencilerine, 197 kişilik Kreş-Gündüz Bakım Evi- Çocuk kulüplerinde görevli personellere Sağlık İl Müdürlüğü tarafından eğitim verilmiş olup İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından toplam 488.444 kişiye (öğrencilere- öğretmenlere ve velilere) OSB'ye ve akran zorbalığına yönelik seminerler verilmiştir.
- **Gümüşhane ilinde,** ASH Müdürlüğü toplantı salonunda Rehberlik Araştırma Merkezinde görevli personel tarafından otizm farkındalık eğitimi düzenlenmiştir. Eğitime 40 kişi katılmıştır.
- **Hakkari ilinde,** ASH Müdürlüğü tarafından konferans salonunda personeline yönelik otizm farkındalık eğitimi verilmiştir. Eğitime 30 personel katılım sağlamıştır.
- **Kahramanmaraş ilinde,** il ve ilçelerinde, "Otizm Farkındalık ve Mücadele," "Otizm Spektrum Bozukluğunu Anlamak ve Üniversite Öğrencisi Olarak Toplumsal Sorumluluklarımızı Tanımak" konularında Sütçü İmam Üniversitesi Rektörlüğü, Sağlık Bakanlığı, İstiklal Üniversitesi Rektörlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı iş birliğinde, Prof. Dr. Hatice Altun, Dr. Naheeda Mohamed ARSLAN, Dr. Pınar HARMANCI, tarafından Kahramanmaraş ASH İl Müdürlüğü Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Birimi Personellerine eğitim verilmiştir.

- **Kastamonu ilinde,** Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü öğretim üyesi Dr. Seniha Kurtoğlu tarafından ASH İl Müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarında görev yapan meslek elemanları ile Sağlık ve bakım personelinin katıldığı OSB ve Davranış Özellikleri konusunda eğitim verilmiştir. Eğitime 71 kişi katılım sağlamıştır.
- **Kırşehir ilinde,** Kasım 2024'te Çocuk Psikiyatristi Sarper İÇEN tarafından Otizm Spektrum Bozukluğu konusunda eğitim düzenlenmiş, 2025 yılında eğitim alan personelin eğitici olarak sürece katkı sunması planlanmıştır. Ayrıca 21.05.2025 tarihinde "Otizmli/Özel Gereksinimli Çocuklarla İletişim" konulu eğitim gerçekleştirilmiştir. İl Sağlık Müdürlüğü tarafından yürütülen bu çalışmalar kapsamında 279 sağlık çalışanı, 406 vatandaş ve 58 diğer kurum personeli olmak üzere toplam 743 kişiye ulaşılmıştır.
- **Kayseri ilinde,** "Otizmde Farkındalık ve Yaklaşım" başlıklı eğitimler, Kayseri ASH İl Müdürlüğü, Kayseri İl Sağlık Müdürlüğü ve Kayseri İl Millî Eğitim Müdürlüğü koordinasyonunda gerçekleştirilmiştir. Eğitimler Melikgazi Rehberlik ve Araştırma Merkezi Konferans Salonunda 1 saat ve 1,5 saat süreli olmak üzere toplam 2 adet eğitim yapılmıştır. Eğitimci olarak Öğretmen Dilşah KAPLAN ve Sosyal Çalışmacı Gözde Ezgi YALIN POLAT görev almış; gerçekleştirilen eğitimlerden toplam 328 kişi yararlanmıştır.
- **Kars ilinde,** 15.01.2025 tarihinde İl Müdürlüğü konferans salonunda Kafkas Üniversitesi Dedekorkut Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölüm Başkanı Prof. Dr. Mustafa Şahin BÜLBÜL tarafından "Otizmli Bireylerde Uygun Davranışı Artırma, Uygun Olmayan Davranışları Azaltma, Davranış Sorunlarıyla Başa Çıkma ve Toplumsal Yaşam Becerilerini Kazandırma" konulu eğitim İl Müdürlüğü meslek elemanları, sağlık personelleri ve bakım personellerine olmak üzere toplam 60 personele gerçekleştirilmiştir.
- **Karaman ilinde,** Otizm alanında farkındalık ve bilgi sahibi olması gereken meslek gruplarına bilgilendirme ve beceri kazandırma çalışmaları kapsamında ASH İl Müdürlüğüne bağlı Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü'nde çalışan bakım personeli ve meslek elemanlarına yönelik Dr. Çetin TOPUZ tarafından Otizm Farkındalık Eğitimi düzenlenmesi kararı alınmıştır. 5/2/2025 tarihinde Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğünde 50 personele otizm farkındalık eğitimi düzenlenmiştir.
- **Kırıkkale ilinde,** ASH İl Müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarda görev yapan 49 personele yönelik Kırıkkale Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü Öğretim Üyesi Dr. Hilal GENGEÇ tarafından Otizm Farkındalık Eğitimi verilmiştir.
- **Kırklareli ilinde,** İl ASH Müdürlüğünde görevli 85 meslek personeline otizm konusunda Uzm. Çocuk Psikiyatristi Cansın CEYLAN tarafından eğitim verilmiştir.
- **Kocaeli ilinde,** Otizm Farkındalık Eğitici Eğitimi, Kocaeli Üniversitesi tarafından 26-30 Mayıs 2025 tarihleri arasında Kocaeli Gündüzlü Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi (BRADM) binasında düzenlenmiştir. Eğitim programı kapsamında toplam 10 adet eğitim gerçekleştirilmiş; Prof. Dr. Elif KARAGÜN, Prof. Dr. Bülent KARA, Doç. Dr. Burcu KARDAŞ, Doç. Dr. Zeynep AYDIN SÜMBÜL, Dr. Öğr. Üyesi Mürvet Ece BÜYÜKÇAĞLAR, Dr. Samet GÖÇ, Uzm. Dr. Atilla TÜRKAL ve Ergoterapist Serhat ERKEK eğitimci olarak görev almıştır. Gerçekleştirilen eğitimlerden toplam 94 kişi yararlanmıştır.
- **Konya ilinde,** Otizm Farkındalık Eğitimleri, Konya ASH İl Müdürlüğü Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Birimi tarafından düzenlenmiştir. Eğitimler, Psikolog Ahmet Öz tarafından İl Müdürlüğüne bağlı kuruluşlarda 1 saat süreli olarak gerçekleştirilmiş olup toplam 11 eğitim düzenlenmiş ve bu faaliyetlerden 577 kişi yararlanmıştır.
- **Isparta ilinde,** İl Müdürlüğümüzde ve İl Müdürlüğümüze bağlı engelli ve çocuk kuruluşlarında görevli olan meslek elemanlarına ve çocuk kuruluşlarında görevli bakım personeline yönelik olarak "Otizm Spektrum Bozukluğu" eğitimi, Uzm. Dr. Seçil KULTAŞ tarafından 22.04.2025 tarihinde verilmiştir. Eğitim, Isparta ASH İl Müdürlüğü Engelli

Hizmetleri Birimi tarafından düzenlenmiştir. Eğitim süresi 1 buçuk saat olup eğitime; 17 bakım elemanı, 11 meslek elemanı, 5 idari personel katılmıştır. Eğitim İl Müdürlüğümüz konferans salonunda düzenlenmiştir.

- **İzmir ilinde**, “Otizm Spektrum Bozukluğu, Gelişimsel Özellikler ve Kapsayıcılık” başlıklı eğitim, İzmir ASH İl Müdürlüğü Engelli Hizmetleri Birimi tarafından düzenlenmiştir. Eğitim, Katip Çelebi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Gözde AKOĞLU (Çocuk Gelişimci) tarafından İl Müdürlüğü Toplantı Salonunda 1 saat süreli olarak tek seferlik gerçekleştirilmiş; faaliyete 20 meslek elemanı katılım sağlamıştır.
- **İstanbul ilinde**, Psikolojik ve Sosyal Gelişim Aksamalarına Yönelik Koruyucu ve Önleyici Sosyal Destek Programı kapsamında; Eğitici Eğitimi, Protokol İmza Töreni ve Basın Lansmanı, Proje “Form ve Ölçek Tanıtımı Eğitimi” ile Süpervizyon faaliyetleri Hayat Holding A.Ş. bünyesinde gerçekleştirilmiştir. Eğitici olarak Otistikler Derneği Başkanı Nevin ERACAR görev almış; programlara toplam 51 personel katılım sağlamıştır. Eğitici Eğitimi 25 Şubat–01 Mart 2025 tarihleri arasında, Form ve Ölçek Tanıtımı Eğitimi 26 Mart 2025 Çarşamba günü düzenlenmiş; Nisan 2025 tarihinden itibaren Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül ve Ekim aylarında ayda 1 tam gün olmak üzere Süpervizyon Eğitimleri yürütülmüştür. Tüm faaliyetler Hayat Holding A.Ş. binasında gerçekleştirilmiştir.
- **Kütahya ilinde**, “Bilinmeyen Yönleriyle Otizm” başlıklı eğitim/seminerler; İl Emniyet Müdürlüğü, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ve 1. Organize Sanayi Müdürlüğü bünyesinde gerçekleştirilmiştir. Eğitimler, her biri 60 dakika süren tek oturumlar halinde planlanmış olup toplam 2 seminer düzenlenmiştir. Faaliyetler ASH İl Müdürlüğü (ASHİM) ile Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) iş birliğinde yürütülmüş; Özel Eğitim Öğretmenleri Emre TEKME, Feyza YAŞAR ve Melike Kübra AVŞAR eğitimci olarak görev almıştır. Gerçekleştirilen seminerlerden toplam 50 birey yararlanmıştır.
- **Muş ilinde**, ASH İl Müdürlüğünde görev yapan meslek gruplarına Muş Devlet Hastanesinde görev alan Uzman Doktor Nurhak ÖZYARAMIŞ tarafından 49 personele eğitim verilmiştir.
- **Mardin ilinde**, Mardin Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne bağlı 5 Sosyal Hizmet Merkezinin tüm personeline yönelik Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) eğitimleri başarıyla gerçekleştirilmiştir. Eğitimler, Özel Eğitim Öğretmenleri Musa ÇELİK ve Elif ORHAN tarafından, her merkezin kendi müdürlüğünde 1 saatlik oturumlar halinde 3 oturumda eğitim verilmiştir.
- **Mersin ilinde**, otizm alanında personel kapasitesini güçlendirmeye yönelik çeşitli eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. İl Müdürlüğü Gündüz Bakım Rehabilitasyon Merkezi Müdür V. Selcan ETYEMEZ USLU tarafından 19 destek personeline OSB eğitimi verilmiştir. Mersin Üniversitesi iş birliğinde düzenlenen ve toplam 20 saat süren “OSB Tanılı Bireylerde Öğretim Yöntemleri” eğitimine 21 kişi katılmış, ayrıca “OSB Tanılı Bireylerde Problem Davranış ve Önleme Stratejileri” konulu 14 saatlik eğitime kurum personeli katılım sağlamıştır. Kurum bünyesinde 12 öğretmene yönelik çocuklarda dil gelişimi konulu eğitim verilmiştir. 2 Nisan Dünya Otizm Farkındalık Günü kapsamında ise Toros Üniversitesi öğretim üyesi tarafından gerçekleştirilen seminere 17 personel katılmıştır.
- **Manisa ilinde**, farklı ilçelerde görev yapan destek personeline yönelik eğitimler düzenlenmiştir. Akhisar ilçesinde Psikolojik Danışman Oktay MAHMUTOĞLU tarafından 42 kişi, Gördes ilçesinde Psikolog Rumeysa UYSAL tarafından 13 kişi, Turgutlu ilçesinde Büşra ERKİLİNÇ tarafından 21 kişi, Soma ilçesinde Sinan UÇAN tarafından 30 kişi, Alaşehir ilçesinde Gamze YILMAZ tarafından ise 4 kişi eğitim almıştır. Bu kapsamda toplam 110 destek personeline eğitim verilmiştir.
- **Nevşehir ilinde**, II. Otizm Eylem Planı kapsamında personele yönelik eğitim Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Birimi tarafından düzenlenmiştir. Doç. Dr. Deniz Ayşegül Söğüt tarafından İl Müdürlüğü Konferans Salonu'nda gerçekleştirilen 1 saatlik eğitime toplam 36 kişi katılım sağlamıştır.

- **Samsun ilinde,** Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından Otizm İl Eylem Planı Çalıştay, Tanıdan Müdahaleye Otizm Sempozyumu ve “Farkındalıkla Yol Almak / Çocuklar ve Ailelerinin Yanında Olmak” başlıklı eğitim ve seminerler olmak üzere toplam 3 etkinlik düzenlenmiştir; bu faaliyetler 2–3 saat süreli olarak gerçekleştirilmiş ve toplam 350 kişi yararlanmıştır. Eğitimlerde Doç. Dr. Miraç Barış Usta ve Dr. Uygur Bayraktar görev almış, 170 kişiye öntest–sontest uygulanmıştır. Ayrıca Samsun Üniversitesi bünyesinde “Otizmi Anlamak: Farkındalık ve Dayanışma” başlıklı 1 seminer düzenlenmiştir; farklı uzmanların konuşmacı olduğu bu etkinlikten 292 kişi yararlanmıştır.
- **Uşak ilinde,** 2024 yılı içerisinde OSB’li bireylerle çalışan veya çalışma ihtimali bulunan kamu personeline yönelik farkındalık eğitimleri düzenlenmiş ve bu kapsamda 2.384 kişiye ulaşılmıştır. Ayrıca İl Genel Meclisi Engelli Komisyonunda gerçekleştirilen bilgilendirme toplantısı ile 12 kişiye daha bilgilendirme yapılmıştır.
- **Tunceli ilinde,** Tunceli RAM tarafından 16 Ocak 2025 tarihinde 6 İş ve Meslek Danışmanına otizm konusunda eğitim verilmiştir.
- **Trabzon ilinde,** ilgili faaliyeti yürütecek personele yönelik eğitici eğitimi Karadeniz Teknik Üniversitesi’nde Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalında görev yapan Doç.Dr. Bahadır TURAN tarafından Otizm Spektrum Bozukluğu Tanılama, Erken Belirteçler Nedir? konusu ; Dr. Öğr. Esra HOŞOĞLU tarafından OSB’de Tedavi konusu; Dr. Öğr. Üyesi Volkan ŞAHİN tarafından OSB’de Davranışsal Sorunlar konusunda eğitim verilmiştir. Trabzon Üniversitesi Özel Eğitim Bölümünde görev yapan Dr. Öğr. Üyesi Pınar YAŞAR HAYAL, Dr. Öğr. Üyesi Mehtap KOT, Dr. Öğr. Üyesi Burcu AKTAŞ, Arş. Gör. Dr. Şenay DELİMEHMET DADA tarafından 8 haftalık Uygulamalı Davranış Analizi konusunda teorik eğitim verilmiştir. Kursiyerlerin başarısını değerlendirmek amacıyla en az 50 sorudan oluşan ve tüm konuları kapsayan çoktan seçmeli test sınavı yapılmıştır.
- **Tokat ilinde,** otizmli bireylere hizmet sunan kurumlara ve evde bakım hizmetinden yararlanan ailelere yönelik yıl boyunca ziyaretler gerçekleştirilmiş; bu ziyaretlerde yaşam kalitesinin artırılması, toplumsal uyumun desteklenmesi ve Bakanlık hizmet modellerinin tanıtımına yönelik rehberlik yapılmıştır. Bu kapsamda Niksar Sosyal Hizmet Merkezi ve CBF Tekstil’de düzenlenen “Otizm Erken Tanı ve Müdahale” konulu toplam 2 seminerden 20 kişi yararlanmıştır. Ayrıca Tokat Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi koordinasyonunda Tokat Öğretmenevinde düzenlenen “Otizmin Farkında mıyız?” başlıklı eğitime 82 kişi, Zile Sosyal Hizmet Merkezi tarafından gerçekleştirilen “Otizm Farkındalık Eğitimi” programına ise 14 kişi katılım sağlamıştır.
- **Tekirdağ ilinde,** Mahremiyet Eğitimi, Yahya Kemal Beyatlı Kültür Merkezinde gerçekleştirilmiştir. Kuruluşumuzda görev yapmakta olan meslek personelleri katılım sağlamıştır. Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsünde görev yapmakta olan Doç.Dr. Ayten DÜZKANTAR tarafından gün boyu eğitim verilmiştir.
- **Şırnak ilinde,** Kadın Hizmetleri Birimi tarafından “Otizm Spektrum Bozukluğu Bilgilendirme ve Farkındalık Eğitim Semineri” kapsamında farklı tarihlerde ve farklı hizmet birimlerine yönelik toplam 6 eğitim/seminer düzenlenmiştir. Dr. Öğr. Üyesi Veysel TAHİROĞLU ve Psikiyatr Ayşe Gizem GÜLEÇ tarafından verilen eğitimlere Şırnak merkezde 43 kişi, Silopi’de 14 kişi, İdil’de 40 kişi, Cizre’de 27 kişi katılmıştır. Ayrıca Psikiyatr Bahar DEMİR tarafından İdil Özel Şefkat Bakım Merkezi personeline yönelik düzenlenen seminere 31 kişi, Şırnak merkezde gerçekleştirilen seminere ise 47 kişi katılım sağlamıştır. Eğitimler farklı tarihlerde planlanmış olup il merkezi ve ilçelerde görev yapan çeşitli kurum personeline yönelik uygulanmıştır.
- **Sivas ilinde,** otizmli bireylere ve ailelerine danışmanlık hizmeti sunması planlanan meslek elemanlarına, çocuklu kuruluşlarda görev yapan personele ile engelli bakım merkezleri ve gündüzlü bakım kuruluşlarında görev yapan personele yönelik olarak otizmli ailelerle iletişim konusunda bilgilendirme yapılmıştır.

- **Sinop ilinde**, ASH İl Müdürlüğüne bağlı yatılı ve gündüzlü bakım kuruluşlarında görev yapan bakım ve meslek personeline yönelik olarak otizm konusunda hizmet içi eğitimler düzenlenmiştir. Eğitimler Dr. Öğr. Üyesi Işıl TERZİOĞLU ve Öğr. Gör. Dr. Hatice UYANIK tarafından verilmiştir.
- **Sakarya ilinde**, Sakarya Gündüz Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi'nde "Otizmde Hijyen" konulu eğitim gerçekleştirilmiş; 1 saat süren eğitimden 25 kişi faydalanmıştır.
- **Osmaniye ilinde**, RAM iş birliğiyle "Merhamet Yorgunluğu" konulu seminer düzenlenmiş; seminere OSB tanıli bireyler ve aileleri katılım sağlamış, faaliyet İl Müdürlüğü toplantı salonunda gerçekleştirilmiştir.
- **Ordu ilinde**, Ordu Üniversitesi tarafından düzenlenen "Otizmi Anlamak" başlıklı eğitim Dr. Öğr. Üyesi Nilüfer Altun tarafından verilmiş; 2 saat süren eğitime 50 kişi katılım sağlamıştır.
- **Van ilinde**, Tuşba Rehberlik ve Araştırma Merkezi koordinasyonunda gerçekleştirilen otizm farkındalık eğitimleri PDR Gökhan Kantar ve Özel Eğitim Öğretmeni Süleyman Adıyaman tarafından yürütülmüş; faaliyetlerden 41 personel, engelli birey ve aile yararlanmıştır.
- **Yozgat ilinde**, Otizmli bireylerde tanılama ve eğitim süreçleri ile uygulamalı davranış analizi konularında toplam 4 eğitim gerçekleştirilmiştir. Eğitimler ASHİM ve Millî Eğitim Müdürlüğü iş birliğinde yürütülmüş, eğitimlerden 30 aile faydalanmıştır.
- **Zonguldak ilinde**, Bülent Ecevit Üniversitesi öğrencilerine ve öğretmenlere yönelik farkındalık eğitimleri düzenlenmiş; ayrıca İl Müdürlüğü bünyesinde II. Otizm Eylem Planı kapsamında oluşturulan alt komisyona yönelik bilgilendirme eğitimi gerçekleştirilmiştir.

Farkındalık, Bilgilendirme bilinçlendirme eğitiminden yararlananlar sayısı: **11.888** kişi dir.

Gerçekleştirilen Eğitimler,

1. Otizm Farkındalık Bilgilendirme Bilinçlendirme Eğitimi
2. Otizm Alanında Temel İş Başı Eğitimi
3. Otizm Nedir? Özellikleri ve İletişim Yöntemleri Eğitimi
4. Otizmde Doğru Yaklaşım Eğitimi
5. Otizmli Bireylerde Uygun Davranışı Artırma ve Problem Davranışla Baş Etme Eğitimi
6. OSB'de Davranışsal Sorunlar ve Müdahale Yöntemleri Eğitimi
7. OSB Tanılı Bireylerde Problem Davranış ve Önleme Stratejileri Eğitimi
8. Uygulamalı Davranış Analizi (UDA) Teorik ve Uygulamalı Eğitimi
9. Otizmde Sosyal Beceri Öğretimi Eğitimi
10. Otizmde İletişim ve Kriz Yönetimi Eğitimi
11. Otizmde Hijyen Eğitimi
12. Otizmli Bireylerde Öğretim Yöntemleri Eğitimi
13. Otizmli Bireylerde Dil Gelişimi Eğitimi
14. OSB Olan Bireylere Yönelik Destekleyici Yaklaşımlar Eğitimi
15. Birey Merkezli Planlama Eğitimi
16. DSÖ Bakım Veren Becerileri Eğitim Programı
17. Gelişim İzleme ve Değerlendirme Raporu (GİDR) Eğitimi (uygulama aşamasında)
18. Otizm Erken Tanı ve Müdahale Eğitimi
19. Otizmde Tanılama ve Erken Belirteçler Eğitimi
20. OSB'de Tedavi Süreçleri Eğitimi
21. Engelli Hakları Bilgilendirme Eğitimi
22. Özel Eğitimde Toplumsal Farkındalık Eğitimi
23. Otizmin Bilinmeyen Yönleri Semineri
24. Otizmi Anlamak – Farkındalık ve Dayanışma Semineri

25. Otizme Kırmızı Işık Yak Farkındalık Eğitimi
26. Tanıdan Müdahaleye Otizm Sempozyumu
27. Otizm İl Eylem Planı Çalıştayı
28. Otizm Okulu Eğitim Programı (TÜBİTAK Destekli)
29. Otizm, Aile ve Yapay Zekâ: Destekleyici Teknolojiler Eğitimi
30. Mahremiyet Eğitimi (Engelli Hizmetleri Bağlamında)
31. Merhamet Yorgunluğu Semineri
32. Engelli Bireylere Yönelik Hizmetler
33. Engelli Hakları Söyleşisi dir.

Eğitimleri alan hedef gruplar aşağıda verilmiştir.

1. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Personeli

- Sosyal çalışmacılar
- Psikologlar
- Çocuk gelişimciler
- Sosyologlar
- Öğretmenler
- Diğer meslek personeli
- Bakım personeli (yatılı ve gündüzlü kuruluşlar)
- Destek personeli
- İdari personel
- İl ASH Müdürlüğü Engelli ve yaşlı hizmetleri birimi personeli
- Çocuk kuruluşları personeli
- Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM) personeli

2. Millî Eğitim Bakanlığı

- Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) personeli
- Özel eğitim öğretmenleri
- Okul öncesi, sınıf ve branş öğretmenleri
- Öğretmen adayları
- Okul yöneticileri

3. Sağlık Sektörü Çalışanları

- Çocuk ve ergen ruh sağlığı uzmanları
- Aile hekimleri
- Aile sağlığı çalışanları
- Hemşireler
- Sağlık teknikerleri
- Hastane personeli
- İl Sağlık Müdürlüğü personeli

4. Kamu Kurum ve Kuruluşları Personeli

- Kolluk kuvvetleri (Emniyet, Jandarma, POMEM öğrencileri)
- Belediye personeli
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV) personeli
- İl müftülüğü personeli
- Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü personeli
- İŞKUR personeli
- Sosyal Güvenlik Kurumu personeli
- İl Özel İdaresi personeli
- Muhtarlar

5. Üniversiteler ve Akademik Çevre

- Üniversite öğrencileri

- Özel eğitim bölümü öğrencileri
- Psikoloji, PDR, çocuk gelişimi öğrencileri
- Akademik ve idari üniversite personeli

6. Sivil Toplum ve Yerel Paydaşlar

- Otizm dernekleri ve gönüllüleri
- Vakıf temsilcileri
- Sivil toplum kuruluşu çalışanları
- Proje paydaşları

7. Aileler ve Toplum

- Otizmli bireylerin aileleri
- Evde bakım hizmetinden yararlanan aileler
- Engelli birey yakınları
- Vatandaşlar (toplumsal farkındalık etkinlikleri kapsamında)

8. Diğer Meslek Grupları

- Şoförler odası üyeleri
- Minibüs kooperatifi üyeleri
- Tarım kooperatifi üyeleri
- İş ve meslek danışmanları
- Sanayi kuruluşu çalışanları

Eğitimlerden genel olarak,

- Kamu personeli,
- eğitim ve sağlık çalışanları,
- bakım ve rehabilitasyon personeli,
- öğretmenler ve öğretmen adayları,
- kolluk kuvvetleri,
- üniversite öğrencileri,
- sivil toplum temsilcileri,
- otizmli bireyler ve aileleri,
- toplumun farklı kesimleri

olmak üzere çok paydaşlı ve çok disiplinli bir hedef kitle yararlanmıştır.

Ayrıca, proje niteliği taşıyan çalışmalar, aşağıda belirtilmiştir.

1. **Ruhsal Engelli Bireyler İçin Sosyal İçerme Projesi**
(Dünya Sağlık Örgütü koordinasyonunda yürütülmüştür.)
2. **Bireysel Sosyal Hizmet Danışmanlığı Projesi**
(Antalya ili – İl Sağlık Müdürlüğü bilgilendirme faaliyetleri kapsamında.)
3. **Ben de Varım Projesi**
(Çorum Otizm Gönüllüleri Derneği – II. Ulusal Otizm Eylem Planı kapsamında.)
4. **Otizm Okulu Projesi**
(Eskişehir Osmangazi Üniversitesi – TÜBİTAK destekli.)
5. **Psikolojik ve Sosyal Gelişim Aksamalarına Yönelik Koruyucu ve Önleyici Sosyal Destek Programı**
(İstanbul ili – Hayat Holding A.Ş. iş birliğiyle.)

Eğitimsiler; Bakanlık uzmanları, RAM uzmanları, saha eğiticiler, Akademisyenler, özel eğitim bölümü öğretim üyeleri, Vakıf uzmanları, eğitim koordinatörleri, özel eğitim uzmanları, psikologlar, terapistler, özel eğitim öğretmenleri, yabancı eğitimciler, konuşmacılar dır.

1. Amaç Toplumsal Kabulü ve Bilinci Artırmak

1.1 OSB Hakkında (erken belirteçler, etkili müdahaleler) konusunda bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin düzenlenmesi

1.1.4.Erişilebilir formatlarda bilgilendirici dokümanlar oluşturulacak ve web erişimine açılacaktır.	Sorumlu Kurum ASHB	Süre 3 YIL	Performans Göstergesi 1. Erişilebilir formatlarda web erişimine açılan bilgilendirici doküman sayısı 2. Erişilebilir bilgilendirici dokümanlara web sitesi aracılığı ile erişim sağlayan kişi sayısı, 3. Web sitesindeki bilgilendirici dokümanların erişilebilirliği konusunda çevrimiçi görüş veren kişi/kurum sayısı
--	---	--------------------------	---

Gerçekleşme Özeti:

- 1.1.4.** Kapsamında illerde otizm spektrum bozukluğunu tanıtmak ve toplumsal farkındalık oluşturmak amacıyla broşür, afiş, dijital içerik, web ve sosyal medya paylaşımları, bilgilendirici dokümanlar, radyo programları ve akademik çalışmalar hazırlanarak ailelere, kamu personeline ve topluma ulaştırılmıştır.

1. Amaç Toplumsal Kabulü ve Bilinci Artırmak

1.2. Toplumsal kabule yönelik farkındalık ve bilgilendirme çalışmalarının toplumun üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi

1.2.1. Toplumun OSB'ye ilişkin algı ve bilgi düzeyine yönelik araştırma projesi yapılacaktır.

Sorumlu
Kurum

ASHB

Süre

2 YIL

Performans
Göstergesi

1. Proje Sonuç
Raporu

Gerçekleşme Özeti:

81 il genelinde bu faaliyete ilişkin herhangi bir çalışma yürütülmemiş olup EYHGM tarafından Türkiye geneli üzerinde bir araştırma yapılması için planlama yapılmaktadır.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI**

**İSTATİSTİK ÜRETİLEREK VERİYE DAYALI
İZLEMİYİ SAĞLAMAK**

2 Amaç- İstatistik Üretilerek Veriye Dayalı İzlemeyi Sağlamak

2.1 OSB özelinde istatistiklerin üretilmesi ve paylaşılmasının sağlanması

2.1.1 Veri toplama standartlarının ve göstergelerin belirlenmesi için kurumlar arası veri çalışma komisyonları kurulacaktır.

**SORUMLU
KURUM**

ASHB

SÜRE

1 YIL

**PERFORMANS
GÖSTERGESİ**

1. Komisyonun oluşturulması/ Resmi yazışmalar
2. Komisyonun toplantı sayısı

Gerçekleşme Özeti:

2.1.1 faaliyeti kapsamında, illerde otizmli bireylere ilişkin veri temelli izleme, değerlendirme ve koordinasyon mekanizmalarının oluşturulması amacıyla çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Bu doğrultuda;

- İl izleme ve değerlendirme komisyonları kurulmuş,
- Paydaş kurumlarla resmî yazışmalar gerçekleştirilmiş,
- Sağlık, Millî Eğitim ve üniversitelerle iş birliği sağlanmış,
- Veri akışını düzenlemek amacıyla çalışma grupları ve alt komisyonlar oluşturulmuştur.

Bazı illerde;

- WhatsApp grupları aracılığıyla hızlı iletişim mekanizmaları kurulmuş,
- Resmî toplantılar gerçekleştirilmiş,
- Periyodik denetimler yapılmış,
- Risk haritası hazırlık çalışmalarına başlanmış,
- Kişisel verilerin korunması mevzuatı çerçevesinde raporlama faaliyetleri yürütülmüştür.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Aksaray ilinde;** Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından veri toplama sürecine yönelik olarak paydaş kurumlarla resmî yazışmalar yapılmıştır. Ancak Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 22.05.2025 tarihli ve E-80166981-321.05.02-276520551 sayılı yazısı **doğrultusunda,** 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 12. maddesi gereğince veri paylaşımının yalnızca iç paydaşlarla yapılabileceği bildirilmiştir. Bu nedenle KVKK kapsamında dış paydaşlardan bireysel veri temini sağlanamamış ve süreçte ilerleme kaydedilememiştir.
- **Ardahan ilinde,** İl genelinde OSB tanıli bireylere ilişkin istatistikî verilere ulaşılmıştır. OSB tanıli çocuğu bulunan ebeveynlere yönelik **anket çalışması** gerçekleştirilmiştir. Anket sonuçları doğrultusunda, izleyen toplantılarda değerlendirme ve politika önerilerinin geliştirilmesi planlanmıştır.

- **Bayburt ilinde,** Yerel Otizm Eylem Planı kapsamında veri çalışma komisyonu oluşturulmuştur. Mayıs–Ağustos dönemi içerisinde iki toplantı gerçekleştirilmiştir. Veri elde edilebilecek yeni dönemlerde toplantıların devam ettirilmesi planlanmaktadır.
- **Bolu ilinde,** 2025 yılı içerisinde veri alt komisyonu tarafından iki toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantılarda kurumlar arası veri paylaşımı, izleme yöntemleri ve koordinasyon süreçleri ele alınmıştır.
- **Burdur ilinde,** İlgili kurumlarla yapılan resmî yazışmalar yoluyla veriler temin edilmiştir. 2025 yılı içerisinde iki komisyon toplantısı gerçekleştirilmiştir.
- **Manisa ilinde,** Manisa ilinde veri çalışma komisyonu oluşturulmuştur.

2. Amaç- İstatistik Üretilerek Veriye Dayalı İzlemeyi Sağlamak

2.1 OSB özelinde istatistiklerin üretilmesi ve paylaşılmasının sağlanması

2.1.2 Sistematik, güvenilir, karşılaştırılabilir verilerin kurumlardan toplanabilmesi ve paylaşılabilmesi için protokol imzalanacaktır	SORUMLU KURUM ASHB	SÜRE 1 YIL	PERFORMANS GÖSTERGESİ 1. İmzalanan protokol adı ve protokol imza tarihi
---	---	---------------------------------	---

Gerçekleşme Özeti:

2.1.2 faaliyeti kapsamında, bazı illerde otizmli bireylere yönelik veri paylaşımı ve hizmet sunum süreçlerinin kurumsallaştırılması amacıyla protokol çalışmaları yürütülmüş, ili izleme komisyon toplantılarında veri paylaşım usul ve esasları belirlenmiş, eğitim, sağlık ve sosyal hizmet kurumları arasında koordinasyon sağlanmıştır.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Aksaray ilinde**, KVKK kapsamında veri akışının sağlanamaması nedeniyle protokol süreci ilerletilememiştir. Çalışmalar hâlen resmî yazışma aşamasında devam etmektedir.
- **Ankara ilinde**, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Sincan Belediyesi Başkanlığı arasında “Engelli Gündüzlü Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Açılması ve İşletilmesine İlişkin İş Birliği Protokolü” Ekim 2022 tarihinde imzalanmıştır. Protokol kapsamında Sincan Otizm Gündüz Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi aktif olarak hizmet vermeye devam etmektedir.
- **Antalya ilinde**, Antalya Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile Antalya İl Sağlık Müdürlüğü Arasında İş Birliği Protokolü, 27.07.2025 tarihinde imzalanmıştır.
- **Bolu ilinde**, Yerel Düzey Otizm Eylem Planı (2023–2030) Kapsamında Veri Paylaşımına ve Yürütülecek Faaliyetlere İlişkin İş Birliği Protokolü, 09.07.2025 tarihinde imzalanmıştır.

2. Amaç- İstatistik Üretilerek Veriye Dayalı İzlemeyi Sağlamak

2.1 OSB özelinde istatistiklerin üretilmesi ve paylaşılmasının sağlanması

2.1.3 Veri çalışma komisyonu tarafından sektörel bazda (tanı, sağlık, bakım, eğitim, sosyal yardım, istihdam vb.) idari kayıtlar aracılığıyla verilerin toplanabilmesine, geliştirilmesine, karşılaştırılmasına imkân veren “Veri Setleri” oluşturulacaktır.	SORUMLU KURUM ASHB	SÜRE 2 YIL	PERFORMANS GÖSTERGESİ 1. Oluşturulan veri setinin adı (Eğitim verileri, Bakım verileri, Sağlık verileri, SED, Evde Bakım, istihdam v.b.)
---	---	---------------------------------	--

Gerçekleşme Özeti:

2.1.3 faaliyeti kapsamında; bazı illerde; İl Sağlık Müdürlükleri, Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM), üniversiteler ve ilgili kamu kurumları aracılığıyla Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) tanılı bireylere ilişkin veri üretimi ve toplanmasına yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Bu kapsamda; İl izleme ve değerlendirme komisyonları ile veri çalışma komisyonları oluşturulmuş, kurumlar arası yazışmalar yapılmış, aileler ve paydaş kurumlarla görüşmeler gerçekleştirilmiş, saha taramaları ve mevcut hizmet kayıtları üzerinden veri derleme çalışmaları yürütülmüştür.

Bununla birlikte; Bazı illerde veri üretimi ve kayıt sistemleri oluşturulmuş, komisyon temelli izleme yapıları kurulmuş olmakla birlikte ülke genelinde veri toplama süreçlerinin KVKK kaynaklı sınırlılıklardan dolayı veri paylaşımını önemli ölçüde etkilediği, il bazlı uygulamalar arasında yöntem ve kapsam farklılıklarının bulunduğu tespit edilmiştir.

2.1.3.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Aksaray ilinde**, 6698 sayılı KVKK kapsamında veri paylaşımı sağlanamadığından veri setleri oluşturulamamıştır. Ancak İl Müdürlüğü bünyesinde hizmet alan otizmlili bireylerin ailelerine SED ve engelli evde bakım yardımı kapsamında destek sağlanmaya devam edilmektedir.
- **Ankara ilinde**, Sincan Otizm Gündüz Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezinden hizmet alan OSB tanılı bireylere ilişkin; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, yararlanılan sosyal hizmet modelleri, ikamet ve iletişim bilgilerini içeren Excel tabanlı veri tabanı düzenli olarak tutulmaktadır.
- **Denizli ilinde**, Otizmlili bireyler ve ailelerine yönelik veri toplama, paylaşma ve analiz süreçlerini düzenlemek amacıyla hazırlanan protokol 05.06.2025 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Komisyonun resmî olarak kurulması amacıyla 2025 Aralık ayında çalışmalara başlanacaktır.
- **Diyarbakır ilinde**, ASHİM koordinasyonunda, Vali Yardımcısı Muhammet ÖZYÜKSEL onayıyla tüm paydaş kurumlardan temsilcilerin yer aldığı veri komisyonu kurulmuştur. Kurumlar arası veri ve bilgi paylaşımı bu komisyon aracılığıyla yürütülmektedir.

- **Erzincan ilinde,** İl Sağlık Müdürlüğünden OSB tanılı bireylere ait veriler ile İl Müdürlüğünden hizmet alan bireylere ait veriler oluşturulmuştur.
- **Eskişehir ilinde,** Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü OSB Anabilim Dalı tarafından il genelinde OSB riski taşıyan ve OSB tanılı bireylerin demografik yapısını ortaya koymayı amaçlayan bir bilimsel araştırma projesi planlanmıştır. Proje iş paketleri hazırlanmış, görev paylaşımı yapılmış ve taslak anket formları geliştirilmiştir. Veri toplama amacıyla ilgili kurumlara izin başvuruları yapılmıştır. Ayrıca ESOGÜ Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Anabilim Dalı tarafından oluşturulan istatistiksel veriler üç aylık periyotlarla raporlanmaktadır.
- **Isparta ilinde,** Evde bakım hizmetlerinden yararlanan otizmli bireylere ilişkin veri seti mevcuttur.
- **Kahramanmaraş ilinde,** Evde bakım hizmetinden yararlanan 662 aile tespit edilmiştir.
- **Kars ilinde,** İl Sağlık Müdürlüğü ve İl Millî Eğitim Müdürlüğü ile yapılan yazışmalar sonucunda OSB tanılı bireylere ilişkin veriler toplanmıştır. İl genelinde 377 OSB tanılı birey bulunmaktadır.
- **Kırşehir ilinde,** İl Millî Eğitim Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü ve Sosyal Hizmet Merkezi'nden sayısal veri talep edilmiştir.
- **Muğla ilinde,** İl İzleme Komisyonu toplantısında sorumlu kurumlardan istatistiksel veriler talep edilmiştir.
- **Osmaniye ilinde,** Sekiz paydaş kurum ile ortak çalışma yürütülmekte olup 3 toplantı gerçekleştirilmiş ve karar tutanakları imzalanmıştır.
- **Sakarya ilinde,** ASHİM ile İl Sağlık Müdürlüğü arasında, bakım merkezinde hizmet alan otizmli bireyler için hasta ve ilaç takibi kapsamında hekim görevlendirilmesine yönelik protokol imzalanmıştır.
- **Samsun ilinde,** Otizm İl İzleme ve Değerlendirme Komisyonuna bağlı veri çalışma komisyonu kurulmuştur. Sistematik, güvenilir ve karşılaştırılabilir veri üretimi amacıyla kurumlar arası protokol taslağı hazırlanmıştır. Vali Yardımcısı başkanlığında çok sayıda toplantı gerçekleştirilmiş; kişisel verilerin korunması kapsamında açık rıza ve onam formlarıyla veri toplanması, **verilerin** ASHİM koordinasyonunda bir merkezde toplanması kararlaştırılmıştır.
- **Siirt ilinde,** Paydaş kurumlardan oluşan komisyon kurulmuş, üç toplantı gerçekleştirilmiştir.
- **Sivas ilinde,** Paydaş kurumlardan oluşan alt komisyon kurulmuş çalışmalara başlamıştır.
- **Tokat ilinde,** Paydaş kurumlardan oluşan İl İzleme Komisyonu ve alt komisyonlar kurulmuştur.
- **Tekirdağ ilinde,** Paydaş kurumlardan oluşan alt komisyon kurulmuş çalışmalara başlamıştır. SED ve evde bakım verileri düzenli olarak kayıt altına alınmaktadır.
- **Yozgat ilinde,** İki ayrı protokol imzalanmıştır. Evde bakım veri seti oluşturulmuştur.
- **Zonguldak ilinde,** İl izleme ve değerlendirme komisyonu ile alt komisyon oluşturulmuştur. 16 personelin görev aldığı veri tabanı kurulmuş, il genelinde 765 OSB tanılı çocuk ve yetişkin tespit edilmiştir. Veri tabanı düzenli aralıklarla güncellenmektedir.

2. Amaç- İstatistik Üretilerek Veriye Dayalı İzlemeyi Sağlamak

2.1 OSB özelinde istatistiklerin üretilmesi ve paylaşılmasının sağlanması

2.1.4 OSB istatistik veri portalı oluşturularak yıllık raporlama yapılacak ve EYHGM web sayfasında yayınlanacaktır.

**SORUMLU
KURUM**

ASHB

SÜRE

SÜREKLİ

**PERFORMANS
GÖSTERGESİ**

1.Yayınlanan
Otizm Spektrum
Bozukluğu
İstatistik Bülteni

Gerçekleşme Özeti:

2.1.4 faaliyeti, sorumlu kurumların KVKK kapsamında veri paylaşımı yapamaması nedeniyle 81 il genelinde gerçekleştirilemeyen faaliyetlerdir.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI**

**ERKEN TANI, TAKİP VE MÜDAHALE
PROGRAMLARINI GÜÇLENDİRME**

3. Amaç- Erken Tanı, Takip ve Müdahale Programlarını Güçlendirmek

3.1 Erken tanı ve erken müdahale hizmetlerinde kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi.

3.1.1 Tarama Programlarının hedef nüfusta bulunan 18-24- 36. aydaki tüm çocuklar için uygulanması amacıyla çalışmalar yürütülecektir.	SORUMLU KURUM Sağlık Bakanlığı	SÜRE 3YIL	PERFORMANS GÖSTERGESİ 1. Tarama yapılan çocuk sayısı 2. Tarama yapılanlarda OSB tanısı alan çocuk/birey oranı
--	---------------------------------------	------------------	---

Gerçekleşme Özeti:

3.1.1. kapsamında,

- Sağlık Bakanlığınca geliştirilen Otizm Tarama ve Takip Programına ilişkin verilerin dijital ortamda izlenmesi ve sürdürülebilir bir kayıt altyapısının oluşturulması amacıyla; Sağlık Bakanlığı Otizm, Zihinsel Özel Gereksinimler Daire Başkanlığı, Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü ve Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü ilgili daireleri iş birliğinde yürütülen çalışmalar kapsamında önemli bir aşama kaydedilmiştir.
- Bu doğrultuda, aile hekimlerinin tarama faaliyetlerini sistematik biçimde yürütmesini, hedef nüfusun tamamına erişimin sağlanmasını ve vaka takibinin etkinleştirilmesini amaçlayan Sağlık Bakanlığı dijital sistemi HYP modülü, 15 Eylül 2025 tarihinde devreye alınmıştır. Hedef nüfus oranlarının izlenmesi ve raporlanmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.
- Tarama ve takip programının etkinliğinin artırılması ve tarama sayılarında hedef nüfusa erişim oranının yükseltilmesi amacıyla; Bakanlığımız tarafından hazırlanan, aile hekimleri ile aile sağlığı elemanlarına uzaktan erişim imkânı sunan “Otizm Spektrum Bozukluğu Tarama ve Takip Programı Eğitimi” çevrim içi olarak erişime açılmıştır.
- Bu çalışmalar kapsamında 2025 yılı içerisinde toplam 206.746 çocuğun taraması gerçekleştirilmiştir. Tarama faaliyetlerinin hedef nüfusa ulaşma oranının artırılmasına yönelik olarak dijitalizasyon süreci sürdürülmekte olup, İl Sağlık Müdürlüklerinde görevlendirilen OSB koordinatörleri ile eşgüdüm içerisinde izleme ve takip çalışmaları devam etmektedir.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

Veriler, İl Sağlık Müdürlükleri tarafından bildirilen Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) Tarama Programları kapsamında tarama, risk tespiti ve tanı sayıları esas alınarak derlenmiştir.

Ağrı ilinde: 2.205 çocuk taranmış, 2 çocuk OSB tanısı almıştır (%0,09).

Adana ilinde: 2022: 2.760 tarama, 59 tanı %2,14, 2023: 4.629 tarama, 51 tanı %1,10, 2024: 5.124 tarama, 35 tanı %0,68 almıştır.

Afyonkarahisar ilinde: 2024 yılında 915 çocuk taranmış, OSB tanısı tespit edilmemiştir.

Aksaray ilinde: 18–36 ay arası çocuklara tarama yapılmış, veri bildirilmemiştir.

Amasya ilinde: 1.301 çocuk taranmış, 16 çocuk OSB tanısı almıştır (%1,22).

Antalya ilinde: 2024 yılında 4.637 çocuk taranmış, 44 çocuk riskli bulunmuş, 8 çocuk OSB tanısı almıştır. Tanı oranı %0,17 dir. 2025 yılında 3.733 çocuk taranmış, 58 çocuk riskli bulunmuş, 3 çocuk OSB tanısı almıştır. Tanı oranı %0,08

Artvin ilinde: 2022–2025 yılları arasında toplam 5.341 tarama yapılmıştır, tanı verisi bildirilmemiştir.

Aydın ilinde: 2024: 4.348 tarama 2025 (Ekim ayına kadar): 1.804 tarama, 5 tanı, Tanı Oranı: %0,27

Balıkesir ilinde: 2024: 4.348 tarama, 16 OSB tanısı- tanı oranı % 0,37, 7 diğer tanı, 2025 (Ocak–Ağustos): 2.790 tarama, 4 OSB tanısı-tanı oranı % 1,4 olmuştur.

Bartın ilinde: 1.731 çocuk taranmış, tanı tespit edilmemiştir.

Batman ilinde: 864 çocuk taranmış, tanı tespit edilmemiştir.

Bayburt ilinde: 493 çocuk taranmış, 6 çocuk riskli bulunmuştur (tanı verisi yoktur).

Bingöl ilinde: 529 çocuk taranmış, 4 çocuk riskli bulunmuş, tanı tespit edilmemiştir.

Bilecik ilinde: 3.081 çocuk taranmış (1.552 kız, 1.529 erkek), tanı verisi bildirilmemiştir.

Bitlis ilinde: 5.636 çocuk taranmış, tanı verisi bildirilmemiştir.

Bolu ilinde: 5.716 çocuk taranmış, tanı verisi bildirilmemiştir.

Burdur ilinde: 2024 yılında 830 çocuk taranmış, 2025: 1.099 tarama yapılmış, tanı verisi bildirilmemiştir.

Bursa ilinde: 2024 (2. yarı): 10.246 tarama, 147 riskli, 4 tanı, 2025 (ilk 6 ay): 11.547 tarama, 222 riskli, 6 çocuk OSB tanısı almıştır.

Çanakkale ilinde: 2023: 3.385 tarama, 65 riskli, 13 OSB tanısı, 2024: 4.223 tarama, 81 riskli, 57 OSB tanısı, 2025: 2.905 tarama, 53 riskli, 23 OSB tanısı almıştır.

Çorum ilinde: 2024: 1.287 tarama, 2025: 608 tarama, 6 riskli, tanı yok,

Düzce ilinde: 700 çocuk taranmış, tanı tespit edilmemiştir.

Edirne ilinde: 2024: 2.733 tarama, 3 OSB tanısı, 2025: 1.928 tarama, 3 OSB tanısı alınmıştır.

Elazığ ilinde:2025: 515 çocuk taranmış, 4 çocuk riskli bulunmuş, 1 çocuk OSB tanısı almıştır.

Erzincan ilinde: 2025: 346 çocuk taranmış, 7 çocuk riskli bulunmuş, süreç devam etmektedir.

Erzurum ilinde: 2025: 540 çocuk taranmış, tanı verisi bildirilmemiştir.

Eskişehir ilinde: 2025: 2.156 çocuk taranmış. tanı verisi bildirilmemiştir.

Giresun ilinde:2025: 2.143 çocuk taranmış, şüpheli vakalar ileri değerlendirmeye yönlendirilmiştir.

Hakkari ilinde: 150 OSB tanılı çocuk olduğu bildirilmiş, tarama verisi yoktur.

Iğdır ilinde: 2025: 356 çocuk taranmış, 4 çocuk OSB tanısı almıştır (%1,12).

Isparta ilinde: 2024-2025 yıllarında toplam 4.071 tarama yapılmış, 1 çocuk tanı almıştır. %0,02'lik tanı oranı

İstanbul ilinde:2024: 112.458 tarama, %0,3 tanı oranı, 2025 (ilk 8 ay): 105.705 tarama, %0,2 tanı oranıdır.

Kahramanmaraş ilinde: 2025: 4.404 çocuk taranmış, tanı verisi bildirilmemiştir.

Karabük ilinde: 1.055 çocuk taranmış, tanı verisi yoktur.

Karaman ilinde: 2024: 4.492 tarama, 36 riskli (%0,8, 2025: 2.528 tarama, 18 riskli (%0,7) bulunmuştur.

Kars ilinde: 2025: 1.794 çocuk taranmış, 18 çocuk tanı almıştır (%1,0).

Kastamonu ilinde: 2024 yılında 19.962 tarama yapılmış, 250 riskli, 51 tanı tespit edilmiştir. Tanı oranı %0,25

Kayseri ilinde: 19.902 tarama, 250 riskli, 5 tanı (%0,03).

Kırıkkale ilinde: 2025: 1.230 çocuk taranmış, tanı verisi yoktur.

Kırklareli ilinde: 2025: 1.230 çocuk taranmış, 20 riskli, tanı verisi bildirilmemiştir

Kırşehir ilinde:2025: 1.120 çocuk taranmış, tanı verisi bildirilmemiştir.

Kocaeli ilinde:2025: 3.568 çocuk taranmış, tanı verisi bildirilmemiştir

Kütahya ilinde: 2025: 2.705 çocuk taranmış, 39 çocuk riskli bulunmuştur (tanı verisi yoktur).

Malatya ilinde: 2025: 3.731 çocuk taranmış, 2 çocuk tanı almıştır.

Mardin: 2024: 3.416 tarama, 2025: 2.590 tarama, tanı verisi bildirilmemiştir

Manisa ilinde: 2025 yılında toplam 8.564 çocuk taranmıştır.

Mersin ilinde: 2.705 çocuk taranmış, 2 çocuk tanı almıştır.

Nevşehir ilinde: 1.055 çocuk taranmış, tanı tespit edilmemiştir.

Rize ilinde: 2.356 çocuk taranmış, OSB oranı %0,38 olarak bildirilmiştir.

Sakarya ilinde: 6.527 tarama, 275 riskli, 38 tanı (%0,58).

Samsun ilinde: 2024: 2 tanı, 2025: 2 tanı almıştır.

Tekirdağ ilinde: 8.004 çocuk taranmış, tanı oranı %0,04.

Tokat ilinde: 2023: 2.665 tarama, 4 OSB tanı- %0,15, 2024: 3.154 tarama, 2 OSB tanı- %0,06, 2025: 2.596 tarama, 6 OSB tanı %0,23 almıştır.

Trabzon ilinde: 3.899 çocuk taranmış, tanı verisi bildirilmemiştir

Uşak ilinde: 2023: 2.345 tarama, 5 tanı, 2024: 2.436 tarama, 7 tanı, 2025: 543 tarama, 18 riskli bulunmuştur.

Van ilinde: 4.901 tarama, 126 riskli, 4 tanı (%0,08).

Yalova ilinde: 5.802 çocuk taranmış, 12 çocuk tanı almıştır (%0,21).

3. Amaç- Erken Tanı, Takip ve Müdahale Programlarını Güçlendirmek

3.1 Erken tanı ve erken müdahale hizmetlerinde kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi.

3.1.2 OSB tanısı alan çocukların kardeşlerinde görülebilecek olası gelişim sorunlarının erken dönem tespiti ve müdahalesi amacıyla tıbbi değerlendirmesi yapılacaktır	SORUMLU KURUM Sağlık Bakanlığı	SÜRE 3 YIL	PERFORMANS GÖSTERGESİ 1. OSB tanısı alan çocukların 0-18 yaş kardeşlerinin nörogelişimsel açıdan değerlendirilmesine yönelik iş akış şeması oluşturulması 2. Tıbbi değerlendirme yapılan kardeş sayısı
--	---	---------------------------------	---

Gerçekleşme Özeti:

Sağlık Bakanlığı:

- Otizm Spektrum Bozukluğu Tarama ve Takip Programı'nın dijitalizasyon çalışması tamamlanmasını takiben OSB tanısı alan çocukların kardeşlerinin de gelişimsel açıdan değerlendirilmesine yönelik uygulama algoritmasının işletilmesi planlanmaktadır.
- Bilimsel kaynaklar ve yurtdışı örnekleri incelenmiştir. 3.1.1 numaralı göstergenin sistemsel olarak tüm aşamalarda işleyişi sonrasında 3.1.2 numaralı göstergede geçen kardeşlere yönelik algoritma sisteme eklenecektir.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) tanılı çocukların kardeşlerine yönelik tarama, izlem ve risk değerlendirme çalışmalarına yönelik veri bildiren iller;

- **Çanakkale ilinde;** OSB tanılı çocukların kardeş sayısı: **3**, Bu kardeşlerden OSB tanısı alan: 1 dir. Kardeşler arası geçiş oranı %33,3
- **Erzincan ilinde;** Toplam taranan çocuk: 281, 3-4 yaş: 45, 5 yaş: 137, 6 yaş: 99, OSB tanılı bireylerle akrabalık ilişkisi olan: 11 çocuk, %3,9'luk bir tanı oranı.
- **Hakkari ilinde;** Ziyaret edilen aile sayısı (OSB'li kardeşi olan): 25
- **Kars ilinde;** Riskli olarak değerlendirilen çocuk: 79
- **Muş ilinde;** Tıbbi değerlendirme yapılan kardeş sayısı: 877
- **Rize ilinde;** Değerlendirilen kardeş sayısı: 412

3. Amaç- Erken Tanı, Takip ve Müdahale Programlarını Güçlendirmek

3.1 Erken tanı ve erken müdahale hizmetlerinde kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi.

3.1.3. Çocuğu OSB tanısı alan aileler için tanıya özgü bilgileri içeren rehberler güncellenerek erişilebilir formatlarda yayımlanması sağlanacak, farkındalık ve toplumsal kabule yönelik çalışmalar yürütülecektir.	SORUMLU KURUM Sağlık Bakanlığı	SÜRE 3 YIL	PERFORMANS GÖSTERGESİ 1. Erişilebilir formata dönüştürülen rehber sayısı.
---	---	---------------------------------	---

Gerçekleşme Özeti:

S.B

- Otizm Spektrum Bozukluğu Uzman Rehberi ve Otizm Spektrum Bozukluğu Aile Rehberi'nin erişilebilir formata dönüştürülmesi amacıyla teknik çalışmalar yürütülmektedir.
- Otizm Aile Rehberi (1); Otizm Aile Rehberi (2); Otizm Spektrum Bozukluğu Aile Rehberi; Otizm Spektrum Bozukluğu Uzman Rehberi; Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme <https://shgmnadirdb.saglik.gov.tr/TR-107121/otizm-aile-rehberi--1--2018.html>
- Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme Kitabı (Sağlık Profesyonelleri İçin, 2025) hazırlanmış dağıtımı yapılmıştır.
- Sağlık Bakanlığınca yayımlanan rehberlerin sağlık personeli ve hasta grubunun aileleri tarafından bilinirliğinin artırılması amacıyla Bakanlık taşra teşkilatına yazılı bildirimle hatırlatma yapılmıştır.
- OSB farkındalığının artırılmasına yönelik afiş, broşür hazırlanmış ve S.B. tüm birimlerine iletilerek dağıtımı sağlanmıştır.

ASHB

- OSB farkındalığının artırılmasına yönelik kısa film, kamu spotu hazırlanmış, ulusal kanallarda gösterilmesi sağlanmıştır.
- OSB farkındalığının artırılmasına yönelik yönelik Bakanlık taşra teşkilatına her yıl etkinlik yapılması sağlanmıştır.
- OSB farkındalığının artırılmasına yönelik afiş, broşür, hazırlanmış ve ASHB tüm birimlere dağıtımı yapılmıştır.
- Otizm Spektrum Bozukluğu Alan Yazın Kitabı, OSB Gösteren Bireylerle Etkileşen Bakım Personeli, Eğitici ve Ailelerin Eğitim Programı, ve Otizm Spektrum Bozukluğu Aile Rehberi.(dijital ortamda). İlgili tüm personele üst yazı ile dağıtımı yapılmıştır. <https://www.aile.gov.tr/uploads/eyhgm/uploads/pages/otizm-spektrum-bozuklugu/otizm-spektrum-bozuklugu-aile-bilgilendirme-rehberi.pdf>
- Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünce koordine edilerek 81 İl ASH Müdürlükleri tarafından gerçekleştirilen OSB 2 Nisan Farkındalık Etkinli görselleri, haberler Bakanlık web sayfasında yer almaktadır.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

Ağrı ilinde; AİÇÜ-broşür hazırlanmıştır, Aynı Zamanda sahada aktif olarak DR. Öğr. Üyesi Zehra CEVHER ve Öğr. Gör. Zehra KEŞÇİ hasta ve aile bilgilendirmelerinde bulunmuştur. Sağlık personeli ve osb tanıli çocuğu olan ailelere yönelik kitapçık bastırılmıştır. (1000 adet.). Merkez ve ilçelere dağıtımı yapılmıştır.

Çanakkale ilinde; 2 adet beslenme bilgilendirme rehberi dağıtımı yapılmıştır.

Elazığ ilinde; Otizm tanısı alan ailelere yönelik Ebeveyn Rehberi ve Sağlık Profesyonellerine yönelik Çalışma Rehberi dağıtımı yapılmıştır. Ayrıca ilgili dökümanlar dijital ortamda 1. basamak sağlık çalışanlarına gönderilmiştir.

Tekirdağ ilinde; 1 adet rehber erişilebilir formata dönüştürülerek yayımlanmıştır.

Düzce ilinde; OSB bilinirliğinin artırılmasına yönelik hazırlanan broşürler kurum faaliyetlerinde kullanılmaktadır. Bakanlığımız tarafından 2022 yılında yayımlanan “Otizm Spektrum Bozukluğu Uzman ve Aile Rehberi”, Sağlık Bakanlığı E-Kütüphane Sisteminde yer almaktadır.

Erzurum ilinde; OSB Aile Rehberi (2022), OSB Uzman Rehberi (2022), Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme Kitabı (Sağlık Profesyonelleri İçin, 2025).

Eskişehir ilinde; Sağlık Bakanlığı tarafından 2022 yılında yayımlanan Otizm Spektrum Bozukluğu Uzman Rehberi ve Otizm Spektrum Bozukluğu **Aile** Rehberi'nin, erişilebilir formata dönüştürülmesi amacıyla güncelleme çalışmaları yapılmaktadır.

Giresun ilinde; Toplam 5 rehber bulunmaktadır. Rehberlere ilişkin bilgilere aşağıdaki bağlantı üzerinden erişim sağlanmaktadır:

<https://shgmnadirdb.saglik.gov.tr/TR-107121/otizm-aile-rehberi--1--2018.html>

Isparta ilinde, Erişilebilir formata dönüştürülen rehberler kapsamında; Otizm Aile Rehberi (1); Otizm Aile Rehberi (2); Otizm Spektrum Bozukluğu Aile Rehberi; Otizm Spektrum Bozukluğu Uzman Rehberi; Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme

Kahramanmaraş ilinde, Otizm Aile Rehberi, Otizm Uzman Rehberi

Kastamonu ilinde, "Otizm Ebeveyn Rehberi" ve "Otizm Aile Rehberi" hazırlanmıştır.

Kırklareli ilinde, Erişilebilir formata dönüştürülen rehber sayısı toplamda 4'tür. Bunlar içerisinde Aile, Uzman ve Beslenme rehberleri mevcuttur.

Kütahya ilinde, Otizm Spektrum Bozukluğu Aile Rehberi, Otizm Spektrum Bozukluğu Uzman Rehberi

Manisa ilinde; İl Sağlık Müdürlüğü sitesinde Aile, Uzman ve Beslenme Rehberi bulunmaktadır.

Rize ilinde, Otizm tanısı alan ailelere yönelik 2 adet rehber hazırlanmıştır.

Tekirdağ ilinde; 1 adet otizm tanısı alan ailelere yönelik rehber bulunmaktadır.

3. Amaç Erken Tanı, Takip ve Müdahale Programlarını Güçlendirmek

3.2. Müdahale hizmetlerinin kapasitesinin artırılması ve yaygınlaştırılması.

3.2.1. OSB tanısı alan çocuklar ve ailelerinin erken müdahale hizmeti almasına olanak sağlayan merkezler yaygınlaştırılacaktır.

SORUMLU KURUM

Sağlık Bakanlığı

SÜRE

7 YIL

PERFORMANS GÖSTERGESİ

1. Açılan ÇÖZGEM sayısı
2. Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Poliklinik sayısı

• **Gerçekleşme Özeti:**

- S.B.
- Çok Disiplinli Çocuk ve Genç Ruh Sağlığı Merkezleri Hakkında Yönetmelik kapsamında otizm spektrum bozukluğu başta olmak üzere zihinsel özel gereksinimi olan çocuklara ve ailelerine tanısal değerlendirme, tanılama, erken müdahale, izlem ve yetişkinliğe geçiş süreçlerinde daha nitelikli ve tüm ilgili disiplinlerin bir arada ruh sağlığı hizmetini sunmasına olanak sağlayan ÇÖZGEM'ler kurulmakta olup ülke genelinde yaygınlaştırılmaktadır.
- Hâlihazırda 14 ilde ÇÖZGEM açılmıştır. Bunlar; Bolu İzzet Baysal Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Afyonkarahisar Devlet Hastanesi, Etlik Şehir Hastanesi, Giresun Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Trabzon Kanuni Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İzmir Şehir Hastanesi, Osmaniye Devlet Hastanesi, Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Bursa Şehir Hastanesi, Kayseri Devlet Hastanesi, Mersin Şehir Hastanesi, Gaziantep Şehir Hastanesi ve Ağrı Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesinde hizmet vermektedir. Ayrıca 4 ilde ÇÖZGEM kurulumuna yönelik ön izin verilmiş olup eksikliklerin giderilmesi için çalışmalar sürdürülmektedir.
- Ülke genelinde kamuya ait 876 çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği aktif olarak hizmet vermektedir. (özel sektör dahil edilmemiştir.)
- ÇÖZGEM'lerin yaygınlaştırılması için 11 Nisan 2025 tarihinde Trabzon ilinde çok katılımlı bir çalıştay gerçekleştirilmiş, fizibilite çalışması yapılarak açılması talimatlandırılan öncelikli illere bilgi verilmiştir.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Afyonkarahisar ilinde**, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Rektörlüğü ve Başhekimliği desteği ve izni ile 15.09.2025 tarihinde yetişkin psikiyatri ve çocuk ve ergen psikiyatri anabilim dallarında otizm spektrum bozukluğuna özel poliklinik açılmış olup randevusuz ve acil durumlarda tanı ve tedavileme açısından hizmet vermeye başlamıştır.
- **Bolu ilinde**; 1 adet ÇÖZGEM ve 2 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği bulunmaktadır.
- **Çanakkale ilinde**; Mehmet Akif Ersoy Devlet Hastanesinde 3, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Hastanesinde 1 olmak üzere toplam 4 çocuk psikiyatrisi uzmanı hizmet vermektedir.
- **Denizli ilinde**; Denizli Devlet Hastanesi, Servergazi Devlet Hastanesi ve Pamukkale Üniversitesi Hastanesinde olmak üzere toplam 3 çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği bulunmaktadır.

- **Tekirdağ ilinde;** 5 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği hizmet vermektedir.
- **Düzce ilinde;** 1 adet ÇÖZGEM ve 6 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği bulunmaktadır.
- **Edirne ilinde;** kamu hastaneleri bünyesinde hizmet veren çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği sayısı 3'tür.
- **Erzincan ilinde;** ÇÖZGEM bulunmamakta olup 2 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği hizmet vermektedir.
- **Erzurum ilinde;** ÇÖZGEM bulunmamakta olup çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniklerine ilişkin bilgi verilmemiştir.
- **Gaziantep ilinde;** otizm dostu hastane oluşturulmuş olup Şahinbey Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesinde engellilere yönelik haftanın 5 günü ağız ve diş sağlığı hizmeti verilmektedir. Engelli Diş Tedavi Merkezi sunulabilmesi için Abdulkadir Yüksel Devlet Hastanesi belirlenmiştir. Gaziantep Şehir Hastanesinde ÇÖZGEM hizmeti yürütülmekte olup Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesinde nörogelişimsel bozukluklar tedavi odası oluşturulmuştur.
- **Giresun ilinde;** 1 adet ÇÖZGEM bulunmakta olup 5 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği hizmet vermektedir. Giresun Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesinde yer alan ÇÖZGEM birimi aktif olarak bireysel danışmanlık hizmeti sunmaktadır.
- **Eskişehir ilinde;** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi bünyesinde yer alan Özel Eğitim Laboratuvarı ve Uygulama Birimi (ÖZLAB) aracılığıyla hizmet sunulmaktadır. Son iki yılda 30 otizmlı öğrenciye değerlendirme, danışmanlık ve bireysel eğitim hizmeti verilmiştir. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Anabilim Dalı bünyesinde ÇÖZGEM birimi kurulmasına yönelik ruhsat alınmış olup birim inşaatının yapılması planlanmaktadır. Ayrıca OSB yeme bozuklukları ünitesi kurulmasına yönelik çalışmalar yürütülmekte olup rehber kitap hazırlık çalışmaları devam etmektedir. İl Sağlık Müdürlüğü tarafından üniversite bünyesinde ÇÖZGEM açılmasına yönelik başvuru yapılmış olup süreç devam etmektedir.
- **Iğdır ilinde;** ÇÖZGEM bulunmamakta olup 2 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği bulunmaktadır.
- **Isparta ilinde;** ÇÖZGEM bulunmamakta olup toplam 6 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği bulunmaktadır. Bu polikliniklerin 2'si Şehir Hastanesinde, 4'ü Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde hizmet vermektedir.
- **Karabük ilinde;** ÇÖZGEM bulunmamakta olup 3 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği bulunmaktadır.
- **Kahramanmaraş ilinde;** ÇÖZGEM bulunmamakta olup 11 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği bulunmaktadır.
- **İstanbul ilinde;** 20 kamu hastanesinde çocuk ve ergen ruh sağlığı poliklinikleri ile 1 kamu hastanesine bağlı otizm merkezi hizmet vermektedir.
- **Kars ilinde;** ÇÖZGEM bulunmamakta olup 2 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği bulunmaktadır.
- **Kastamonu ilinde;** ÇÖZGEM bulunmamakta olup 2 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği bulunmaktadır.
- **Kayseri ilinde;** 19.902 çocuğa tarama yapılmış, 250 çocukta risk tespit edilmiş ve 2-5 çocuğa otizm tanısı konulmuştur.
- **Kırıkkale ilinde;** ÇÖZGEM bulunmamakta olup 2 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği bulunmaktadır.
- **Kırklareli ilinde;** 1 adet ÇÖZGEM ve 2 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği bulunmaktadır.
- **Kırşehir ilinde;** 1 adet ÇÖZGEM ve 3 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği bulunmaktadır.

- **Malatya ilinde;** ÇÖZGEM bulunmamakta olup Battalgazi’de 2, Malatya Eğitim ve Araştırma Hastanesinde 5 olmak üzere toplam 7 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği bulunmaktadır.
- **Mardin ilinde;** il genelinde çocuk ve ergen ruh sağlığı hizmetleri kapsamında toplam 7 adet poliklinik ile hizmet sunumu yapılmaktadır.
- **Mersin ilinde;** 1 adet yeni açılan ÇÖZGEM bulunmakta olup 9 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği hizmet vermektedir.
- **Muş ilinde;** 2 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği bulunmaktadır.
- **Nevşehir ilinde;** ÇÖZGEM bulunmamakta olup 2 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği bulunmaktadır.
- **Tekirdağ ilinde;** 5 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği bulunmaktadır.
- **Tokat ilinde;** 4 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği bulunmaktadır.
- **Uşak ilinde;** OSB farkındalığına yönelik eğitim faaliyetleri yürütülmektedir. 2023 yılında 30 sağlık personeline ve 95 aile hekimi ile aile sağlığı çalışanına, 2024 yılında 56 sağlık çalışanına ve 300 vatandaşa, 2025 yılında ise 127 kişiye hizmet içi eğitim ve 647 kişiye halk eğitimi verilmiştir.
- **Van ilinde;** 1 adet ÇÖZGEM bulunmakta olup SBÜ Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesinde 7 adet çocuk ve ergen ruh sağlığı polikliniği aktif olarak hizmet vermektedir.

3. Amaç Erken Tanı, Takip ve Müdahale Programlarını Güçlendirmek

3.2. Müdahale hizmetlerinin kapasitesinin artırılması ve yaygınlaştırılması.

3.2.2. İlgili sağlık personelinin (çocuk ruh sağlığı, acil sağlık, ağız vedış sağlığı çalışanları, diyetisyen ve aile hekimleri, çocuk gelişimci ve psikologlar gibi) OSB konusunda bilgi ve donanımını artırmak amacıyla Uygulamalı Davranış Analizi, Erken Müdahale, Acil Durumlarda Krize Yaklaşım gibi konularda hizmet içi eğitim planı hazırlanacak, personelin erişimine açılacaktır.	SORUMLU KURUM	SÜRE	PERFORMANS GÖSTERGESİ
	Sağlık Bakanlığı	3 YIL	Eğitim programını tamamlayan sağlık personeli sayısı

Gerçekleşme Özeti:

SB

- Otizm Spektrum Bozukluğu konusunda Sağlık Bakanlığı farklı alanlara yönelik otizm eğitim planı hazırlanmıştır. Bu eğitim planında yer alan "Uygulamalı Davranış Analizi'nin Sağlık Sistemine Entegrasyonu Eğitim Programı" "Gelişimsel Yetersizliği Olan Çocuklara Yönelik Erken Müdahale Eğitim Programı" hazırlanmıştır. Eğitim programları ÇÖZGEM'lerde görevli, ilgili sağlık personelinin erişimine açılarak erken müdahale uygulamaları standardize şekilde sağlık sistemi içinde uygulanmaya başlanmıştır.
- Otizm spektrum bozukluğu tanısı olan çocuklar başta olmak üzere afetde çocuklara ruh sağlığı desteği sağlamak amacıyla, alanında uzman akademisyenlerden oluşan multidisipliner ekip tarafından "Afet Durumu Çocuk Ruh Sağlığı Destek Eğitimi" hazırlanarak Ekip Portal üzerinden tüm ruh sağlığı personelinin erişimine açılmıştır.
- "Özel Gereksinimi Olan Bireylerde Dental Tedaviler" eğitimi alanında uzman diş hekimliği, çocuk ve ergen ruh sağlığı hastalıkları akademisyenlerinin katkılarıyla hazırlanmış olup 2022/3 Sayılı Engelli Hastalara Yönelik Ağız ve Diş Sağlığı Hizmet Birimleri Genelgesi'ne tabi olan personelin erişimine açılmıştır. Toplam 121 diş hekimi tarafından eğitim tamamlanmıştır.
- Sağlık Bakanlığı farklı disiplinlerden oluşturduğu yazar ekibiyle hazırlanan; bilimsel ve kanıta dayalı güncel beslenme yaklaşımlarının, genel beslenme önerilerinin yanı sıra "Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklarda Beslenme" bölümünü de içeren "Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme (Sağlık Profesyonelleri İçin)" kitabı elektronik formatta yayımlanmıştır. Bu kaynak kitap doğrultusunda, Bakanlığımız tarafından uzaktan eğitim yöntemiyle yürütülen ve Otizm Spektrum Bozukluğunu da içeren "Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme" eğitimi toplam 1464 personel (diyetisyen, çocuk gelişimci, ergoterapist vd.) tarafından tamamlanmıştır.
- Ayrıca, "Nörogelişimsel Bozukluğu Olan Bireylere Verilen Acil Sağlık Hizmetlerinin Niteliğinin Artırılması" eğitim programı alanında uzman acil tıp, anestezi ve reanimasyon ve çocuk ve ergen ruh sağlığı ve hastalıkları akademisyenlerinin katkılarıyla hazırlanmış olup acil durumlarda krize müdahale yetkinliğini artırmak amacıyla acil sağlık hizmetlerinde görevli personelin erişimine açılması planlanmaktadır.
- Hem aile hekimlerine hem de aile sağlığı elemanlarına uzaktan erişim imkanı sağlayan "Otizm Spektrum Bozukluğu Tarama ve Takip Programı Eğitimi" erişime açılmış olup toplam 5.215 aile sağlığı çalışanı eğitimini tamamlamıştır.
- Sağlık Bakanlığı tarafından merkezi olarak uzaktan eğitim yoluyla yürütülen ve "Uygulamalı Davranış Analizi Eğitim Programı, Gelişimsel Yetersizliği Olan Çocuklara Yönelik Erken Müdahale Eğitim Programı, Afet Durumu Çocuk Ruh Sağlığı Destek Eğitimi, Özel Gereksinimi

Olan Bireylerde Dental Tedaviler ve Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme" başlıklarında oluşturulan eğitimler ülke genelinde 5.522 sağlık personeli tarafından tamamlanmıştır.(Aile sağlığı çalışanları eğitim sayısı dahil edilmemiştir.)

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

Çorum ilinde, Sağlık personeline Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) konusunda farkındalık eğitimleri verilmiş olup eğitimler devam etmektedir.

Edirne ilinde, 113 aile hekimi ve 93 aile sağlığı çalışanı olmak üzere toplam 206 sağlık personeli eğitim programlarını tamamlamıştır.

Mersin ilinde, İl Sağlık Müdürlüğü tarafından 148 aile hekimi ve 136 aile sağlığı çalışanı olmak üzere toplam 284 sağlık personeline OSB hakkında eğitim verilmiştir.

Denizli ilinde, 28–31 Mayıs 2024 tarihleri arasında Ruh Sağlığı Güçlendirme Eğitimi kapsamında 24 aile hekimine hekimler tarafından eğitim verilmiştir. Ayrıca Denizli İl Sağlık Müdürlüğü ve Pamukkale Üniversitesi iş birliğiyle yürütülen “Otizmi Fark Et” projesi kapsamında, 7–8 ve 13 Haziran 2023 tarihlerinde 8 Aile Sağlığı Merkezinde görev yapan toplam 65 aile hekimi ve aile sağlığı çalışanına Pamukkale Üniversitesi öğretim üyeleri tarafından eğitim verilmiştir.

Düzce ilinde özel gereksinimli çocuklarda dental tedavilere yönelik eğitim kapsamında farklı ADSM ve ADSH’lerde görevli 6 diş hekimi eğitime dahil edilmiştir. Diğer eğitimler Bakanlığımız EKİP Eğitim Portalı üzerinden uzaktan erişim yoluyla verilmektedir. Eğitimler ülke genelinde açıldığından il bazlı personel sayısı oluşturulamamaktadır. Özel gereksinimli çocuklarda acil müdahaleye yönelik eğitim hazırlık aşamasındadır. Uygulamalı Davranış Analizi ve Gelişimsel Yetersizliği Olan Çocuklara Yönelik Erken Müdahale Eğitim Programları ÇÖZGEM personeline tanımlanmaktadır. Atatürk Devlet Hastanesi bünyesinde ÇÖZGEM kurulmasına yönelik ön izin verilmiş olup, faaliyete geçmesi halinde görev yapacak 17 personele Uygulamalı Davranış Analizi eğitimi tanımlanmıştır. Ayrıca Sağlık Bakanlığınca 13–18 Ekim 2025 tarihlerinde Zonguldak ilinde düzenlenecek WISC-IV Zeka Ölçeği Uygulayıcı Eğitimine Düzce ilinden 5 psikolog dahil edilmiştir.

Giresun ilinde; eğitimini tamamlayan personel sayısı 166 olup, 2025 yılı Nisan ayında aile hekimleri ve aile sağlığı çalışanlarına yönelik hizmet içi eğitim gerçekleştirilmiştir.

Eskişehir ilinde, Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsü koordinasyonunda planlanan faaliyetlere yönelik hazırlıklar sürdürülmekte olup 2026 yılı itibarıyla başlatılması planlanmaktadır. Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanmakta olan Uygulamalı Davranış Analizi’nin Sağlık Sistemine Entegrasyonu Eğitim Programı, Gelişimsel Yetersizliği Olan Çocuklara Yönelik Erken Müdahale Programı, Afet Durumu Çocuk Ruh Sağlığı Destek Eğitimi, Özel Gereksinimi Olan Bireylerde Dental Tedaviler Eğitimi ve Nörogelişimsel Bozukluğu Olan Bireylere Verilen Acil Sağlık Hizmetlerinin Niteliğinin Artırılması Eğitim Programı taşra ile paylaşılması halinde ilgili sağlık personeline tanımlanacaktır. TÜBİTAK 2237-A kapsamında diş hekimliği lisans öğrencilerine yönelik OSB alanında eğitim projesi planlanmaktadır. İl Sağlık Müdürlüğü iş birliği ile aile hekimlerine yönelik erken belirti eğitimleri planlanmaktadır. Bu kapsamda 2025 yılında 150, 2026 yılında 200 ve 2027 yılında 250 sağlık personeline eğitim verilmesi planlanmaktadır.

Hatay ilinde, İl Sağlık Müdürlüğü koordinasyonunda Mustafa Kemal Üniversitesi iş birliğiyle hizmet içi eğitimler düzenlenmekte olup personelin OSB konusundaki bilgi ve farkındalığı artırılmaktadır.

Isparta ilinde, Isparta Şehir Hastanesinde görev yapan 1 çocuk gelişimci personele eğitim verilmiştir.

İstanbul ilinde, 2024 yılında 832 aile hekimi ve 743 aile sağlığı çalışanı, 2025 yılının ilk 8 ayında ise 105 aile hekimi ve 126 aile sağlığı çalışanı “Otizm Spektrum Bozukluğu Tarama ve Tanılama Programı” eğitimi almıştır.

Kahramanmaraş ilinde, eğitim programını tamamlayan sağlık personeli sayısı 241’dir.

Karabük ilinde, 2024 yılında 1. basamakta görev yapan tüm aile hekimleri ve aile sağlığı elemanlarına Otizm Spektrum Bozukluğu Tarama ve Takip Programı eğitimi verilmiştir.

Kars ilinde, 694 sağlık personeli eğitimini tamamlamış olup ayrıca 12 oturumluk eğitim çalışması gerçekleştirilmiştir. Yıl sonuna kadar en az 1.000 personele ulaşılması ve toplam 15 oturumun tamamlanması planlanmaktadır.

Kırklareli ilinde, 127 sağlık personeline farkındalık eğitimi verilmiştir.

Kırşehir ilinde, 279 sağlık personeline farkındalık eğitimi verilmiştir.

Malatya ilinde, eğitim alan personel sayısı; Akçadağ 37, Battalgazi 15 ve Hekimhan 128 olmak üzere toplam 180 kişidir. Eğitimler kapsamında acil durumlarda krize yaklaşım ve iletişim becerileri ele alınmıştır.

Manisa ilinde, 180 vatandaşa ve 100 sağlık personeline yüz yüze, 3.839 sağlık personeline ise çevrim içi eğitim verilmiştir.

Mardin ilinde, 1. basamak sağlık hizmetlerinde 778, 2. basamak sağlık hizmetlerinde ise 2025 yılı içerisinde 670 sağlık personeli eğitim almıştır.

Mersin ilinde, Çocuk ve Ergen Psikiyatristi Uzm. Dr. Pelin DAĞ tarafından 36 aile hekimi, 38 aile sağlığı çalışanı, 5 psikolog, 4 sosyal çalışmacı ve 3 çocuk gelişimci olmak üzere toplam 86 sağlık personeline eğitim verilmiştir. Eğitimlerin farklı aile hekimlerine yönelik olarak tekrar planlanması öngörülmektedir.

Sakarya ilinde, “Uygulamalı Davranış Analizi’nin Sağlık Sistemine Entegrasyonu Eğitim Programı” ve “Gelişimsel Yetersizliği Olan Çocuklara Yönelik Erken Müdahale Eğitim Programı” hazırlanarak ÇÖZGEM personelinin erişimine açılmıştır. Ayrıca “Afet Durumu Çocuk Ruh Sağlığı Destek Eğitimi” hazırlanarak ruh sağlığı personeline sunulmuştur. Bunun yanında “Özel Gereksinimi Olan Bireylerde Dental Tedaviler”, “Nörogelişimsel Bozukluğu Olan Bireylere Verilen Acil Sağlık Hizmetlerinin Niteliğinin Artırılması” ve “Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme” konularına yönelik eğitim programları hazırlanmış olup ilgili personele açılması planlanmaktadır. Bu kapsamda toplam 1.142 sağlık personeline eğitim verilmiştir.

Van ilinde, “Gelişimsel Yetersizliği Olan Çocuklara Yönelik Erken Müdahale Eğitim Programı” hazırlanmış ve ilgili sağlık personelinin erişimine açılmıştır. Diğer eğitim programları da ÇÖZGEM personeline tanımlanarak erken müdahale uygulamalarının standartlaştırılması hedeflenmektedir. Ayrıca “Özel Gereksinimi Olan Bireylerde Dental Tedaviler”, “Nörogelişimsel Bozukluğu Olan Bireylere Verilen Acil Sağlık Hizmetlerinin Niteliğinin Artırılması” ve “Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme” eğitim programları hazırlanmış olup ilgili personelin erişimine açılması planlanmaktadır.

3. Amaç Erken Tanı, Takip ve Müdahale Programlarını Güçlendirmek

3.2 Müdahale hizmetlerinin kapasitesinin artırılması ve yaygınlaştırılması.

3.2.3. Bireysel Hizmet Danışmanlığı uygulaması faaliyete geçirilecektir.	SORUMLU KURUM	SÜRE	PERFORMANS GÖSTERGESİ
	Sağlık Bakanlığı	3 YIL	Bireysel hizmet danışmanlığından yararlanan sayısı

Gerçekleşme Özeti:

SB

3.2.3. faaliyeti kapsamında, S.B Bireysel Hizmet Danışmanlığı faaliyetine pilot olarak başlanmıştır. Danışmanlık hizmeti zihinsel veya özel gereksinim durumu tespit edilen veya değerlendirme süreci devam eden çocuklar ve bakım verenlerinin, çocuğun özel gereksinim ihtiyaçlarına uygun sağlık, eğitim, bakım, sosyal yardım gibi hak ve hizmetler ile toplumsal hayata katılımın desteklenmesi amacıyla hizmet kaynaklarına erişimin kolaylaştırılması için sunulan bilgilendirme ve danışmanlık hizmetini ifade etmektedir. Proje kapsamında;

- Bireysel Hizmet Danışmanlığı (BHD) hizmet sunumuna yönelik eğitim programı hazırlanmıştır.
- Çok Disiplinli Çocuk ve Genç Ruh Sağlığı Merkezi Hakkında Yönetmelik kapsamında hizmet verecek olan BHD için ilgili mevzuatta revizyon yapılmak üzere taslak hazırlanmıştır.
- Halihazırda Trabzon Kanuni Eğitim ve Araştırma Hastanesi ve Ankara Etlik Şehir Hastanesi bünyesindeki ÇÖZGEM'lerde pilot uygulama yürütülmektedir. 2025 yılında (ilk 11 ay) pilot uygulamadan 503 tekil kişiye danışmanlık hizmeti verilmiştir.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

Erzincan ilinde; Bireysel Hizmet Danışmanlığı uygulaması kapsamında 47 birey hizmetten faydalanmaktadır.

Giresun ilinde; Bireysel Hizmet Danışmanlığından yararlanan birey sayısı 322 olup hizmet, Giresun Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesinde bulunan ÇÖZGEM Birimi tarafından aktif olarak sunulmaktadır.

Isparta ilinde; Bireysel Hizmet Danışmanlığından 3 kişi faydalanmıştır.

Kayseri ilinde; Bireysel Hizmet Danışmanlığından 171 kişi faydalanmaktadır.

Tekirdağ ilinde; toplam 135 kişi Bireysel Hizmet Danışmanlığı hizmetinden yararlanmıştır.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI**

**ETKİLİ SOSYAL HİZMET MODELLERİYLE
BİREYİ VE AİLEYİ GÜÇLENDİRMEK**

4. Amaç Etkili Sosyal Hizmet Modelleriyle Bireyi ve Aileyi Güçlendirmek

4.1 Bakım kuruluşlarında yaşamını sürdüren OSB olan bireylere yönelik çalışmaların OSB konusunda uzmanlaşmış personel tarafından yürütülmesi

4.1.1 ASHB'ye bağlı bakım kuruluşlarında (yatılı ve gündüz) görev yapan tüm bakım ve meslek personelinin otizm konusunda temel iş başında eğitim almaları sağlanacaktır.	SORUMLU KURUM ASHB	SÜRE 7 YIL	PERFORMANS GÖSTERGESİ Temel eğitim alan bakım personeli ve mesleki personel sayısı, katılımcı paydaşlardan memnuniyete ve müdahalenin etkinliğine ilişkin veri
---	---	---------------------------------	--

Gerçekleşme Özeti:

ASHB

4.1.1. Faaliyeti kapsamında, otizm spektrum bozukluğu olan bireylere yönelik II. Ulusal Eylem Planı'nda(2023-2030) yer alan “Bakım kuruluşlarında yaşamını sürdüren OSB olan bireylere yönelik çalışmaların OSB konusunda uzmanlaşmış personel tarafından yürütülmesi” eylem alanı kapsamında bakım hizmetimizdeki kurumsal kapasitemizi ve kalitesini güçlendirme amacıyla bakım kuruluşlarımızda görev yapan personele Otizm Eğitim İhtiyaç Analizi Araştırması yapılmıştır. Bu kapsamda, kamu engelli bakım kuruluşlarında otizimli bireylerle çalışan idari, meslek ve bakım personeline otizm eğitim ihtiyacı anketleri geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Her bir meslek grubu için ayrı ayrı hazırlanan soru formları 05.07.2023 tarihinde İl Müdürlüklerine iletilerek 332 meslek personeli, 650 bakım personeli ve 113 idareci olmak üzere toplam 1095 Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı personeli tarafından doldurulması sağlanmıştır. Anket çalışmasının ardından yüz yüze görüşmelerin yapılacağı toplantı İstanbul'da 18-19 Eylül 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışma büyüklüğü açısından evrenin neredeyse tamamına ulaşan örnekleme yapılan çalışmanın analiziyle anlamlı sonuçlara ulaşılarak raporlanmıştır. Araştırma sonucunda elde verilerle “Bakım Kuruluşları İçin Otizm Spektrum Bozukluğuna Yönelik İşlevsel Eğitim Programı” hazırlanacak ve kuruluşlarımızda iş başında eğitimler verilecektir. Bakım kuruluşlarında yaşamını sürdüren OSB olan bireylere yönelik çalışmaların OSB konusunda eğitim almış ve uzmanlaşmış personel tarafından yürütülmesi amacıyla resmi engelli bakım kuruluşlarında çalışan personellere yönelik İstanbul'da “Otizm Temel Eğitim Programı” düzenlenmiştir. Bakım kuruluşlarında görevli 117 personel eğitime katılım sağlamıştır.

Temel eğitim konuları;

✓ Engelliye Doğru Yaklaşım,

- ✓ Otizm Spektrum Bozukluğu Nedir, Özellikleri Nelerdir?
 - ✓ Uygulama Örnekleri,
 - ✓ Problem Davranışları Önleme Stratejileri,
 - ✓ Problem Davranışlarla Baş Etme Stratejileri,
 - ✓ Otizmlili Çocuklara Özbakım ve Günlük Yaşam Becerilerinin Kazandırılması,
 - ✓ Yetişkinlik Döneminde Otizmlili Bireyler Otizmlili Bireylere İletişim Becerilerinin Kazandırılması,
 - ✓ Özel Gereksinimli Bireylere Yaklaşımda Etik ve Profesyonellik şeklindedir.
- EYHGM tarafından Türkiye'de Aile Temelli Ulusal Erken Müdahale Sisteminin Geliştirilmesi Pilot Uygulaması kapsamında, 2025 yılında başlatılmıştır. Proje ile, erken tespit ve müdahale eğitim içerikleri belirlenmiş ve pilot uygulamada görevli personele yönelik ulusal ve uluslararası uzmanlar tarafından “Gelişimsel İzleme ve Değerlendirme Rehberi (GİDR) Eğitimleri” ile “Erken Çocukluk Dönemi Eğitimleri”ne başlanmıştır. Kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi ve sektörler arası çalışma grubu kurulması amacıyla; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı temsilcilerinin yer aldığı bir görev gücü ekibi oluşturulmuştur. Eğitim alan personele vaka bazlı süpervizyon desteği sağlanmaya başlanmıştır.
 - Belirlenen gündüzlü bakım merkezlerinin tefrişat ve hazırlık çalışmalarına ihtiyaçlar doğrultusunda devam edilmektedir. 4 ilde (Ankara, Bursa, Kahramanmaraş ve Mersin) Haziran 2025 itibarıyla pilot uygulamaya başlanmış olup bu kapsamda; Bakanlığımıza bağlı gündüzlü bakım merkezleri bünyesinde oluşturulan “Erken Çocukluk Gelişimi Merkezleri”nde, erken çocukluk döneminde gelişimsel bir değerlendirme aracı olan "Gelişimsel İzleme ve Destekleme Rehberi (GİDR)" kullanılarak yapılan gelişimsel değerlendirme sonucunda çocuklara yönelik bireysel bakım planları oluşturulmakta ve çocukların izlem ve takibi sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra, 4 pilot merkezde Bakanlığımız hizmetlerinden faydalananlar ile Ankara, Bursa, Kahramanmaraş ve Mersin’de Bakanlığımız İl Müdürlükleri veri tabanında yer alanlar arasından erken müdahale hizmetlerine ihtiyacı olan başta 0-3 yaş arasındakiler olmak üzere, 0-8 yaş arasındaki çocuklar tespit edilmeye başlanmış olup bu çocukların tespit edilmesinde İl Sağlık Müdürlüğü ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile iş birliği yapılmaktadır. Bugüne kadar Erken Çocukluk Gelişimi Merkezlerinde 195 aile ile görüşülerek destek sağlanmıştır.
 - 31 Ekim 2025 tarihinde, pilot uygulamanın yürütüldüğü merkezlerden biri olan Bursa Celal Sönmez Gündüzlü Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi'nde Sn. Bakanımız Mahinur Özdemir Göktaş'ın katılımlarıyla Aile Temelli Ulusal Erken Müdahale Sisteminin Tanıtım Programı gerçekleştirilmiştir.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda verilmiştir.

4.1.1 Faaliyeti – Eğitim Çalışmaları Tablosu

İl	Faaliyet / Eğitim Türü	Katılımcı Sayısı
Adana	OSB Temel Eğitim (1 gün)	36 personel
Afyonkarahisar	Çok başlıklı hizmet içi eğitimler	150+ personel
Ağrı	Üniversite iş birliğiyle OSB eğitimi	140 personel
Aksaray	Üniversite iş birliği, 8 saat eğitim	138 personel
Antalya	Davranış yönetimi ve farkındalık eğitimleri	37 personel + aileler

Aydın	5 gün hizmet içi kapasite eğitimi	66 personel
Balıkesir	OSB temel eğitimleri	37 personel
Bartın	Temel OSB eğitimi	26 personel
Bilecik	İletişim ve yaklaşım eğitimi	10 personel
Bolu	5 oturumluk hizmet içi eğitim	92 personel
Burdur	Üniversite ve Sağlık iş birliği eğitimi	105 personel
Çanakkale	OSB bilgilendirme eğitimi	35 personel
Denizli	Üniversite destekli uygulamalı eğitim	129 personel
Diyarbakır	Meslek elemanlarına yönelik OSB eğitimi	4 personel
Edirne	Otizm farkındalık eğitimi	Sayı bildirilmedi
Elazığ	Hizmet içi OSB eğitimi	87 personel
Erzincan	Üniversite destekli eğitim	57 kişi
Erzurum	İl Sağlık Müdürlüğü iş birliğiyle eğitim	57 personel
Gaziantep	OSB ve aileyle çalışma eğitimi	Sayı bildirilmedi
Hakkari	Otizm farkındalık eğitimi	42 personel
İstanbul	Eğitim planlaması yapılmış	Henüz uygulanmadı
Kahramanmaraş	Sağlık Müdürlüğü iş birliği eğitimi	224 personel
Karaman	Üniversite iş birliğiyle farkındalık eğitimi	32 personel
Kars	Davranış yönetimi ve beceri eğitimi	Sayı bildirilmedi
Kastamonu	Üniversite iş birliği eğitimi	71 personel
Kilis	OSB eğitimi	Sayı bildirilmedi
Kırklareli	3 oturumluk uzman eğitimi	15 personel
Kırşehir	İletişim temalı eğitim	Sayı bildirilmedi
Kocaeli	Eğitici eğitimi sonrası yaygın eğitim	154 personel
Konya	Geniş kapsamlı farkındalık eğitimi	577 personel
Mardin	Bakım merkezlerinde eğitim	160 personel
Mersin	3 ayrı oturumda eğitim	50+ personel
Muş	Hastane uzmanı tarafından eğitim	55 personel
Osmaniye	Seminer katılımları sağlandı	Sayı bildirilmedi
Rize	2 gün süren eğitim programı	93 personel
Sakarya	2024-2025 çoklu eğitim programı	60+ personel
Sinop	Akademisyenler tarafından eğitim	Sayı bildirilmedi
Sivas	Üniversite destekli eğitim	Sayı bildirilmedi
Şırnak	OSB farkındalık eğitimi	31 personel
Tokat	Hizmet içi eğitim	82 personel
Trabzon	Akademisyen destekli eğitim	53 personel
Uşak	OSB eğitimi	5 personel
Yalova	Üniversite iş birliği eğitimi	58 personel
Yozgat	3 ay süren eğitim programı	56 personel

4.1.1 faaliyeti kapsamında çok sayıda ilde, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri koordinasyonunda bakım personeli, meslek elemanları ve idari personele yönelik Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) farkındalık ve mesleki yeterlilik eğitimleri düzenlenmiştir. Farklı mesleklerde, spesifik uzmanlık konularında verilen eğitimlerin sahada yaralı olduğu değerlendirilmektedir. İllerde tek oturumluk farkındalık eğitimlerinden 5 gün süren yoğun hizmet içi programlara ve Üniversite iş birliğinde uygulamalı eğitimlere kadar farklı ölçeklerde çalışmalar yürütülmüştür. Eğitimler üniversiteler, İl Sağlık Müdürlükleri, RAM'lar ve uzman akademisyenlerin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

Eğitimlerde genel olarak şu temalar öne çıkmaktadır:

- OSB farkındalığı ve temel bilgiler
- Otizmli bireylerle iletişim
- Davranış yönetimi ve krizle baş etme
- Aile ile çalışma
- Mahremiyet ve etik
- Erken belirtiler ve destek yaklaşımları
- Kurumsal bakımda hizmet kalitesi

4. Amaç Etkili Sosyal Hizmet Modelleriyle Bireyi ve Aileyi Güçlendirmek

4.1 Bakım kuruluşlarında yaşamını sürdüren OSB olan bireylere yönelik çalışmaların OSB konusunda uzmanlaşmış personel tarafından yürütülmesi

4.1.2 Türkiye geneli 81 ASH İl Müdürlüğünde görev almak üzere mesleki personel arasından otizm alanında süpervizör yetiştirilecek süpervizörlerin otizmde Uygulamalı Davranış Analizi (UDA) konusunda eğitim alması sağlanacaktır.

SORUMLU KURUM

ASHB

SÜRE

7 YIL

PERFORMANS GÖSTERGESİ

1.Süpervizör eğitimi alan mesleki personel sayısı
2.Süpervizör eğitimine katılan mesleki personelin eğitimlerin memnuniyetine ve müdahalelerin etkililiğine ilişkin veri

Gerçekleşme Özeti:

ASHB

4.1.2. faaliyetinin 81 il ASH için zorunlu olan bir faaliyet olmamakla birlikte, bazı illerde çeşitli ileri düzey otizm spektrum bozukluğu eğitimi verilmiştir.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Bartın ilinde,** Bartın Üniversitesi koordinasyonunda; Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü (5 meslek elemanı), Bartın Belediyesi, İl Müftülüğü, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Millî Eğitim Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü ve Otizmli ve Özel Gereksinimli Bireyler Eğitim Yaşam Derneği olmak üzere 11 kurumdan seçilen toplam 15 meslek elemanına yönelik olarak Otizm alanında Uygulamalı Davranış Analizi (UDA) Süpervizörlük Eğitimi düzenlenmiştir. Eğitimler, Bartın Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Tahir Mete ARTAR tarafından yürütülmüş; Temmuz 2024 tarihinde başlamış, Mayıs 2025 tarihinde tamamlanmıştır. Eğitim programını başarıyla tamamlayan katılımcılara, 12.05.2025 tarihinde “Uygulamalı Davranış Analizi Otizm Süpervizörü” belgeleri takdim edilmiştir. Süpervizörlük eğitimi alan toplam meslek elemanı sayısı: 15 kişi. Bu eğitimle, katılımcıların kendi kurumlarında görev yapan meslek elemanlarına eğitim verebilecek yeterliliğe ulaşmaları hedeflenmiştir.
- **İstanbul ilinde,** İstanbul Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından pilot olarak yürütülen “Benimle Oynar mısın?” Projesi kapsamında, proje uygulayıcıları ve Sosyal Hizmet Merkezlerinde görev yapan meslek elemanlarına yönelik olarak Nisan 2025 itibarıyla süpervizyon eğitimleri başlatılmıştır. Süpervizyon toplantıları her ayın ikinci haftasında bir gün olacak şekilde periyodik olarak düzenlenmekte olup eğitim içeriği şu başlıkları kapsamaktadır:

- ✓ Vaka değerlendirmeleri
- ✓ Aile görüşme teknikleri
- ✓ Müdahale planlarının gözden geçirilmesi
- ✓ Uygulamalara yönelik geri bildirimler
- ✓ Karşılaşılan zorlukların analizi
- ✓ Uygulama örnekleri üzerinden çözüm geliştirme

Bu çalışmalarla, meslek elemanlarının otizmli bireylerle çalışan aile danışmanlığı alanındaki mesleki yeterliliklerinin güçlendirilmesi ve saha uygulamalarında kalite ve bütünlüğün sağlanması hedeflenmektedir. Ayrıca elde edilen veriler, izleme ve değerlendirme süreçlerine temel oluşturmaktadır.

- **Kocaeli ilinde,** Kocaeli Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından, 12 ilçede hizmet veren 10 hizmet merkezinden en az bir personelin otizm alanında uzmanlaştırılması ve süpervizör desteği alması amacıyla Kocaeli Üniversitesi ile protokol imzalanması hedeflenmiş olup çalışmalar devam etmektedir.
- **Trabzon ilinde,** Trabzon Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü koordinasyonunda; Trabzon Üniversitesi Özel Eğitim Bölümünde görev yapan Dr. Öğr. Üyesi Pınar YAŞAR HAYAL, Dr. Öğr. Üyesi Mehtap KOT, Dr. Öğr. Üyesi Burcu AKTAŞ ve Arş. Gör. Dr. Şenay DELİMEHMET DADA tarafından Uygulamalı Davranış Analizi alanında teorik eğitim gerçekleştirilmiştir. Eğitim programı toplam 32 saat, 8 hafta sürecek şekilde planlanmış ve program sonunda katılımcılara teorik sınav uygulanmıştır.

4. Amaç Etkili Sosyal Hizmet Modelleriyle Bireyi ve Aileyi Güçlendirmek

4.1 Bakım kuruluşlarında yaşamını sürdüren OSB olan bireylere yönelik çalışmaların OSB konusunda uzmanlaşmış personel tarafından yürütülmesi

4.1.3 Bakım kuruluşlarında çalışan bakım ve meslek personeline afet bilinci (afet öncesi, sırası ve sonrası) eğitimi verilecektir.

SORUMLU KURUM

ASHB

SÜRE

7 YIL

PERFORMANS GÖSTERGESİ

- 1.Eğitimin adı
- 2.Eğitimi düzenleyen veren kurum/birim adı
3. Eğitimin süresi ve yeri
4. Eğitimci adı ve ünvanı
5. Öntest-sontest veri
6. Eğitimden yararlanan personel sayısı.

Gerçekleşme Özeti:

ASHB

EYHGM bağlı kuruluşlarda çalışan personelimizin afet bilinci ve kültürünü geliştirmek için Uzaktan Eğitim Kapısı'nda yer alan afet ve acil durum eğitim kategorisindeki 20 eğitimi tamamlamaları planlanmıştır. Bu eğitimler, personelin afetlere yönelik hazırlıklarını güçlendirecek şekilde tasarlanmış olup, engelli ve yaşlı bireylerin acil durumlar karşısında daha güvenli bir şekilde korunabilmesi için gerekli bilgileri içermektedir.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

Bazı illerde İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri ile iletişime geçilmiş bakım kuruluşlarımızda görevli personelle yönelik aşağıda belirtilen eğitimler verilmiştir.

Faaliyeti Afet / Acil Durum Farkındalık Eğitimleri

İl	Eğitim / Faaliyet	Katılımcı Sayısı
Gaziantep	Afet Bilinci Eğitimi (yurt dışı/yerel personel)	Bildirilmedi
Karabük	Yangından Koruma Eğitimi ve Tatbikat	14 kişi
Zonguldak	Afet Bilinci Eğitimi (Şubat 2025)	409 kişi
Afyonkarahisar AFAD iş birliğiyle	Afet Farkındalık Eğitimi (2 saat)	Bildirilmedi
Aksaray	Afet, yangın, tahliye, CBRN vb. kapsamlı eğitim (5 saat)	31 kişi
Ankara	AFAD iş birliğiyle Afet Farkındalık Eğitimi	17 kişi

Antalya	Deprem tatbikatı ve afet bilinci eğitimi	14 kişi
Balıkesir	AFAD tarafından 2024–2025 eğitimleri	239 kişi
Bartın	AFAD tarafından afet bilinci eğitimi	Tüm personel
Bayburt	Afet Farkındalık Eğitimi	17 kişi
Bolu	Psikososyal destek eğitimi (1 gün)	50 kişi
Burdur	Afet Bilinci Eğitimi	19 kişi
Edirne	İl Afet Koordinasyon Kurulu eğitimi	1 katılım
Erzurum	Psikososyal destek bilgilendirmesi	76 kişi
Gümüşhane	Afet planlaması ve psikososyal müdahale eğitimi	Bildirilmedi
Hakkari	Afet öncesi/sırası/sonrası yönetim eğitimi	10 kişi
Isparta	Yangın, deprem, ilk yardım, tatbikatlar	173 kişi
İstanbul	Afet bilinci eğitimi (genel uygulama)	Bildirilmedi
İzmir	AFAD iş birliğiyle 9 eğitim	291 kişi
Karaman	Psikososyal destek farkındalık eğitimi	81 kişi
Kars	Afet bilinci ve deprem tatbikatı	50 kişi
Kastamonu	Afet farkındalık eğitimleri (iki dönem)	230 kişi
Kırklareli	Çok başlıklı afet ve yangın eğitimleri	21+ (ayrıntılı)
Kocaeli	AFAD iş birliğiyle afet eğitimi	154 kişi
Mardin	Afet öncesi/sırası/sonrası eğitimi	31+ kişi
Mersin	İlk yardım, afet ve müdahale eğitimleri	76 kişi
Muş	AFAD ve Kızılay iş birliğiyle eğitim	134 kişi
Ordu	İtfaiye iş birliğiyle yangın eğitimi	50 kişi
Osmaniye	AFAD iş birliğiyle eğitim	Bildirilmedi
Sakarya	Online + uygulamalı afet eğitimi	15+ kişi
Sivas	Ailelere yönelik afet eğitimi	Bildirilmedi
Şanlıurfa	OSB bireyler ve ailelere afet eğitimi	Bildirilmedi
Tokat	Yangın tatbikatı + afet eğitimi	100+ kişi
Uşak	Afet ve yangın eğitimleri	177 kişi
Yalova	AFAD iş birliğiyle çok başlıklı eğitim (5 gün)	101 kişi
Yozgat	AFAD iş birliğiyle düzenli eğitimler	502 kişi
Zonguldak	Afet Bilinci Eğitimi (17–18 Şubat 2025)	409 kişi

4. Amaç Etkili Sosyal Hizmet Modelleriyle Bireyi ve Aileyi Güçlendirmek**4.2 OSB olan çocuklara yönelik aile temelli erken müdahale modelinin geliştirilmesi**

4.2.1 OSB olan çocuklara yönelik aile temelli erken müdahale programı geliştirilecek, pilot ve etkililik çalışmaları sonuçlarını içerecek araştırma raporu sunulacaktır.

SORUMLU KURUM**ASHB****SÜRE****3 YIL****PERFORMANS GÖSTERGESİ**

1. Aile Temelli Erken Müdahale Program Modeli araştırma sonucu raporu

Gerçekleşme Özeti:**ASHB**

Bu faaliyet, yapısı gereği 81 ilde eş zamanlı uygulanması beklenen bir faaliyet değildir.

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı koordinasyonunda; Millî Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı iş birliği ile UNICEF'in teknik desteğiyle yürütülen "Gelişim Geriliği Riski ve Engeli Olan Çocuklar İçin Türkiye'de Aile Temelli Ulusal Erken Müdahale Sisteminin Geliştirilmesi Projesi" kapsamında pilot uygulama başlatılmıştır. Proje çerçevesinde kurulan Erken Çocukluk Gelişim Merkezleri aracılığıyla, gelişimsel gerilik riski bulunan veya engeli olan 0-8 yaş arası çocukların erken dönemde tespit edilmesi ve ihtiyaç duydukları bakım, sağlık, koruma ve eğitim hizmetlerine tek bir merkez üzerinden, bütüncül ve sürekli biçimde erişimlerinin sağlanması hedeflenmektedir.
- Pilot uygulama Ankara, Kahramanmaraş, Mersin ve Bursa illerinde başlatılmış olup, pilot merkezler aracılığıyla bugüne kadar 115 çocuk ve ailesine ulaşılmıştır. Model kapsamında, ailelerle birlikte çocuğun güçlü yönlerinin ve ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik olarak özel bir rehber hazırlanmış ve uygulamada kullanılmaya başlanmıştır. Bu yaklaşım ile uzun vadede modelin ülke genelinde yaygınlaştırılması ve her çocuğa erken dönemde temas edilmesi amaçlanmaktadır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ASHB/EYHGM) tarafından yürütülen Aile Temelli Erken Müdahale Programı pilot uygulaması tamamlandıktan sonra kapsamlı bir değerlendirme raporunun hazırlanması planlanmaktadır. Proje, ASHB/EYHGM koordinasyonunda pilot uygulama yaklaşımıyla yürütülmektedir.

4. Amaç Etkili Sosyal Hizmet Modelleriyle Bireyi ve Aileyi Güçlendirmek

4.3 OSB çocuğu olan aileler için bireysel danışmanlık hizmeti sağlanması

4.3.1 OSB çocuğu olan aileler için bireysel danışmanlık hizmeti sağlanması.	SORUMLU KURUM	SÜRE	PERFORMANS GÖSTERGESİ
	ASHB	1 YIL	1. Bireysel danışmanlık hizmeti için görevlendirilen mesleki personel sayısı 2. Bireysel danışmanlık hizmetinden yararlanan birey/aile sayısı 3. BSHDP İl koordinatörleri ve danışmanlara verilen uygulayıcı eğitimlerin adı, 4. Uygulayıcı eğitimin süresi ve eğitimin verildiği yer Uygulayıcı eğitimi veren kurum ve/veya kişi adı ünvanı 5. Uygulayıcı eğitim alan il koordinatörü ve danışman sayısı 6. Uygulayıcı eğitim alan il koordinatörü ve danışman sayısı

Gerçekleşme Özeti:

ASHB

- EYHGM tarafından otizm tanısı alan ailelere yönelik Bireysel Sosyal Hizmet Danışmanlığı Uygulama Projesi geliştirilmiştir. Yeni sosyal hizmet modeli olarak geliştirilen proje ile otizmli çocuğu olan her aileye bir sosyal hizmet danışmanı atayarak tanıdan itibaren otizmli bireylerin ve ailelerin ihtiyaçları uzman personel tarafından belirlenmesi sağlanmakta, otizmli bireyler en uygun hizmete en kısa zamanda buluşturularak zaman kaybı önlenmekte, ailelerimize psikososyal destek hizmeti sunulmakta ve gerektiğinde sosyal yardım araçlarımızla ekonomik olarak desteklenmesi için çalışmalar yürütülmektedir.
- Projenin birinci etap pilot çalışmalarına 3 Kasım 2024 tarihinde Antalya'da 27 Mart 2024 tarihinde ise Afyonkarahisar'da başlanmıştır. Projenin ikinci etap pilot uygulamasına 13 Nisan 2025 tarihinde 16 il (Kahramanmaraş, Mersin, Aydın, Denizli, Erzurum, Kars, Diyarbakır, Gaziantep, Bartın, Rize, Samsun, İstanbul, Bursa, Kayseri, Yozgat, Eskişehir) başlanmıştır.
- Proje kapsamında 18 ilde toplam 821 danışman görevlendirilmiş, 13.746 aile tespit edilmiş ve 3.808 aile ile bireysel danışmanlık hizmetine başlanmıştır.

Proje kapsamında;

- ✓ Otizm eylem planı il izleme komisyonlarında projenin il koordinatörleri tanıtımı yapılarak kurumlararası iş birliğinin kurulmasına ve her kurumdan irtibat kişilerinin belirlenmesi sağlanmıştır.

- ✓ EYHGM ve İl Müdürlüklerinin görev ve sorumluluklarının belirtildiği, uygulama ve temel faaliyetlerin açıklandığı, ailelerle iletişimde göz önüne alınacak hususların detaylandırıldığı projede kullanılacak formları içeren Otizm Spektrum Bozukluğu Tanısı Alan Bireylerin Ailelerine Yönelik Bireysel Sosyal Hizmet Danışmanlığı Projesi ve Uygulama Planı hazırlanmıştır;
- ✓ Otizmlili çocuğu olan ailelere; otizm konusunda bilgilendirme yapmak, olumlu davranış yönetimi oluşturmak, bilimsel dayanaklı uygulamaları tanıtmak, geçiş dönemlerinde yardımcı olmak, eğitim süreçleri ve ev içi ortam düzenlemeleri konusunda destek sağlamak amacıyla Aile Bilgilendirme Rehberi hazırlanmıştır;
- ✓ Otizmlili çocuğu olan ailelere; projenin ve projede sunulacak hizmetlerin tanıtılması, projeye başvuru yollarının açıklanması, başvuru için ihtiyaç duyulan belgelerin duyurulabilmesi için Aile Bilgilendirme Broşürü
- ✓ Aile Sağlığı Merkezleri, Hastaneler, Okullar ve ASH İl Müdürlüklerine asılmak üzere “Otizmi Erken Fark Et Çok Yol Al” afiş hazırlanmış ve pilot uygulama illerine iletilmiştir.
- ✓ Uygulama planı eğitimi il koordinatörleri ve danışmanlara verilmiştir.
- ✓ Saha ziyaretleri yapılmaktadır
- ✓ İl koordinatörlerine ve danışmanlara uygulayıcı eğitimleri verilmiştir. Eğitimlerde
 1. Otizm Spektrum Bozukluğunun Tanıtımı
 2. Otizm Spektrum Bozukluğunun Konusunda Bilimsel Dayanaklı Uygulamalar
 3. Otizm Spektrum Bozukluğuna Sahip Çocuğu Olan Ailelerin Karşılaştığı Durumlar
 4. Otizm Spektrum Bozukluğuna Sahip Çocuğu Olan Aileye Yaklaşım
 5. Otizm Spektrum Bozukluğuna Sahip Çocuğu Olan Ailelerin İhtiyaçları
 6. Otizm Spektrum Bozukluğuna Sahip Çocuğu Olan Aileler İçin Günlük Yaşam ve Ev İçi Düzenlemeleri konularına yer verilmiştir.

Proje, sosyal hizmet merkezleri aracılığıyla sosyal hizmetlerden yararlanan otizm tanılı çocuğu olan ailelerle ile başlamış paydaş kurumların yönlendirdiği ailelerle devam eden bir çalışmadır. SHM ler üzerinde yürütülen projeye 2026 yılında; Adana, Aksaray, Burdur, Çanakkale, Edirne, Giresun, Hatay, Konya, Sivas, Muş, Zonguldak, Kastamonu, Tunceli, Van, Artvin ve Kütahya illeri olmak üzere 16 il daha projeye dâhil edilmesi kararı alınmıştır. 2030 yılına kadar 81 il genelinde uygulanabilmesi hedeflenmektedir.

Bireysel Sosyal Hizmet Danışmanlığı Projesi (BSHDP) – Pilot İller Gerçekleşme Tablosu

İl	Görevlendirilen Danışman	Tespit Edilen Aile	SHM Sayısı	Hizmete Başlanan Aile
Afyonkarahisar	14	355	6	225
Antalya	144	1257	7	509
Aydın	57	793	8	199
Bartın	6	120	1	32
Bursa	31	1133	11	121
Denizli	35	561	4	69
Diyarbakır	166	1340	10	267
Erzurum	19	330	7	195

Eskişehir	22	417	3	74
Gaziantep	26	673	6	136
İstanbul	76	2418	38	723
Kahramanmaraş	14	662	9	245
Kars	9	376	3	73
Kayseri	26	482	4	171
Mersin	48	1205	9	289
Rize	40	342	2	88
Samsun	66	1137	7	280
Yozgat	22	145	6	112
TOPLAM	821 danışman	13.746 aile	141 SHM	3.808 aileye hizmet başlandı

4. Amaç Etkili Sosyal Hizmet Modelleriyle Bireyi ve Aileyi Güçlendirmek**4.4 Resmi bakım kuruluşlarının kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi**

4.4.1 İhtisaslaşmış otizm bakım, rehabilitasyon ve aile danışma merkezlerinin çalışma usul ve esaslarına yönelik yönetmelik yayınlanacaktır.	SORUMLU KURUM ASHB	SÜRE 2 YIL	PERFORMANS GÖSTERGESİ 1. Yayınlanan yönetmelik
---	---	---------------------------------	--

Gerçekleşme Özeti:

4.4.1. faaliyeti kapsamında ASHB/ EYHGM tarafından engellilere yönelik resmi Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezleri Yönetmeliği ile Aktif Yaşam Merkezleri Yönetmeliği çalışmaları devam etmektedir. Yönetmelikler yayımlandıktan sonra ihtisaslaşmış otizm bakım(yatılı ve gündüz) merkezlerine yönelik genelge hazırlanacaktır.

4. Amaç Etkili Sosyal Hizmet Modelleriyle Bireyi ve Aileyi Güçlendirmek

4.4 Resmi bakım kuruluşlarının kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi

4.4.2 OSB' olan bireylere de hizmet verecek ihtisaslaşmış otizm gündüz bakım, rehabilitasyon ve aile danışma merkezleri açılması için büyükşehir belediyeleri ile iş birliği protokolü yapılacak ve gündüz otizm bakım, rehabilitasyon ve aile danışma merkezi açılması desteklenecektir.

SORUMLU KURUM

ASHB

SÜRE

5 YIL

PERFORMANS GÖSTERGESİ

1. İş birliği protokolü yapılan belediyelerin adı ve merkezin açılma tarihi
2. Belediyelerde açılan merkez sayısı
3. Belediye bünyesinde açılan merkezden yararlanan OSB olan çocuk sayısı,
4. Belediyeler bünyesinde açılan merkezlerde hizmet veren nitelikli personel sayısı

Gerçekleşme Özeti:

4.4.2. faaliyeti kapsamında 13 il'de belediyelerle çalışmalar yürütülmüştür.

Yerel Yönetimler ve Kurum İş Birlikleri – OSB'ye Yönelik Hizmetler Tablosu

İl	Kurum / Belediye	Faaliyet / Hizmet	Sayısal Bilgi / Durum
Afyonkarahisar	Afyonkarahisar Belediyesi	Otizimli aileler için mola evi ve engelsiz park planlandı	02.06.2025 tarihli yazı ile bildirildi
Ankara	EYHGM – Sincan Belediyesi	İş Birliği Protokolü ile açılan merkez	51 çocuk yararlanıyor, 24 personel görevli
Aydın	Efeler Belediyesi	2 adet Otizm Yaşam Merkezi hizmet vermekte	217 öğrenci, 16 personel
Bartın	Bartın Belediyesi	Engelsiz Sanatevi hizmet veriyor	OSB ve diğer engel grupları yararlanıyor
Çorum	Çorum Belediyesi	SOGEP hibe projesi belediyeye devredildi	7.477.025,85 TL hibe – proje belediyeye aktarıldı
Edirne	Edirne Belediyesi	Engelsiz Yaşam Merkezi ve aile danışmanlığı hizmeti	1 özel eğitim uzmanı, 1 psikolojik danışman
Karabük	Karabük Belediyesi / ASHB	Gündüzlü Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi açıldı	30 kapasiteli merkez, 18+ bireylere hizmet
Karaman	Karaman Belediyesi	Belediye bünyesinde merkez açıldı	3 OSB'li çocuk yararlanıyor

Mardin	Büyükşehir Belediyesi	Engelsiz yaşam merkezi hizmet vermekte	5 personel, günlük ortalama 12 birey
Mersin	Büyükşehir Belediyesi	Geniş kapsamlı hizmetler ve farkındalık çalışmaları	219 çocuk, 5073 seans; 71 birey mola evi; çoklu etkinlikler
Ordu	Büyükşehir Belediyesi	Gündüzlü bakım merkezi açılacak	Planlama aşamasında
Trabzon	Büyükşehir Belediyesi – EYHGM	Engelsiz Yaşam ve Otizm Merkezi protokolü imzalandı	17.07.2025 – süreç devam ediyor
Yalova	ASHB – Hazine ve Maliye Bakanlığı – MEB	Engelli bireyler için bina tahsisi	Açılış onayı alındı, tefriş sürüyor

4. Amaç Etkili Sosyal Hizmet Modelleriyle Bireyi ve Aileyi Güçlendirmek

4.5 OSB olan bireylere ve ailelerine yönelik iklim değişikliği, pandemi, afet ve acil durum konularında bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi

4.5.1 OSB olan bireylere ve ailelerine yönelik iklim değişikliği, pandemi, afet ve acil durum konularında bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi

SORUMLU KURUM

ASHB

SÜRE

2 YIL

PERFORMANS GÖSTERGESİ

1. Eğitim/Seminer/Etkinlik Adı
2. Eğitim/Seminer/Etkinlik düzenleyen kurum/birim adı
3. Eğitimci adı ve ünvanı
4. Eğitimden yararlanan kişi sayısı ve eğitime katılım sağlayan grubun niteliği
5. Eğitimlere katılım sağlayanların memnuniyetine ilişkin veri

Gerçekleşme Özeti:

ASHB

4.5.1 faaliyeti kapsamında 10 il’de İl ASH Müdürlüğü, belediye ve AFAD iş birliğinde afet bilincinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilmiştir.

OSB’li Bireyler ve Ailelerine Yönelik Bilinçlendirme / Afet – İklim – Pandemi Eğitimleri

İl	Faaliyet / Eğitim İçeriği	Uygulayıcı / İş Birliği	Katılımcı Sayısı
Adana	İklim değişikliği, pandemi, afet ve acil durum bilgilendirme eğitimi	ASH Engelli Hizmetleri Birimi	25 personel
Afyonkarahisar	“FarkıMda mısınız?” projesi kapsamında ailelerin AFAD’a yönlendirilmesi	AFAD – Belediye – STK iş birliği	Süreç devam ediyor
Bartın	Kapsayıcı Afet Eğitimi ve Hazırlığı protokolü imzalandı	Bartın Üniversitesi – AFAD – ASH	Protokol kapsamında uygulama
Aydın	OSB’li bireyler ve ebeveynlere deprem eğitimi	Belediye Otizm Yaşam Merkezi	Bildirilmedi
Burdur	Ağır engelli birey ebeveynlerine afet farkındalık eğitimi	ASH – AFAD iş birliği	Bildirilmedi

Kastamonu	Afet farkındalık ve korunma yöntemleri eğitimi	ASH – STK – Kamu kurumları	230 kişi
Kocaeli	İklim değişikliği, pandemi, afet bilinci eğitimleri	Belediye – AFAD – Sağlık Müdürlüğü	35 kişi
Manisa	Afet, iklim, pandemi eğitimleri	AFAD – ASH iş birliği	209 ebeveyn
Sivas	OSB’li bireyler ve ailelere yönelik eğitim	ASHB – AFAD iş birliği	Bildirilmedi
Uşak	Afet farkındalık eğitimi + afet çantası dağıtımı	ASH İl Müdürlüğü	114 kişi

Faaliyet kapsamında bazı illerde ailelere yönelik başlatılan afet eğitimleri ile otizmli bireylerin afet anında sergileyebileceği benzersiz duygusal ve davranışsal tepkilere müdahale etmede strateji geliştirmeleri sağlanmaktadır.

4. Amaç Etkili Sosyal Hizmet Modelleriyle Bireyi ve Aileyi Güçlendirmek

4.5 OSB olan bireylere ve ailelerine yönelik iklim değişikliği, pandemi, afet ve acil durum konularında bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi

4.5.2 İklim değişikliği, pandemi, afet ve acil durumlara ilişkin erişilebilir formatlarda doküman hazırlanıp dijital olarak erişime açılacaktır

**SORUMLU
KURUM**

ASHB

SÜRE

3 YIL

**PERFORMANS
GÖSTERGESİ**

- 1.Erişilebilir formatlarda hazırlanarak web erişimine açılan doküman sayısı
2. Web sitesine erişim sağlayan kişi sayısı,
3. Web sitesine erişim sağlayanlardan çevrimiçi görüş almaya ilişkin veri

Gerçekleşme Özeti:

Otizm spektrum bozukluğuna sahip kullanıcılara yönelik iklim değişikliği, pandemi, afet ve acil durum konularında bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin planlanmasına ve düzenlenmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI**

**BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME
ÇALIŞMALARINI DESTEKLEMEK**

5. Amaç Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Çalışmalarını Desteklemek

5.1 OSB'nin nedenleri ve sağlıklı beslenme, egzersiz yapma gibi konularda yapılacak bilimsel araştırma projeleri ile yeni ölçme ve değerlendirme araçlarının geliştirilmesine veya uyarlanmasına yönelik çalışmaların desteklenmesi.

5.1.1. OSB tanısı alan bireyler için sağlıklı beslenme konusunda danışmanlık alabilecekleri sağlık personelinin donanımının artırılması ve erişilebilir formatta kılavuz hazırlanması sağlanacaktır.

SORUMLU KURUM

Sağlık Bakanlığı

SÜRE

4 YIL

PERFORMANS GÖSTERGESİ

1. Yayımlanan "Sağlıklı Beslenme" kaynak kitabına erişim sayısı
2. Eğitim programını tamamlayan sağlık personeli sayısı.

Gerçekleşme Özeti:

SB

- Sağlık Bakanlığı tarafından, farklı disiplinlerden oluşan yazar ekibiyle hazırlanan; bilimsel ve kanıta dayalı güncel beslenme yaklaşımlarının, genel beslenme önerileri ile "Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklarda Beslenme" bölümünü de içeren "Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme (Sağlık Profesyonelleri İçin)" kitabı Bakanlığın web sitesi üzerinden açık erişim formatında yayımlanmıştır. Farklı disiplinlerden oluşan yazar ekibi ile konu her yönüyle ele alınmış olan kaynak kitap yayım aşamasındadır. Yayımlandığında taşra teşkilatına yazılı olarak bildirim yapılacaktır.
- Tüm birimlere duyurulmak üzere İl Sağlık Müdürlüklerine yazılı bildirim yapılmıştır.
- Sağlık Bakanlığı tarafından uzaktan eğitim yöntemiyle yürütülen ve Otizm Spektrum Bozukluğunu da içeren "Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme" eğitimini toplam 1464 personel (diyetisyen, çocuk gelişimci, ergoterapist vd.) tamamlanmıştır.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

Balıkesir ilinde, OSB tanısı alan bireyler ve aileleri için erişilebilir formatta beslenme kılavuzu hazırlanarak Sağlık Müdürlüğü sosyal medya hesaplarında yayınlanmıştır. Bakanlığımız tarafından bilimsel ve kanıta dayalı güncel beslenme yaklaşımlarının, genel beslenme önerilerinin yanı sıra "Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklarda Beslenme" bölümünü de içeren "Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme (Sağlık Profesyonelleri İçin)" kitabı hazırlanmıştır. Söz konusu kaynak kitap ilimizdeki tüm sağlık kurumlarına dijital olarak ulaştırılmıştır. Özel gereksinimli çocuklara hizmet sunan sağlık çalışanlarının bilgi ve donanımının artırılması amacıyla adı geçen kitap doğrultusunda "Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme Eğitim Modülü" hazırlanmış olup Ekip Portal üzerinden erişime açılmıştır.

Bartın ilinde; 82 aile hekimliği, 9 diyetisyen ve 3 çocuk gelişimcinin kitaba erişimi sağlanmıştır.

Bingöl ilinde; Mevcut olan beslenme kılavuzu ilimizdeki tüm aile hekimlerine bildirilmiştir.

Bitlis ilinde; Erişim sayısı için direkt veri tutulmamış olmakla beraber broşürler ve kitapçıklar dağıtılmıştır.

Eğitim programını tamamlayan sağlık personeli sayısı:193

Bolu ilinde; OSB tanılı bireyler için sağlıklı beslenme konulu kılavuz oluşturulmuş olup ilimizde bulunan hastane ve aile hekimliklerine dağıtımı yapılmıştır. Verilen hizmet içi ve kurum dışı eğitimlerde ise eğitim verilen personele dağıtımı yapılmaktadır. İl merkezinde bulunan 20 kuruma kılavuz dağıtımı yapılmıştır.

Bursa ilinde; Sağlık Bakanlığı tarafından düzenlenen

"<https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/saglikli-beslenme-ve-hareketli-hayat-db/Dokumanlar/Rehberler>" adresinden "OSB Olan Bireylere Yönelik Sağlıklı Beslenme Önerileri Rehberi" erişime açıktır.

Denizli ilinde; OSB Olan Bireylere Yönelik Sağlıklı Beslenme Önerileri Rehberi internet üzerinden ulaşılabilir formatta Sağlık Bakanlığı tarafından 2019 yılında hazırlanmıştır. Sağlıklı Hayat Merkezlerimizde randevu usulü ile diyetisyen hizmeti sunulmaktadır.

Diyarbakır ilinde; OSB tanısı alan bireyler için sağlıklı beslenme konusunda Kayapınar İlçesi Sağlık Hayat Merkezinde görev yapan diyetisyenler tüm Otizm tanısı alan kişilere ve ailelerine yönelik hizmetler vermektedir.

Erzincan ilinde; Otizm Spectrum Bozukluğu olan çocuklarda Beslenme Bölümünü de İçeren "Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme(sağlık Profesyonelleri için) elektronik formatta yayınlanmıştır. Erzincan ilindeli kurum ve kuruluşlara dağıtımı yapılmıştır.

Erzurum ilinde; Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme Kitabı (sağlık profesyonelleri için) tüm birim ,başkanlık ve ilçe sağlık müdürlüklerindeki ilgili personele duyuruldu. (37 diyetisyen)

Eskişehir ilinde; Sağlık Bakanlığı tarafından Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme (Sağlık Profesyonelleri için) kitabı ve eğitim modülüne erişim 12.05.2025 tarihinde açılmış ilgili sağlık personeline dijital ortamda gönderilmiştir.102 personel eğitimi tamamlamıştır. 2026 ve devam eden yıllarda da kılavuz paylaşımına devam edilecektir. 100 sağlık personeline ulaşılması hedeflenmiş olup hedefe ulaşılmıştır.

Giresun ilinde; Sağlık Bakanlığı Otizm, Zihinsel Özel Gereksinimler ve Nadir Hastalıklar Daire Başkanlığı Web Sitesi Dökümanlar bölümünde tüm vatandaşlarımızın erişimine açık kaynak kitap bulunmaktadır. Eğitim programını tamamlayan sağlık personeli sayısı: 20
<https://shgmnadirdb.saglik.gov.tr/TR-107125/ozel-gereksinimli-cocuklarda-beslenme-saglik-profesyonelleri-icin-2025.html>

Isparta ilinde; 3500 kişi sağlıklı beslenme kitabına erişim sağlamıştır.

İzmir ilinde; S.B. tarafından, farklı disiplinlerden oluşan yazar ekibiyle hazırlanan;bilimsel ve kanıta dayalı güncel beslenme yaklaşımlarının, genel beslenme önerilerinin yanı sıra "Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklarda Beslenme" bölümünü de içeren "Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme" (Sağlık Profesyonelleri İçin)kitabı elektronik formatta yayımlanmıştır. Tüm birimlere

duyurulmak üzere İl Sağlık Müdürlüklerine yazılı bildirim yapılmıştır.

Karabük ilinde; Eğitim programını tamamlayan sağlık personeli sayısı: 15 kişi, yayınlanan kitaba 20 kişi ulaşmıştır.

Kars ilinde; 84 Sağlıklı Beslenme kitabı kitapçık fiziki olarak dağıtılmış olup , pdf formatı S.B web sitesinde yayınlanmaktadır. Ayrıca tüm sağlık personellerine resmi yazı ile iletilmiştir.

Kırklareli ilinde; Sağlıklı Beslenme kaynak kitabına erişim 332 bağlantı olarak görülmektedir. Sağlık personeli olarak eğitimi tamamlayan kişi sayısı 127 dir.

Kocaeli ilinde; Sağlık Profesyonelleri için hazırlanan “Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme” kitabının sahaya dağıtımı yapılmıştır.

Manisa ilinde; Sağlık Profesyonelleri için hazırlanan “Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme” kitabı İl Sağlık Müdürlüğü web sayfasına eklenmiş olup izlene sayısı 310 dur.

Uşak ilinde; Bakanlığımız tarafından bilimsel ve kanıta dayalı güncel beslenme yaklaşımlarının, genel beslenme önerilerinin yanı sıra "Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklarda Beslenme" bölümünü de içeren "Özel Gereksinimli Çocuklarda Beslenme (Sağlık Profesyonelleri İçin)" kitabı hazırlanmıştır. Farklı disiplinlerden oluşan yazar ekibi ile konu her yönüyle ele alınmış olan kaynak kitap yayım aşamasındadır.

Faaliyet kapsamında bazı illerden alınan bilgiler doğrultusunda, ailelerin kulaktan dolma, bilimsel temeli olmayan ve bazen tehlikeli "mucize diyet" arayışlarının önüne geçilerek, sürecin bilimsel bir zemine oturtulması amacıyla oluşturulan hazırlanan “Otizmde Beslenme” konulu yayınların ailelerin ilgisini çektiği ve bu kaynaklara erişim arttığı değerlendirilmiştir.

5. Amaç Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Çalışmalarını Desteklemek

5.2. Çocuğu OSB tanısı alan ailelere hizmet verecek bilimsel temelli müdahale protokollerinin ve uygulamalarının hayata geçirilmesi.

5.2.1 Bireysel Hizmet Danışmanlığı uygulamasına yönelik eğitim programı, form ve dokümanlar oluşturulacaktır.	SORUMLU KURUM	SÜRE	PERFORMANS GÖSTERGESİ
	Sağlık Bakanlığı	3 YIL	1. Bireysel hizmet danışmanlığı eğitimi tamamlayan personel sayısı, 2. Bireysel hizmet danışmanlığı için oluşturulan formun adı ve doküman sayısı

Gerçekleşme Özeti:

SB:

Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülen Bireysel Hizmet Danışmanlığı (BHD), Çok Disiplinli Çocuk ve Genç Ruh Sağlığı Merkezleri (ÇÖZGEM) bünyesinde sunulan ve özellikle otizm gibi özel gereksinimleri olan bireyler ile ailelerine rehberlik eden kritik bir hizmettir. Sağlık Bakanlığı,

BHD kapsamında,

- BHD hizmet sunumuna yönelik eğitim programı hazırlanmıştır.
- BHD eğitimi alan personelin yararlanması için yazılı dokümanlar hazırlanmıştır.
- Görüşme ve izlem formu taslağı hazırlanmıştır.
- "BHD İş akış şeması" taslağı hazırlanmıştır.
- BHD pilot uygulama sonuçları değerlendirilmektedir.

BHD modelini test etmek ve en etkin çalışma şemasını oluşturmak amacıyla pilot uygulamayı iki ana merkezde başlatmıştır:

- Ankara (Ankara Etlik Şehir Hastanesi bünyesindeki ÇÖZGEM)
- Trabzon (Trabzon Kanuni Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesindeki ÇÖZGEM)

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Batman ilinde;** 80 sağlık personeline BHD eğitimi verilmiştir.
- **Bolu ilinde,** İl Sağlık Müdürlüğünce uygulanmakta olan OSB tarama ve takip programı kapsamında OSB riski bulunan çocuklara ve ailelerine yönelik tanı öncesi ve sonrasında bireysel danışmanlık hizmeti verilmektedir.
- **Erzurum ilinde;** BHD Erzurum'da uygulanmamaktadır. Sağlık Bakanlığı tarafından sadece iki ilde pilot uygulaması gerçekleştirilmektedir.
- **Giresun ilinde;** Sağlıklı Hayat Merkezimizde ve Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi ÇÖZGEM Biriminde bireysel danışmanlık hizmetleri verilmektedir. Eğitimi tamamlayan personel sayısı 20'dir.
- **Karabük ilinde;** Bireysel hizmet danışmanlığından yararlanan sayısı 1000 kişidir.

5. Amaç Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Çalışmalarını Desteklemek

5.2. Çocuğu OSB tanısı alan ailelere hizmet verecek bilimsel temelli müdahale protokollerinin ve uygulamalarının hayata geçirilmesi.

5.2.2. OSB olan çocuklar için erişkinliğe geçiş sürecini destekleyen uygulamalar geliştirilecektir.

**SORUMLU
KURUM**

**Sağlık
Bakanlığı**

SÜRE

5 YIL

PERFORMANS GÖSTERGESİ

1. Danışma komisyonu faaliyet raporu,
2. Erişkinliğe geçiş sürecini destekleyen program sayısı

Gerçekleşme özeti;

S.B

S.B erişkinliğe geçiş sürecinin kolaylaştırılması amacıyla uluslararası örnekler incelenmiş, bu konuda çalışmaları bulunan ulusal ve uluslararası alanında uzman akademisyenlerle görüşmeler yapılarak raporlandırılmıştır. Ergenlikten erişkinliğe geçiş sürecinde olan bireyler için, mevcut ruh sağlığı hizmetlerinin kapasitesini artırmaya yönelik çalışmalar devam etmektedir. Erişkinliğe geçiş sürecindeki ruh sağlığı hizmetlerinin güçlendirilmesini amaçlayan bu faaliyete uygulamalar, bilimsel, kanıta dayalı ve sürdürülebilir olma özellikleri gözetilerek Sağlık Bakanlığınca belirlenecektir.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Denizli ilinde,** Erişkin OSB tanılı bireylerin incelenmesine yönelik çok merkezli bir çalışma gerçekleştirilmiştir.(investigating The Clinical and Swocialdemographic Features of Young)
- **Diyarbakır ilinde,** İlimizde faaliyet gösteren kamu hastaneleri ortaklığıyla çalışmalar yürütülmektedir. Sağlıklı Hayat Merkezimizde konu ile ilgili uzmanlar çalışmalar yürütmektedirler.
- **Kırıkkale ilinde,** Erişkinliğe geçiş sürecinde İl Sağlık Müdürlüğüne bağlı Sağlıklı Hayat Merkezinde ve aile hekimliklerinde gerekli destek sağlanmaktadır.

5. Amaç Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Çalışmalarını Desteklemek

5.3 Yükseköğretim kurumlarında OSB alanında bilimsel araştırmalar/çalışma yürütecek birimlerin kurulması

5.3.1 Üniversitelerin otizm uygulama ve araştırma merkezleri kurmaları desteklenecektir	SORUMLU KURUM	SÜRE	PERFORMANS GÖSTERGESİ
	YÖK	7 YIL	Kurulan merkez adı ve sayısı, kurulan birimlerden alınan hizmetin etkililiğine ilişkin veri

Gerçekleşme Özeti:

YÖK

11 yükseköğretim kurumu bünyesinde "otizm" uygulama ve araştırma merkezi bulunmaktadır. 2025 yılında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi bünyesinde Otizm Uygulama ve Araştırma Merkezi açılmıştır. Uygulama ve araştırma merkezlerinin faaliyetlerine ilişkin Başkanlığımızca Yükseköğretim Bilgi Sistemi (YÖKSİS) üzerinden toplanan 2025 yılı ilk altı ay verilerine göre söz konusu merkezlerde bilimsel ve sektörel 32 etkinlik (toplantı, seminer, çalıştay, konferans) düzenlenmiş olup 7 proje çalışması yürütülmektedir. Ayrıca 12 yükseköğretim kurumu bünyesinde "Özel Eğitim" uygulama ve araştırma merkezi ile 1 yükseköğretim kurumu bünyesinde "Zihinsel Engelli Çocuklar Eğitimi" uygulama ve araştırma merkezi" bulunmaktadır. (İlgili merkez listesi ayrıca iletilmiştir.)

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Ordu ilinde,** Ordu Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyeleri tarafından OSB tanımlı bireyler, aileler ve öğretmenleri kapsayan bilimsel araştırma ve projeler planlanmıştır. TÜBİTAK destekli kapsayıcı toplum uygulamaları yürütülmektedir. Üniversite-RAM-ilgili kurum iş birliği ile eğitim, değerlendirme ve Ar-Ge faaliyetleri sürdürülmektedir. 2024-2025 döneminde "Özel Eğitim Birimi" açılması planlanmakta olup, OSB'li bireylere yönelik eğitim, rehberlik ve gelişimsel destek hizmetlerinin artırılması hedeflenmektedir.
- **Adıyaman ilinde,** Uluslararası üniversiteler ile özel eğitim alanında iş birliği yapılmış olup projeler devam etmektedir.
- **Afyonkarahisar ilinde,** Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi bünyesinde 15.09.2025 tarihinde yetişkin psikiyatri ile çocuk ve ergen psikiyatrisi anabilim dallarında OSB'ye özel poliklinik açılmıştır. Randevusuz ve acil durumlarda tanı ve tedavi hizmeti verilmektedir. **Afyon Kocatepe Üniversitesinde** otizm uygulama ve araştırma merkezi kurulması hedefi kapsamında öğretim üyesi eksikliği nedeniyle faaliyet başlatılamamıştır. Otizm Anabilim Dalı açılmış, öğretim üyesi kadrosu talep edilmiştir. Kadro onayı sonrası merkezin kurulması planlanmaktadır.
- **Bolu ilinde,** Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Özel Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi Yönetmeliği hazırlanarak Üniversite Senatosunda kabul edilmiştir. Başvuru dosyası hazırlanmış YÖK'e sunulacaktır.
- **Eskişehir ilinde,** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi bünyesinde Otizm Araştırma Grubu çalışmalarını sürdürmektedir. ESOĞÜ Tıp Fakültesi ve Eğitim Fakültesi iş birliği ile kurum girişimleri başlatılan Otizm ve Nörogelişimsel Araştırmalar Derneği 2025 yılında faaliyetlerine başlamıştır.

- **Karabük ilinde,** Karabük Engelliler Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi aktif hale getirilmiştir.
- **Kars ilinde,** Kafkas Üniversitesi bünyesinde otizm uygulama ve araştırma merkezi kurulmasına yönelik hazırlık çalışmaları devam etmektedir.
- **Kastamonu ilinde,** Kastamonu Üniversitesi bünyesinde çok sayıda farkındalık, eğitim, sempozyum, çalıştay ve sosyal sorumluluk faaliyeti yürütülmüştür. Erken tanı, annelere destek, davranış yönetimi, kariyer temelli destekler, engelli hakları ve erişilebilirlik konularında eğitimler gerçekleştirilmiştir. TÜBİTAK destekli projeler tamamlanmış, sosyal sorumluluk projeleri yürütülmüştür. 2 Nisan Dünya Otizm Farkındalık Günü kapsamında çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Akademik yayın ve kitap çalışmaları yapılmıştır.
- **Mardin ilinde,** Mardin Artuklu Üniversitesi bünyesinde otizmli çocuk ailelerine yönelik farkındalık eğitimi gerçekleştirilmiştir (25 Ekim 2024). 22–24 Ekim 2025 tarihlerinde yürütülen BAP projesi kapsamında iletişim becerileri geliştirme eğitimi düzenlenmiş; programa otizmli bir öğrenci de katılmıştır. “Otizm Spektrum Bozukluğu ve Erken Müdahale” konulu eğitim düzenlenmiştir.
- **Nevşehir ilinde,** Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (NEVÜ) bünyesinde sosyal, kültürel ve farkındalık etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. RAM iş birliğiyle öğretmenlere yönelik “Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM) ve Özel Eğitim” eğitimi tamamlanmıştır. Dünya Engelliler Günü ve toplumsal dayanışma etkinlikleri düzenlenmiştir.
- **Sakarya ilinde,** Sakarya Üniversitesi Otizm Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından çok yönlü eğitim programları (atölyeler, spor, sanat, zekâ oyunları vb.) yürütülmektedir. Sakarya Büyükşehir Belediyesi iş birliğiyle “Engelsiz Spor Şenliği” düzenlenmiş (1500 katılımcı).Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ile “Mutlu Çarşamba” etkinliği yapılmış (250 katılımcı).TÜBİTAK 2209-A, TÜBİTAK 1001 ve Erasmus+ Spor projeleri yürütülmektedir.
- **Samsun ilinde,** Ondokuz Mayıs Üniversitesi Gelişimsel Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (OGEM) 1997’den beri faaliyet göstermektedir. Son bir yılda OEP kapsamında otizmli çocuk sayısal verileri ve aile danışmanlığı faaliyetleri artırılmıştır.

Faaliyet kapsamında, daha fazla uygulama merkezi açılması yönünde çalışmalara hız verilmiştir. Üniversitelerin otizm konusunda bilimsel temele dayalı araştırma, etkinlik ve uygulamalar yapmaya devam etmektedir.

5. Amaç Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Çalışmalarını Desteklemek

5.4 Kanıt temelli uygulamaların OSB olan bireylere hizmet veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yaygınlaştırılmasının desteklenmesi

5.4.1. Eğitim personeli için etkili kanıt temelli uygulamalar konusunda erişilebilir formatlarda eğitim videoları yayınlanacaktır	SORUMLU KURUM	SÜRE	PERFORMANS GÖSTERGESİ
	MEB	3 YIL	1. Erişilebilir formatlarda hazırlanan kanıt temelli eğitim videolarının adı ve sayısı 2. Web sitelerine erişim sağlayanlardan çevrimiçi görüş almaya ilişkin veri

Gerçekleşme Özeti:

MEB

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde videolar hazırlanmaktadır. İçerikler, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünce EBA üzerinde yayınlanmaktadır.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Adana ilinde;** Adana İl Millî Eğitim Müdürlüğü OSB alanında dijital içerik üretimi kapsamında 4.514 ders içerik videosu, 245 kütüphane içeriği ve 84 mesleki gelişim içeriği olmak üzere toplam 4.843 içerik hazırlanmış ve erişime sunulmuştur.
- **Bartın ilinde;** Bartın İl Millî Eğitim Müdürlüğü İl genelinde görev yapan eğitim personeline yönelik OSB farkındalığını artırmak amacıyla videolar hazırlanmakta; sosyal uyum ve günlük yaşam becerilerinin geliştirilmesine yönelik içerik üretim çalışmaları sürdürülmektedir. UDA hakkında bilgilendirme faaliyetleri devam etmektedir.
- **Bayburt ilinde;** Bayburt Rehberlik ve Araştırma Merkezi Özel Eğitim ve Çocuk Yayınları kapsamında Rehberlik ve Araştırma Merkezi aracılığıyla aylık bülten formatında toplam 4 video yayımlanmıştır.
- **Bitlis ilinde;** Bitlis İl Millî Eğitim Müdürlüğü EBA ve ÖBA platformları üzerinden erişilebilir ve güncel eğitim videoları yayımlanmaktadır.
- **Bursa ilinde;** Bursa İl Millî Eğitim Müdürlüğü “Otizmli Bireyler ve Problem Davranışlar” ile “Otizmli Bireylerde Psikomotor Gelişim” konularında seminerler düzenlenmiştir. 100 öğretmen katılım sağlamış; YouTube üzerinden 1.987 izlenme gerçekleşmiştir. Ayrıca 43 öğretmen, 11 veli ve 22 personel ile 100 öğrenci ve 50 veliye yönelik bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır.
- **Edirne ilinde;** Edirne İl Millî Eğitim Müdürlüğü etkili kanıt temelli uygulamalara yönelik erişilebilir eğitim videolarının hazırlanmasına başlanmıştır.
- **Elazığ ilinde;** Elazığ İl Millî Eğitim Müdürlüğü okul yöneticilerine, OSB öğrencisi bulunan öğretmenlerin EBA ve ÖBA platformlarını aktif kullanmaları konusunda yönlendirme yapılmıştır.

- **İstanbul ilinde;** İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü OSB Öğretmen Bilgilendirme Kitapçığı ve OSB Aile Eğitimi Kitabı hakkında öğretmenlere bilgilendirme yapılmıştır. Eğitsel tanı süreçleri konusunda rehber öğretmenler ve özel eğitim öğretmenlerine yönelik bilgilendirme çalışmaları sürdürülmektedir. tohumotizmportali.org hakkında öğretmen ve velilere bilgilendirme yapılmış; ihtiyaç duyanlara rehberlik sağlanmaya devam edilmektedir. “OSB’li Öğrencilerle Etkili İletişim Teknikleri” konulu video iki oturumda toplam 221 eğitim personeline izletilmiştir. DKT eğitimi kapsamında 309 öğretmene eğitim verilmiştir. 100 öğrenci ve 50 veliye bilgilendirme çalışması gerçekleştirilmiştir.
- **İzmir ilinde;** İzmir İl Millî Eğitim Müdürlüğü 6 adet kanıt temelli eğitim videosu hazırlanarak MEBBİS üzerinden erişime açılmıştır. Toplam 18.450 görüntüleme gerçekleşmiş; 1.270 öğretmen çevrim içi geri bildirim formu doldurmuştur.
- **Kahramanmaraş ilinde;** Kahramanmaraş İl Millî Eğitim Müdürlüğü EBA sisteminde yer alan 4 eğitim videosu 5 okulda, 13 sınıfta izletilmiş; 17 öğrenci ve 10 öğretmene ulaşılmıştır.
- **Kırıkkale ilinde;** Kırıkkale İl Millî Eğitim Müdürlüğü öğretmenler mesleki çalışma döneminde ÖBA üzerinden eğitim almaktadır. EBA ve ÖBA gibi öğrenme portallarına erişim sağlayan öğretmen oranı %73’tür.
- **Kocaeli ilinde;** Kocaeli İl Millî Eğitim Müdürlüğü 2025–2026 eğitim öğretim yılı birinci dönemi için çalışma takvimi oluşturulmuştur. 2026 yılında 1, 2027 yılında 2 eğitim videosu yayımlanması hedeflenmektedir.
- **Samsun ilinde;** Samsun İl Millî Eğitim Müdürlüğü, MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından üretilen eğitim içerikleri yazılı ve dijital iletişim kanalları aracılığıyla okul ve kurumlara duyurulmaktadır. GEDEX uygulamasının kullanımı sürdürülmektedir.
- **Tekirdağ ilinde;** Tekirdağ İl Millî Eğitim Müdürlüğü Tekirdağ Rehberlik ve Özel Eğitim YouTube kanalına son 3 yılda 11 örnek ders videosu yüklenmiştir. UDA temelli bilgilendirici videolar eğitim personeline izletilmiş olup toplam 61.000 görüntülenme sağlanmıştır. Yeni eğitim videolarının planlanması öngörülmektedir.
- **Tokat ilinde;** Tokat İl Millî Eğitim Müdürlüğü MEB Özel Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü internet sayfasında yayımlanan bilgilendirici metin ve videolar sahada görev yapan personele interaktif ortamda ulaştırılmış ve izlenmesi sağlanmıştır.

Faaliyetler MEB aracılığıyla okullarda EBA ve ÖBA üzerinden gerçekleştirilmektedir.

5. Amaç Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Çalışmalarını Desteklemek

5.4 Kanıt temelli uygulamaların OSB olan bireylere hizmet veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yaygınlaştırılmasının desteklenmesi

5.4.2. Eğitim personeli için etkili kanıt temelli uygulamalar konusunda erişilebilir formatlarda eğitim videoları yayınlanacaktır

SORUMLU KURUM

MEB

SÜRE

3 YIL

PERFORMANS GÖSTERGESİ

Kullanıcıların memnuniyete ve öğrenme portallarının etkililiğine ilişkin veri

Gerçekleşme Özeti:

Millî Eğitim Bakanlığının EBA ve ÖBA gibi öğrenme portallarının erişilebilir ve etkin kullanılmasına dönük çalışmalar sürdürülmektedir.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Adana ilinde;** Adana İl Millî Eğitim Müdürlüğü İl MEM tarafından, Millî Eğitim Bakanlığının EBA ve ÖBA gibi öğrenme portallarının erişilebilirliğinin artırılması ve portalların etkin kullanımına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.
- **Bitlis ilinde;** Bitlis İl Millî Eğitim Müdürlüğü Eğitim personelinin ilgili öğrenme portallarına erişimi MEBBİS sistemi üzerinden sağlanmaktadır.
- **Diyarbakır ilinde;** Diyarbakır İl Millî Eğitim Müdürlüğü Kullanıcı memnuniyeti ve öğrenme portallarının etkililiğine ilişkin verilerin Bakanlık veri tabanında yer aldığı belirtilmiştir. İl düzeyinde ayrıca veri paylaşımı yapılmamıştır.
- **Eskişehir ilinde;** Eskişehir İl Millî Eğitim Müdürlüğü İl genelinde 513 eğitim kurumu idarecisi aracılığıyla 12.300 öğretmene ulaşılmıştır. Eğitim personelinin mesleki gelişimini desteklemek amacıyla EBA ve ÖBA portallarının erişilebilirliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. EBA platformunda yayımlanan “OTİZM” başlıklı video, kurum idarecileri aracılığıyla tüm öğretmenlere ulaştırılmış ve izlenmesi sağlanmıştır.
- **İstanbul ilinde,** İl Milli Eğitim Müdürlüğü EBA ve ÖBA öğrenme portalları üzerinden eğitim personelinin hizmet içi eğitimleri aktif olarak takip edilmektedir. 2024–2025 eğitim öğretim yılı boyunca akıllı tahtalar aracılığıyla EBA üzerinden etkinlikler uygulanmış; öğretmenler yıl boyunca sistemden yararlanmıştır. Özel eğitim sınıflarında 6 özel eğitim öğretmeni ile çalışmalar yürütülmüştür. “Otizm Spektrum Bozukluğu ve Sınıf İçi Uyumlaştırma” konulu hizmet içi eğitim düzenlenmiştir. 2024–2025 döneminde “Kaynaştırma öğrencilerine bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlanmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi” başlıklı araştırma gerçekleştirilmiş ve makaleye dönüştürülmüştür. Ayrıca 34. Ulusal Özel Eğitim Kongresi’nde “Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına ilişkin görüşleri” konulu araştırmanın sözlü sunumu yapılmıştır.
- **İzmir ilinde,** İzmir İl Millî Eğitim Müdürlüğü EBA Aktif Öğretmen kullanım oranı: %88,89, Aktif Öğrenci Kullanım oranı: %70,01 Öğrenci kullanıcı başına ortalama kullanım süresi bakımından il genelinde 3. sırada yer alınmıştır. Veriler, EBA portalının erişilebilirliğinin ve etkililiğinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

- **Tekirdağ ilinde,** Tekirdağ İl Millî Eğitim Müdürlüğü EBA ve ÖBA platformlarının öğretmenler tarafından aktif biçimde kullanıldığı belirlenmiştir. Okulda görev yapan 22 öğretmenden 20'si portallar üzerinden mesleki gelişim eğitimlerine katılım sağlamıştır. Kullanıcı memnuniyetine ilişkin sözlü geri bildirimlerde portalların erişilebilir ve işlevsel olduğu ifade edilmiştir. Öğretmenlere, EBA ve ÖBA portallarında yer alan özel eğitim videoları hakkında bilgilendirme yapılmış; sene başı öğretmenler kurulu toplantısında yönlendirme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Portalların kullanımına ilişkin sözlü hatırlatmalar yapılmış olup ödevlendirme yoluyla kullanımın artırılması planlanmaktadır.
- **Tokat ilinde,** Tokat İl Millî Eğitim Müdürlüğü 2024–2025 eğitim öğretim yılı başında ve sonunda gerçekleştirilen seminer dönemlerinde öğretmenlere EBA ve ÖBA hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Portalların kullanımına yönelik sözlü teşvik sağlanmış; uygulamalarda geçirilen sürenin arttığı gözlemlenmiştir. Aktif katılım sağlayan öğretmen sayısı esas alındığında: 12.326 kişi dir.

Faaliyet kapsamında EBA ve ÖBA portallarının kullanımı artması amacıyla bilgilendirme çalışmaları devam etmektedir.

5. Amaç Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Çalışmalarını Desteklemek

5.4 Kanıt temelli uygulamaların OSB olan bireylere hizmet veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yaygınlaştırılmasının desteklenmesi

5.4.3 Kanıt temelli uygulamaların eğitim kurumlarında kullanımının yaygınlaştırılması için “Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde düzenleme yapılacaktır

**SORUMLU
KURUM**

MEB

SÜRE

4 YIL

**PERFORMANS
GÖSTERGESİ**

Yönetmelik
düzenlemesi

Gerçekleşme Özeti:

5.4.3 faaliyeti kapsamında;

MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü:

- Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine yönelik hükümler Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliğinde yer aldığından söz konusu değişikliğin Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliğinde yapılması uygun olacaktır. Bunun yanında sunulan özel eğitim hizmetlerinde yaşanan etik ikilem ve etik ihallerin ortadan kaldırılmasını amacıyla 26/06/2025 tarihli ve 134354226 sayılı Makam Olur’u ile "Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Etik Yönergesi" yürürlüğe girmiştir. Yönerge’de eğitim ve öğretim süreçlerinde görev alan tüm paydaşların "Bilimsellik Etik İlkesi" kapsamında OSB tanısı olan bireyler başta olmak üzere tüm özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim ve öğretim süreçlerinde bilimsel temeli oluşmuş kanıt temelli uygulamaları kullanması gerektiğine yönelik hüküm belirtilmektedir.

5. Amaç Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Çalışmalarını Desteklemek

5.5 Üniversitelerin OSB olan bireyler yönelik yürütülecek bilimsel araştırmalarla yenilikçi çözümlerin geliştirilmesi

5.5.1 OSB olan bireylere ilişkin yapılacak uygulama, araştırma ve destek teknolojileri geliştirilmesine yönelik projeler desteklenecektir

**SORUMLU
KURUM
TÜBİTAK**

**SÜRE
2 YIL**

**PERFORMANS
GÖSTERGESİ**
Başvuru yapan ve desteklenen proje sayısı ve adı

Gerçekleşme Özeti:

TÜBİTAK

5.5.1. faaliyeti kapsamında; TÜBİTAK destek programları kapsamında Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) alanında yürütülen projeler, bilimsel araştırmaların geliştirilmesi, ailelerin desteklenmesi, sosyal katılımın artırılması ve kapsayıcı toplum uygulamalarının yaygınlaştırılması amacıyla sürdürülmektedir.

- TÜBİTAK destek programları kapsamında otizm spektrum bozukluğu alanında **Ocak-Aralık 2025 döneminde 23 projeye 14,38 Milyon TL** destek sağlanmıştır.
- TÜBİTAK destek programları kapsamında otizm spektrum bozukluğu alanında **02.04.2023-Günümüz döneminde 31 projeye (2025 sabit fiyatlarıyla) 26,8 Milyon TL** destek sağlanmıştır.
- 2023–2025 döneminde TÜBİTAK destek programları kapsamında OSB alanında yürütülen projeler; bilimsel araştırma kapasitesinin artırılması, ailelerin güçlendirilmesi, sosyal katılımın desteklenmesi ve kapsayıcı toplum uygulamalarının yaygınlaştırılması açısından önemli katkılar sağlamıştır. Önümüzdeki dönemde, bilimsel değerlendirmesi uygun bulunan projelerin desteklenmesine devam edilmesi planlanmaktadır.

TÜBİTAK 4008 – Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Kapsayıcı Toplum Uygulamaları Programı; özel gereksinimli bireyler, bu bireylerin ebeveynleri ve profesyonel hizmet sunan kişilere yönelik olarak eğitim, bağımsız yaşam ve toplumsal bütünleşme alanlarında destek sağlamayı amaçlamaktadır.

Proje Çağrı Sonuçları

- ✓ 600 başvuru alınmıştır.
- ✓ 80 proje desteklenmiştir.
- ✓ Desteklenen projelerden 15’inde OSB tanıli bireyler katılımcı olarak yer almıştır.
- ✓ Bu projelere toplam **2,14 Milyon TL** destek sağlanmıştır.

2023 Yılından İtibaren

- ✓ Toplam 148 proje desteklenmiştir.
- ✓ Bu projelerin 26’sında OSB tanıli bireyler yer almıştır.
- ✓ (2025 sabit fiyatlarıyla) **4,81 Milyon TL** destek aktarılmıştır.

4. Dönem Çağrısı

- ✓ Başlangıç: 3 Aralık 2025 (Dünya Engelliler Günü)

- ✓ Bitiş: 5 Ocak 2026
Desteklenecek projelerin uygulamalarının 2026 yılı içerisinde gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Amasya ilinde**, TÜBİTAK 4008 Programı kapsamında: “Doğada Mavi Adımlar-2”, “Doğada Mavi Adımlar-3” başlıklı iki proje tamamlanmıştır. Hedef Kitle; 7–14 yaş aralığında OSB tanılı çocuklar ve aileleri. Proje Amaçları, Doğanın terapötik etkisinden yararlanarak sosyal etkileşimi artırmak, Duyuşsal düzenleme becerilerini geliştirmek, Akran ilişkilerini güçlendirmek, Fiziksel performansı artırmak, Aile yaşam kalitesini iyileştirmek tir. Gerçekleştirilen Faaliyetler; Müzikle terapi uygulamaları, Atla terapi etkinlikleri, Doğa ve orman etkinlikleri, Otizmde beslenme eğitimi, Aile bilgilendirme toplantıları, Beyin jimnastiği faaliyetleri dir.
- **Eskişehir ilinde**, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından 1001 Programı kapsamında yürütülen: “Otizm Spektrum Bozukluğu Tanılı Çocukların Ebeveynleri İçin İnternet Tabanlı Ruh Sağlığını Destekleme Programının Geliştirilmesi ve Etkinliğinin Sınanması” başlıklı proje uygulanmaktadır. Proje Amacı, Ebeveynlerin ruh sağlığını desteklemek, Psikolojik dayanıklılığı artırmak, Otizmle baş etme becerilerini geliştirmek amacıyla internet tabanlı psikoeğitim programı geliştirilmiştir. Proje, aile desteği ve ruh sağlığı alanında önemli bir ihtiyaca yanıt vermektedir.
- **İzmir ilinde**, Ege Üniversitesi Psikoloji Bölümü tarafından “Otizm Spektrum Bozukluğu Tanısı Olan Ergenler için PEERS Sosyal Beceri Geliştirme Programının Etkililiğinin İncelenmesi” (Proje No: 122K277, 01.11.2022–01.11.2025) projesi yürütülmektedir. Proje kapsamında ergenlere yönelik sosyal beceri geliştirme programının etkililiği incelenmektedir. İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından İl genelinde 12 proje başvurusu yapılmıştır. 2 proje desteklenmiştir. İzmir, 4008 Programı kapsamında iki projesi desteklenen tek il olmuştur. Desteklenen projelerden: “**Özel Öğrenciler Doğanın Kucağında Bilim Yolunda İlerliyor**” Hafif/orta düzey zihinsel yetersizlik ve OSB tanılı öğrencilere yöneliktir. Uygulama devam etmektedir.
- **Kastamonu ilinde**, Kastamonu Üniversitesi bünyesinde TÜBİTAK destekli aşağıdaki projeler yürütülmüştür: 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri (2023/1 ve 2023/2 dönemleri) – 2024 yılında tamamlanmıştır. 2237 Bilimsel Eğitim Etkinlikleri Destekleme Programı – Şubat 2024’te gerçekleştirilmiştir. 4008 Programı (2023 çağrısı) – 10.06.2024–08.11.2024 tarihleri arasında uygulanmış ve tamamlanmıştır.
- **Niğde ilinde**, TÜBİTAK 4008 Programı kapsamında “Çok Disiplinli Etkinliklerle Otizmlili Öğrencilerin Sosyal ve Bireysel Becerilerinin Desteklenmesi” başlıklı 1 proje desteklenmiştir.
- **Ordu ilinde**, Ordu Üniversitesi ev sahipliğinde TÜBİTAK 4008 Programı kapsamında iki proje yürütülmüştür: Otizmlili Öğrencilerin Sosyal Katılımının Akran Ağı ile Desteklenmesi projesi 09–13 Eylül 2024 döneminde uygulanmıştır. 7 OSB tanılı öğrenci ve 14 akran katılım sağlamıştır. Müzik, spor, drama, teknoloji ve el sanatları etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. Akran ağı oluşturulması hedeflenmiştir. Oyunla Öğreniyorum: Özel Gereksinimli Çocuklar ve Anneleriyle Oyun Grubu Programı, 03–06 Eylül 2024, Okul öncesi özel gereksinimli çocuklar ve aileleriyle uygulamalar gerçekleştirilmiştir.
- **Sivas ilinde**, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü tarafından TÜBİTAK 1001 Programı kapsamında: “Otizmlili Çocukların Geçiş Hizmetleri” konulu proje önerisi hazırlanmıştır.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI**

**ÖZEL EĞİTİM VE DESTEK EĞİTİM
HİZMETLERİNİ GÜÇLENDİRMEK**

6. Amaç-Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.1. Eğitim hakkının gerçekleştirilmesinde kaynaştırma/ bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamasının yaygınlaştırılması, olumlu tutum ve farkındalık sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması

6.1.1. Kaynaştırma/ bütünleştirme yoluyla eğitimin kabulüne ilişkin toplumsal farkındalık (kampanya, kamu spotu, seminerler, panel, kongre, animasyon, çizgi film, kısa film ve diğer görsel ve yazılı materyaller) çalışmaları erişilebilir formatlarda yapılacaktır.	Sorumlu Kurum MEB	Süre 3 YIL	Performans Göstergesi Kaynaştırma/ bütünleştirme yoluyla eğitimin kabulüne ilişkin toplumsal farkındalık (kampanya, kamu spotu, seminerler, panel, kongre, animasyon, çizgi film, kısa film ve diğer görsel ve yazılı materyaller) çalışmaları erişilebilir formatlarda yapılacaktır.
--	--------------------------	-------------------	--

Gerçekleşme Özeti:

MEB

Toplumsal farkındalık yaratmak amacıyla otizmi olan öğrenciler dahil olmak üzere toplumun tüm kesimlerine yönelik farkındalık etkinlikleri, sosyal medya hesaplarında paylaşım, kısa film, görseller, fidan dikimi v.b. yapılmıştır.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Adana ilinde,** Toplam 216 içerik oluşturulmuştur. Bunların dağılımı: 134 ders içerik videosu, 77 kütüphane içeriği ve 5 mesleki gelişim içeriğidir.
- **Adıyaman ilinde,** Rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlara yönelik Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) özellikleri ve erken tanının önemine dair seminer çalışmaları yapılmıştır.
- **Afyonkarahisar ilinde,** 5 adet farkındalık semineri gerçekleştirilmiş ve erişilebilir formatta 3 adet doküman hazırlanmıştır.
- **Ağrı ilinde,** Halk Eğitim bünyesinde 3 adet özel eğitim farkındalık kursu açılmıştır. Yapılan memnuniyet anketlerinde katılımcıların %85'i "çok memnun", %10'u "memnun" olduğunu belirtmiştir.
- **Aksaray ilinde,** 296 danışan ve veliye bilgilendirme yapılmış, ayrıca eğitsel değerlendirme süreci kapsamında 3.924 bireyin ailesine bilgilendirme ve doküman desteği sağlanmıştır.
- **Ankara ilinde,** Sincan Belediye Meydanı'nda kortej yürüyüşü yapılmış, vatandaşlara broşürler dağıtılmıştır. Ayrıca Hanım Konakları'nda sosyal servis ekibi tarafından farkındalık eğitimleri düzenlenmiştir.
- **Aydın ilinde,** 900 farkındalık çalışması gerçekleştirilmiş ve erişilebilir formatlarda 815 doküman hazırlanmıştır.
- **Batman ilinde,** İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından 510 bireyin ailesine yönelik farkındalık çalışması yapılmıştır.

- **Bayburt ilinde,** RAM tarafından 217 doküman kamuya açık şekilde paylaşılmış ve okullara ulaştırılmıştır.
- **Bingöl ilinde,** Toplam 42 farkındalık çalışması gerçekleştirilmiştir.
- **Burdur ilinde,** Bakanlık tarafından hazırlanan kaynaştırma/bütünleştirme eğitimi materyalleri orgm.gov.tr adresi üzerinden erişime açılmıştır.
- **Bursa ilinde,** 1.812 farkındalık çalışması yürütülmüş ve bu kapsamda 167.276 adet doküman oluşturulmuştur.
- **Çanakkale ilinde,** 2024 yılında 17 olan farkındalık çalışması sayısı, 2025 yılında okul idareleri ve öğretmenlerin desteğiyle 101'e yükseltilmiştir.
- **Çorum ilinde,** OSB'li öğrencisi olan öğretmenler için hazırlanan bilgi yaprakları ve broşürler dijital kanallarla sunulmuştur. Farkındalık günü kapsamında 5 çalışma yapılmıştır.
- **Denizli ilinde,** "Kendini Gerçekleştiren Anneler" projesi kapsamında resim yarışması düzenlenmiş ve eserler sergilenmiştir. Toplam 12 farkındalık dokümanı hazırlanmıştır.
- **Diyarbakır ilinde,** İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından hazırlanan 21 adet video ve sunum, paydaş kurumlarla ve sosyal medya üzerinden paylaşılmıştır.
- **Edirne ilinde,** RAM tarafından 20 dijital materyal paylaşılmış, 4 okulda veli seminerleri verilmiş ve 108 okula müşavirlik hizmeti sağlanmıştır.
- **Elazığ ilinde,** 6 farkındalık çalışması gerçekleştirilmiş ve 5 erişilebilir doküman hazırlanmıştır.
- **Giresun ilinde,** 17 farkındalık çalışması ve 8 erişilebilir doküman hazırlanmıştır. Seminerler, film gösterimleri ve sosyal etkinliklerle (at çiftliği gezisi, piknik vb.) geniş kitlelere ulaşılmıştır. Memnuniyet oranı %85 olarak ölçülmüştür.
- **İstanbul ilinde,** 35 farkındalık çalışması ile 1.153 kişiye ulaşılmıştır. 300 broşür dağıtılmış, 19 erişilebilir doküman geliştirilmiştir. "Farklılıklarımızla Birlikteyiz" temasıyla akran etkileşim etkinlikleri ve uzman eğitimleri düzenlenmiştir.
- **İzmir ilinde,** "Hayallerimizi Birlikte Gerçekleştiriyoruz" projesi kapsamında panel, drama teknikleri eğitimi ve mesleki gelişim çalışmaları yapılmıştır. 34 okuldan 144 öğretmen katılım sağlamıştır.
- **Kahramanmaraş ilinde,** Geniş kapsamlı kampanya, seminer ve görsel materyal çalışmaları yürütülmektedir. Bu faaliyetlerle 1.652 veliye ulaşılmıştır.
- **Karaman ilinde,** 32 farkındalık çalışması yapılmış ve 7 doküman hazırlanmıştır. Çalışmalar RAM web sitesi, YouTube ve Instagram üzerinden (e-bülten, video vb.) yayınlanmaktadır.
- **Kastamonu ilinde,** OSB ve diğer engel gruplarına yönelik bilgilendirici broşürler hazırlanmıştır. Ayrıca 0-36 ay arası çocuklar için "Erken Çocukluk Eğitimi" broşürü RAM sitesinde paylaşılmıştır.
- **Kırıkkale ilinde,** 2 Nisan 2025 tarihinde hazırlanan farkındalık videosu Milli Eğitim Müdürlüğü web sitesinde paylaşılmıştır.
- **Kırklareli ilinde,** Bir adet bilgilendirme dokümanı hazırlanmıştır.
- **Konya ilinde,** 18.12.2024 tarihinde Meram RAM tarafından otizmli öğrenci velilerine yönelik "Otizmli Çocuklarda Beslenme" konulu eğitim verilmiştir.
- **Malatya ilinde,** 3 Aralık ve 2 Nisan özel günleri kapsamında AVM stant çalışmaları ve yerel TV kanallarında kamu spotu yayınları yapılmıştır.
- **Ordu ilinde,** Erişilebilir kamu spotları, kısa filmler ve afiş çalışmaları yapılmış; düzenlenen seminerlere 75 kişi katılmıştır.

- **Sakarya ilinde,** TÜBİTAK 4006 Bilim Şenliği kapsamında özel eğitim öğrencilerinin çalışmaları sergilenmiştir. Farklı okullar farkındalık videolarını sosyal medya üzerinden paylaşmıştır.
- **Samsun ilinde,** 6 RAM ve okul rehberlik servisleri koordinasyonunda öğretmen, öğrenci ve velilere yönelik kaynaştırma/bütünleştirme seminerleri düzenlenmektedir.
- **Tekirdağ ilinde,** 12 farkındalık çalışması yapılmış, "Temple Grandin" film izleme etkinliği ve "Farklılıklarımızla Birlikteyiz" afiş çalışmaları düzenlenmiştir. Memnuniyet oranı %100 olarak bildirilmiştir.
- **Tokat ilinde,** İl genelinde okul içi etkinlikler ve Hıdırlık Köprüsü'nde tüm OSB'li öğrencilerin ve halkın katılımıyla dikkat çekici bir program gerçekleştirilmiştir.
- **Trabzon ilinde,** Üniversite kulübü iş birliğiyle Nisan 2025'te özel eğitim okullarına ziyaretler, şenlikler ve müzikli dans etkinlikleri düzenlenerek sosyal gelişime katkı sağlanmıştır.
- **Uşak ilinde,** 30 faaliyet gerçekleştirilmiş ve 17 doküman paylaşılmıştır. Kampanya, kamu spotu, animasyon ve panel gibi çeşitli yöntemler kullanılmıştır.
- **Van ilinde,** 114 seminer düzenlenmiş, 171 okula broşür ve afiş dağıtılmıştır. Eğitimler öncesi ve sonrası ölçümler yapılarak farkındalık düzeyindeki artış takip edilmiştir.
- **Zonguldak ilinde,** RAM, belediye ve üniversite iş birliğiyle seminerler düzenlenmiş; yazılı, sesli ve görüntülü formatlarda her kesime hitap eden içerikler sunulmuştur.

6. Amaç Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.1. Eğitim hakkının gerçekleştirilmesinde kaynaştırma/ bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamasının yaygınlaştırılması, olumlu tutum ve farkındalık sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması

6.1.2	Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarının; eğitimle ilgili tüm kesimler tarafından farkındalığını; eğitimle ilgili tüm kesimler tarafından kabulünü sağlamaya yönelik hizmet içi eğitimler, farkındalık ve beceri geliştirme etkinlikleri düzenlenecektir.	Sorumlu Kurum	Süre	Performans Göstergesi
		MEB	SÜREKLİ	1.Düzenlenen hizmet içi eğitim ve katılımcı sayısı, 2. Katılımcı paydaşlardan memnuniyetine ilişkin veri düzenlenmiştir.

Gerçekleşme Özeti:

MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü:

- 2025 yılı içerisinde, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere mesleki becerilerin kazandırılmasına yönelik olarak farklı illerde atölye/laboratuvar öğretmenlerine yönelik “Mesleki Eğitimde Özel Eğitim Uygulamalarının Öğretim Süreçlerine Uyarlanması Eğitici Eğitimi” düzenlenmiştir.
Bu kapsamda;
- Gaziantep’te 45 öğretmen (21–25 Nisan 2025),
- Adana’da 33 öğretmen (18–22 Ağustos 2025),
- Denizli’de 48 öğretmen (13–17 Ekim 2025),
- Diyarbakır’da 78 öğretmen (01–05 Aralık 2025) eğitim almıştır.
- Ayrıca Bursa’da 73 öğretmene yönelik aynı eğitimin 22–26 Aralık 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.
- Edirne’de Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin farkındalığın artırılması amacıyla 20 okulda bilgilendirme çalışmaları gerçekleştirilmiş olup faaliyetler devam etmektedir.
- Bunun yanı sıra, 29–31 Temmuz 2025 tarihleri arasında Ankara’da, Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatında görev yapan 91 personele yönelik “Özel Eğitim Hizmetleri Farkındalık Semineri” düzenlenmiştir.

MEB Hayat Boyu Genel Müdürlüğü:

- Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü dijital eğitim platformu olan Halk Eğitimi Merkezleri Bilişim Ağı’nda 03.01.2025 tarihinde (HEMBA) “Özel Eğitimde Toplumsal Farkındalığı Artırma (Uzaktan Eğitim-Eş Zamansız)” kurs programı yayınlanmıştır.
- 2025 yılında söz konusu kursu 3885 kursiyer tamamlayarak sertifika almıştır.

İl bazlı gerçekleştirmeler;

- **Adana ilinde,** Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimin farkındalığını ve kabulünü artırmak amacıyla; 2023 yılında 15 eğitim ile 342 katılımcıya, 2024 yılında ise 6 eğitim ile 52

katılımcıya hizmet içi eğitim verilmiştir.

- **Afyonkarahisar ilinde**, İl genelinde toplam 5 adet hizmet içi eğitim düzenlenmiştir.
- **Ağrı ilinde**, Özel eğitimde farkındalık üzerine 6 adet hizmet içi eğitim düzenlenmiş ve bu eğitimlere 158 öğretmen katılım sağlamıştır.
- **Ankara ilinde**, Düzenlenen Erken Çocukluk Müdahale Sempozyumu'na; 1 psikolog, 2 çocuk gelişimci, 1 hemşire, 1 öğretmen ve 1 sosyal çalışmacı olmak üzere toplam 6 personel katılmıştır.
- **Aydın ilinde**, İl genelinde toplam 367 adet hizmet içi eğitim düzenlenmiştir.
- **Bartın ilinde**, RAM personeli tarafından, bünyesinde OSB bulunan öğrencilerin olduğu okullarda görev yapan 258 öğretmene eğitim verilmiştir.
- **Bayburt ilinde**, 98 kişinin katılımıyla 2 adet Özel Eğitim Farkındalık Eğitimi gerçekleştirilmiştir. Eğitimlerin önümüzdeki süreçte de devam etmesi planlanmaktadır.
- **Bingöl ilinde**, İl genelinde 1 adet hizmet içi eğitim düzenlenmiştir.
- **Burdur ilinde**, Talep eden okullara yönelik "Özel Eğitim Uygulamaları" ve "BEP Hazırlama" konularında 2 farklı yüz yüze kurs düzenlenmiştir.
- **Bursa ilinde**, Destek eğitim uygulamaları, etkili sınıf yönetimi ve çeşitli yetersizlik alanlarına yönelik düzenlenen hizmet içi eğitimlere 132 kişi katılmıştır.
- **Çankırı ilinde**, 25.06.2025 tarihinde anaokulu, anasınıfı ve ilkököl 1-2. sınıf öğretmenlerinden oluşan toplam 227 öğretmene yönelik bilgilendirme toplantısı yapılmıştır.
- **Denizli ilinde**, Özel eğitim öğretmenlerine yönelik "Özel Eğitim Günleri" (96 katılımcı), idareci ve rehber öğretmenlere yönelik "Okullarda Etkili BEP Kurulu" semineri (145 katılımcı) ve öğretmenlere yönelik 3 farkındalık semineri (113 katılımcı) düzenlenmiştir.
- **Diyarbakır ilinde**, 2.478 öğretmen ve 1.688 öğrenciye OSB Farkındalık Eğitimi verilmiştir. 9 RAM aracılığıyla tüm kademelerdeki öğretmen ve velilere yönelik eğitimlerin devam etmesi planlanmaktadır.
- **Düzce ilinde**, Prof. Dr. Elif Sazak Duman tarafından 382 öğretmene, Prof. Dr. Bekir Fatih Meral tarafından 52 veliye eğitim verilmiştir. Ayrıca 24 antrenöre yönelik OSB farkındalık eğitimi düzenlenmiştir.
- **Erzincan ilinde**, İl genelinde 60 öğretmene hizmet içi eğitim verilmiştir.
- **Eskişehir ilinde**, E.K.B. yoluyla eğitim, T.E.A.C.C.H. yöntemi ve etkili uygulamalar gibi farklı başlıklarda 4 ayrı kurs düzenlenmiş; toplamda 29 uzman katılımcıya ulaşılmıştır.
- **Giresun ilinde**, YÖK tarafından 12 seminer düzenlenmiştir. MEB bünyesinde ise 19 Eylül İlkokulu'nda hobi bahçesi ve fiziksel düzenleme çalışmaları ile farkındalık faaliyetleri yürütülmüştür.
- **Isparta ilinde**, Özel eğitim sınıflarında görevlendirilen ancak branşı özel eğitim olmayan 10 öğretmene yönelik RAM uzmanları tarafından bir günlük seminer düzenlenmiştir.
- **İstanbul ilinde**, Temmuz–Eylül 2025 döneminde İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü koordinasyonunda yürütülen çalışmalar, Bu dönemde, Tohum Otizm Vakfı iş birliğiyle "Otizmlili Bireyler İçin Afet Hazırlığı: Güvenli ve Erişilebilir Destek Projesi" kapsamında afet ve acil durumlara hazırlık temalı eğitim programı gerçekleştirilmiş; otizmlili bireylerin güvenliğini ve toplumun kapsayıcı müdahale kapasitesini artırmaya yönelik önemli bir adım atılmıştır. Ayrıca, öğrencilerin günlük yaşam ve sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik trafik güvenliği eğitimleri düzenlenmiştir. MEB tarafından özel eğitim alanında yapılan önemli program güncellemeleri, bu dönemin öne çıkan gelişmelerindendir. Özel Eğitim Uygulama Okulları ile Özel Eğitim Meslek Okullarının öğretim programları yenilenmiş; bu kapsamda

“Pazarlama ve Perakende” ile “Aile ve Tüketici Hizmetleri” olmak üzere iki yeni alan açılmıştır. Bu alanların, özel gereksinimli bireylerin istihdam edilebilirliklerini artıracak ve iş piyasasında daha fazla fırsat sunacağı öngörülmektedir. Ayrıca, İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü ile Türk Hava Yolları (THY) arasında imzalanan protokol kapsamında yaklaşık 60 özel eğitim öğrencisi stajyer olarak görevlendirilecektir. Bu öğrencilerin en az yüzde 20’sinin istihdam edilmesi planlanmaktadır. Bu uygulama, özel eğitim mezunlarının iş gücü piyasasına geçişini destekleyen ve istihdamda sürekliliği hedefleyen örnek bir model olarak değerlendirilmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde; bu dönemde yürütülen faaliyetler hem öğrenci, öğretmen ve aile düzeyinde farkındalık oluşturmuş, hem de özel eğitimde mesleki eğitim ve istihdam temelli uygulamalara ivme kazandırmıştır.

- **İzmir ilinde**, "Kapsayıcı Eğitimde Drama Teknikleri Paneli"ne 144 öğretmen katılmıştır. Ayrıca ilkokul ve ortaokul öğretmenlerine yönelik "Kaynaştırma Sınıfında Öğretimsel Uyarlamalar Eğitimi" gerçekleştirilmiştir.
- **Kahramanmaraş ilinde**, 168 okul öncesi öğretmenine, 136 özel eğitim öğretmenine ve Afşin RAM aracılığıyla 22 okul müdürüne farkındalık seminerleri düzenlenmiştir. Ayrıca tüm rehber öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmiştir.
- **Kırıkkale ilinde**, Okul müdürlerine yönelik düzenlenen kaynaştırma/bütünleştirme bilgilendirme toplantılarına 180 kişi katılmıştır.
- **Kırşehir ilinde**, Öğretmen Akademileri kapsamında her yıl en az 2 seminer ve kurs açılmakta, yıllık ortalama 120 öğretmene eğitim verilmektedir.
- **Kocaeli ilinde**, 2025-2026 eğitim öğretim yılı ilk dönemi için 5 hizmet içi eğitim ve 60 katılımcı hedefiyle planlamalar yapılmıştır.
- **Konya ilinde**, Okullarda görev yapan rehber öğretmenlere yönelik OSB eğitimleri düzenlenmiştir.
- **Malatya ilinde**, Otizmde doğru bilinen yanlışlar, cinsel eğitim ve öğretim teknikleri gibi konuları kapsayan 5 farklı seminer programına 260 kişi katılmıştır.
- **Mardin ilinde**, İl genelinde toplam 799 eğitimciye OSB eğitimi verilmiştir.
- **Ordu ilinde**, Yıllık planlar çerçevesinde 3 adet Özel Eğitim Uygulamaları Kursu düzenlenmiş ve 200 katılımcıya ulaşılmıştır.
- **Rize ilinde**, Ücretli özel eğitim öğretmenlerine yönelik toplantı ve bilgilendirme etkinlikleri kapsamında 2 faaliyet düzenlenmiş, 93 kişi katılım sağlamıştır.
- **Sakarya ilinde** "Özelsin Sakarya" projesi kapsamında branş ve meslek öğretmenlerine yönelik uzmanlar eşliğinde atölye çalışmaları planlanmaktadır.
- **Samsun ilinde**, Otizm İl Eylem Planı kapsamında düzenlenen geniş çaplı eğitimlere; 1.876 öğrenci, 628 öğretmen, 5.059 veli ve 410 rehber personel katılmıştır.
- **Siirt ilinde**, Düzenlenen 3 farklı etkinliğe toplam 255 kişi katılım sağlamıştır.
- **Tekirdağ ilinde**, 18 katılımcının yer aldığı etkinlikte; rehberlik servisi sunumları, empati çalışmaları ve görsel materyal paylaşımları ile okul genelinde farkındalık hedeflenmiştir.
- **Trabzon ilinde**, "Otizmlili Öğrencilerin Eğitiminde Özel Eğitim Uygulamaları Kursu" açılmış ve 22 kişi katılım sağlamıştır.
- **Uşak ilinde**, Normal gelişim gösteren bireylerle kaynaşmayı artırmak amacıyla düzenlenen fidan dikme etkinliğine 25 kişi katılmıştır.
- **Van ilinde**, Düzenlenen otizm farkındalık seminerlerine toplam 1.867 kişi katılım sağlamıştır.

6. Amaç- Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.1. Eğitim hakkının gerçekleştirilmesinde kaynaştırma/ bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamasının yaygınlaştırılması, olumlu tutum ve farkındalık sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması

6.1.3. Hizmet içi eğitim, farkındalık ve beceri geliştirme eğitimlerinin eğitim alan OSB olan bireyler üzerindeki etkisi tutum, algı veya bilgi ölçen araçlarla araştırılacaktır.

Sorumlu Kurum

MEB

Süre

3 YIL

Performans Göstergesi

Araştırma Sonuç Raporu

Gerçekleşme Özeti:

MEB

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Çanakkale;** Çanakkale Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından “Kanıt Temelli Öğretim Teknikleriyle Otizm Spektrum Bozukluğu olan Öğrenciler için Farklılaştırılmış Eğitim” konulu araştırma uygulanmaya devam etmektedir.
- **Edirne;** Hizmet içi eğitim, farkındalık ve beceri geliştirme eğitimlerinin etkisinin değerlendirilmesine yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Bu kapsamda 90 kişi ile görüşmeler yapılmaya başlanmış olup süreç devam etmektedir.
- **Samsun;** Hizmet içi eğitim, farkındalık ve beceri geliştirme çalışmalarının OSB’li bireyler üzerindeki etkilerini değerlendirmek amacıyla veli, öğretmen ve öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Sonuçlara göre velilerin bilinç düzeyi artmış, öğretmenlerin iletişim ve sınıf içi uygulamalarda yetkinliği gelişmiş, öğrencilerin ise sosyal becerileri ve akran ilişkilerinde olumlu ilerleme gözlemlenmiştir.

6. Amaç - Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.2. OSB olan bireylerin, her tür ve kademedeki eğitim ve sınav ortamlarında standartların yükseltilmesi ile özel eğitim hizmetlerine ve bilgiye erişimlerinin desteklenmesi

6.2.1 OSB olan bireylere hizmet sunulan okulların eğitim ortamları (sınıf, spor salonu, resim odası, müzik odası, araç gereç, vb.) güçlendirilecek ve sanal gerçeklik ortamları oluşturulmasına yönelik çalışmalar desteklenecektir	Sorumlu Kurum MEB	Süre 4 YIL	Performans Göstergesi Eğitim ortamları iyileştirilen okul sayısı, sanal gerçeklik ortamı oluşturulan okul sayısı
--	--	--------------------------	--

Gerçekleşme Özeti:

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Adana ilinde**, 42 Özel Eğitim Okulumuzun tamamı ve 308 özel eğitim sınıfının bulunduğu okullarda eğitim ortamlarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar sürekli devam etmektedir.
- **Adıyaman ilinde**, Eğitim ortamları iyileştirilen okul sayısı: 12
- **Afyonkarahisar ilinde**, Eğitim ortamları iyileştirilen okul sayısı: 7
- **Aydın ilinde**, Eğitim ortamları iyileştirilen okul sayısı: 281
- **Bartın ilinde**, 1 okulda OSB sınıfı açılmış ve 10 okula materyal desteğinde bulunulmuş, sınıf düzenlemesi yapılmıştır.
- **Bingöl ilinde**, 144 tane destek eğitim sınıfı bulunmaktadır.
- **Bitlis ilinde**, Eğitim ortamları iyileştirilen okul sayısı: 2
- **Burdur ilinde**, Var olan özel eğitim sınıflarına ek olarak 3 özel eğitim sınıfı daha açılmış ve yarı zamanlı kaynaştırma uygulamalarına devam edilmektedir.
- **Bursa ilinde**, Eğitim ortamları iyileştirilen okul sayısı: 63'tür.
- **Çanakkale ilinde**; 2024 yılında eğitim ortamları iyileştirilen okul sayısı 13'tür. Bu sayı 2025 yılında 41'e yükselmiştir.
- **Denizli ilinde**, OSB tanıli bireylere yönelik hizmet veren 18 okul ve özel eğitim sınıflarına ziyaretler düzenlenmiştir. 2024-2025 eğitim öğretim yılında 43 özel eğitim sınıfı açılmıştır.
- **Elazığ ilinde**, 8 okulda eğitim ortamlarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir.
- **Edirne ilinde**, 3 adet hafif otizm sınıfı ve 1 adet özel eğitim anasınıfı açılarak gerekli donanım sağlanmıştır.
- **Erzincan ilinde**, 5 özel eğitim okuluna materyal temini gerçekleştirilmiştir.
- **Eskişehir ilinde**, Eğitim ortamlarının güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmekte olup özel eğitim uygulama okullarında uygulama atölyeleri oluşturulmuştur.

- **Giresun ilinde,** Eğitim ortamlarının güçlendirilmesine yönelik kapsamlı iyileştirmeler yapılmış; sınıflar, atölyeler, spor ve sanat alanları geliştirilmiş, bazı okullarda sanal gerçeklik uygulamaları başlatılmıştır.
- **Isparta ilinde,** Davraz Özel Eğitim Uygulama Okulu açılmış, ayrıca bir ilkokulda ergoterapi bölümü oluşturulmuştur.
- **İstanbul ilinde,** 67 okulda iyileştirmeler yapılmış; özel eğitim sınıfları, atölyeler ve çeşitli eğitim alanları geliştirilmiştir.
- **İzmir ilinde,** 2020 yılından itibaren 283 okulda bakım ve onarım yapılmış, özel eğitim ortamlarını da kapsayan geniş çaplı iyileştirmeler gerçekleştirilmiştir.
- **Karaman ilinde,** 3 okulun eğitim ortamları iyileştirilmiştir.
- **Kastamonu ilinde,** BEP birimlerinin oluşturulması ve destek eğitim faaliyetlerinin artırılmasına yönelik çalışmalar teşvik edilmiştir.
- **Kırıkkale ilinde,** Okullar ve sınıflar OSB olan öğrenciler için uygun hale getirilmiştir.
- **Kırşehir ilinde,** 3 okulda eğitim ortamı düzenlenmiş, özel eğitim okulu yeni binasına taşınmış ve kapasite artırılmıştır.
- **Kocaeli ilinde,** 2 destek eğitim odası açılmıştır.
- **Konya ilinde;** 2 okulda eğitim ortamı iyileştirmesi yapılmıştır.
- **Malatya ilinde,** 12 sınıf döşenmiş, materyal, bilgisayar ve tablet donatımı sağlanmıştır.
- **Mersin ilinde,** 12 okulda eğitim ortamı iyileştirilmiş, duyu bütünleme ve ses-ışık odaları kurulmuştur.
- **Ordu ilinde;** Pilot okullarda fiziksel iyileştirmeler ve VR destekli uygulamalar yapılmış, yeni özel eğitim okulu açılmıştır.
- **Sakarya ilinde,** Okulların büyük çoğunluğunda gerekli fiziksel alanlar oluşturulmuş, ancak materyal ve VR uygulamaları konusunda eksikler bulunmaktadır.
- **Samsun ilinde,** 6 okulun eğitim ortamları iyileştirilmiştir.
- **Siirt ilinde,** 18 okulun eğitim ortamları iyileştirilmiştir.
- **Tekirdağ ilinde,** 1 OSB öğrencisi için bireyselleştirilmiş uygun öğrenme ortamı oluşturulmuştur.
- **Tokat ilinde,** 24 sınıfın tamamının eğitim ortamları iyileştirilmiştir.
- **Van ilinde,** Okul ziyaretleri gerçekleştirilmiş ve eğitim ortamlarının düzenine yönelik değerlendirmeler yapılmıştır.

6. Amaç- Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.2 Eğitim hakkının gerçekleştirilmesinde kaynaştırma/ bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamasının yaygınlaştırılması, olumlu tutum ve farkındalık sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması

6.2.2 Tam zamanlı kaynaştırma/ bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarının yürütüldüğü okullarda açılan destek eğitim odalarının yaygınlaştırılması için çalışmalar yapılacaktır.

Sorumlu Kurum

MEB

Süre

5 YIL

Performans Göstergesi

Açılan destek eğitim odası sayısı

Gerçekleşme Özeti:

Özel eğitim hizmetleri yönetmeliğine göre kaynaştırmaya yönlendirilen her öğrenci için yoksa destek eğitim odası açılması zorunludur.

MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü:

- 2025-2026 eğitim öğretim yılında mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 12.438 öğrenci destek eğitimden yararlanmaktadır. Ayrıca okullarımızda 675 destek eğitim odası açılmıştır.(Veriler 09.12.2025 tarihinde MEİS Modülünden elde edilmiştir.)

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Adana ilinde,** Toplamda açılan 1136 Destek Eğitim Odası mevcuttur.
- **Afyonkarahisar ilinde,** Toplamda açılan destek eğitim odası sayısı: 513'tür.
- **Ağrı ilinde,** 2024-2025 eğitim öğretim döneminde eğitim gören kaynaştırmalı 47 tane OSB'li öğrencimiz destek eğitim odasından faydalanmıştır.
- **Amasya ilinde,;** Toplamda açılan destek eğitim odası sayısı 146'dır.
- **Antalya ilinde,** Toplamda açılan destek eğitim odası sayısı 345'dir.
- **Aydın ilinde,** Toplamda açılan destek eğitim odası sayısı 345'dir.
- **Bartın ilinde,** Toplamda açılan destek eğitim odası sayısı 56'dır.
- **Bitlis ilinde,** Toplamda 196 okulda 321 destek eğitim odası bulunmaktadır. Toplam 321 destek eğitim odasında 1809 öğrenciye destek eğitim verilmektedir.
- **Burdur ilinde,** Bünyesinde Kaynaştırma/Bütünleştirme öğrencisi olan okullarımızın tamamında destek eğitim odası açılmıştır.
- **Çanakkale ilinde,** 2024 yılında açılan destek eğitim odası sayısı 17'dir. Bu sayı 2025 yılında 71 olarak gerçekleşmiştir.
- **Denizli ilinde,** OSB tanıli öğrencilerin tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim almakta oldukları 77 okula ziyarette bulunulmuştur.

- **Diyarbakır ilinde,** Son 1 yılda 39 destek eğitim odası açılmıştır. İl genelinde toplam 181 okulda 242 destek eğitim odası mevcut olup 1482 öğrenci eğitim almaktadır.
- **Düzce ilinde,** Toplam 142 destek eğitim odası açılmıştır.
- **Edirne ilinde,** Tüm ilkokul ve ortaokullarda destek eğitim odası bulunmaktadır.
- **Elazığ ilinde,** Toplam 135 destek eğitim odası aktif olarak kullanılmaktadır.
- **Erzincan ilinde,** 14 okulda yeni özel eğitim sınıfı açılmıştır.
- **Eskişehir ilinde,** 352 destek eğitim odası açılmış ve aktif olarak hizmet vermektedir.
- **Giresun ilinde,** İl genelinde toplam 312 destek eğitim odası bulunmakta olup özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere hizmet sunulmaktadır.
- **Hatay ilinde,** Defne ilçesinde OSB'li bireylere yönelik iki sınıf açma çalışmaları devam etmektedir.
- **Isparta ilinde,** 37 destek eğitim odası açılmıştır.
- **İstanbul ilinde,** Toplamda 45 destek eğitim odası açılmıştır.
- **İzmir ilinde,** Destek eğitim odası sayısında %150 artış hedeflenmiş, yeni odalar açılmaya devam edilmektedir.
- **Kahramanmaraş ilinde,** Onikişubat ilçesinde anaokulu, ilkokul, ortaokul ve liselerde destek eğitim odaları bulunmaktadır.
- **Karabük ilinde,** Destek eğitim odalarından yararlanan OSB'li birey sayısı 19'dur.
- **Kars ilinde,** Toplam 53 destek eğitim odası açılmıştır.
- **Kastamonu ilinde,** Toplam 275 destek eğitim odası bulunmaktadır.
- **Kırıkkale ilinde,** Toplam 104 destek eğitim odası bulunmaktadır.
- **Kırklareli ilinde,** Tüm okullarda destek eğitim odası mevcuttur.
- **Kırşehir ilinde,** Kaynaştırma öğrencisi bulunan tüm okullarda destek eğitim odası bulunmaktadır.
- **Konya ilinde,** 2023 Nisan–2025 Ekim arasında 111 destek eğitim odası açılmıştır.
- **Mardin ilinde,** İl genelinde 504 destek eğitim odası açılmıştır.
- **Mersin ilinde,** Toplam 610 destek eğitim odası açılmıştır.
- **Ordu ilinde,** Son 2 yılda destek eğitim odası sayısı 15'ten 120'ye yükselmiştir. Fatsa'da 40 oda ve 245 öğrenci bulunmaktadır.
- **Rize ilinde,** 7 destek eğitim odası açılmıştır.
- **Samsun ilinde,** 347 okulda destek eğitim odaları bulunmakta olup 771 erkek ve 472 kız öğrenci faydalanmaktadır.
- **Siirt ilinde,** 18 destek eğitim odası açılmıştır.
- **Tekirdağ ilinde,** 27 okulda destek eğitim odası faaliyet göstermektedir.
- **Tokat ilinde,** 94 destek eğitim odası açılmıştır.
- **Trabzon ilinde,** 408 destek eğitim odası açılmıştır.
- **Yalova ilinde,** 36 yeni destek eğitim odası açılması için çalışmalar sürmektedir.

6. Amaç - Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.2 OSB olan bireylerin, her tür ve kademedeki eğitim ve sınav ortamlarında standartların yükseltilmesi ile özel eğitim hizmetlerine ve bilgiye erişimlerinin desteklenmesi

6.2.3 OSB olan bireylerin eğitim ortamlarında ve merkezi sınavda kullanılacak materyallerinin çeşitlendirilmesine ve erişilebilir formatlarda hazırlanmasına yönelik çalışmalar desteklenecektir.	Sorumlu Kurum MEB	Süre 3 YIL	Performans Göstergesi 1.Eğitim sistemine entegre edilen erişilebilir formatta hazırlanan alternatif değerlendirme yöntem adı ve sayısı
--	--	--------------------------	--

Gerçekleşme Özeti:**MEB****İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.**

- **Aydın ilinde,** Eğitim sistemine entegre edilen erişilebilir formatta hazırlanan alternatif değerlendirme yöntem adı ve sayısı kapsamında tersine kaynaştırma uygulama sayısı 259'dur.
- **Edirne ilinde,;** OSB olan bireylerin eğitim süreçlerinin desteklenmesi amacıyla MEB tarafından belirlenen BEP formatı ve kaba değerlendirme formları kullanılmaktadır. Uygulamalar devam etmektedir.
- **Eskişehir ilinde,** OSB olan bireylerin eğitim ortamlarında ve merkezi sınavlarda kullanılacak materyallerin çeşitlendirilmesine ve erişilebilir formatlarda hazırlanmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda e-Rehberlik sistemi üzerinden eğitsel değerlendirme formları aktif olarak kullanılmaktadır.
- **Giresun ilinde,** OSB olan bireyler için ölçme-değerlendirme süreçlerinde alternatif yöntemler geliştirilmiş, kısa cevaplı sorular gibi uygulamalar kullanılmış ve öğretmenlere bilgilendirme yapılmıştır.
- **İzmir ilinde,** Eğitim sistemine entegre edilen erişilebilir alternatif değerlendirme yöntemleri şunlardır: performans görevleri, dereceli puanlama araçları (rubrikler), öz ve akran değerlendirme, portfolyo, yapılandırılmış grid ve tanılayıcı dallanmış ağaç, sözlü/mülakat temelli değerlendirme, proje ve araştırma ödevleri.
- **Malatya ilinde,** Web 2.0 araçlarının özel eğitime uyarlanması konusunda 10 öğretmene eğitim verilmiş, sonrasında yaygınlaştırma çalışmaları yapılmıştır.
- **Ordu ilinde,** Alternatif değerlendirme araçları geliştirilmiş ve pilot uygulamalarda kullanılmıştır. OSB'li öğrenciler için yerinde gözlem temelli değerlendirmeye geçilmiştir.
- **Samsun ilinde,** Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından üretilen içerikler okullara iletilmekte olup GEDEX uygulaması kullanılmaya devam etmektedir.
- **Tekirdağ ilinde,** Performans değerlendirme ölçeği, kaba değerlendirme formu ve öğrenci seviyelerine göre sınavlar uygulanmaktadır. 1 OSB öğrencisi için uyarlanmış bireysel değerlendirme uygulaması geliştirilmiş ve kullanılmıştır.

6. Amaç- Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.2 Eğitim hakkının gerçekleştirilmesinde kaynaştırma/ bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamasının yaygınlaştırılması, olumlu tutum ve farkındalık sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması

6.2.4 Merkezi sınav ve özel yetenek sınavı ile ortaöğretim kurumlarına yerleşen OSB olan bireylerin sayısı artırılacaktır.

Sorumlu Kurum

MEB

Süre

7 YIL

Performans Göstergesi

1.Eğitim kurumuna yerleşen OSB olan birey sayısı

Gerçekleşme Özeti:

MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü:

- Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları bünyesinde yer alan özel eğitim sınıfı ile özel eğitim meslek okulunda öğrenim gören OSB tanısı bulunan öğrenci sayısı 2131'dir.(Veriler 09.12.2025 tarihinde e-okul sisteminden elde edilmiştir.)

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- Afyonkarahisar ilinde**, OSB olan 1 birey eğitim kurumuna yerleştirilmiştir.
- Aydın ilinde**, OSB olan 1 birey eğitim kurumuna yerleştirilmiştir.
- Bartın ilinde**, OSB olan 1 birey eğitim kurumuna yerleştirilmiştir.
- Batman ilinde**, 510 birey Özel Eğitim Anaokulu, Özel Eğitim Uygulama Okulları ve Özel Eğitim Meslek Okullarına yönlendirilmiştir.
- Bingöl ilinde**, 2025-2026 eğitim öğretim yılında eğitim kurumlarında yerleşen OSB birey sayısı 68'dir.
- Burdur ilinde**, 2024 yılında 47 öğrenci; 2025 yılında 53 öğrenci yerleşmiştir
- Çanakkale ilinde**, 2024 yılında 3 öğrenci yerleşmiştir. 2025 yılında bu sayı 6 olarak gerçekleşmiştir.
- Denizli ilinde**, 2024-2025 eğitim öğretim yılında OSB tanılı bireyler dahil olmak üzere özel eğitim sınıflarında eğitim gören bireyler için eğitim ortamlarındaki eksiklikler tespit edilerek özel eğitim sınıflarına (otizmli sınıflar da dahil) toplam 7 adet materyal seti dağıtılmıştır
- Diyarbakır ilinde**, İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından 5 öğrencinin bilgilendirmeler sonucunda spor yetenek alanında özel yetenekli olduğu anlaşıldığından spor okuluna yerleştirilmesi sağlanmıştır.
- Elazığ ilinde**, Merkezi sınav ve özel yetenek sınavı sonucunda ortaöğretim kurumlarına 25 OSB olan bireyin yerleşmesi sağlanmıştır.
- Eskişehir ilinde**, Merkezi sınav ve özel yetenek sınavı yoluyla ortaöğretim kurumlarına yerleşen OSB olan bireylerin sayısının artırılmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda İl Milli Eğitim Müdürlüğü verilerine göre merkezi sistem ve özel yetenek sınavı

ile ortaöğretim kurumlarına yerleşen 32 OSB olan öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin eğitim süreçlerinin desteklenmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

- **Giresun ilinde,** Merkezi sınav ve özel yetenek sınavları yoluyla ortaöğretim kurumlarına yerleşen OSB olan bireylerin eğitim süreçlerinin desteklenmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda YÖK verilerine göre 392 OSB olan bireyin eğitim kurumlarına yerleştiği bildirilmiştir. MEB tarafından ise yerleştirilen OSB olan öğrencilerin okullarda eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam ettikleri ifade edilmiştir.
- **İstanbul ilinde,** kaynaştırma/bütünleştirme faaliyetleri kapsamında kaynaştırmada olan otizmlili öğrencilerimizden merkezi sınav ile ortaöğretim kurumlarına yerleşen öğrencimiz bulunmakla birlikte tam sayısı bilinmemektedir. OSB olan 35 birey eğitim kurumuna yerleştirilmiştir.
- **İzmir ilinde,** İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü, merkezi sınavlarda (LGS gibi) özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun erişilebilir sınav ortamı (ek süre, okuyucu/kodlayıcı desteği, ayrı salon vb.) sağlamaktadır. (Bu destek, yerleşme sayısını artırma hedefinin temelini oluşturur.) Özel Yetenek Sınavı Odaklı Faaliyetler: TÜBİTAK 4008 projesi gibi çalışmalar, özel gereksinimli bireylerin bilim, sanat ve doğa alanındaki yeteneklerini geliştirmeyi hedeflemiştir. Bu, dolaylı olarak Özel Yetenek Sınavı ile öğrenci alan Güzel Sanatlar ve Spor Liselerine yönlendirmeyi ve yerleşme sayısını desteklemektedir.
- **Karaman ilinde,** OSB olan 1 birey eğitim kurumuna yerleştirilmiştir.
- **Konya ilinde,** Güzel Sanatlar Lisesi, Spor Lisesi, Fen ve Anadolu Lisesi 13 öğrenci eğitim görmektedir.
- **Mersin ilinde,** OSB olan 278 birey eğitim kurumuna yerleştirilmiştir.
- **Sakarya ilinde,** 2020 Ocak ayından 2025 Ocak ayına kadar eğitim kurumlarına kayıt yaptıran otizmlili sayısı 1285 kişidir.
- **Samsun ilinde,** OSB tanısı olan ortaokul öğrencilerini Güzel Sanatlar ve Spor Liselerine yönlendirme e-Kılavuz 2025 Müdürlüğümüz Özel Eğitim ve Rehberlik Şubesinde kurulan komisyon tarafından hazırlanmıştır. Bu kılavuzun temel amacı, otizm spektrum bozukluğu tanısı almış bireylerin özel yeteneklerini sergileyebilecekleri sanat ve spor gibi alanlara yönlendirilmelerini kolaylaştırmak, eğitim sisteminin kapsayıcı yapısını güçlendirmek ve tüm bireylerin potansiyellerine ulaşabilmelerine imkân tanımaktır.
- **Trabzon ilinde,** OSB olan 1 birey eğitim kurumuna yerleştirilmiştir.
- **Uşak ilinde,** il'de 8 OSB tanılı öğrenci merkezi sınavla bir eğitim kurumuna yerleşmiştir.
- **Yalova ilinde,** il'de 22 OSB tanılı öğrenci merkezi sınavla bir eğitim kurumuna yerleşmiştir.

6. Amaç - Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.2. OSB olan bireylerin, her tür ve kademedeki eğitim ve sınav ortamlarında standartların yükseltilmesi ile özel eğitim hizmetlerine ve bilgiye erişimlerinin desteklenmesi

6.2.5 Örgün ve yaygın eğitimde kullanılabilecek dijital eğitim içerikleri geliştirilecektir.

Sorumlu Kurum

MEB

Süre

3 YIL

Performans Göstergesi

1.Dijital eğitim programları adı ve kullanan sayısı, kullanıcıların memnuniyetine ilişkin veri

Gerçekleşme Özeti:

MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü:

9 branşta yeni ortaöğretim müfredatı ile uyumlu, kaynaştırma/bütünleştirme türlerinin ihtiyaçlarına ve ünite kazanımlarına yönelik etkinlikler içeren **Öğretmen Rehber Kitabı hazırlanıp 2024 yılında yayımlanmıştır**. Sayısal ve sözel toplam 9 branşta 9 ayrı kitap ve ortak rehberlik bölümü içerecek şekilde hazırlanan rehber kitaplar ortaöğretim tüm kademelerde görev yapan ve kaynaştırma/bütünleştirme öğrencisi bulunan öğretmenlerimizin öğrencilerini hem akademik hem de sosyal olarak desteklemelerine katkıda bulunmaktadır. Hazırlanan rehber kitapların 2025 yılında da sosyal medya hesaplarında tanıtımı yapılmıştır.

Sette ayrıca

- "Farklılaştırılmış Öğretim Yöntemi ve Müdahale Stratejileri",
- "Özel Eğitim İhtiyacı Olan Öğrenciler-Yetersizlik Türleri",
- "Sosyal Kabul ve Olumlu Sınıf İklimini Sağlama"

başlıkları altında üç ayrı rehber de bu setin önemli bir parçası olarak öğretmenlerin kullanımına sunulmuştur. Bu set ile öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarını desteklemek, sınıf içerisinde olumlu bir sınıf iklimi oluşturmak, öğrencilere daha nitelikli bir eğitimin sunulmasını kolaylaştırmak hedeflenmiştir.

MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü:

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında uygulanan Çocuk Gelişimi ve Eğitimi alanı çerçeve öğretim programında Yetersizlik Türleri ve Kaynaştırma Eğitimi dersinde "Otizm Spektrum Bozukluğu" na yer verilmiş olup derse ait hazırlanan ders materyali dijital olarak https://meslek.meb.gov.tr/dm_listele.aspx?sinif_kodu=11&kurum_id=1 internet adresinde yayımlanmaktadır.

İl bazlı gerçekleşmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Aydın ilinde,** Bakanlığımız Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel M¼d¼rl¼ę¼n¼n resmi internet sitesinde “Uygulamalar, Videolar ve Yayınlar” başlığı altında içeriklere ulaşılabilmektedir. Ayrıca 16 Mayıs 2025 tarihinde d¼zenlenen Özel Eğitim alıştayınında dijital içerik hazırlama konusunda bilgilendirme yapılmıştır.
- **Edirne ilinde,;** Veli ve öğrencilerin dijital eğitim içeriklerine erişimi amacıyla MEB EBA uygulaması kullanılmakta olup mevcut dijital içeriklerden yararlanılmaktadır.
- **Eskişehir ilinde,** Dijital eğitim içerikleri oluşturmaya yönelik çalışma ekiplerinin kurulması için çalışmalar başlatılmıştır.
- **İstanbul ilinde,** ğrencilere öğretmenler aracılığıyla MEBİ hakkında bilgilendirmeler yapılmış, dijital eğitim ortamları sınıf içinde aktif olarak kullanılmaktadır. EBA ve BA gibi platformlar takip edilmekte olup 11 kullanıcının aktif olduğu belirtilmiştir. Podcast, sesli kitap, mobil öğrenme ve oyunlaştırma çalışmalarına yönelik planlamalar devam etmektedir.
- **İzmir ilinde,** 2024-2025 eğitim-ğretim yılında yapay zekâ destekli dijital içerik üretimini yaygınlaştırmak amacıyla 1000 öğretmene yönelik eğitim programları planlanmıştır. Bu alışmalar, özel eğitim ve kaynaştırma sınıfları için dijital materyal havuzunu artırmayı hedeflemektedir.
- **Kastamonu ilinde,** MEB EBA’da 29 dergi, 16 video, 5 ses içeriği ve 1 dok¼man bulunmaktadır.
- **Malatya ilinde,** İbni Sina Özel Eğitim Uygulama Okulu web sitesi ¼zerinden OSB’li bireylerin ailelerine yönelik bilgilendirici dok¼man ve videolar hazırlanması planlanmaktadır.
- **Ordu ilinde,** Dijital içerikler EBA ve MEB platformlarında yayımlanmakta olup kullanıcı geri bildirimleri alınmaktadır.
- **Samsun ilinde,;** Dijital eğitim programı olarak GEDEX kullanılmaktadır. T¼m ğretmen, ğrenci ve velilerin erişimine açıktır. Program kapsamında bilişsel beceriler, okuma-yazma, matematik ve T¼rke alanlarında yaklaşık 100.000 etkileşimli içerik ve 2000 dev sayfası bulunmaktadır. Kullanıcı memnuniyetinin y¼ksek olduğu değerlendirilmiştir.
- **Tekirdağ ilinde,;** “Duygularımı Tanıyorum” etkileşimli dijital oyunu kullanılmış, EBA’dan yararlanan 1 öğrencinin memnuniyeti %100 olarak değerlendirilmiştir. Mevcut içerikler etkin şekilde uygulanmış, yeni mod¼l geliştirilmemiştir.
- **Van ilinde,** Dijital araçların kullanımı ve kullanılabilir olacak programlar hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

6. Amaç- Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.2 Eğitim hakkının gerçekleştirilmesinde kaynaştırma/ bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamasının yaygınlaştırılması, olumlu tutum ve farkındalık sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması

6.2.6 Örgün eğitim kurumlarında eğitim gören ve ihtiyacı olan her OSB olan bireye “Kolaylaştırıcı Kişi” görevlendirilmesinin ücretsiz yapılması ile “Kolaylaştırıcı Kişi” çalışma usul ve esaslarının belirlendiği mevzuat çalışması yapılacaktır.	Sorumlu Kurum MEB	Süre 2 YIL	Performans Göstergesi Mevzuat düzenlemesi
---	--	--------------------------	--

Gerçekleşme Özeti:

MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü:

Örgün eğitim kurumlarında eğitim gören ve ihtiyacı olan OSB tanısı olan bireyler ile tüm yetersizlik türlerinde tanı alan bireyler için “Kolaylaştırıcı Kişi” görevlendirilmesine ilişkin kapsam 20.12.2024 tarihli ve E-10096465-020-117317697 sayılı Makam Olur'u ile genişletilmiştir. Söz konusu Makam Olur'u İlgi tutularak “Kolaylaştırıcı Kişi” nin belirlenmesi ve görevlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar 24.12.2024 tarihli ve E-10096465-020-122666964 sayılı yazı ile 81 il valiliğine duyurulmuştur. Fakat Kolaylaştırıcı Kişinin ilgili mevzuatlarda yer almasına ilişkin çalışmalar, Özel Eğitim Hakkında Kanun Taslağı'nın yasalaşma süreci tamamlandıktan sonra nihai hale getirilecektir.

6. Amaç - Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.3 OSB olan bireylerin, her tür ve kademedeki eğitim ve sınav ortamlarında standartların yükseltilmesi ile özel eğitim hizmetlerine ve bilgiye erişimlerinin desteklenmesi

6.3.1 OSB olan bireylerin, her tür ve kademedeki örgün eğitime dâhil edilmesine yönelik eğitimin tüm paydaşlarına bilgilendirme çalışması yapılacaktır.	Sorumlu Kurum MEB	Süre 1 YIL	Performans Göstergesi Her tür ve kademedeki eğitim gören OSB olan birey sayısı ve artış oranı
--	--	--------------------------	---

Gerçekleşme Özeti:

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Adana ilinde**, 1 Ocak 2025 tarihi itibarıyla ilimizde 3790 tanılanmış bireyden 1132'si özel eğitim sistemi içerisinde yer almaktadır.
- **Afyonkarahisar ilinde**, Her tür ve kademedeki eğitim gören OSB olan birey sayısı: 546'dır.
- **Amasya ilinde**, Her tür ve kademedeki eğitim gören OSB olan birey sayısı 205'tir.
- **Antalya ilinde**, Her tür ve kademedeki eğitim gören OSB olan birey sayısı 3756'dır.
- **Aydın ilinde**, Her tür ve kademedeki eğitim gören OSB olan birey sayısı 1106'dır.
- **Balıkesir ilinde**, Her tür ve kademedeki eğitim gören OSB olan birey sayısı 551'dir.
- **Bartın ilinde**, Her tür ve kademedeki eğitim gören OSB olan birey sayısı 98'dir.
- **Bingöl ilinde**, 2023-2024 eğitim öğretim yılı: 307, 2024-2025 eğitim öğretim yılı: 332'dir.
- **Bitlis ilinde**, 2024 yılında 125 olan OSB tanımlı öğrenci sayısı %17,6 oranla artış göstererek 2025 yılında 147'ye ulaşmıştır.
- **Burdur ilinde**, 2024 yılı ile 2025 yılı artış yüzdesi %12'dir.
- **Çanakkale ilinde**, 2024 yılında 156 OSB'li öğrenci için resmi tedbir kararı alınmıştır. 2025 yılında 353 OSB'li öğrenci için resmi tedbir kararı alınmıştır. Artış oranı %226,28 olarak gerçekleşmiştir.
- **Denizli ilinde**, İlimizde görev yapmakta olan 96 özel eğitim öğretmenimize İbrahim Cinkaya Sosyal Bilimler Lisesinde İl Müdürlüğümüz ve Merkezefendi RAM koordinasyonunda üniversitelerde görevli akademisyenlerin katılımı ile Özel Eğitim Günleri düzenlenmiştir. OSB velilerini bilgilendirmek amacıyla Reşat Vural İlkokulunda 25.02.2025 tarihinde Merkezefendi RAM Özel Eğitim Öğretmenleri tarafından bilgilendirme eğitimi düzenlenmiştir (47 kişi katıldı). OSB tanımlı öğrencilerde "İlaç Kullanımı" konusunda velilere bilgilendirme semineri gerçekleştirilmiştir (97 veli).

- **Diyarbakır ilinde,** Her tür ve kademedede eğitim gören OSB olan birey sayısı toplam 1744'tür. Son 1 yılda 187 OSB'li birey sayısı artmıştır.
- **Elazığ ilinde,** Her tür ve kademedede örgün eğitim gören OSB olan birey sayısı 208 olarak belirlenmiş olup bir önceki döneme göre %14 oranında artış gerçekleşmiştir.
- **Edirne ilinde,** OSB olan bireylerin örgün eğitime erişiminin artırılması amacıyla 3 hafif otizm sınıfı ve 1 özel eğitim anasınıfı açılmıştır. Bu kapsamda 11 OSB olan öğrenci eğitimine devam etmektedir.
- **Erzincan ilinde,** OSB olan bireylerin her tür ve kademedede eğitime erişimlerinin artırılmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. İl genelinde her tür ve kademedede eğitime devam eden OSB olan birey sayısı 204'tür.
- **Eskişehir ilinde,** Anadolu Üniversitesi tarafından Odunpazarı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülen özel eğitimin güçlendirilmesi projesi kapsamında Dr. Öğr. Üyesi Volkan Şahin tarafından öğretmen eğitimi düzenlenmiştir. İl Milli Eğitim Müdürlüğü verilerine göre 2024-2025 yılı itibarıyla zorunlu eğitim çağında 1160 OSB tanısı almış öğrenci bulunmakta olup, bir önceki yıla göre %36 oranında artış gözlemlenmiştir.
- **Giresun ilinde,** OSB olan bireylerin her tür ve kademedede örgün eğitime erişimlerinin artırılmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda 179 OSB olan birey eğitim süreçlerine dahil edilmiştir.
- **Hakkari ilinde,** Her tür ve kademedede eğitim gören OSB sayısı 15'tir.
- **Isparta ilinde,** Okul öncesinde 51, ilkokulda 55, ortaokulda 17 ve lisede 11 otistik spektrum bozukluğu olan birey kaynaştırma eğitime yerleştirilmiştir. Davraz Özel Eğitim Uygulama Okulu 1., 2., 3. kademedede toplam 60 öğrenci bulunmaktadır. Tüm kademelerde yer alan özel eğitim sınıflarında ise 76 öğrenci eğitim görmektedir.
- **İstanbul ilinde,** Tüm kademelerde eğitim gören OSB öğrenci sayısı 1180'dir. OSB olan bireylerin örgün eğitime dahil edilmesine yönelik çalışmalar sonucunda öğrenci sayısında %50 önceki yıla göre artış sağlanmıştır. Anasınıfı ve lise düzeyinde özel eğitim sınıflarının açılması, okul personeli, veliler ve öğrenciler başta olmak üzere tüm eğitim paydaşlarına bilgilendirme toplantıları ve seminerler düzenlenmiştir. RAM Müdürlerine yönelik "Farklı Gelişen Çocuğum ve Ailem" başlıklı eğitim çalışması Prof. Dr. Müge Yüksel tarafından Fenerbahçe Üniversitesi'nde 26.02.2025 tarihinde yapılmıştır.
- **Kahramanmaraş ilinde,** 01/09/2024 ile 01/09/2025 tarihleri arasında RAM'a eğitsel değerlendirmeye gelen 617 OSB olan bireyin velisine bilgi verilmiştir. Erkek: 502, Kız: 115 bulunmaktadır.
- **Karaman ilinde,** Her tür ve kademedede eğitim gören OSB olan birey sayısı ve artış oranı %26'dır.
- **Kars ilinde,** Her tür ve kademedede eğitim gören OSB olan birey sayısı:
- 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı: 112
- 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılı: 135
- 2025-2026 Eğitim Öğretim Yılı: 145
- **Kırklareli ilinde,** 752 kişi her tür ve kademedede otizm tanısı almış olup hizmet bölgemizdeki tanıli birey sayısına oranı %12 olarak ölçülmüştür.

- **Kırşehir ilinde**, 152 OSB olan öğrenci bulunmaktadır. %5 artış mevcuttur.
- **Konya ilinde**, 9 Rehberlik ve Araştırma Merkezinde eğitsel inceleme ve tanılama yapılmaktadır. 2643 öğrenciye bir önceki yıla göre %10 artış sağlanmıştır.
- **Mardin ilinde**, Otizmli öğrenci sayısı: 1870'tir, otizmli öğrenci artış oranı %18'dir.
- **Mersin ilinde**, Her tür ve kademedede eğitim gören OSB olan birey sayısı 882'dir.
- **Ordu ilinde**, Okul paydaşlarına yönelik bilgilendirme toplantıları ve rehberlik faaliyetleri yapılmıştır. Yıllara göre en fazla artış OSB'li bireylerde tanılama artışı görülmektedir.
- **Rize ilinde**, 2023-2024 eğitim öğretim yılı için 155, 2024-2025 yılı için 139. Düşüş oranı %10,32'dir.
- **Samsun ilinde**, Temmuz 2025'te 740 olan OSB tanısı almış birey sayısı Eylül 2025'te 764 olmuştur. Yaklaşık %3'lük bir artış yaşanmıştır.
- **Tekirdağ ilinde**, Okul çağında olup RAM tarafından son 1 yılda incelenen OSB'li birey sayısı 323'ten 447'ye yükselmiştir. 0-27 yaş arasında son 1 yılda 447 öğrenci tanılanmıştır. Artış oranı %38'dir.
- **Tokat ilinde**, Her tür ve kademedede eğitim gören OSB olan birey sayısı 141'dir.
- **Uşak ilinde**, 300 OSB tanılı öğrenci bulunmaktadır.
- **Van ilinde**, Tüm eğitim kademelerinde görev yapan öğretmenlere bilgilendirmeler yapılmıştır.
- **Yalova ilinde**, 2025-2026 yılında Yalova ilinde 190 öğrenci eğitim ve öğretim sistemine dahil edilmiştir.
- **Zonguldak ilinde**, Zonguldak ilinde 765 otizm tanısı almış otizmli birey bulunmaktadır.

6. Amaç- Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.3 OSB olan bireylerin eğitime erişimlerinin artırılması

6.3.2 OSB olan bireylerin iş ve mesleğe yönelik beceriler kazanmaları amacıyla halk eğitimi merkezlerinde açılan meslek kurslarından yararlanan birey sayısı artırılacaktır.

Sorumlu Kurum

MEB

Süre

2 YIL

Performans Göstergesi

Kurs adı ve yararlanan OSB olan birey sayısı

Gerçekleşme Özeti:

MEB Hayat Boyu Genel Müdürlüğü:

- 2025 yılında mesleki ve teknik kurslara 18.044 engelli birey katılmıştır.
- Söz konusu faaliyet için OSB olan bireyler de çeşitli engel türlerine göre hazırlanmış olan mesleki ve teknik kurslardan yararlanabilmektedir. Ancak Genel Müdürlüğümüz veri tabanında engel durumuna göre veri tutulmamakta engelli bireylere yönelik veriler toplu olarak yer almaktadır.
- 2 Nisan 2023 tarihinden bu yana mesleki ve teknik kurslara 41.965 engelli birey katılmıştır.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Aydın ilinde,** Kurs adı ve yararlanan OSB olan birey sayısı – 716’dır.
- **Balıkesir ilinde,** Orta-Ağır Zihinsel Yetersizlik veya Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Temel Takı Tekniklerini Uygulama, Orta-Ağır Zihinsel Yetersizlik veya Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Temel Boyama Teknikleri, Hafif Düzeyde Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Beden Eğitimi, Orta-Ağır Zihinsel Yetersizlik veya Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Bitkisel Örucülük Tekniği ile Ürün Hazırlama katılan kişi sayısı 51’dir.
- **Bartın ilinde,** El Sanatları Teknolojileri: 06/01/2025 tarihinde başlamış ve 07/04/2025 tarihine kadar 3 kurs sonlanmıştır. Mevcut durumda 5 kurs devam etmektedir. Toplam 8 kursiyer kursu bitirmiştir.
- **Bursa ilinde,** OSB olan bireylerin eğitim süreçlerine katılımının artırılmasına yönelik faaliyetler yürütülmüş olup 32 kurs açılmış ve bu kurslardan 79 kursiyer yararlanmıştır. Faaliyet ve çalışmalar devam etmektedir.
- **Burdur ilinde,** 2025 yılı Halk Eğitim Merkezlerindeki kursa kayıtlı 28 kişi olup kurs belgesi alan kişi sayısı 18’dir.
- **Çanakkale ilinde,** 2024 yılında 102 OSB’li öğrenci için Halk Eğitim Merkezi kursları açılmıştır. 2025 yılında bu sayı (29/09/2025 tarihi itibarıyla) 76 öğrenci olarak

gerçekleşmiştir. Sayıda düşme sebebi 2025/2026 Eğitim Öğretim yılının yeni başlamış olmasıdır.

- **Denizli ilinde,** 2024 Ocak / 2024 Aralık tarihleri arasında 75 OSB tanımlı birey Halk Eğitim Merkezlerinde açılan kurslara yönlendirilmiş ve ebeveynlerine rehberlik çalışması gerçekleştirilmiştir. 1 Ocak-07 Ekim 2025 tarihleri arasında 32 kurs açılmış (El sanatları, spor, yiyecek içecek hizmetleri, tarım teknolojileri alanlarında) ve bu kurslardan 101 kursiyer yararlanmıştır.
- **Diyarbakır ilinde,** Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi tarafından 16 mesleki ve hobi atölyesi olduğu belirtilmiştir.
- **Edirne ilinde,** OSB olan bireylerin mesleki becerilerinin geliştirilmesine yönelik olarak Özel Eğitim Meslek Okulunda 3 OSB olan öğrenci eğitimine devam etmekte, ayrıca Halk Eğitim Merkezleri aracılığıyla 12 öğrenciye kurs açılmıştır.
- **Eskişehir ilinde,** OSB olan bireylerin iş ve mesleğe yönelik beceriler kazanmalarını desteklemek amacıyla çeşitli mesleki kurslar düzenlenmiştir. İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülen çalışmalar kapsamında: Hafif Düzey Otizm Engeli Olan Bireyler İçin Deriden Cüzdan Yapma Kursu (1 öğrenci), Hafif Düzey Otizm Engeli Olan Bireyler İçin Kilim Dokuma Kursu (1 öğrenci) ve Hafif Düzey Otizm Engeli Olan Bireyler İçin 2'li Dokuma Kursu (1 öğrenci) açılmıştır.
- **Hatay ilinde,** Halk Eğitim Merkezi ve İŞ-KUR ile koordinasyon sağlanmış olup iş bulma kapasitesinin artırılmasına dönük eğitim içerikleri belirlenmektedir.
- **Isparta ilinde,** Ali Hekim Anadolu Lisesi yan binasında Halk Eğitim Merkezi bünyesinde Özel Yüreker Halk Eğitim Merkezi açılmış olup otizmli öğrenciler bu kurslardan faydalanmaları için yönlendirilmektedir.
- **İstanbul ilinde,** 2024/2025 ve 2025/2026 eğitim öğretim yıllarında Kadıköy Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından toplam 20 OSB olan birey halk eğitim merkezi kurslarına yerleştirilmiştir.
- **İzmir ilinde,** İzmir'deki Halk Eğitimi Merkezleri (HEM), özel gereksinimli bireylere yönelik sürekli olarak mesleki ve teknik kurslar ile sosyal kültürel kurslar açmaktadır. OSB bireylerin beceri kazanmasına yönelik açılan kurslar: Basit Nakış Teknikleri, Aşçı Yardımcılığı, Bilgisayar Kullanımı, El Sanatları (Örgü, Keçe vb.). HEM'lerin ve Özel Eğitim Meslek Okullarının yürüttüğü faaliyetler ile kurslardan yararlanan birey sayısının artırılmasına yönelik aktif çalışmalar yürütülmektedir.
- **Kars ilinde,** 2023 yılı itibarıyla Halk Eğitim Merkezlerinde 8 tane iş ve mesleğe yönelik kurs açılmıştır. Açılan kurslarda eğitim alan OSB olan birey sayısı 34'tür.
- **Karabük ilinde,** El Sanatları Teknolojisi Kursundan faydalanan birey sayısı 17'dir.
- **Karaman ilinde,** Orta-Ağır Düzeyde Otizm Engeli Olan Bireyler İçin Prototip Ürün Yapma kurslarından yararlanan OSB sayısı 4. Hafif Düzeyde Otizm Engeli Olan Bireyler İçin Masa Örtüsü ve Peçete Yapımı kurslarından yararlanan OSB sayısı 14. Hafif Düzeyde Otizm Engeli Olan Bireyler İçin Hurç Dikme kurslarından yararlanan OSB sayısı 14. Orta/Ağır Düzeyde Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Atık Malzemeler İle Süs Eşyası Yapımı kursundan yararlanan OSB sayısı 5. Orta-Ağır Zihinsel Yetersizlik veya Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Dokuma Teknikleri İle Ürün Hazırlama kurslarından yararlanan OSB sayısı 15'dir.
- **Kırklareli ilinde,** 2025 yılı içerisinde 21 kursta 101 kursiyere halk eğitim üzerinden kurs verilmiştir. 1 kursta 3 kursiyere otizmli bireylerin ailelerine kurs verilmiştir.
- **Kırıkkale ilinde,** Hafif Düzeyde Otizm Engeli Olan Bireyler İçin Dekoratif Yastık ve Minder Yapma kursundan 13 kişi, Hafif Düzeyde Otizm Engeli Olan Bireyler İçin Hurç Dikme kursundan 27 kişi faydalanmıştır.

- **Konya ilinde,** Özel Eğitim İhtiyacı Olan Bireylere Yönelik Halk Eğitim Merkezleri tarafından açılmış kurslardan 422 OSB olan birey yararlanmıştır.
- **Mardin ilinde,** Ömerli Halk Eğitimi Merkezi bünyesinde OSB olan bireylere dönük 2 kurs açılmış, 2 kursiyer katılmıştır. Artuklu Halk Eğitimi Merkezi bünyesinde OSB olan bireylere dönük 8 kurs açılmış, 26 kursiyer katılmıştır. Özel Eğitim İhtiyacı Olan Bireyler İçin: 1- (I-II-III Kademe) Oyun Gelişim Kursu katılımcı sayısı: 1; Sosyal Duygusal Gelişim Kursuna 1 kişi katılmıştır.
- **Mersin ilinde,** Takı Tasarımı: 3 kişi, Görsel Sanatlar: 3 kişi, Gravür: 3 kişi, Dans: 3 kişi katılmıştır.
- **Samsun ilinde,** Hafif, orta ve ağır düzeyde OSB tanılı bireyler için açılan kursların süresi 30 saat ile 1000 saat arasında değişmektedir. Bu kurslardan bugüne kadar 646 OSB'li birey yararlanmıştır.
- **Tekirdağ ilinde,** İş ve mesleğe yönelik beceriler kazanmaları amacıyla açılan halk eğitim merkezi kurslarına 12 OSB'li öğrenci devam etmektedir. Kurslar: Bitkisel Örücülük Tekniği ile Ürün Hazırlama-460 saat, Dekoratif El Sanatları-468 saat, Düz Kilitli Dokumalar-1336 saat olarak uygulanmaktadır.
- **Tokat ilinde,** Kurs adı: Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için (1-2-3. kademe) toplumsal uyum becerileri, süresi 80 saat, yararlanan OSB sayısı 10 kişidir.
- **Trabzon ilinde,** Kurs Adı: Spor, Yiyecek İçecek Hizmetleri, El Sanatları Teknolojisi / Kurs Süresi: 2025 yılı. Kurslardan yararlanan OSB olan birey sayısı: 205'dir.
- **Uşak ilinde,** El Sanatları Kursu, Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında Kurs açıldı. 15 OSB tanılı öğrenci yararlanmaktadır.
- **Van ilinde,** Engelsiz Yaşam Merkezleri ve Halk Eğitim Merkezi kursları hakkında bilgilendirmeler yapıp bireylerin kurslara başvuru yapması yönünde rehberlik çalışmaları yapılmıştır.

6. Amaç - Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.3 OSB olan bireylerin eğitime erişimlerinin artırılması

6.3.3 Özel yetenekli OSB olan bireylerin kaynaştırma/ bütünleştirme yoluyla eğitim ortamlarında nitelikli özel eğitim ve destek eğitim hizmetlerine erişimine yönelik bilgilendirme çalışmaları yapılacaktır.	Sorumlu Kurum MEB	Süre 7 YIL	Performans Göstergesi Bilgilendirilen özel yetenekli OSB olan birey sayısı
--	--	--------------------------	---

Gerçekleşme Özeti:

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Afyonkarahisar ilinde,** Bilgilendirilen özel yetenekli OSB olan birey sayısı: 5
- **Aydın ilinde,** Bilgilendirilen özel yetenekli OSB olan birey sayısı: 184
- **Balıkesir ilinde,** Özel yetenekli (genel yetenek/resim/müzik alanlarında) otizm spektrum bozukluğu olan bireyler (Rehberlik ve Araştırma Merkezi) bilgilendirilmiştir. Bilgilendirme yapılan özel yetenekli OSB birey sayısı: 291. Her tür ve kademedeki okullar Rehberlik ve Araştırma Merkezi müdürlükleri bilgilendirme çalışması sayısı: 665
- **Bolu ilinde,** Bilgilendirilen özel yetenekli OSB olan birey sayısı: 191
- **Burdur ilinde,** Okullarımızda OSB'li bireylere ve öğretmenlere bilgilendirme toplantıları her yıl düzenli olarak 2 defa yapılmaktadır.
- **Denizli ilinde,** OSB tanılı 1 öğrencimiz bilim ve sanat merkezlerinde ve okul destek eğitim odasında eğitim almakta olup öğrenci ve velisine gerekli bilgilendirme çalışmaları yapılmaktadır.
- **Diyarbakır ilinde,** Özel yetenekli OSB olan birey bilgilendirilmiştir.
- **Elazığ ilinde,** Özel yetenekli OSB olan bireylerin eğitim ortamlarına erişimini desteklemek amacıyla 12 birey bilgilendirilmiştir
- **Eskişehir ilinde,** Özel yetenekli OSB olan bireylerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim ortamlarında nitelikli özel eğitim ve destek eğitim hizmetlerine erişimlerinin artırılmasına yönelik bilgilendirme ve yönlendirme çalışmaları yürütülmektedir. Bu kapsamda 2024-2025 eğitim öğretim yılı boyunca 3 özel yetenekli OSB tanısı bulunan öğrenci tespit edilerek Çocuk Üniversitesine yönlendirilmiştir. Ayrıca 1 öğrenci için sınıf atlatma işlemi gerçekleştirilerek bir üst sınıf kademesine yerleştirilmiştir. Söz konusu çalışmaların 2025-2026 eğitim öğretim yılında da devam ettirilmesi planlanmaktadır.
- **Giresun ilinde,** Özel yetenekli OSB olan bireylerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim ortamlarında nitelikli özel eğitim ve destek eğitim hizmetlerine erişimlerinin artırılmasına yönelik bilgilendirme çalışmaları yürütülmüştür. Bu kapsamda 81 öğrenciye ve 20 veliye bilgilendirme yapılmıştır. Ayrıca her eğitim öğretim yılı başında velilere OSB olan bireylerin kaynaştırma yoluyla alabilecekleri eğitim ve destek hizmetlerine ilişkin bilgilendirme çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Öğretmenlere yönelik olarak kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları kapsamında özel yetenekli OSB olan bireylerin eğitim ortamlarında ihtiyaç duydukları destek hizmetlerine ilişkin bilgilendirmeler

yapılmış, rehber öğretmenler tarafından velilere rehberlik sağlanmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerin bireysel eğitim planlarına uygun şekilde destek eğitim odası kullanım sıklıkları artırılmış, bazı öğrencilerin resim atölyesi etkinlikleri ve yarışmalara katılımı desteklenmiştir. Aile katılımını güçlendirmek amacıyla velilere haber mektupları, broşürler ve eğitici oyunlar içeren bilgilendirici materyaller gönderilmiş, yapılan etkinliklerin ev ortamında desteklenmesi teşvik edilmiştir.

- **Hakkari ilinde,** Bilgilendirilen OSB'li öğrenci sayısı: 25,
- **İstanbul ilinde,** Özel yetenekli OSB'li bireylerin bilgilendirmesi, bireyin öğretmenlerinin, ailesi ile görüşmeler ve yönlendirmeler yoluyla yapılmaktadır. Öğrenci velileri okullarda yapılan BEP toplantısı sonrasında bilgilendirilmekte, veli talepleri doğrultusunda destek eğitim dilekçeleri alınmaktadır. BİLSEM tanıtım toplantısı ile velilerin OSB tanılarına karşılık BİLSEM'de alabilecekleri eğitimler ve kaynaştırma-bütünleştirme eğitimleri anlatılmıştır. OSB tanısı olan bireylerin okul yönlendirme çalışmalarında sınıf ortamına yönelik çalışmalar yapılarak sınıf/branş ve okul rehber öğretmenleriyle işbirliği yapılmaktadır. OSB tanılı bireylerin ebeveynleri bilgilendirilmektedir. Bilgilendirilen özel yetenekli OSB olan birey sayısı: 46'dır.
- **İzmir ilinde,** "İzmir BİLSEM Zirvesi ve Bilim-Sanat Şenliği" gibi büyük ölçekli etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Bu etkinlikler, özel yetenekli öğrencilerin (bu kapsama giren OSB bireyler dahil) eğitim programları ve destek hizmetleri hakkında kamuoyunu ve paydaşları bilgilendirmeyi amaçlamıştır. 21 Nisan 2025'te düzenlenen BİLSEM Zirvesi'ne BİLSEM'lerde görev yapan 251 öğretmen doğrudan katılmıştır. (Öğretmenler aracılığıyla BİLSEM öğrencilerine ve velilere nitelikli özel eğitim hizmetleri hakkında bilgi aktarımı sağlanmıştır.) Yönelik Eğitim Programları: BİLSEM'e yeni başlayan öğrencilere ve velilere 40 ders saatini geçmeyen Uyum (Oryantasyon) Programı uygulanmaktadır. (Bu program, özel yetenekli bireylere BİLSEM'deki destek eğitim hizmetlerine erişim hakkında doğrudan bilgilendirme sağlar. Bu bireyler arasında OSB tanılı olup BİLSEM'e devam edenler de bulunmaktadır.) BİLSEM süreçlerine ve destek hizmetlerine ilişkin bilgilendirme kılavuzları ve videoları (Örn: "2024-2025 Yılı Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu" ve Genel Bilgilendirme Videosu) yayımlanmış, böylece bilgiye erişim imkanı sağlanmıştır.
- **Karaman ilinde,** Bilgilendirilen OSB olan birey sayısı: 341'dir.
- **Mardin ilinde,** Bilgilendirilen özel yetenekli OSB olan birey sayısı: 6'dır.
- **Mersin ilinde,** Bilgilendirilen OSB olan birey sayısı: 92'dir.
- **Samsun ilinde,** Tüm özel eğitim tür ve kademelerinde öğrenim gören OSB tanısı almış öğrencilerimize bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır. Bilgilendirilen OSB olan birey sayısı: 764'tür.
- **Tekirdağ ilinde,** Bilgilendirilen özel yetenekli OSB olan birey sayısı 3 olup 2 OSB bireyin destek eğitim odasından yararlanması için dilekçesi alınmıştır.
- **Tokat ilinde,** Bilgilendirilen özel yetenekli OSB olan birey sayısı 1'dir.
- **Uşak ilinde,** Bilgilendirilen özel yetenekli OSB olan birey sayısı 7'dir.
- **Van ilinde,** 1 OSB birey Bilim Sanat Merkezine Genel Yetenek (Zihin) kayıt yapmaya hak kazanmıştır.

6. Amaç- Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.4 OSB olan bireylere yönelik destek eğitim hizmetlerinin güçlendirilmesi

6.4.1 Gereksinimi olan OSB olan bireylerin destek eğitim odalarından yararlanmaları sağlanacaktır	Sorumlu Kurum MEB	Süre 7 YIL	Performans Göstergesi Destek eğitim odalarından yararlanan OSB olan birey sayısı
--	--	--------------------------	---

Gerçekleşme Özeti:

MEB

Kaynaştırma öğrencisi bulunan özel gereksinimi olan bireyin olduğu okullarda destek eğitim odası açılması yasal zorunluluktur. Bu kapsamda OSB tanıılı öğrenciler de bu destek eğitim odalarından BEP doğrultusunda yararlanabilmektedir.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Afyonkarahisar ilinde**, Destek eğitim odalarından yararlanan OSB olan birey sayısı: 89'dur.
- **Amasya ilinde**, Destek eğitim odalarından yararlanan OSB olan birey sayısı 45'tir.
- **Aydın ilinde**, Destek eğitim odalarından yararlanan OSB olan birey sayısı: 345'dir.
- **Balıkesir ilinde**, Destek eğitim odasından faydalanan otizm spektrum bozukluğu olan birey sayısı: 95'tir.
- **Bartın ilinde**, Destek eğitim odalarından yararlanan OSB olan birey sayısı 291'dir.
- **Bayburt ilinde**, 17 otizimli birey destek eğitim odasından yararlanmaktadır.
- **Bingöl ilinde**, Destek eğitim odalarından yararlanan OSB olan birey sayısı 1'dir.
- **Bitlis ilinde**, 147 OSB tanıılı öğrencinin 18 tanesi destek eğitim odalarından faydalanmaktadır.
- **Bolu ilinde**, Destek eğitim odalarından yararlanan OSB olan birey sayısı 15'tir.
- **Bursa ilinde**, Destek eğitim odalarından yararlanan OSB olan birey sayısı 764 öğrencidir.
- **Çanakkale ilinde**, 2024 yılında 101 öğrenci destek eğitim odasından faydalanmıştır. 2025 yılında bu sayı 301 olarak gerçekleşmiştir.
- **Çorum ilinde**, 470 birey destek eğitim odasından yararlanmıştır.
- **Denizli ilinde**, 154 OSB tanıılı öğrenci destek eğitim odasından yararlanmakta olup 2024-2025 yılında 10 okulda destek eğitim odası açılmıştır.
- **Diyarbakır ilinde**, 451 OSB'li bireyin destek eğitim odasından yararlanması sağlanmıştır.
- **Edirne ilinde**, Destek eğitim odaları aracılığıyla 6 OSB olan öğrenci destek eğitim hizmetlerinden yararlanmaktadır.
- **Elazığ ilinde**, Destek eğitim odalarından yararlanan OSB olan birey sayısı 208 olarak tespit edilmiştir.
- **Eskişehir ilinde**, 335 OSB tanısı bulunan öğrenci için destek eğitim odası hizmeti sunulmuştur.
- **Giresun ilinde**, YÖK verilerine göre 179 OSB olan bireyin destek eğitim hizmetlerinden yararlandığı bildirilmiştir. MEB verilerine göre ise okullarda destek eğitim odalarından yararlanan OSB tanıılı öğrenci sayısı 89'dur.
- **Hakkari ilinde**, Destek eğitim odası sayısı 15'tir.
- **Isparta ilinde**, Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamasında bulunan 134 öğrencinin tamamına

destek eğitim odasından yararlanabilecekleri konusunda bilgi verilmiştir.

- **İstanbul ilinde,** Kaynaştırma öğrencisi olan okullarda öğrencilere destek eğitim odası eğitimi verilmektedir. Destek eğitim odasından yararlanan OSB olan birey sayısı 82'dir.
- **İzmir ilinde,** Destek eğitim odaları, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim alan tüm özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere birebir veya grup eğitimi sunmaktadır. İl genelinde destek eğitim odası sayısı artırılmaya devam edilmektedir. OSB özelinde sayı bildirilmemiştir.
- **Kahramanmaraş ilinde,** Rehberlik Araştırma Merkezi tam zamanlı kaynaştırma/bütünleşme raporu olan öğrenciler için okullarda destek eğitim odası açılmıştır.
- **Kars ilinde,** Destek eğitim odasından yararlanan OSB olan birey sayısı: 65'dir.
- **Kırşehir ilinde,** Destek eğitim odalarından yararlanan OSB olan birey sayısı 40'tır.
- **Mardin ilinde,** Destek eğitim odalarından yararlanan OSB öğrenci sayısı 86'dır.
- **Mersin ilinde,** Destek eğitim odalarından yararlanan OSB olan birey sayısı: 110'dur.
- **Ordu ilinde,** Yararlanan öğrenci sayısında artış görülmüştür. 210 kişiyken 272 kişi yararlanmıştır.
- **Rize ilinde,** Destek eğitim odalarından yararlanan OSB olan birey sayısı 8'dir.
- **Sakarya ilinde,** Destek eğitim odasından sadece otizmli bireylere yönelik özel bir istatistik oluşturulmamıştır.
- **Samsun ilinde,** Destek eğitim odalarından yararlanan OSB olan birey sayısı: 18'dir.
- **Siirt ilinde,** 5 OSB'li birey destek eğitim odasından yararlanmaktadır.
- **Tekirdağ ilinde,** Kaynaştırma tedbiri verilen 27 OSB'li birey destek eğitim odasından yararlanmaktadır. Ayrıca 140 veliye psiko-eğitim desteği verilmiştir.
- **Tokat ilinde,** Destek eğitim odalarından yararlanan OSB olan birey sayısı 89 kişidir.
- **Trabzon ilinde,** Destek eğitim odalarından yararlanan OSB olan birey sayısı 64'tür.
- **Uşak ilinde,** Destek eğitim odalarından yararlanan OSB olan birey sayısı 32'dir.
- **Zonguldak ilinde,** 190 birey destek eğitim odalarından faydalanmaktadır.

6. Amaç - Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek**6.4 OSB olan bireylere yönelik destek eğitim hizmetlerinin güçlendirilmesi**

6.4.2	Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde OSB olan bireyin ailesi için sunulan psikolojik destek hizmetlerinin niteliği geliştirilerek yaygınlaştırılacaktır	Sorumlu Kurum MEB	Süre SÜREKLİ	Performans Göstergesi Psiko-eğitim destek hizmetinden yararlanan birey sayısı
--------------	---	--	-----------------------------------	--

Gerçekleşme Özeti:**MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü:**

Özel Eğitim ihtiyacı olan bireylerin aile üyelerinin hem bireysel hem de bir bütün olarak değişimi ve gelişimini destekleyen, ailenin karşılaştığı gelişimsel ve ani krizler ile baş edebilmelerine yönelik **Özelleştirilmiş Aile Danışmanlığı Programı geliştirilmiş** olup rehberlik ve araştırma merkezlerinde rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar tarafından ihtiyaç duyulması halinde uygulanmaktadır.

İl bazlı gerçekleştirmeler;

- **Adana ilinde**, İlimiz bünyesindeki 6 Rehberlik Araştırma Merkezinde talep eden tüm OSB öğrenci velilerine yönelik psikolojik destek hizmeti verilmektedir.
- **Amasya ilinde**, Ağır düzey OSB: 4; Orta OSB: 197; Hafif OSB: 221'dir.
- **Aydın ilinde**, Psiko-eğitim destek hizmetinden yararlanan birey sayısı: 592. Efeler Belediyesi Otizm Yaşam Merkezinde ihtiyaç görülmesi halinde velilere psikososyal hizmet verilmektedir.
- **Balıkesir ilinde**, Aile için sunulan psikolojik destek hizmetlerinden faydalanan birey sayısı: 511'dir.
- **Bayburt ilinde**, Psiko-eğitim destek hizmetinden yararlanmak isteyen başvurusu olmamakla birlikte 294 bireyin ailelerine özel eğitim danışmanlık hizmeti verilmiştir.
- **Bingöl ilinde**, Psiko-eğitim destek hizmetinden yararlanan birey sayısı 3'tür.
- **Bolu ilinde**, Psiko-eğitim destek hizmetinden yararlanan birey sayısı 11'dir.
- **Çanakkale ilinde**, 2024 yılında 2 öğrenci psikoeğitim destek hizmeti almıştır. 2025 yılında 4 öğrenci olarak gerçekleşmiştir.
- **Çorum ilinde**, Psiko-eğitim destek hizmetinden 12 birey yararlanmıştır.
- **Denizli ilinde**, Dentaş Özel Eğitim Uygulama Okulu tarafından 09.01.2024 tarihinde velilere yönelik farkındalık ve psikolojik sağlamlık eğitimi verilmiş, 14.04.2025 tarihinde OSB öğrenci velilerine "Şefkat yorgunluğu" semineri düzenlenmiştir. Ayrıca Çivril Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından 24 Nisan 2024 - 14 Mart 2025 tarihleri arasında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır.
- **Diyarbakır ilinde**, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve 9 RAM tarafından 352 velinin psiko-eğitim destek hizmetinden yararlanması sağlanmıştır.
- **Edirne ilinde**, OSB olan bireylerin ailelerine yönelik psikolojik destek hizmetleri kapsamında 97 veli içerisinde 4 veli hizmetten yararlanmıştır.

- **Elazığ ilinde**, Rehberlik ve Araştırma Merkezleri tarafından yürütülen psiko-eğitim destek hizmetlerinden 24 birey yararlanmıştır.
- **Erzincan ilinde**, RAM tarafından ergenlik ve yetişkinlik dönemindeki OSB olan bireylere yönelik psikolojik danışmanlık hizmetleri sunulmakta olup 133 birey bu hizmetten yararlanmıştır.
- **Eskişehir ilinde**, OSB olan bireylerin ailelerine yönelik psiko-eğitim destek hizmetlerinin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar planlanmıştır.
- **Giresun ilinde**, Psiko-eğitim destek hizmetinden yararlanan birey sayısı 1 olarak bildirilmiştir.
- **Hatay ilinde**, OSB olan bireylerin aileleri için sunulan psikolojik destek hizmetlerinin niteliğini geliştirmek amacıyla üniversite iş birliği ile hizmet içi eğitimler düzenlenmektedir.
- **Isparta ilinde**, RAM tarafından 22 otizmli bireyin ailesi psikolojik destek hizmetlerinden faydalanmıştır.
- **İstanbul ilinde**, OSB tanıılı öğrencilere yönelik psiko-eğitim programları uygulanmış olup toplam yararlanan OSB'li birey sayısı 24'tür. Ayrıca veli ve öğrencilere yönelik çeşitli psikolojik danışmanlık, bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.
- **İzmir ilinde**, RAM'lar tarafından OSB ailelerine yönelik psikolojik danışmanlık hizmetleri sunulmuş, 12 veli ile 10 hafta süren grup çalışması yapılmış ve 15 etkinlik düzenlenmiştir.
- **Kahramanmaraş ilinde**, Psiko-eğitim destek hizmetinden yararlanan birey sayısı 17'dir.
- **Kırklareli ilinde**, 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı: 66 kişi; 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılı: 21 kişidir.
- **Kocaeli ilinde**, 2025 yılı hedefi 25 birey olup şu ana kadar 5 kişi hizmetten yararlanmıştır.
- **Mardin ilinde**, Psiko-eğitim destek hizmetinden yararlanan birey sayısı 169'dur.
- **Mersin ilinde**, Psiko-eğitim destek hizmetinden yararlanan birey sayısı 27'dir.
- **Ordu ilinde**, Fatsa ilçesinde 150 kişi hizmetten yararlanmaktadır. Altınordu RAM'da özel eğitim danışmanlığı programı yürütülmektedir.
- **Samsun ilinde**, Psiko-eğitim destek hizmetinden yararlanan birey sayısı 107'dir.
- **Tekirdağ ilinde**, 2025 yılında 5 OSB bireye psikolojik danışmanlık hizmeti verilmiştir. Toplam yararlanan OSB olan birey sayısı 140 olup hizmetler devam etmektedir.
- **Tokat ilinde**, Psiko-eğitim destek hizmetinden yararlanan birey sayısı 27'dir.
- **Uşak ilinde**, Psiko-eğitim destek hizmetinden yararlanan birey sayısı 6'dır.

6. Amaç- Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.4 OSB olan bireylere yönelik destek eğitim hizmetlerinin güçlendirilmesi

6.4.3 OSB olan bireye erken çocukluk döneminde yoğunlaştırılmış eğitim desteğinin verilmesi için “Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliği”nde değişiklik yapılacaktır	Sorumlu Kurum MEB	Süre 3 YIL	Performans Göstergesi Yönetmelik Düzenlemesi
---	--------------------------	-------------------	---

Gerçekleşme Özeti

MEB

Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü:

- OSB olan bireyler 24.ayından itibaren örgün öğretim kurumlarında haftalık 30 saat, tanılamalarına göre özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde ise 8 saat bireysel ve gerekli görülürse 4 saat grup şeklinde olmak üzere aylık toplam 12 saat eğitim alma imkanına sahiptir. Örgün eğitimdeki okul saatleri ve bunların dışında özel eğitim ve rehabilitasyon merkezindeki eğitim saatleri birlikte değerlendirildiğinde OSB olan birey, haftada 33 saat ve ayda 132 saat eğitim alabilmektedir. Bireyin ihtiyaçlarına göre değerlendirilmesi uygun olmakla birlikte, haftalık ve aylık eğitim saatlerinin yoğun olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına yönelik bir önceki raporda öngörülen çalışmalar tamamlanmış olup;
- ✓ Özel eğitime ilişkin tanımlara “otizm spektrum bozukluğu” durumu eklenmiş,
- ✓ Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin işleyişi, kurumlara kimlerin kayıt olabileceği, ödeme şartları ve kurumların yurt sathında dengeli dağılmasına yönelik hususlarda düzenleme yapılmıştır.
- ✓ Ders denetim ve devam takip usulleri hususunda düzenleme yapılmış, biyometrik kimlik doğrulama sistemi ile özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin destek eğitimine devamı amaçlanmıştır.

6. Amaç - Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.4 OSB olan bireylere yönelik destek eğitim hizmetlerinin güçlendirilmesi

6.4.4 RAM'larda ergenlik ve yetişkinlik dönemindeki OSB olan bireyler için psikolojik danışmanlık hizmetleri sunulacaktır.

Sorumlu Kurum

MEB

Süre

SÜREKLİ

Performans Göstergesi

Psikolojik danışmanlık hizmetinden yararlanan OSB olan birey sayısı

Gerçekleşme Özeti:

MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü:

MEB talep edilen ilgili faaliyete yönelik e-Rehberlik Modülünden spesifik (bireylerin yetersizliği türü özelinde vb.) olarak söz konusu verilerin alınamadığını ifade etmektedir. RAM'larda özel eğitim ihtiyacı olan bireylere ya da ailelerine yönelik psikolojik destek hizmetleri sunulmaktadır.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Adana ilinde**, Erken çocukluk döneminde tespit edilen 116 çocuğun ebeveynlerine Rehberlik Araştırma Merkezlerince destek hizmeti sunulmaktadır.
- **Adıyaman ilinde**, Psiko-eğitim destek hizmetinden yararlanan birey sayısı 5'tir.
- **Aksaray ilinde**, Son bir yıl içinde OSB olan 422 birey ve ailesine psikososyal destek sağlanmıştır.
- **Aydın ilinde**, Psikolojik danışmanlık hizmetinden yararlanan OSB olan birey sayısı: 629'dur.
- **Balıkesir ilinde**, Psikolojik danışmanlık hizmetinden faydalanan otizm spektrum bozukluğu olan birey sayısı: 170'dir.
- **Bayburt ilinde**, Psikolojik danışmanlık destek hizmetinden yararlanmak isteyen başvuru olmamakla birlikte 94 otizmlili bireye özel eğitim danışmanlık hizmeti verilmiştir. Sürecin devam etmesi planlanmaktadır.
- **Çanakkale ilinde**, 2024 yılında 2 öğrenci psikoeğitim destek hizmeti almıştır. 2025 yılında 4 öğrenci olarak gerçekleşmiştir.
- **Denizli ilinde**: Psikolojik danışmanlık hizmetinden 17 OSB tanılı birey yararlanmıştır.
- **Diyarbakır ilinde**, Psikolojik danışmanlık hizmetinden 352 OSB'li birey yararlanmıştır.
- **Edirne ilinde**, Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından 1 OSB olan öğrenciye psikolojik danışmanlık hizmeti sunulmuştur.
- **Elazığ**: RAM bünyesinde yürütülen psikolojik danışmanlık hizmetlerinden 12 OSB olan birey yararlanmıştır.
- **Eskişehir ilinde**, Hizmet vermekte olan 2 Rehberlik ve Araştırma Merkezinde psikolojik destek talebi olan OSB bireyler için süreç planlanmıştır.

- **Giresun ilinde,** Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden faydalandığı belirtilmiştir. Genel sayı verilmemiştir.
- **İstanbul ilinde,** Okul psikolojik danışmanları OSB tanılı öğrenciler, öğretmenler ve velilerle görüşmeler yapmıştır. Sosyal uyum, iletişim becerileri ve aile bilgilendirme çalışmaları yürütülmüştür.
- **İzmir ilinde,** RAM'lar tarafından ergenlik ve yetişkinlik dönemindeki OSB bireylere yönelik psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunulmaktadır. 4 öğrenciye psikolojik danışmanlık hizmeti verilmiş, 3 etkinlik düzenlenmiştir. Genel sayı verilmemiştir.
- **Kahramanmaraş ilinde,** Onikişubat Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından 499 OSB bireye psikolojik danışmanlık hizmeti verilmiştir.
- **Karaman ilinde,** Psikolojik danışmanlık hizmetinden yararlanan OSB olan birey sayısı: 3'tür.
- **Kars ilinde,** OSB tanısı olan çocukların ailelerine verilen eğitim sayısı: 11 iken, eğitime dahil olan katılımcı sayısı: 90'dır.
- **Kırıkkale ilinde,** Okullarda rehber öğretmenler aracılığıyla psikolojik danışma süreci yürütülmektedir.
- **Kırklareli ilinde,** 1 Asperger sendromlu öğrenci psikolojik danışma hizmetinden faydalanmıştır. Genel sayı verilmemiştir.
- **Kocaeli ilinde,** 2025 yılı hedefi 5 birey olup 2 OSB birey psikolojik danışmanlık hizmeti almaya başlamıştır.
- **Mardin ilinde,** Psikolojik danışmanlık hizmetinden yararlanan OSB olan birey sayısı 199'dır.
- **Mersin ilinde,** Psikolojik danışmanlık hizmetinden yararlanan OSB olan birey sayısı: 115'tir.
- **Samsun ilinde,** RAM'larda ve okullarda ergenlik dönemi ile ilgili seminerler düzenlenmiş, ihtiyaç duyan bireylere psikolojik danışmanlık hizmeti verilmiştir. Yararlanan OSB birey sayısı: 13'tür.
- **Tekirdağ ilinde,** 15 OSB bireye psikolojik danışmanlık hizmeti verilmiştir.
- **Tokat ilinde,** Psikolojik danışmanlık hizmetinden yararlanan OSB olan birey sayısı 4'dür.
- **Van ilinde,** Aile isteği doğrultusunda destek sunulmaktadır.
- **Yalova ilinde,** Aile isteği doğrultusunda destek sunulmaktadır.

6. Amaç- Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.5 OSB olan bireylerin eşit eğitim hakkında yararlandırılmasını desteklemek için insan kaynağının yetiştirilmesi

6.5.1 OSB alanında eğitimcilerinin yetiştirilmesi amacıyla yüksek lisans ve doktora programları açılacaktır.	Sorumlu Kurum YÖK	Süre 4 YIL	Performans Göstergesi Yüksek lisans ve doktora programlarına kabul edilen birey sayısı
--	--------------------------	-------------------	---

Gerçekleşme Özeti:

YÖK

- "Otizm Spektrum Bozukluğu" ile ilgili 4 yükseköğretim kurumu bünyesinde 8 yüksek lisans programı bulunmaktadır.
- 2025 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesinde Otizm Spektrum Bozukluğu Tezli Yüksek Lisans Programı açılmıştır. Söz konusu programlarda 2024-2025 eğitim-öğretim yılında toplam 176 öğrenci bulunmaktadır.
- Ayrıca, "Özel Eğitim" alanında 8 yükseköğretim kurumu bünyesinde yürütülen 8 doktora programında 177 öğrenci, 3 yükseköğretim kurumu bünyesinde yürütülen 3 "Zihin Engelliler Eğitimi" doktora programında ise 59 doktora öğrencisi bulunmaktadır.
- 02/12/2024 tarihli ve 73299 sayılı yazımızla; gerekli şartlar sağlandığı takdirde bu alanda lisansüstü program açılmasının Kurulumuz Başkanlığınca destekleneceği, ayrıca özel eğitim gibi diğer ilgili alanlardaki mevcut programlarda yürütülen akademik çalışmalarda otizm spektrum bozukluğu alanına yer verilmesi ve bu alandaki çalışmaların artırılmasının önem arz ettiği hususları yükseköğretim kurumlarına bildirilmiştir.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Antalya ilinde**, Akdeniz Üniversitesi bünyesinde OSB alanına yönelik özel olarak açılmış herhangi bir lisansüstü eğitim proramı bulunmamaktadır. Ancak Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans seviyesinde öğrenci kabul eden "Özel Eğitim Ana Bilim Dalında halihazırda 31 öğrenci eğitimine devam etmektedir.
- **Aydın ilinde**, Efeler Belediyesi Otizm Yaşam Merkezinde 11 yüksek lisans ve 1 doktora yapan toplam iki personel bulunmaktadır.
- **Bolu ilinde**, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde "Otizmli Çocukların Eğitimi" yüksek lisans dersi sunulmaktadır.
- **Düzce ilinde**, Düzce Üniversitesi olarak; Özel Eğitim Yüksek Lisans programında OSB alanında 5 yüksek lisans tezi tamamlanmıştır. OSB alanında 2 öğrencimiz tez çalışmasına devam etmektedir.
- **Eskişehir ilinde**, OSB alanında eğitimci yetiştirilmesine yönelik lisansüstü eğitim programları kapsamında Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü bünyesinde OSB Eğitimi yüksek lisans programı yürütülmektedir. Bu programa son iki yıl içerisinde kayıt yaptırarak

eğitimine devam eden öğrenci sayısı dönemsel olarak değişmekle birlikte yaklaşık 30 kişi civarındadır. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından ise YÖK tarafından Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Otizm Spektrum Bozukluğu Eğitimi Anabilim Dalına öğretim üyesi ve araştırma görevlisi kadrosu verilmesi durumunda, Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesinde Otizm Spektrum Bozukluğu Eğitimi yüksek lisans programı açılması planlanmaktadır.

- **Malatya ilinde** OSB alanında eğitimcilerinin yetiştirilmesi amacıyla özel eğitim yüksek lisans programı açılmıştır. Yüksek lisans ders programı içerisinde otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin eğitimlerine yönelik dersler bulunmakla birlikte henüz OSB olan bireylere yönelik bitirilen yüksek lisans tezimiz bulunmamaktadır. Tezli yüksek lisans programımızda toplam 31 öğrenci kayıtlıdır. Öğrencileri tez süreçlerinde OSB olan bireylere yönelik konuları çalışmaları beklenmektedir.
- **Mersin ilinde**, Kabul edilen tezsiz yüksek lisans öğrencisi sayısı 22'dir.
- **Ordu ilinde**, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde "Disiplinlerarası Otizm Spektrum Bozukluğu ve Gelişimsel Yetersizlik Tezli Yüksek Lisans Programı" girişimler yapılmıştır. Program dokümanları hazırlanmış üniversite eğitim komisyonu ve senatosunda onaylanmıştır. Programın açılması için Yüksek Öğretim Kurumunun lisansüstü programlar başvurularının açılması beklenmektedir.
- **Sakarya ilinde**, Otizm Spektrum Bozukluğu olan bireylerle çalışmakta olan meslek gruplarından uzmanların OSB'ye ilişkin bilgi ve müdahale kapasitelerini arttıracak tezsiz yüksek lisans programı hazırlıkları tamamlanmış başvuru dosyası hazırlanmıştır. Özel Eğitim Tezli Yüksek Lisans programının açılmasına ilişkin hazırlık tamamlanmış, başvuru dosyası hazırlanmıştır.

6. Amaç - Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek**6.5 OSB olan bireylere yönelik destek eğitim hizmetlerinin güçlendirilmesi**

6.5.2 “Kolaylaştırıcı Kişi” yetiştirilmesi için ön lisans programları açılacaktır.	Sorumlu Kurum YÖK	Süre 3 YIL	Performans Göstergesi Kolaylaştırıcı Kişi Ön Lisans Programı
---	--	--------------------------	--

Gerçekleşme Özeti:**YÖK**

- Başkanlığımızca konuya ilişkin yürütülen çalışmalar kapsamında ilk olarak 2019 yılında yurt dışında gölge eğitici olarak bilinen kişileri akademik ortamda yetiştirmek üzere belli üniversitelerde (Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi) “Engelliler için Destek Ön lisans Programı” açılmıştır.
- 2021 yılında programın ismi “Engelliler için Gölge Öğreticilik” olarak değiştirilmiştir.
- 2021 yılında Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Engelliler için Gölge Öğreticilik programına yerleşerek kayıt yaptıranlara ilişkin doluluk oranı %70 iken 2024 yılında bu oran %25, 2025 yılında ise %12'ye düşmüştür.
- Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesinde söz konusu program için doluluk oranları dikkate alınarak 2025 yılında öğrenci alımı yapılmamıştır. Programı tercih eden sayısının az olduğu dikkate alınarak yeni program açılması ve kontenjan artırımı planlanmamaktadır.

6. Amaç- Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.5 OSB olan bireylere yönelik destek eğitim hizmetlerinin güçlendirilmesi

6.5.3 Yurt Dışına Lisansüstü Öğrenim Görmek Üzere Gönderilecek Adayları Seçme ve Yerleştirme (YLSY) Burs Programı ile OSB alanında yurt dışına lisansüstü eğitime gönderilecek bursiyer sayısı artırılacaktır	Sorumlu Kurum YÖK	Süre 2 YIL	Performans Göstergesi Bursiyer sayısı
--	--	--------------------------	---

Gerçekleşme Özeti:

YÖK

- Söz konusu program kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı hesabına, üniversite adına 2026 yılında eğitim görmek üzere otizm spektrum alanında 2025 yılında 1 bursiyer kontenjanı ayrılmıştır.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- Giresun ilinde,** Yurt Dışına Lisansüstü Öğrenim Görmek Üzere Gönderilecek Adayları Seçme ve Yerleştirme (YLSY) Burs Programı kapsamında OSB alanında yurt dışına lisansüstü eğitime gönderilen 2 bursiyer bulunmaktadır. Bu kapsamda Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim ÇAKIR (2020) ve Dr. Öğr. Üyesi Gülşah Selin TÜMKAYA (2024) eğitimlerini tamamlayarak Giresun Üniversitesi Özel Eğitim Bölümünde görev yapmaya başlamıştır. Bu durum, özel eğitim alanında akademik insan kaynağının güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır.
- Düzce ilinde;** Düzce Üniversitesi olarak; 2025 YLSY - İhtiyaç Bildirme Formu Bağlamında Bölüm adına Erken Çocuklukta Otizm Tanılı Çocukların Eğitimi konusunda 2, Otizm Tanılı Çocukların Eğitiminde Yapay Zeka Uygulamaları konusunda 1, Otizm Tanılı Çocukların Eğitiminde Erken Müdahale Uygulamaları konusunda ise 2 olmak üzere 5 YLSY adayı talep edilmiştir.

6. Amaç - Özel Eğitim ve Destek Eğitim Hizmetlerini Güçlendirmek

6.6. Sektörün ihtiyaçları doğrultusunda yeni mesleklerin (Kolaylaştırıcı Kişi) yeterliliklerinin belirlenmesi

6.6.1 “Kolaylaştırıcı Kişi” olarak görev yapacak kişilerin ulusal meslek standartları ve ulusal yeterliliklerinin belirlenmesi ve bir meslek olarak tanınması için çalışmalar yapılacaktır.

Sorumlu Kurum

MYK

Süre

1 YIL

Performans Göstergesi

Yayınlanmış Meslek Standardı

Gerçekleşme Özeti:

MYK

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından başlatılacak çalışmada işbirliği yapılacağı belirtilmiştir.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Eskişehir ilinde,** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ve Eskişehir Anadolu Üniversitesi Özel Eğitim Öğretmenliği öğrencileri tarafından Çocuk Hakları Biriminde otizmli çocuklara gölge öğretmenlik yapılmıştır. Öğrenciler öncesinde tüm çocukları kapsayan Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Çocuk Koruma ve Güvenliği Politika belgesini imzalamıştır. Bu süreç ücretsiz olarak yürütülmektedir. 2025 yılı öğrenim süresi kapsamında devam ederek Mayıs 2025 itibarıyla tamamlanmıştır.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI**

**ÇALIŞMA HAKKININ HAYATA GEÇİRİLMESİ
İÇİN AÇIK, BÜTÜNLEŞTİRİCİ VE ERİŞİLEBİLİR
İŞ PİYASASI VE ÇALIŞMA ORTAMLARI
OLUŞTURMAK**

7. Amaç- Çalışma Hakkının Hayata Geçirilmesi İçin Açık, Bütünleştirici ve Erişilebilir İş Piyasası ve Çalışma Ortamları Oluşturmak

7.1 . OSB olan bireylerin açık iş gücü piyasasında istihdam alanında destekli istihdam modelinin benimsenmesi; iş öncesi, işe giriş ve işte kalış aşamalarında takibinin sağlanması.

7.1.1 İŞKUR'a kayıtlı iş arayan OSB olan bireylere yönelik İŞKUR bünyesinde istihdam edilen iş ve meslek danışmanlarının etkinliğinin artırılması için destekli istihdam modeli çerçevesinde eğitimler düzenlenecektir.	SORUMLU KURUM	SÜRE	PERFORMANS GÖSTERGESİ
	İŞKUR	2 YIL	1. Eğitimden yararlanan birey sayısı, 2. Katılımcı paydaşlardan memnuniyetine ve müdahalelerin etkinliğine ilişkin veri

Gerçekleşme Özeti:

İŞ-KUR

- İŞ-KUR Genel Müdürlüğü tarafından 10-28 Kasım 2025 tarihleri arasında düzenlenen Destekli İstihdam ve İş Koçluğu Eğitimi kapsamında, ülke genelinde görev yapan 97 Engelli İş Koçuna yönelik Engelli İş Koçluğu Branş Eğitimi gerçekleştirilmiştir. Eğitim programı kapsamında "Engelli Hibe Projeleri ve Aktif İşgücü Programları – İyi Uygulama Örnekleri" başlıklı eğitim verilmiş, yönetmelik değişikliği ile hayata geçirilen Destekli İstihdam Projesi hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

İl bazlı gerçekleştirilen faaliyetler aşağıda belirtilmiştir.

- Adana ilinde,** Engelsiz İşgücü Uyum Programı (İUP) kapsamında, raporları uygun olan adaylar arasından 8 otizmli birey, Kaymakamlıklar ve Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü iş birliğiyle istihdama yönlendirilmiştir.
- Afyonkarahisar ilinde,** Eğitimci personel ve OSB tanıli öğrenciler dâhil olmak üzere toplam 50 bireye yönelik eğitim gerçekleştirilmiştir.
- Ağrı ilinde,** Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne kayıtlı OSB tanıli bireylerle bireysel görüşmeler yapılmış; kurum faaliyetleri, kamu ve özel sektör iş gücü arz ve talepleri hakkında bilgilendirme sağlanmıştır. İş arama becerileri eğitimi verilmiş, kayıtlı firmalara ziyaretler gerçekleştirilmiş ve STK'larla bilgilendirme toplantıları yapılmıştır.
- Antalya ilinde,** Akdeniz Otizm Vakfı ziyaret edilerek İŞKUR hizmetleri, Engelli İş Koçluğu, İşgücü Uyum Programı ve engelli proje destekleri hakkında bilgilendirme yapılmıştır. İşverenlere yönelik "Söz Uçar, Farkındalık Yaşar" paneli düzenlenmiş, otizmli bireyler başta olmak üzere engelli istihdamına ilişkin farkındalık artırılmıştır. Otizmli bireyler ve ailelerine yönelik bilgilendirme toplantısı düzenlenmiş, toplu iş görüşmelerine katılımları sağlanmıştır.

- **Ardahan ilinde**, İş ve Meslek Danışmanlarınca genel olarak 4.475 kişi ile bireysel ve grup görüşmeleri yapılmış; meslek seçimi, iş arama becerileri, özgeçmiş hazırlama ve mülakat süreçlerine ilişkin danışmanlık ve eğitim hizmetleri sunulmuştur.
- **Artvin ilinde**, İŞKUR ile 3. Kademe Özel Eğitim Okulu iş birliğinde 2025 yılında 2 grup halinde toplam 11 kişiye eğitim verilmiştir.
- **Aydın ilinde**, Toplam 2 kişiye yönelik eğitim faaliyeti gerçekleştirilmiştir.
- **Balıkesir ilinde**, Otizmli bireyleri destekleyen vakıf ve özel eğitim kurumlarına ziyaretler gerçekleştirilmiş, destekli istihdam ve İŞKUR hizmetleri hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Otizmli bireylerin ailelerine yönelik İş Arama Becerileri Eğitimi verilmiş; eğitim sonrası yönlendirme yapılan 1 otizmli bireyin özel sektörde işe yerleşmesi sağlanmıştır.
- **Bingöl ilinde**, 20 birey ve ailesine Engelsiz İUP Programı ve Destekli İstihdam Projeleri hakkında bilgilendirme sunumu gerçekleştirilmiştir.
- **Bitlis ilinde**, Engelli dernekleri ile iş birliği sağlanmış; kayıtlı engelli bireylere iş arama becerileri danışmanlığı verilmiş, OSB bireylerin sosyal ve ekonomik refahını artırmaya yönelik seminer ve görüşmeler yapılmıştır.
- **Burdur ilinde**, 15 İş ve Meslek Danışmanına yönelik eğitim gerçekleştirilmiştir.
- **Çanakkale ilinde**, Otizmli bireylere yönelik iş ve meslek danışmanlığı hizmeti verilmiş, Kurum personeline yönelik OSB farkındalık eğitimi düzenlenmiştir. 2 otizmli birey işe yerleştirilmiş, 1 bireyin işten ayrıldığı tespit edilmiştir.
- **Denizli ilinde**, 5 Engelli İş Koçuna OSB farkındalık eğitimi verilmiş, özel sektör insan kaynakları personeline yönelik farkındalık eğitimi düzenlenmiştir.
- **Düzce ilinde**, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünde görevli 31 personele, kadınlara ve engellilere yönelik mesleki eğitim ve istihdam hizmetleri eğitimi verilmiştir.
- **Edirne ilinde**, Orta ve ağır düzeyde zihinsel engelli bireylere yönelik mesleki eğitim kursları ziyaret edilerek danışmanlık sağlanmış; il genelinde 57 engelli bireye iş kulübü eğitimi verilmiştir.
- **Hakkari ilinde**, 25 İş ve Meslek Danışmanına OSB konusunda eğitim verilmiştir.
- **İstanbul ilinde**, Eğitim faaliyetleri kapsamında 94 birey hizmetlerden yararlanmıştır.
- **İzmir ilinde**, Hizmet merkezlerinden gelen 6 Engelli İş Koçu ile bilgilendirme toplantısı yapılmıştır.
- **Kastamonu ilinde**, Engelli bireylere yönelik hibe programları ve projeler hakkında STK'lar, üniversiteler ve kurul toplantılarında bilgilendirme yapılmış; çeşitli farkındalık ve tanıtım faaliyetleri yürütülmüştür.
- **Kırklareli ilinde**, Kurum personeline yönelik OSB farkındalık eğitimleri kapsamında toplam 149 personele eğitim verilmiştir.
- **Konya ilinde**, 70 İş ve Meslek Danışmanına, OSB'li bireylerin iş gücü piyasasına geçişlerinin desteklenmesi konulu eğitim verilmiştir.
- **Mersin ilinde**, 6 Engelli İş Koçunun otizm farkındalık eğitimlerine katılımı sağlanmıştır.
- **Rize ilinde**, 14 İş ve Meslek Danışmanına OSB bireylere yönelik eğitim verilmiştir.
- **Samsun ilinde**: Otizm Sempozyumu'na 6 İş ve Meslek Danışmanı katılım sağlamıştır.
- **Sivas ilinde**, Korumalı işyerlerinde OSB'li bireylerin istihdamına yönelik hibe desteği hakkında İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulunda bilgilendirme yapılmıştır.
- **Tekirdağ ilinde**, 6 İş ve Meslek Danışmanı, Destekli İstihdam Modeli konulu çevrim içi eğitime katılmıştır.
- **Trabzon ilinde**, Komisyon kaynaklı proje değerlendirme eğitiminde Destekli İstihdam Projesi hakkında bilgilendirme yapılmıştır.
- **Yalova ilinde**, 2 Engelli İş Koçu eğitime katılmış; engellilere ve muhtarlara yönelik bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

7.1.1. kapsamında yürütülen eğitimler; destekli istihdamın yaygınlaştırılması, OSB’li bireylerin iş gücü piyasasına katılımının artırılması, kurum kapasitesinin güçlendirilmesi ve işveren farkındalığının geliştirilmesi hedefleri doğrultusunda planlanmış ve uygulanmıştır. Eğitime katılan kişi sayısı; **5.121’dir.**

Eğitim konuları aşağıda belirtilmiştir.

Destekli İstihdam ve Engelli İş Koçluğu Eğitimleri

- Destekli İstihdam Modeli ve uygulama esasları
- Engelli İş Koçluğu branş eğitimi
- Engelli İş Koçluğu hizmet süreçleri ve vaka yönetimi
- İş koçluğunda etik ilkeler ve mesleki sorumluluklar
- Engelli bireylerin iş gücü piyasasına geçiş süreçlerinin desteklenmesi
- İş koçu–işveren–birey koordinasyonu

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) Odaklı Eğitimler

- Otizm Spektrum Bozukluğu hakkında temel bilgiler
- OSB’li bireylerin güçlü yönleri ve istihdam edilebilirlikleri
- OSB’li bireylerle etkili iletişim yöntemleri
- OSB’li bireylerin üretkenliğinin artırılması
- OSB’li bireylerin iş ortamına uyumu ve destek mekanizmaları
- OSB farkındalığı ve önyargıların azaltılması

İş Arama Becerileri ve Kariyer Gelişim Eğitimleri

- İş arama süreci ve kariyer planlama
- Kişisel ve mesleki farkındalık geliştirme
- Özgeçmiş (CV) hazırlama yöntemleri
- Takdim / ön yazı hazırlama
- Mülakat teknikleri ve işveren beklentileri
- Mülakat sürecinde uygun davranışlar
- İş gücü piyasası ve meslekler hakkında bilgilendirme

Aktif İşgücü Programları ve Hibe Destekleri

- Engelli Hibe Destek Projeleri
- Aktif İşgücü Programları (AİP)
- Engelsiz İşgücü Uyum Programı (İUP)
- Destekli İstihdam Projesi (yeni yönetmelik kapsamı)
- İyi uygulama örnekleri ve proje deneyimleri
- Proje başvuru süreçleri ve uygulama esasları

Kurum Personeli ve Paydaşlara Yönelik Eğitimler

- İş ve Meslek Danışmanlığı hizmetleri
- Engelli bireylerle ilk temas ve danışmanlık yaklaşımları
- Kurum personeline yönelik OSB farkındalık eğitimi

- İnsan kaynakları personeline yönelik engelli istihdamı farkındalığı
- İşverenlere yönelik engelli çalıştırma yükümlülüğü ve uygulamalar

Farkındalık, Bilgilendirme ve İş Birliği Eğitimleri

- Engelli istihdamında iyi uygulama örnekleri
- Kamu–özel sektör iş birliği modelleri
- STK’larla iş birliği ve koordinasyon
- Korumalı işyerleri ve sosyal işletme modelleri
- Toplumsal farkındalık ve kapsayıcı istihdam yaklaşımı

7. Amaç- Çalışma Hakkının Hayata Geçirilmesi İçin Açık, Bütünleştirici ve Erişilebilir İş Piyasası ve Çalışma Ortamları Oluşturmak

7.1 . OSB olan bireylerin açık iş gücü piyasasında istihdam alanında destekli istihdam modelinin benimsenmesi; iş öncesi, işe giriş ve işte kalış aşamalarında takibinin sağlanması.

7.1.2 OSB alanında faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının OSB olan bireylerin açık işgücü piyasasında istihdamını hedefleyen destekli istihdam projelerine engelli istihdam etme yükümlülüğünü yerine getirmeyen işverenlerden tahsil edilen para cezaları fonu'ndan kaynak aktarımı sağlanacaktır.	SORUMLU KURUM İŞKUR	SÜRE SÜREKLİ	PERFORMANS GÖSTERGESİ 1. Desteklenen proje sayısı ve bütçe büyüklüğü
---	--	-----------------------------------	--

Gerçekleşme Özeti:

İŞKUR

- 2025 yılı içerisinde başvurusu alınan toplam 9 projeden 8'i kabul edilmiş olup, kabul edilen projelere toplam 15.014.170,24 TL kaynak tahsis edilmiştir. 2025/3. dönem proje başvurularına ilişkin değerlendirme süreci devam etmektedir.
- 2025 yılı Şubat ayı başvuru döneminden itibaren hayata geçirilen Destekli İstihdam Projeleri ile; özel gereksinimli bireylerin iş gücüne katılımının artırılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda özellikle otizmli, down sendromlu ve serebral palsili bireylerin, bağımsız yaşam becerilerini geliştiren, sürdürülebilir ve kalıcı istihdam modelleri aracılığıyla çalışma hayatına kazandırılması amaçlanmaktadır.

Kaynak tahsisi uygun bulunan projeler kapsamında aşağıdaki destek unsurları sağlanmaktadır:

- **Engelli İş Koçu / Danışmanı Desteği:**
Projede görev alacak engelli iş koçu/danışmanı için, aylık asgari ücretin işverene maliyet tutarının %15 fazlası oranında destek sağlanmaktadır.
(35.513,76 TL)
- **Engelli Ücret Desteği:**
Proje kapsamında iş yerinde çalışacak; otizmli ve down sendromlu bireyler başta olmak üzere zihinsel, ruhsal engelli ve serebral palsili bireyler için **6-12 ay süreyle brüt asgari ücret üzerinden** ücret desteği sağlanmaktadır.
(26.005,50 TL)
- **İş Yeri Uyum ve Düzenleme Desteği:**
İş yerinin engelli bireyler için uygun hale getirilmesine yönelik giderlerin, **toplam engelli ücret desteğinin %25'ini aşmayan kısmı** desteklenmektedir.

İl bazlı gerçekleştirilen faaliyetler aşağıda belirtilmiştir.

- **Adana ilinde,** Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren 30 firmaya, Destekli İstihdam Projesi kapsamında tanıtım ve bilgilendirme sunumları yapılmıştır.
- **Amasya ilinde,** Engelsiz İşgücü Uyum Programı (İUP) 2025 başvuru ve çalışma süreçleri başlatılmıştır.
- **Antalya ilinde,** Turizm sektöründe faaliyet gösteren zincir otel gruplarının insan kaynakları

yetkililerine yönelik Destekli İstihdam Modeli ve engelli hibe destekleri hakkında bilgilendirme toplantıları düzenlenmiştir. Ayrıca Engelsiz İUP hakkında kamu kurumlarına bilgilendirme yapılmıştır.

- **Aydın ilinde,** Engelli İşgücü Programı başlatılmış, ilçe millî eğitim müdürlüklerine kontenjan açılmıştır. Yeni proje başvurularının artırılması amacıyla STK'larla iş birliği planlanmıştır.
- **Bartın ilinde,** Otizmli bireylerin istihdamına yönelik bilgilendirme faaliyetleri yürütülmüş olup, proje kapsamında bir başvuru bulunmamaktadır.
- **Bitlis ilinde,** Engelsiz İşgücü Uyum Programı ilk kez uygulanmaya başlanmış, henüz yararlanılan bulunmamaktadır.
- **Bursa ilinde,** Destekli İstihdam Projesi kapsamında 8 projeye yaklaşık 15 milyon TL hibe tahsis edilmiştir. Ayrıca Engelsiz İUP kapsamında 100 kişilik kontenjan ayrılmış ve geniş katılımlı Engelli İstihdam Buluşması düzenlenmiştir.
- **Denizli ilinde,** OSB alanında faaliyet gösteren STK ve işverenlere yönelik bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları yapılmış, proje başvurusu alınmamıştır.
- **Edirne ilinde,** Zihinsel engelli bireylere yönelik mesleki eğitim kursları kapsamında toplam 794.140,00 TL'yi aşan iki ayrı ödenek tahsis edilmiş; kursiyer cep harçlığı ve SGK primleri karşılanmıştır.
- **Eskişehir ilinde,** Destekli İstihdam Projesi kapsamında 1 OSB'li bireyin projesi kabul edilerek uygulamaya alınmıştır.
- **Giresun ilinde,** OSB tanılı bireylerden kendi işini kurma projesi başvurusu olmamıştır.
- **İstanbul ilinde,** Toplam 2 proje desteklenmiş olup, 2.629.530,73 TL bütçe tahsis edilmiştir.
- **İzmir ilinde,** Bilgilendirme faaliyetleri yapılmış ancak proje başvurusu alınmamıştır.
- **Kocaeli ilinde,** Kendi İşini Kurma Desteği kapsamında 2 başvuru kabul edilmiş, toplam 758.000 TL bütçe tahsis edilmiştir. Ayrıca Ford Otosan tarafından sunulan Destekli İstihdam Projesi için 4.863.070,90 TL destek sağlanmıştır.
- **Malatya ilinde,** Destekli İstihdam Programı kapsamında iş koçluğu, ücret ve işyeri uyum destekleri hakkında bilgilendirme ve tanıtım çalışmaları yürütülmektedir.
- **Mersin ilinde,** Destekli istihdam projesi başvurusu reddedilmiş, bu kapsamda destek sağlanamamıştır.
- **Samsun ilinde,** OSB tanılı bir bireyin oyun atölyesi kurmasına yönelik 580.000 TL hibe desteği sağlanmıştır.
- **Sivas ilinde,** Kendi işini kurma projeleri alınmış, değerlendirme ve tanıtım çalışmaları devam etmektedir.
- **Tekirdağ ilinde,** Horoz Lojistik A.Ş. tarafından sunulan Destekli İstihdam Projesi kabul edilmiş olup, 1.758.929,12 TL bütçe onaylanmıştır.
- **Uşak ilinde,** OSB tanılı birey için 145.000 TL bütçeli hibe destekli işyeri faaliyete geçirilmiş; Engelsiz Kafe Projesi onaylanmıştır.

7.1.2. faaliyeti kapsamında yürütülen il bazlı Destekli İstihdam Projeleri ile; engelli bireylerin sürdürülebilir istihdamı desteklenmiş, işverenlerin kapsayıcı istihdam modellerine yönelmesi teşvik edilmiş ve kurumlar arası iş birliği güçlendirilmiştir. Bu kapsamda desteklenen toplam proje sayısı: 8 olup toplam tahsis edilen bütçe: **15.014.170,24 TL** dir.

7. Amaç- Çalışma Hakkının Hayata Geçirilmesi İçin Açık, Bütünleştirici ve Erişilebilir İş Piyasası ve Çalışma Ortamları Oluşturmak

7.2 Açık iş gücü piyasasında istihdamı güç OSB olan bireyler için korumalı işyerlerinin kurulması

7.2.1 Korumalı işyerleri kurulması konusunda işverenlere, STK ve sendikalara yönelik bilgilendirme çalışmaları yapılacaktır.	SORUMLU KURUM	SÜRE	PERFORMANS GÖSTERGESİ
	ASHB	2 YIL	7.2.1. 1. Açılan korumalı işyerleri adı 2. İşe yerleşen OSB olan birey sayısı 3. Eğitim alan işveren sayısı,

Gerçekleşme Özeti:

ASHB

- Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü korumalı işyeri açmak isteyen sivil toplum kuruluşlarının talep etmeleri halinde bilgilendirici eğitimler vermekte, rehberlik hizmetlerini yürütmektedir.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- Bartın ilinde,** Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan bireylerin istihdamına yönelik olarak; korumalı işyerlerinin kurulması konusunda işverenler, sivil toplum kuruluşları, sendikalar ve ilgili kurumlara yönelik bilgilendirme ve farkındalık çalıştay düzenlenmiştir. Çalıştay, Bartın Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Tahir Mete Artar'ın katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.
- Bolu ilinde,** Korumalı işyeri modeline ilişkin olarak 10 işverene yönelik bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir. Korumalı işyeri açılmasına yönelik olarak Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü ile görüşmeler devam etmektedir.
- Burdur ilinde,** Engelli bireylerin kendi işini kurma ve destekli istihdam projeleri hakkında ilgili STK ve derneklerle görüşmeler yapılmış, bilgilendirme sağlanmıştır. Ancak destekli istihdam projesi kapsamında somut bir başvuru veya geri dönüş alınamamıştır.
- Denizli ilinde,** 19 Şubat 2025 tarihinde, Denizli Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile Denizli İŞKUR iş birliğinde, "Otizmli Bireylerde İş Gücünde İş Koçu Destekli İstihdam Modeli" konulu çevrim içi bilgilendirme toplantısı düzenlenmiştir. Yaklaşık 20 işverenin katılım sağladığı toplantıda; iş koçu destekli istihdam yaklaşımı, uygulama süreçleri ve devlet

destekleri hakkında bilgi verilmiş, işverenlerin soruları yanıtlanmıştır. Toplantı, korumalı işyerleri modeline yönelik farkındalığın artırılmasını amaçlamıştır.

- **Düzce ilinde,** Korumalı işyerlerinin kurulmasına yönelik olarak; işverenler, STK'lar ve sendikalara yönelik bilgilendirme ve yönlendirme çalışmaları sürdürülmektedir.
- **Erzincan ilinde,** İlde faaliyette bulunan korumalı işyeri bulunmamaktadır. İl Aile ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü tarafından, yılda iki kez ilgili kurum ve kuruluşlara korumalı işyerleri hakkında bilgilendirme yazıları gönderilmekte ve modelin sağladığı avantajlar paylaşılmaktadır.
- **Erzurum ilinde,** Erzurum Büyükşehir Belediyesi uhdesinde “Gülümseyen Kafe” adıyla bir adet korumalı işyeri açılmıştır. Söz konusu işyerinde, İŞKUR proje teşvik ödemesi sonrasında 5 engelli bireyin istihdam edilmesi planlanmaktadır. İşyerinin ilk yıl İŞKUR projesinden, sonraki süreçte ise Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı desteklerinden faydalanması öngörülmektedir. İşverenlere yönelik korumalı işyeri bilgilendirme toplantısı yapılması komisyon gündemindedir.
- **Gümüşhane ilinde,** Korumalı işyerleri hakkında gerekli bilgilendirmeler yapılmış; ancak korumalı işyeri açma talebinde bulunan herhangi bir işveren olmamıştır.
- **Hatay ilinde,** 04.09.2025 tarihinde gerçekleştirilen toplantıda, Hatay Büyükşehir Belediyesi ile Hatay Otizmli Derneği arasında iş birliği geliştirilmesine yönelik görüşmeler yapılmıştır. Toplantıda, Büyükşehir Belediyesinin hizmet kapasitesi doğrultusunda OSB'li bireylerin istihdamına yönelik değerlendirilebilecek işletmeler hakkında görüş alışverişinde bulunulmuştur.
- **Kırklareli ilinde,** Bir (1) OSB tanıli bireyin istihdamı sağlanmıştır.
- **Kütahya ilinde,** Çalışma ve İŞKUR İl Müdürlüğü koordinasyonunda, Korumalı İşyeri Yönetmeliği kapsamında Valilik oluru alınarak komisyon oluşturulmuştur. İlde faaliyet gösteren 30 Ağustos Organize Sanayi Bölgesi'nde bulunan 4 firma ziyaret edilmiş ve korumalı işyeri modeli hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Ayrıca Manisa ilinde faaliyet gösteren Z.E.K.İ. Korumalı İşyeri, komisyon üyeleri ile birlikte ziyaret edilmiştir.
- **Manisa ilinde;** Manisa'da faaliyet gösteren ZEKİ Yaşam Merkezi bünyesinde, zihinsel engellilere yönelik korumalı işyeri kapsamında açılan 16 atölyede toplam 124 engelli birey istihdam edilmektedir. Bu bireylerin 7'si OSB tanılidir.
- **Muş ilinde,** Korumalı işyeri kurulmasını teşvik etmek amacıyla, kuruma kayıtlı özel sektör işyerlerine yönelik bilgilendirme ve yönlendirme çalışmaları yapılmıştır.
- **Osmaniye ilinde,** Çalışma ve İŞKUR İl Müdürlüğü tarafından yürütülen Engelsiz İUP kapsamında, OSB tanıli 5 bireyin istihdamı sağlanmıştır.
- **Sakarya ilinde,** İlde “Engelsiz Kafe” adıyla bir korumalı işyeri bulunmaktadır. Ancak söz konusu işyerinde OSB tanıli birey istihdam edilmemektedir.

Korumalı işyerlerinde fiilen istihdam edilen OSB'li birey sayısı Manisa (ZEKİ Yaşam Merkezi): 7 OSB'li birey, Kırklareli: 1 OSB'li birey olmak üzere toplam: 8 OSB'li birey dir.

7. Amaç- Çalışma Hakkının Hayata Geçirilmesi İçin Açık, Bütünleştirici ve Erişilebilir İş Piyasası ve Çalışma Ortamları Oluşturmak

7.3 Erken emeklilik ve sosyal güvenlik şemsiyesinin sürekli bakım veren için de sağlanması

7.3.1 Başka birinin bakımına sürekli gereksinimi olan tam bağımlı engelli çocuğu bulunan kadın sigortalılara tanınan erken emeklilik hakkının, erkek sigortalılar için de tanınmasına yönelik 5510 sayılı Kanun'un 28 inci maddesinde mevzuat değişikliği yapılacaktır	SORUM LU KURUM SGK	SÜRE 1 YIL	PERFORMANS GÖSTERGESİ 5510 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin değişikliği
--	---	---------------------------------	--

Gerçekleşme Özeti:

7.3.1. kapsamında sorumlu kurum(SGK) tarafından yeni çalışma yapılmamıştır.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI**

**SPORTİF, SANATSAL VE KÜLTÜREL
ETKİNLİKLERE KATILIMI DESTEKLEMEK**

8. Amaç Sportif, Sanatsal ve Kültürel Etkinliklere Katılımı Desteklemek

8.1 Sanatsal, sportif, sosyal ve kültürel etkinlik hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılması.

8.1.1 OSB olan bireylerin müzik, sanat ve spor alanlarında yeteneklerinin değerlendirilmesine ilişkin tedbirler, değerlendirme yöntemleri ve ölçütler gibi konularda standartların belirleneceği bir erişilebilir formatlarda kılavuz hazırlanacaktır.	SORUMLU KURUM MEB	SÜRE 2 YIL	PERFORMANS GÖSTERGESİ Erişilebilir formatlarda hazırlanan kılavuz, web sitesine erişim sağlayanlardan çevrimiçi görüş almaya ilişkin veri
---	--	---------------------------------	---

Gerçekleşme Özeti:

MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü:

Tasarruf tedbirleri kapsamında eğitimler işleme alınmamıştır.

İl bazlı gerçekleşme bildiren iller aşağıda belirtilmiştir.

- **Çanakkale ilinde,** 2024 yılı: 1 adet erişilebilir formatta hazırlanmış kılavuz bulunmaktadır. 2025 yılı: Erişilebilir formatta hazırlanan kılavuz sayısı 4'e çıkarılmıştır. 2025 yılı içerisinde çevrim içi görüş alma amacıyla 5 adet form oluşturulmuştur.
- **Edirne ilinde,** OSB olan bireylerin müzik, sanat ve spor alanlarındaki yeteneklerinin değerlendirilmesine ilişkin; tedbirler, değerlendirme yöntemleri, ölçütler ve standartların belirlenmesine yönelik erişilebilir formatta kılavuz hazırlık çalışmaları devam etmektedir.
- **İstanbul ilinde,** 2024–2025 eğitim öğretim yılı boyunca (Ekim, Kasım, Aralık, Ocak, Şubat, Mart, Nisan) toplam 7 adet e-bülten hazırlanmıştır. 2024–2025 eğitim öğretim yılının birinci ve ikinci dönemleri için 2 adet e-dergi hazırlanmıştır. Hazırlanan 7 e-bülten Rehberlik ve Araştırma Merkezinin internet sitesinde erişime açılarak tüm velilerin ve ilgililerin kullanımına sunulmuştur. E-dergiler aracılığıyla velilerin bilgilendirilmesi sağlanmıştır.
- **Samsun ilinde,** 2025 yılında erişilebilir formatta, otizmli öğrencilerin Güzel Sanatlar ve Spor Liselerine yönlendirilmesine yönelik **e-Kılavuz** hazırlanmıştır. E-Kılavuz resmi yazı ile tüm okullara gönderilmiş; öğretmen, öğrenci ve velilere ulaştırılmıştır.
- **Tekirdağ ilinde,** “Müzik, Sanat ve Spor Yetenek Değerlendirme Kılavuzu” erişilebilir formatta hazırlanmıştır. Kılavuz pilot olarak uygulanmıştır. Öğretmenler ve öğrenciler tarafından önerilen yöntemler kullanılarak değerlendirmeler yapılmış, geri bildirimler toplanmıştır. OSB olan öğrencilerin müzik, sanat ve spor alanlarındaki yeteneklerinin sistematik değerlendirilmesine yönelik uygulama süreci başlatılmıştır.

8. Amaç Sportif, Sanatsal ve Kültürel Etkinliklere Katılımı Desteklemek

8.1 Sanatsal, sportif, sosyal ve kültürel etkinlik hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılması.

8.1.2 OSB olan bireylerle çalışan öğretmenlerin, OSB'ye ilişkin mesleki yeterlikleri artırılacaktır.	SORUMLU KURUM MEB	SÜRE 2 YIL	PERFORMANS GÖSTERGESİ Eğitim alan eğitim personeli sayısı
---	--	---------------------------------	---

Gerçekleşme Özeti:

MEB

Öğretmenlere hizmet içi eğitimler her yıl düzenlenmektedir.

Aşağıda il bazlı gerçekleştirmeler sunulmuştur.

- **Adana ilinde**, OSB olan bireylerle çalışan öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin artırılmasına yönelik;2023 yılında: 45 eğitim düzenlenmiş, **528** katılımcı hizmet içi eğitime katılmıştır. 2024 yılında: 27 eğitim düzenlenmiş, 227 katılımcı hizmet içi eğitime katılmıştır.
- **Adıyaman ilinde**, Eğitim alan eğitim personeli sayısı: 37'dir.
- **Afyonkarahisar ilinde**, Eğitim alan eğitim personeli sayısı: 320'dir.
- **Ağrı ilinde**, 2024–2025 eğitim öğretim yılında OSB olan bireylerle çalışan 30 öğretmene hizmet içi eğitim verilmiştir.
- **Aydın ilinde**, Eğitim alan eğitim personeli sayısı: 318'tir.
- **Bartın ilinde**, 713 öğretmene eğitim verilmiştir.
- **Bayburt ilinde**, RAM'da değerlendirme ve tanılama işlemlerini yürüten 7 personele yönelik haftalık mesleki yeterlilik artırma eğitimleri düzenlenmiştir.
- **Bolu ilinde**, Eğitim alan eğitim personeli sayısı: 137'dir.
- **Çanakkale ilinde**, 2025 yılında toplam 245 öğretmen eğitim almıştır.
- **Denizli ilinde**, OSB tanıli bireylerle çalışan öğretmenlere yönelik; 1 Kasım 2024 (Borsa İstanbul İlkokulu), 19 Kasım 2024 (Reşat Vural İlkokulu) tarihlerinde eğitim düzenlenmiştir.
- **Diyarbakır ilinde**, 56 eğitim personeline eğitim verilmiştir.
- **Edirne ilinde**, OSB olan bireylerle çalışan öğretmenlere eğitim verilmiş olup, 90 kişi eğitim almıştır.
- **Erzincan ilinde**, 60 personel eğitim almıştır.

- **Erzurum ilinde**, Özel eğitim okullarında görev yapan kadrolu ve 9. madde kapsamında görevlendirilen 52 öğretmene eğitici eğitimi verilmiştir.
- **Gaziantep ilinde**, 3 öğretmen hizmet içi kurslara katılmıştır. 1 öğretmen Eğitici Eğitimi sertifikasına sahiptir. İl düzeyinde ek faaliyet düzenlenmemiştir.
- **Giresun ilinde**, Öğretmenler, MEB tarafından düzenlenen OSB alanındaki hizmet içi kurslara katılmıştır. Bir öğretmen eğitici eğitimi sertifikasına sahiptir.
- **Hakkari ilinde**, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında 30 öğretmen eğitim almıştır.
- **Isparta ilinde**, 2024-2025 eğitim öğretim yılında RAM tarafından özel eğitim alanı mezunu olmayan öğretmenlere yönelik sınıf ziyaretleri ve uygulamalı rehberlik yapılmış; yaklaşık 18 öğretmen yararlanmıştır.
- **İstanbul ilinde**, OSB alanında hizmet veren eğitim personeline yönelik hizmet içi faaliyetler ve seminerler sürmektedir. Aday Öğretmen Yetiştirme Programı kapsamında bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yönelik geliştirici hizmet içi eğitimler verilmiştir. Eğitim alan eğitim personeli sayısı: 15
- **Kars ilinde**, 1 özel eğitim öğretmeni OSB eğitimine katılmıştır. MEM- Halk Eğitim Merkezi tarafından 430 kişiye Özel Eğitim Sertifikası verilmiştir.
- **Kırklareli ilinde**, İl MEM tarafından 10 öğretmene OSB eğitimi verilmiştir.
- **Malatya ilinde**, İl MEM tarafından 253 öğretmene OSB eğitimi verilmiştir.
- **Mardin ilinde**, İl MEM tarafından 799 öğretmene OSB eğitimi verilmiştir. Ayrıca 397 veliye OSB eğitimi verilmiştir.
- **Mersin ilinde**, İl MEM tarafından 132 öğretmene OSB eğitimi verilmiştir.
- **Ordu ilinde**, İl ve ilçe düzeyinde hizmet içi eğitimler düzenlenmiş; öğretmenlerin %80'i eğitimleri tamamlamıştır. Toplam 34 öğretmen eğitim almıştır.
- **Rize ilinde**, Ücretli Özel Eğitim Öğretmenleri Toplantısı düzenlenmiş; 93 kişi katılmıştır. Ayrıca kaynaştırma ve özel eğitim öğrencilerine yönelik bilgilendirici etkinlikler yapılmıştır.
- **Samsun ilinde**, OSB'li bireylerle çalışan öğretmenlere yönelik düzenlenen eğitimlere 628 öğretmen katılmıştır.
- **Tekirdağ ilinde**, Ders ücreti karşılığında çalışan 49 özel eğitim öğretmeni eğitim almıştır.
- **Tokat ilinde**, 143 kişi eğitim almıştır.
- **Van ilinde**, Farklı kademelerdeki 171 okulda görev yapan idareci ve öğretmenlere yönelik otizm farkındalık bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır.
- **Zonguldak ilinde**, Ereğli ilçesindeki okullarda görev yapan 125 idareci, eğitici ve personele üniversite iş birliği ile otizm konusunda eğitim verilmiştir.

Verilen sayısal veriler esas alınarak toplam eğitim alan eğitim personeli sayısı: **5.583 kişidir.**

Eğitim konuları aşağıdaki başlıklar altında toplanmaktadır:

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU (OSB) FARKINDALIK VE TEMEL BİLGİLENDİRME

- Otizm Spektrum Bozukluğu Farkındalık Eğitim Semineri
- Otizmlili bireylerin özellikleri ve eğitim gereksinimleri
- Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarında farkındalık
- İdareci ve öğretmenlere yönelik bilgilendirme toplantıları
- Ücretli ve aday öğretmenlere yönelik OSB bilgilendirme çalışmaları

ÖZEL EĞİTİM UYGULAMALARI VE SINIF İÇİ STRATEJİLER

- 2.02.04.01.031 – Otizmlili Öğrencilerin Eğitiminde Özel Eğitim Uygulamaları Kursu
- 2.02.04.01.056 – OSB Olan Öğrencilerin Eğitime Yönelik Etkili Uygulamalar Kursu
- Özel eğitim sınıflarında öğretim yöntem ve teknikleri
- Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hazırlama ve uygulama
- Sınıf içi uyarlamalar ve destekleyici öğretim teknikleri

EĞİTİCİ EĞİTİMİ PROGRAMLARI

- 2.02.04.01.034 – Özel Eğitim Uygulamaları Farkındalık Eğitici Eğitimi Kursu
- 3.02.02.02.025 – OSB Olan Öğrencilerle Çalışan Öğretmenlerin Eğitici Eğitimi Kursu
- Eğitici sertifikası programları

DAVRANIŞ YÖNETİMİ VE MÜDAHALE TEKNİKLERİ

- Davranış değiştirme teknikleri
- Sınıf içi problem davranışlara müdahale
- Gelişimsel destek uygulamaları

TANILAMA, DEĞERLENDİRME VE RAM ÇALIŞMALARI

- Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) personeline yönelik değerlendirme ve tanılama süreçleri
- Mesleki yeterlilik artırma haftalık eğitimleri
- Bireysel eğitim planlarının hazırlanması

SPOR VE SANAT ALANINDA DESTEKLEYİCİ EĞİTİMLER

- Beden eğitimi öğretmenlerine yönelik OSB eğitimi
- Halk oyunları ekibi kuran öğretmenlere yönelik geliştirici hizmet içi eğitimler

8. Amaç Sportif, Sanatsal ve Kültürel Etkinliklere Katılımı Desteklemek

8.1 Sanatsal, sportif, sosyal ve kültürel etkinlik hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılması.

8.1.3 Spor, resim, müzik vb alanlarda yetenekli olduğu tespit edilen OSB olan bireyler uygun eğitim ortamlarına/kurslara yönlendirilecektir.	SORUMLU KURUM	SÜRE	PERFORMANS GÖSTERGESİ
	MEB	SÜREKLİ	Kurslara yönlendirmesi yapılan OSB olan birey sayısı

Gerçekleşme Özeti:

MEB

Okul rehberlik hizmetleri tarafından gerekli rehberlik ve yönlendirme hizmetleri yürütülmektedir.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Adana ilinde,** Spor, resim, müzik vb. alanlarda yetenekli olduğu tespit edilen OSB'li bireyler Destekleme ve Yetiştirme Kursları (DYK), Halk Eğitim Kursları ve BİLSEM sınavlarına katılmaya teşvik edilmiştir.
- **Afyonkarahisar ilinde,** 5 OSB'li birey kurslara yönlendirilmiştir.
- **Aydın ilinde,** 107 OSB'li birey kurslara yönlendirilmiştir.
- **Balıkesir ilinde,** 40 OSB'li birey yeteneklerine uygun kurslara yönlendirilmiştir.
- **Bartın ilinde,** 4 öğrenci (2 gülle atışı, 1 yüzme, 1 atletizm) spor branşlarına yönlendirilmiştir.
- **Bayburt ilinde,** 5 OSB'li birey kurslara yönlendirilmiş olup sürecin devamı planlanmaktadır.
- **Bilecik ilinde,** 2 OSB'li birey çeşitli kurslara yönlendirilmiştir.
- **Bingöl ilinde,** 1 atletizm sporcusu faaliyetlere katılmış (4 Türkiye rekoru, 2 Türkiye şampiyonluğu). Ayrıca 20 öğrenciye hayat becerileri kapsamında eğitim verilmiştir.
- **Bolu ilinde,** 1 OSB'li birey kurslara yönlendirilmiştir.
- **Çanakkale,** 2024'te 1, 2025'te 6 öğrenci kurslara yönlendirilmiştir (toplam 7 kişi).
- **Diyarbakır ilinde,** 5 öğrenci müzik, 1 öğrenci spor alanına yönlendirilmiştir (toplam 6 kişi).
- **Düzce ilinde,** 14 öğrenci (jimnastik, resim, müzik, spor ve sanatsal etkinlikler) kurslara yönlendirilmiştir.
- **Edirne ilinde,** 3 OSB'li birey kurslara yönlendirilmiştir.
- **Erzincan ilinde,** 87 OSB'li öğrenci kurslara yönlendirilmiştir.
- **Erzurum ilinde,** 6 öğrenci spor ve müzik alanında eğitim almaktadır.
- **Eskişehir ilinde,** 17 birey spor alanına yönlendirilmiştir.

- **Gaziantep ilinde**, 38 öğrenci çeşitli kurslara yönlendirilmiştir.
- **Giresun ilinde**, 38 birey kurslara yönlendirilmiştir.
- **Hakkari ilinde**, 15 OSB’li birey yönlendirilmiştir.
- **İstanbul ilinde**, Toplam 12 OSB’li birey spor ve sanat alanlarına (basketbol, masa tenisi, satranç, yüzme, jimnastik, resim, müzik, piyano vb.) yönlendirilmiştir.
- **Karaman ilinde**, 7 OSB’li birey kurslara yönlendirilmiştir.
- **Kastamonu ilinde**, “Mutlu Çarşamba” projesi kapsamında 50 etkinliğe katkı sağlanmıştır.
- **Malatya ilinde**, 50 OSB’li öğrenci resim, müzik ve spor kurslarından yararlanmıştır.
- **Mardin ilinde**, 33 OSB’li birey kurslara yönlendirilmiştir.
- **Mersin ilinde**, 32 OSB’li birey kurslara yönlendirilmiştir.
- **Ordu ilinde**, 32 birey Halk Eğitim kurslarına yönlendirilmiştir.
- **Samsun ilinde**, 1.876 OSB’li öğrenci spor, resim, müzik ve benzeri alanlarda kurslara yönlendirilmiş ve eğitim almıştır.
- **Tekirdağ ilinde**, 2023 yılında 1 öğrenci resim kursuna yönlendirilmiştir.
- **Tokat ilinde**, 5 etkinlik planlanarak gerçekleştirilmiştir.
- **Van ilinde**, 138 OSB’li birey il genelinde kurslara kayıt yaptırmıştır.

Verilen sayısal veriler esas alındığında (etkinlik sayısı bildirilen ancak öğrenci sayısı belirtilmeyen iller hariç), toplam yönlendirilen öğrenci sayısı: **2.647 öğrencidir**.

8. Amaç Sportif, Sanatsal ve Kültürel Etkinliklere Katılımı Desteklemek

8.1 Sanatsal, sportif, sosyal ve kültürel etkinlik hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılması.

8.1.4 Her tür ve kademedeki eğitim kurumlarında OSB olan bireylerin de dâhil edileceği sanatsal, sportif, sosyal ve kültürel etkinlik yapılacaktır.	SORUMLU KURUM	SÜRE	PERFORMANS GÖSTERGESİ
	MEB	5 YIL	1. Etkinlik sayısı

Gerçekleşme Özeti:

MEB

Din Öğretim Genel Müdürlüğü:

Toplumsal Farkındalık üzerine 4 video hazırlanmıştır.

KTB:

OSB olan bireyler için müzik, sahne ve plastik sanatları çalışmalarının bilimsel temellere uygun hale getirilmesi ve eğitici eğitimlerinin düzenlenmesi eylem planında 8.1.4 faaliyetinde Kültür ve Turizm Bakanlığı "Müzik, sahne ve plastik sanatlar alanında öğretmenlik yapanlara "OSB ve davranış yönetimi" konusunda eğitici eğitimleri düzenlenecektir." faaliyeti için gerekli uzman kadrosu bulunmamaktadır.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Ağrı ilinde**, 2024–2025 eğitim öğretim yılında Özel Eğitim Uygulama Okulunda öğrenim gören öğrencilerin katılımıyla 4 OSB olan bireyin de dâhil edildiği sanatsal, sportif, sosyal ve kültürel etkinlik gerçekleştirilmiş olup faaliyetler devam etmektedir.
- **Aydın ilinde**, İl genelinde OSB olan bireylerin de dâhil edildiği sanatsal, sportif, sosyal ve kültürel 170 etkinlik düzenlenmiştir.
- **Balıkesir ilinde**, Balıkesir Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü tarafından yürütülen “Mutlu Çarşamba” projesi kapsamında OSB tanılı bireylerin katılım sağladığı sportif faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca OBİDEV iş birliğiyle İl Halk Kütüphanesinde çeşitli sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlenmiş (34 katılımcı), Otizmli Bireyleri Destekleme Vakfı öğrencileriyle Kuva-i Milliye Müzesi ziyareti yapılmıştır (16 katılımcı).
- **Bartın ilinde**, OSB olan bireylerin de dâhil edildiği sanatsal, sportif, sosyal ve kültürel 10 etkinlik gerçekleştirilmiştir.
- **Bayburt ilinde**, Yaz döneminde etkinlik yapılmamış; 2025-2026 eğitim öğretim yılı içinde 294 OSB olan bireyin de dâhil edileceği sanatsal, sportif, sosyal ve kültürel bireyin katılımına yönelik planlama yapılmıştır.
- **Bingöl ilinde**, İl MEM tarafından OSB olan bireylerin de dâhil edildiği sanatsal, sportif, sosyal ve kültürel 38 etkinlik düzenlenmiştir.
- **Bilecik ilinde**, OSB olan bireylerin dâhil edildiği 38 sanatsal, sportif ve kültürel etkinlik gerçekleştirilmiştir.
- **Bolu ilinde**, OSB olan bireylerin de dâhil edildiği sanatsal, sportif, sosyal ve kültürel 94 etkinlik yapılmıştır.
- **Çanakkale ilinde**, OSB olan bireylerin de dâhil edildiği 2024 yılında 53, 2025 yılında 70 etkinlik gerçekleştirilmiştir.

- **Diyarbakır ilinde,** OSB olan bireylerin de dâhil edildiği 4 etkinlik düzenlenmiştir.
- **Edirne ilinde,** OSB olan bireylerin de dâhil edildiği 13 etkinlik gerçekleştirilmiştir.
- **Elazığ ilinde,** Özel Sporcular Atletizm, Yüzme ve Masa Tenisi İl Şampiyonaları düzenlenmiştir.
- **Erzurum ilinde,** Gençlik merkezleri iş birliğiyle 35 sportif ve sanatsal etkinlik yapılmıştır.
- **Eskişehir ilinde,** Eskişehir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde 17 OSB’li birey etkinliklere katılmıştır.
- **Giresun ilinde,** OSB olan bireylerin dâhil edildiği 219 etkinlik yapılmıştır.
- **Hakkari ilinde,** OSB olan bireylerin dâhil edildiği 2 etkinlik düzenlenmiştir.
- **İstanbul ilinde,** Yıl boyunca sanatsal, sportif, sosyal ve kültürel faaliyetler yürütülmüş; resmî törenler, belirli gün ve haftalar etkinlikleri gerçekleştirilmiştir.
- **Kahramanmaraş ilinde,** Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi iş birliğiyle Engelliler Haftası kapsamında Atatürk Parkı’nda piknik şöleni düzenlenmiş, tercüman desteği sağlanmıştır.
- **Karaman ilinde,** OSB olan bireylerin dâhil edildiği 53 etkinlik gerçekleştirilmiştir.
- **Kars ilinde,** 2025 Özel Sporcular Türkiye Atletizm Şampiyonasına 12 OSB tanılı öğrenci katılmış (1 altın, 2 bronz madalya); ayrıca 15 öğrenciye resim atölyesi çalışması yapılmıştır.
- **Kilis ilinde,** OSB olan bireylerin de dâhil edildiği bocce, futbol, masa tenisi ve dart turnuvaları düzenlenmiştir.
- **Konya ilinde,** Engelliler Haftası kapsamında Bahar Şenlikleri düzenlenmiş; toplam 2.645 öğrenci katılım sağlamıştır.
- **Kütahya ilinde,** OSB olan bireylerin dâhil edildiği 15 etkinlik yapılmıştır.
- **Malatya ilinde,** OSB olan bireylerin dâhil edildiği 17 etkinlik düzenlenmiştir.
- **Mardin ilinde,** OSB olan bireylerin dâhil edildiği 8 etkinlik gerçekleştirilmiştir.
- **Mersin ilinde,** OSB olan bireylerin dâhil edildiği 130 etkinlik yapılmıştır.
- **Ordu ilinde,** OSB olan bireylerin dâhil edildiği 41 etkinlik gerçekleştirilmiştir.
- **Samsun ilinde,** OSB olan bireylerin dâhil edildiği 51 etkinlik düzenlenmiştir.
- **Tekirdağ ilinde,** OSB olan bireylerin dâhil edildiği 46 etkinlik yapılmış; spor turnuvaları ve TÜBİTAK Bilim Şenliği katılımı sağlanmıştır.
- **Tokat ilinde,** “Tokat Otizmin Farkında”, Otizm Şenliği, Engelliler Haftası Şenliği ve diğer etkinlikler kapsamında yüksek katılımlı organizasyonlar gerçekleştirilmiştir.
- **Uşak ilinde,** OSB ve Davranış Yönetimi Eğitimi verilmiş; yazma atölyesi etkinliği, robotik kodlama çalışması, deprem farkındalık projesi katılımı ve resim sergisi düzenlenmiştir.

Faaliyet kapsamında, OSB olan bireylerin de dâhil edildiği 1.108 etkinliğe **3.037** OSB birey katılmıştır.

Aşağıda il raporlarında yer alan etkinlikler içerik türüne göre sıralanmıştır:

SANATSAL ETKİNLİKLER

- Resim atölyesi çalışmaları
- Tuval boyama
- Seramik boyama

- Sepet örme
- Takı tasarımı
- Materyal tasarlama çalışmaları
- Resim sergileri (yıl sonu sergileri dâhil)
- Müzik etkinlikleri (koro, orkestra)
- Tiyatro gösterileri
- Dans ve müzikli dans gösterileri
- Çok sesli koro çalışması
- Halk oyunları ekip çalışmaları
- Robotik kodlama uygulamaları
- TÜBİTAK Bilim Şenliği katılımı
- Panel (Aynı Hikâyenin Üç Anlatıcısı)

SPORTİF ETKİNLİKLER

- Atletizm (100 m, 200 m, 400 m, 800 m, 1500 m, 3000 m)
- Uzun atlama
- Gülle atma
- Cirit atma
- Yüzme müsabakaları
- Masa tenisi turnuvaları
- Futbol turnuvaları
- Basketbol faaliyetleri
- Jimnastik etkinlikleri
- Bocce turnuvaları
- Dart turnuvaları
- Parkur oyunları
- Özel Sporcular İl Şampiyonaları
- Türkiye Atletizm Şampiyonası katılımı

SOSYAL VE KÜLTÜREL ETKİNLİKLER

- Kütüphane tanıtımı ve masal okuma etkinlikleri
- Müze ziyaretleri (Kuva-i Milliye Müzesi vb.)
- Okul gezileri
- Piknik şöleni (Engelliler Haftası)
- Bahar şenlikleri
- Otizm şenliği
- Engelliler Haftası etkinlikleri
- 3 Aralık Dünya Engelliler Günü etkinlikleri
- 2 Nisan etkinlikleri
- Resmî törenler (23 Nisan vb.)
- Kulüp çalışmaları (okuma, doğa vb.)
- Münazaralar
- Sunuculuk etkinlikleri
- Toplumsal sorumluluk projeleri
- Hayvan sevgisi etkinliği
- Tohum-fide ekimi etkinliği
- Yazma atölyesi baskı çalışması
- Deprem farkındalığı projesi katılımı

8. Amaç Sportif, Sanatsal ve Kültürel Etkinliklere Katılımı Desteklemek

8.1 Sanatsal, sportif, sosyal ve kültürel etkinlik hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılması.

8.1.5 OSB olan bireylerin sosyal ve kültürel etkinliklere erişimi sağlanacaktır.	SORUMLU KURUM MEB	SÜRE 2 YIL	PERFORMANS GÖSTERGESİ Etkinlik adı, katılımcı sayısı, katılımcı memnuniyetine ilişkin veri
--	--------------------------	-------------------	--

Gerçekleşme Özeti:

MEB

Başta 2 Nisan Dünya otizm Farkındalık Günü ve Engelliler Haftası olmak üzere OSB tanıli bireyler için video içerikleri, afiş, poster ve yazılar yayınlanmıştır.

KTB/ KYGM:

- KTB Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğümüzce (KYGM) Yurt genelinde hizmet veren tüm halk kütüphanelerinde; robotik, keçe, origami, örgü, seramik, ebru, dikiş, ahşap, takı tasarımı, ayraç ve şapka yapım atölyeleri, Karagöz ve Hacivat gösterileri, Anadolu masalları ve dünya dillerinden masallar ile edebiyat, kültür, sanat, kişisel gelişim ve sağlık alanlarında söyleşiler, aile seminerleri ve farkındalık eğitimleri düzenlenmektedir. Ek olarak, kütüphanelerde ahşap tasarım, kodlama-robotik, matematik, lazer yazıcı, akıllı tarım, ebru, sıcak cam, kimya, epoksi, örme sepet, müzik, kukla, dokuma, punch atölyelerinde ve sanal gerçeklik (VR) platformlarında başta özel gereksinimli çocuklar ve gençler olmak üzere toplumun her kesimine yönelik etkinlikler gerçekleştirilmektedir.
- 2025 yılında (1 Ocak-31 Ekim 2025 tarihleri arasında) otizm spektrum bozukluğuna sahip kullanıcılar da dâhil olmak üzere 7.061 engelli ve özel gereksinimli vatandaşımıza yönelik 250 etkinlik düzenlenmiştir.
- Her yıl 10-16 Mayıs tarihleri arasında kutlanan Engelliler Haftası kapsamında otizm spektrum bozukluğuna sahip kullanıcılar da dâhil olmak üzere 2023-2024 yıllarında 3.290 kişinin katılımı ile 84 etkinlik düzenlenmiştir. 2025 yılında Engelliler Haftası kapsamında otizm spektrum bozukluğuna sahip kullanıcılar da dâhil olmak üzere 1.807 engelli ve özel gereksinimli vatandaşımıza yönelik 54 etkinlik düzenlenmiştir.
- Söz konusu etkinlikler KYGM'müzce ve yerelden alınan destekler ile düzenlenmiştir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı uzmanları ile iş birliği yapılmasının fayda sağlayacağı mütalaa edilmektedir.

KTB/ KVMGM:

- Kültür ve Turizm Bakanlığımız Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünce(KVMGM) 2 Nisan Dünya Otizm Farkındalık Günü kapsamında 2025 yılı içerisinde on yedi müze müdürlüğü tarafından çeşitli kurum ve yerel idarelerin iş birliğinde müze ve ören yerlerinde katılımcıları otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler ve yakınlarından oluşan gruplar ile eğitim ve kültürel etkinlik gerçekleştirilmiştir. 2026 yılı içerisinde de KVMGM'müzce söz konusu etkinliklerin müze ve örenyerlerinde yaygınlaştırılması için gerekli yazışmaların yapılması planlanmaktadır.

KTB/GSGM

- Ankara Resim ve Heykel Müzesi'nde 9 Nisan – 4 Mayıs 2025 tarihleri arasında “2 Nisan Dünya Otizm Farkındalık Günü” vesilesiyle otizimli sanatçı Remzi Yılmaz'ın eserlerinden oluşan “Sessizliğin Yankıları” sergisi düzenlenmiştir.

KTB/ DTGM:

- Zihin Kuramı Çocuk Oyunları (Sezon Boyunca):Kültür ve Turizm Bakanlığımız Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğünce, Filozof Çocuklar Projesinin ikinci adımı olan proje, özel gereksinimli çocuklarımız için geliştirilmiştir. Bu projeyle hem normal gelişim gösteren çocuklarımız empati yeteneğini geliştirmiş olacak hem de özel çocuklarımız başkalarının zihinsel durumlarından (düşüncelerine, inançlarına, isteklerine, niyetlerine vb.) anlam çıkarma, bu bilgiyi onların ne söyleyeceklerini yorumlamada kullanabilme, nasıl davranacaklarını sezebilme ve bir sonraki adımlarını tahmin edebilme becerisini geliştirebileceklerdir.

MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

- OSB si olup eğitime erişilen I. ve II. Kademe eğitim kurumu olan Özel Eğitim Uygulama Okullarında 2025 yılında düzenlenen sosyal etkinlik sayısıdır. OSB olup III. Kademe Eğitim kurumlarında(özel eğitim uygulama okulu ve özel eğitim meslek okulu).

İl bazlı faaliyet gerçekleştiren iller aşağıda belirtilmiştir.

- **Ağrı ilinde,** 30 OSB tanıli öğrenciye yönelik sosyal ve kültürel etkinlik düzenlenerek katılımları sağlanmıştır.
- **Balıkesir ilinde,** OBİDEV iş birliğiyle kütüphane tanıtımı, masal okuma, oryantasyon, boyama etkinlikleri 34 OSB tanıli birey katılım sağlamıştır. Ayrıca 16 kişilik grupla Kuva-i Milliye Müzesi ziyareti gerçekleştirilmiştir. Müze ve kütüphane gezileri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü koordinasyonunda yapılmıştır.
- **Bartın ilinde,** OSB tanıli bireye yönelik, gülle atışı, atletizm, yüzme, resim ve pilates etkinlikleri düzenlenmiş olup 44 kişi katılmıştır.
- **Bayburt ilinde,** 2025-2026 eğitim-öğretim yılı için 294 bireyin katılımına yönelik planlama yapılmıştır.
- **Bolu ilinde,** Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Projesine 4 OSB tanıli birey yer katılım sağlamıştır. Memnuniyet oranı %100 olarak bildirilmiştir.

- **Çanakkale ilinde,** RAM tarafından hazırlanan farkındalık videoları toplam 2.100 görüntülenmeye ulaşmıştır.
- **Çorum ilinde,** Masal anlatımı, müze gezisi, el becerisi ve sanat etkinlikleri düzenlenmiş; 39 OSB tanıli birey katılmıştır.
- **Diyarbakır ilinde,** Ruh Sağlığı Farkındalık Günü kapsamında müzik korusu dinletisi gerçekleştirilmiş; 102 kişiye ulaşılmıştır.
- **Erzurum ilinde,** Gençlik Spor Merkezi etkinlikleri, müze ve AVM gezileri düzenlenmiştir.
- **Eskişehir ilinde,** Yaz döneminde 8 sosyal ve kültürel gezi düzenlenmiş; ayrıca müze ve halk kütüphanesi atölye çalışmaları planlı şekilde sürdürülmektedir.
- **Gaziantep ilinde,** Gezi, tiyatro, yarışma, yüzme ve atölye faaliyetleri gerçekleştirilmiş; sosyal uyum ve özgüven gelişimi gözlenmiştir.
- **Giresun ilinde,** Gezi, tiyatro, spor, atölye, bayram kutlamaları ve farkındalık etkinlikleri düzenlenmiş; OSB’li öğrenciler sınıflarıyla birlikte katılım sağlamıştır.
- **Hakkari ilinde,** 2 etkinliğe 15 OSB tanıli birey katılmıştır.
- **Isparta ilinde,** Kirazlıtepe Sosyal Tesisleri ve At Çiftliği gezileri düzenlenmiştir.
- **İstanbul ilinde,** Sportif, sanatsal ve kültürel çok sayıda etkinlik (fuar gezisi, doğa yürüyüşü, tiyatro, sergi, spor branşları vb.) gerçekleştirilmiştir. Bazı etkinliklerde %100 memnuniyet bildirilmiştir.
- **Kahramanmaraş ilinde,** Geleneksel “Piknik Şöleni” düzenlenmiş; 2.500 kişi katılım sağlamıştır.
- **Karaman ilinde,** “Çocuğun Düşü” Resim Atölyesi düzenlenmiş; 4 kişi katılmıştır.
- **Kars ilinde,** 2 Nisan Dünya Otizm Farkındalık Günü kapsamında sergi, atölye, kermes ve yemek etkinlikleri düzenlenmiş; toplam 550 kişi katılmıştır.
- **Kastamonu ilinde,** “Mutlu Çarşamba” projesi kapsamında haftalık sosyal, sportif ve kültürel etkinlikler yürütülmektedir.
- **Kayseri ilinde,** At Çiftliği gezisi düzenlenmiş; 5 kişi katılmıştır.
- **Kırıkkale ilinde,** At çiftliği ve AVM gezileri gerçekleştirilmiştir.
- **Konya ilinde,** Engelsiz Gençlik Kampı ve Doğa Kampları düzenlenmiş; toplam 30 kişi katılmıştır.
- **Kütahya ilinde,** Otizm Yaşamama Engel Değil etkinliği düzenlenmiş; 53 kişi katılmıştır.
- **Malatya ilinde,** Müze, doğa yürüyüşü, spor, sinema ve kültürel faaliyetler gerçekleştirilmiş; her etkinlik yaklaşık 150 katılımcı ile yapılmıştır.
- **Mardin ilinde,** Engelleri Aş, Kendini Keşfet etkinliği düzenlenmiş; 33 kişi katılmıştır.
- **Mersin ilinde,** Gençlik kampları, spor turnuvaları, festival, doğa etkinlikleri ve farkındalık faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.
- **Osmaniye ilinde,** Mutlu Çarşambalar Projesi kapsamında sportif ve doğa temelli etkinlikler yürütülmektedir.
- **Samsun ilinde,** Gezi, sergi ve şenlik faaliyetleri düzenlenmiş; 413 öğrenci katılmış ve memnuniyet oranı %100 olarak bildirilmiştir.
- **Tekirdağ ilinde,** Milli bayramlar, farkındalık günleri ve sosyal etkinlikler gerçekleştirilmiştir.

- **Trabzon ilinde**, 20’den fazla sosyal, kültürel ve sportif etkinlik düzenlenmiş; 470 katılımcı ve %100 memnuniyet bildirilmiştir.
- **Van ilinde**, 10 farklı branşta kurs açılmış; 138 birey eğitim almaktadır.

Faaliyet kapsamında, 429 etkinlik/kurs, **16.932** OSB olan bireyin ve ailesinin sosyal ve kültürel etkinliklere erişimi sağlanmıştır.

İllerde yürütülen faaliyetler konularına aşağıda belirtilmiştir.

SPORTİF FAALİYETLER

- Gülle atışı
- Atletizm
- Yüzme
- Pilates
- Spor branşları etkinlikleri
- Spor turnuvaları
- Gençlik Spor Merkezi etkinlikleri
- Doğa yürüyüşü

SANATSAL FAALİYETLER

- Resim etkinliği
- “Çocuğun Düşü” Resim Atölyesi
- Sanat etkinlikleri
- El becerisi etkinlikleri
- Boyama etkinliği
- Tiyatro etkinliği
- Sergi etkinliği
- Müzik korosu dinletisi

KÜLTÜREL FAALİYETLER

- Müze ziyareti / müze gezisi
- Kütüphane tanıtımı
- Masal okuma / masal anlatımı
- Fuar gezisi
- Milli bayram etkinlikleri
- Yemek etkinliği
- Bayram kutlamaları
- Şenlik etkinlikleri
- Festival etkinliği
- Sinema etkinliği

FARKINDALIK FAALİYETLERİ

- 2 Nisan Dünya Otizm Farkındalık Günü etkinlikleri
- Ruh Sağlığı Farkındalık Günü etkinliği
- Farkındalık videoları hazırlanması ve yayını
- “Otizm Yaşamama Engel Değil” etkinliği
- “Engelleri Aş, Kendini Keşfet” etkinliği

KAMP & GEZİ FAALİYETLERİ

- Engelsiz Gençlik Kampı
- Doğa Kampı
- Gençlik kampları
- At Çiftliği gezisi
- Kirazlıtepe Sosyal Tesisleri gezisi
- AVM gezisi
- Sosyal ve kültürel geziler
- Geleneksel Piknik Şöleni

EĞİTİM – KURS FAALİYETLERİ

- Oryantasyon etkinliği
- Halk kütüphanesi atölye çalışmaları
- Branş bazlı kurslar (10 farklı branş)
- Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Projesi
- “Mutlu Çarşamba” Projesi kapsamındaki planlı etkinlikler

Aşağıdaki toplam, yalnızca katılımcı sayısı açıkça belirtilen iller esas alınarak hesaplanmıştır. Sayı bildirilmeyen iller dâhil edilmemiştir.

Toplam Fiziki Katılımcı Sayısı: 4.630 kişi

- Çanakkale: 2.100 dijital (görüntülenme)

Faaliyet kapsamında fiziki ve dijital erişim sağlayan **6.730** kişidir.

8. Amaç Sportif, Sanatsal ve Kültürel Etkinliklere Katılımı Desteklemek

8.2 OSB olan bireyler için spor çalışmalarının bilimsel temellere uygun hale getirilmesi ve eğitici eğitimlerinin düzenlenmesi

8.2.1 Antrenörlüğe ilişkin mevzuat, eğitim, eğitim sonrası sınav ve değerlendirme süreçleri yeniden düzenlenecek ve antrenörlüğün niteliğinin artırılması için erişilebilir formatlarda standartlar kılavuzu yayınlanacaktır.	SORUMLU KURUM GSB	SÜRE 3 YIL	PERFORMANS GÖSTERGESİ
--	--	---------------------------------	------------------------------

Gerçekleşme Özeti

GSB:

- Antrenör eğitim yönetmeliği 2019 yılında değiştirilmiş olup eğitim, eğitim sonrası sınav ve süreçlere düzenlemeler getirilmiştir. Yapılan değişiklikle Antrenör eğitim programı temel eğitim ve uygulama eğitimi olmak üzere 2 aşamalı olarak yapılmaya devam edilmiştir. Temel Eğitim Sisteminde uzaktan eğitim modeli ile 5 farklı modülden oluşmaktadır. Temel Eğitimde uzmanlar tarafından hazırlanan kitapların yanı sıra yazılı, işitsel ve görsel olarak tüm e-öğrenme materyalleri adayların hizmetine sunulmuştur. Eğitim 3 ay sürmekte olup adaylar eğitim sonunda sınava girmektedirler. Sınavları başarı ile tamamlayanlar spor federasyonlarınca açılacak olan uygulama eğitimlerine girmeye hak kazanmaktadır. 2025 yılında 3 dönem halinde eğitimler açılmıştır. Antrenör temel eğitimlerine 57.918 antrenör adayı katılmıştır.
- Engelli bireylere eğitim vermek ve hizmet edecek antrenörlerin sayısını arttırmak amacıyla 2022 yılında Antrenör Eğitimi Yönetmeliğinin 9 maddesine "Herhangi bir kademede antrenörlük belgesine sahip olanlar, talepleri halinde engelli spor dallarından yalnızca birinde, bulundukları kademedeki spor dalına ilişkin temel eğitim ve sınavından muaf olarak doğrudan uygulama eğitimine katılabilir. Bu işlemlerin yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar ilgili engelli spor federasyonunun antrenör eğitim talimatı ile belirlenir" hükmü eklenmiştir. Bu hüküm doğrultusunda ilgili spor federasyonlarınca uygulama eğitimlerinin verilmesine devam edilmiştir. Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Eğitim Dairesi Başkanlığı tarafından Antrenörlük Kursları yürütülmekte ve Antrenörlük ile ilgili mevzuat çalışmaları
- 2023-2024-2025 yıllarında Antrenör Eğitim Yönetmeliği kapsamında Anadolu Üniversitesi ile iş birliği içerisinde yılda 3 defa olmak üzere antrenör temel eğitim açılmıştır.
- Eylem planının paylaşıldığı tarih olan 2 Nisan 2023 tarihinden günümüze çeşitli branş ve kademelerde 129.510 kişinin eğitimi tamamlanmıştır. Eğitimleri başarıyla tamamlayan kişiler Federasyon başkanlıkları tarafından açılacak olan uygulama eğitimlerine girmeye hak kazanmışlardır.

İl bazlı gerçekleşmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Antalya ilinde,** 10 gençlik merkezi ve spor tesisinde erişilebilir formatta kılavuzlar yayımlanarak hizmetlerin kapsayıcılığı artırılmıştır.
- **Bolu ilinde** 2025 yılı içerisinde Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi iş birliğiyle bir eğitim programı düzenlenmiştir.
- **Denizli ilinde,** “OSB ve Davranış Yönetimi” konulu eğitim, Pamukkale Yurt Müdürlüğü Sosyal Tesisleri konferans salonunda gerçekleştirilmiş; İl Müdürlüğüne bağlı 50 kadrolu ve 70 sözleşmeli EYS antrenörü olmak üzere toplam 120 antrenör katılım sağlamıştır. Eğitim, Pamukkale Üniversitesi akademisyenlerinden Doç. Dr. şehmuz ASLAN tarafından verilmiştir.
- **Edirne ilinde,** İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü tarafından OSB’li bireylere yönelik sosyal medya paylaşımları yapılmış; belirli gün ve haftalarda kitap sergileri ile kitap tanıtım faaliyetleri planlanmıştır.
- **Gaziantep ilinde,** “Antrenörler Engelleri Aşıyor” projesi kapsamında antrenörlerin engellilere yönelik yeterliliklerinin artırılmasına yönelik eğitim çalışmaları yürütülmektedir.
- **Giresun ilinde,** Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesindeki antrenörlerin branş bazlı engellilere yönelik yeterlilik kazanmalarına ilişkin faaliyetlerin il koordinasyonu sağlanmaktadır.
- **Kırklareli ilinde,** İl Sağlık Müdürlüğünden eğitmen desteği alınarak, İl Müdürlüğü bünyesinde görev yapan 5 psikoloğa eğitici eğitimi verilmiştir.
- **Konya ilinde,** 788 rehber öğretmene eğitim verilmiş; ayrıca 23 otizmli genç aktif olarak program ve etkinliklere katılım sağlamaktadır.

Antrenrlğn niteliğinin artırılması için toplam: 936 kişiye eğitim düzenlenmiştir.

Antalya, Bolu, Edirne, Gaziantep ve Giresun illerinde faaliyet bildirilmiş ancak katılımcı sayısı belirtilmemiştir; bu nedenle toplam hesaba dâhil edilmemiştir.

8. Amaç Sportif, Sanatsal ve Kültürel Etkinliklere Katılımı Desteklemek

8.2. OSB olan bireyler için spor çalışmalarının bilimsel temellere uygun hale getirilmesi ve eğitici eğitimlerinin düzenlenmesi

8.2.2. Antrenörlere OSB spor ve davranış yönetimi konusunda eğitimler düzenlenecektir.	SORUMLU KURUM	SÜRE	PERFORMANS GÖSTERGESİ
	GSB	3 YIL	

Gerçekleşme Özeti

GSB

- Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) alanında spor ve davranış yönetimi kapasitesinin geliştirilmesine yönelik olarak illerde antrenör eğitimi, farkındalık seminerleri ve özel sporcu destek programları gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar, Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri koordinasyonunda, üniversiteler ve ilgili kurum iş birlikleriyle yürütülmüştür.

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Adıyaman ilinde,** Antrenörlere OSB ve davranış yönetimi konusunda bilgilendirme ve farkındalık seminerleri düzenlenmiştir. Eğitimlere 62 kişi katılmıştır.
- **Ağrı ilinde,** AİÇÜ-Özel Uygulama okullarında bulunan 50 öğrenciyle spor bilimleri fakültesi başkanlığında 4 oturumluk etkinlikler yapılmıştır. Spor uzmanlarına ve antrenörlere her eğitim-öğretimin dönem başında olacak şekilde eğitim planlaması yapıldı. Bu eğitim faaliyetine 55 spor uzmanı ve antrenör katıldı. GSB'ye bağlı ilçeler dahil KYK yurtlarında barınmakta olan öğrencilere hem ilerideki sportif kariyerlerine katkıda bulunmak hem de geleceğin ebeveynleri olarak OSB farkındalığını arttırmaya yönelik eğitim planlaması yapıldı. Eğitime 500 öğrenci katılım göstermiştir.
- **Antalya ilinde,** 2024 yılında 250 antrenör OSB spor ve davranış yönetimi konusunda eğitim almıştır.
- **Bartın ilinde,** 2025 yılı Mayıs ayı içerisinde düzenlenen eğitimden toplam 30 Antrenör faydalandı. Bartın Üniversitesi Dr Öğr. Üyesi Tahir Mete ARTAR tarafından GSB Antrenörlerine yönelik spor ve davranış konulu eğitim verilmiştir. Eğitim teorik ve uygulamalı olarak 2 gün sürmüştür.
- **Batman ilinde,** Otizm Farkındalık ve İletişim Eğitimi, Eğitim programı kapsamında verilecek içerik ve sunum materyalleri hazırlanmıştır. Eğitimler sadece tek sefer değil, farklı antrenör gruplarını kapsayacak şekilde dönemsel olarak devam ettirilmesi planlanmaktadır. Eğitime 70 kişi katılmıştır.
- **Bayburt ilinde,** Antrenörlere yönelik 21 personele «otizm spektrum bozukluğunda spor ve davranış yönetimi» konulu eğitim gerçekleştirilmiştir. Bundan sonraki süreçte yerel eylem planında belirlenen yıllık düzenlemeye göre bahse konu eğitimlerin gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

- **Bitlis ilinde,** OSB spor ve davranış yönetimi konusunda 10 antrenöre eğitim almıştır.
- **Çanakkale ilinde,** Kurum bünyesinde görev yapan antrenörlere OSB Spor ve Davranış Yönetimi konusunda farkındalık eğitimi verildi. Eğitime 37 Antrenör katılmıştır.
- **Çorum ilinde,** Kurumumuzda görev yapan 41 antrenöre OSB spor ve davranış yönetimi konusunda eğitim verildi. Kurumumuzda görev yapan 41 antrenöre 20.01.2025 tarihinde Psikolog Gamze ERDEM tarafından OSB spor ve davranış yönetimi konusunda eğitim verilmiştir.
- **Denizli ilinde,** İl Müdürlüğümüze bağlı görev yapmakta olan 50 kişi kadrolu antrenör ile 70 kişi EYS antrenörün katılımıyla 10 Aralık 2024 tarihinde Pamukkale Yurt Müdürlüğü Sosyal Tesislerde bulunan konferans salonunda Pamukkale Üniversitesi akademisyenlerinden Doç.Dr.Şehmuz ASLAN, Prof.Dr. Utku ALEMDAROĞLU, Doç.Dr. Hamza KAYA BEŞLER, Dr.Öğrt. Üyesi Osman GÖDE; Öğretim Görevlisi Çağdaş MAVİOĞLU, Baş Diyetisyen Çağlar Şaşmaz, Denizli İl Emniyet Müdürlüğünden Komiser Yrd. Cemil ÖZDEMİR, Kurumumuz personeli Şube Müdürü Mahmut KURUOĞLU tarafından OSB " Spor ve Davranış Yönetimi " konularında eğitim gerçekleştirilmiştir.
- **Diyarbakır ilinde,** Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü tarafından OSB spor ve davranış yönetimi konusunda 70 antrenöre eğitimler düzenlenmiştir.
- **Düzce ilinde,** 12 Eylül 2025 tarihi saat 14.30'da Gençlik Spor İl Müdürlüğü Konferans Salonunda Düzce İl Milli Eğitim Müdürlüğünden Damla SARIOĞLU tarafından "Otizm Farkındalık Eğitimi" verilmiştir.
- **Edirne ilinde,** GSB bünyesinde çeşitli branşlarda görev yapan antrenöre yönelik olarak üniversitelerimizin alanında uzman öğretim görevlilerince eğitim vermeye başlanmıştır. Eğitimler devam etmektedir.
- **Gaziantep ilinde,** Gaziantep İl Sağlık Müdürlüğünde görevli personel Fatma ESENGÜL DEMİREL tarafından 67 antrenöre eğitim verilmiştir. Gaziantep İl Sağlık Müdürlüğünde görevli Gizem YILMAZ SAYGILI tarafından 69 personele eğitim verilmiştir.
- **Giresun ilinde,** Giresun Özel Eğitim Meslek Okulu 12. sınıf Otizm tanılı Sporcu öğrencimiz Mert ŞEN'in Beden Eğitimi Spor yüksekokulu Antrenörlük Bölümüne Temmuz- Ağustos 2025 dönemi için BESYO hazırlık Eğitimi verilmektedir .Ayrıca İl Müdürlüğümüz bünyesinde biri 12 yaşında kız diğeri 13 yaşında olan erkek sporcu öğrencilerimize "Mutlu Çarşamba Projesi" kapsamında eğitimler de verilmektedir. Ağır otizm tanılı bireylerin sporsal çalışmalar yapabilmesi adına İl Müdürlüğümüz bünyesinde Hareket gelişim Merkezi kurulması planlanmaktadır. 2024 yılı üyelerinde otizm tanılı sporcu öğrencimiz Mert ŞEN okul sporları masa tenisi dalında Türkiye 2. olmuştur. Yine 2025 yılı kulüp faaliyetlerimizden olan Türkiye Özel Sporcular Spor Federasyonunun düzenlemiş olduğu Giresun Gençlik Spor Kulübü adına Türkiye şampiyonalarında Mert ŞEN Türkiye 3. olmuştur.
- **Hakkari ilinde,** 10 antrenör eğitimden yararlanmıştır.
- **Isparta ilinde,** 25 Şubat - 02 Mart 2025 tarihleri arasında Gençlik Merkezi Cimnastik Salonu'nda "Özel Sporcular Cimnastik Antrenörlüğü" kursu açılmış olup 37 kursiyer katılım sağlamıştır. İlerleyen dönemlerde diğer branşlar özelinde antrenörlük kurslarının açılması planlanmaktadır.
- **İstanbul ilinde,** 313 antrenöre OSB spor ve davranış yönetimi konusunda eğitimler düzenlenmiştir.
- **Karabük ilinde,** İlgili konunun bir uzmanlık alanı olması sebebiyle Antrenörlerimizin eğitim seminerleri bakanlıkca belirlenerek yapılmaktadır. 2024 yılı içerisinde özel eğitim kurumlarından hizmet alan otizimli bireylere yönelik parkur, temel beceri hareketlilik etkinlikleri düzenlenmiştir. Aynı zamanda bakanlığımız projesi olan mutlu Çarşambalar için düzenli olarak yaklaşık 40 kişiye sportif eğitimler ve antrenmanlar yapılmıştır.

- **Kırklareli ilinde,** OSB farkındalık ve davranış eğitimi alan psikologlarımızca İl Müdürlüğümüz bünyesinde çalışan 20 antrenörlerimize OSB spor ve davranış yönetimi konusunda eğitimler düzenlenmiştir.
- **Kocaeli ilinde,** 1. Şehit Polis Recep Topaloğlu Spor Salonunda cimnastik ve hareket eğitimi kursu açılmıştır. Eğitimden yararlanan OSB'li birey sayısı: 9 dur. İzmit Atletizm Pistinde Otizmli Bireylerle psiko-motor gelişimi çalışmaları, atletizm branşları: hız koşuları, gülle atma, uzun atlama, engelli atlama ve disk atma çalışmalarına başlandı. Eğitimden yararlanan OSB'li birey sayısı: 19, Kocaeli Otizmli Çocuklar Derneği'nde akıl ve zeka oyunlarına başlandı. Eğitimden yararlanan OSB'li sayısı: 15, Kurslarımız yeni açılmış olup çeşitliliği arttıkça katılan OSBli birey sayısı artacak ve 2025 yılı hedefine ulaşılması planlanmaktadır.
- **Malatya ilinde,** Kurumumuzda görev yapan tüm antrenörler özel sporcu eğitimi verecek denklik belgesine sahip antrenörlerdir.kurum antrenörlerine ilave olarak Engelsiz Yaşam Modülü kapsamında Kurumumuzda Eğitim yönetim sistem (EYS) ve İyup kapsamında alınana eğiticiler görev yapmaktadır.
- **Mardin ilinde,** Artuklu Kaymakamlığı koordinesinde Kızılay Artuklu Şube Başkanlığı, Artuklu Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü (Mardin Gençlik Merkezi) ve Artuklu İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü (RAM-OSB Özel Mesleki Eğitim Okulu) ile işbirliği halinde gerçekleştirilecek olan *'Engelleri Aş Kendini Keşfet Projesi' kapsamında, 16 Ekim 2025 tarihinde (saat 10:00) Mardin Gençlik Merkezi'nde gerçekleştirilecek olan programda, Pastel Boya Resim ve Arbane Çalışması ile Sportif Faaliyetler ve Geleneksel Oyunlar gerçekleştirilecektir. 32 dezavantajlı gencimizin faydalanacağı projede, 8 hafta boyunca periyodik olarak her Perşembe günü çalışmalar yapıyır. Ayrıca süreç içerisinde sinema etkinliği ve tarihi-kültürel bir gezi de düzenlenecektir.
- **Muş ilinde,** gençlik merkezi ve spor salonunda görev alan antrenörlere OSB spor ve davranış yönetimi konusunda eğitimler verilmiştir. Ayrıca gençlik merkezlerinde görev alan gençlik liderleri rehabilitasyon merkezleri ve okullardaki OSB li bireyleri ziyaret ederek onlarla beraber keyifli aktiviteler yapmışlardır.Eğitimden 15 kişi yararlanmıştır.
- **Niğde ilinde,** 20 antrenöre otizm ve davranış yönetimi eğitimi verilmiştir.
- **Samsun;** Her ilçede engelli bireylere yönelik 17 personel koordinatör olarak atandı. Görevlendirilen personellere otizm farkındalık eğitimi verildi. Antrenörlere OSB eğitimi planlanmıştır.

Eğitim adları

- OSB Spor ve Davranış Yönetimi Eğitimi
- Otizm Farkındalık Eğitimi
- Otizm Farkındalık ve İletişim Eğitimi
- Davranış Yönetimi Semineri
- Farkındalık Eğitimi
- Kapsamlı Antrenör Eğitimi
- Teorik ve Uygulamalı Antrenör Eğitimi
- Özel Sporcular Cimnastik Antrenörlüğü Kursu
- Cimnastik ve Hareket Eğitimi
- Atletizm Çalışmaları
- Akıl ve Zeka Oyunları Eğitimi
- KYK Öğrencilerine Yönelik Farkındalık Eğitimi
- Engelleri Aş Kendini Keşfet Projesi (eğitim/etkinlik kapsamında)

- Mutlu Çarşambalar Projesi (sportif eğitim programı kapsamında)

Eğitimler; üniversiteler, il sağlık müdürlükleri ve alan uzmanları iş birliğiyle gerçekleştirilmiş olup teorik ve uygulamalı içeriklerden oluşmaktadır.

Faaliyet kapsamında, Toplam Antrenör Eğitimi Katılımcı Sayısı: 1.357 kişidir. (Sadece antrenör/personel eğitimi kapsamındaki sayılar hesaplama dâhil edilmiştir. OSB'li birey ve öğrenci katılımları hariç tutulmuştur.) Eğitimlere katılan toplam OSB Katılımı: **165** kişidir.

8. Amaç Sportif, Sanatsal ve Kültürel Etkinliklere Katılımı Desteklemek

8.3 OSB olan bireylere hizmet veren spor kulüplerinin izlenmesinin sağlanması

8.3.1. OSB' olan bireylere yönelik faaliyet gösteren spor kulüplerinin izlenmesi sağlanacak ve yıllık raporlama yapılacaktır.	SORUMLU KURUM	SÜRE	PERFORMANS GÖSTERGESİ
	GSB	7 YIL	OSB' olan bireylere yönelik faaliyet gösteren spor kulüplerinin izlenmesi sağlanacak ve yıllık raporlama ile ilgili planlama yapılmaktadır.

Gerçekleşme Özeti:

GSB

- Özel Sporcular Federasyonu Spor Kulübü Sayısı **957'dir** (05.12.2025 tarihi itibarıyla).

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- Adıyaman ilinde,** OSB bireylere yönelik 5 spor kulübü bulunmaktadır: Adıyaman GSB Spor Kulübü, Adıyaman Özel Sporcular Spor Kulübü, Adıyaman Yurdum Spor Kulübü, Adıyaman Gençlik Merkezi Spor Kulübü, Şenlik Spor Kulübü. Kulüplerin izlenmesi yapılmış olup izleme raporları hazırlık aşamasındadır.
- Ağrı ilinde,** OSB'li birey bulunan 1 yüzme kulübü mevcuttur. Sporcu, standartlar kılavuzuna uygun biçimde eğitimini sürdürmektedir.
- Aydın ilinde,** OSB'li çocuklara hizmet veren 6 spor kulübü bulunmaktadır. Bu kulüplerde toplam 13 otizmli çocuk yer almaktadır. Denetimler düzenli olarak sürdürülmektedir.
- Bartın ilinde,** Türkiye Özel Sporcular Spor Federasyonu tescilli branşlar: Atletizm, basketbol, bocce, masa tenisi, cimmastik, yüzme. İzleme raporu düzenlenmemiştir.
- Batman ilinde,** Özel Çocuklar Spor Kulübü faaliyet göstermektedir. İzleme yapılmaktadır. Haftalık antrenman programları yürütülmekte; sosyal uyum, özgüven ve iletişim becerilerinde gelişim gözlemlenmektedir.
- Bolu ilinde,** 3 spor kulübü izlenmiş olup 3 izleme raporu hazırlanmıştır.
- Çorum ilinde,** 2024: 6 OSB'li birey olimpiik yüzme kursu, 5 OSB'li birey diğer spor kursları, 2025: 18 OSB'li birey olimpiik yüzme kursu (devam etmektedir)
- Denizli ilinde,** Zihinsel Engelliler Federasyonu altında 3 kulüp faaliyet göstermektedir. 56 lisanslı sporcu bulunmaktadır. Aktif branşlar: Yüzme, atletizm, masa tenisi, bocce. İl birinciliği yarışmaları düzenlenmiştir. Otizm farkındalık etkinliklerine katılım sağlanmıştır. Önceki yıllarda gençlik merkezinde boyama kursu açılmıştır.

- **Düzce ilinde,** Düzce İzle Özel Eğitim Spor Kulübü iş birliğiyle çalışmalar yürütülmektedir. 2025 Haziran–Eylül döneminde 7 OSB’li birey ile temel spor becerileri çalışması yapılmıştır. Önceki programlarda yer alan 5 OSB’li bireye özbakım, yaşam ve özel spor becerileri kazandırmaya yönelik çalışmalar yürütülmüştür.
- **Edirne ilinde,** OSB bireylere yönelik 11 spor kulübü bulunmaktadır. İzleme ve yıllık raporlama yapılmaktadır.
- **Erzurum ilinde,** Erzurum Otizm Spor Kulübü: 16 üye, aktif branş yok. Kartanesi Otizm Spor Kulübü: 16 üye, kayak branş tescili mevcut; ancak antrenör vizesi yapılmadığı için aktif değildir.
- **Gaziantep ilinde,** Engelli bireylere yönelik 7 spor kulübü bulunmaktadır. Yüzmede: 1 lisanslı, 2 amatör OSB’li sporcu bulunmaktadır.
- **Giresun ilinde,** 23 spor kulübünden engelli branşı tescilli 6 kulüp bulunmaktadır. Yıllık lisans ve müsabaka katılım süreçleri sağlanmaktadır.
- **Kars ilinde,** İzleme yapılan kulüp sayısı: 1, Kulüp: Kars Gençlik Spor Kulübü, 4 erkek, 1 kadın olmak üzere toplam 5 sporcu bulunmaktadır.
- **Kırıkkale ilinde,** Branşlar: Yüzme (25 sporcu), Atletizm (10 sporcu), Masa tenisi (7 sporcu), Bocce (14 sporcu) Toplam sporcu sayısı: 56 dır.
- **Kırklareli ilinde,** Aktif 2 spor kulübü eğitici eğitimini tamamlamıştır.
- **Manisa ilinde,** Aktif 4 kulüp bulunmaktadır. İzleme çalışmaları yürütülmektedir.
- **Mardin ilinde,** İzleme yapılan kulüp sayısı: 3, Öğretmen Necmi Karataş Özel Eğitim Uygulama Okulu Spor Kulübü, Real Mardin Spor Kulübü, OSB Özel Eğitim Meslek Okulu Spor Kulübü
- **Nevşehir ilinde,** İzleme yapılan spor kulübü sayısı: 4, rapor hazırlanmaktadır.
- **Rize ilinde,** 28.03.2024 tarihinde kurulan Rize Otizm 53 Spor Kulübü tescillenmiştir.
- **Samsun ilinde,** OSB bireylere yönelik faaliyet gösteren 5 kulüp bulunmaktadır.
- **Trabzon ilinde,** AYDENİZ Otizm Spor Kulübü, badminton branşında tescilli ve faal olarak faaliyet göstermektedir.

Veri bildiren illerde toplamda **58** spor kulübü bulunmaktadır. Bu kulüplerden **174** OSB sporcu yararlanmaktadır.

8. Amaç- Sportif, Sanatsal ve Kültürel Etkinliklere Katılımı Desteklemek**8.4 OSB olan bireyler için müzik, sahne ve plastik sanatları çalışmalarının bilimsel temellere uygun hale getirilmesi ve eğitici eğitimlerinin düzenlenmesi**

8.4.1 Müzik, sahne ve plastik sanatlar alanında eğitmenlik yapanlara “OSB ve davranış yönetimi” konusunda eğitici eğitimleri düzenlenecektir.

**SORUMLU
KURUM**

KTB

SÜRE

2 YIL

**PERFORMANS
GÖSTERGESİ**

Gerçekleşme Özeti:**KTB**

İl bazlı gerçekleştirmeler aşağıda belirtilmiştir.

- **Adıyaman ilinde**, Tarihi Kültürel gezi ve Otizm farkındalık eğitimi (40 kişi katılmıştır).
- **Bartın ilinde**, OSB ve Davranış Yönetimi eğitimi, müzik/sahne/plastik sanatlar eğitmenleri (11.09.2024, 1 grup)
- **Denizli ilinde**, “OSB Davranış Yönetimi” eğitimi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve bağlı personel (25.09.2024, 50 kişi katılmıştır.)
- **Düzce ilinde**, Otizm farkındalık eğitimi, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü personeli (20.08.2025, 15 kişi katılmıştır.)
- **Gaziantep ilinde**, Otizm farkındalık eğitimi, İl Sağlık Müdürlüğü personeli (69 kişi katılmıştır.)
- **İzmir ilinde**, “Gökyüzünü Maviliklere Boyayalım” sulu boya etkinliği, otizmlili çocuklar (20 kişi katılmıştır.), “Farklılıklar Mutluluğa Engel Değil” Mutluluk Atölyesi, otizmlili gençler (6 kişi katılmıştır.)
- **Kastamonu ilinde**, OSB’li bireylere yönelik motor becerileri, el-göz koordinasyon, eşleşme, kavrama, takip becerileri geliştirme etkinlikleri; Kutu oyunları, sokak oyunları, dans, jimnastik hareketleri, drama, masal ve hikaye okuma, hamur/kağıt atölyesi (2024), 2025: Kağıt ve hamur atölyesi, masa tenisi, langırt, eğitici sokak oyunları, çizgi film gösterimi, basit ahşap şekillendirme, dans ve jimnastik hareketleri dir.
- **Kırıkkale ilinde**, “Ustalar Topluluğu Konseri” (18.04.2024, özel eğitim öğrencileri, veliler ve eğitimciler katılmıştır.)
- **Mersin ilinde**, Müze gezisi ve atölye çalışması, özel eğitim öğrencileri (20 kişi), Müze vals gösterisi, Down Sendrom ve OSB tanılı öğrenciler (30 kişi), Müze konferans salonunda eğitim, Down Sendrom ve OSB tanılı öğrenciler ile aileler (25 kişi), Geri dönüşüm temalı müze resim sergisi, Down Sendrom ve OSB tanılı öğrenciler (50 kişi katılmıştır.)

Genel toplam katılımcı sayısı: 325 kişi

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI**

**İŞ BİRLİĞİ VE KOORDİNASYONA DAYALI
İZLEME SİSTEMİNİ GELİŞTİRMEK**

9. Amaç İş Birliği ve Koordinasyona Dayalı İzleme Sistemini Geliştirmek

9.1 Kurumların OSB alanında etkili uygulamalar yapabilmesi için faaliyetlerinin dönemsel olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi

9.1.1 İllerde Vali Yardımcısı başkanlığında; İl Ulusal Otizm Eylem Planı İzleme ve Değerlendirme Kurulu/Komisyonu kurulacaktır.	SORUMLU KURUM ASHB	SÜRE 7 YIL	PERFORMANS GÖSTERGESİ Resmi yazı ve toplantı tutanakları
---	---	---------------------------------	--

Gerçekleşme Özeti:

- II. Ulusal Otizm Eylem Planı'nın (2023–2030) üçüncü bölümünde izleme, raporlama ve değerlendirme çalışmalarının kapsamı tanımlanmış olmakla birlikte, plan faaliyetlerinin uygulama süresi boyunca bu süreçlerin etkin biçimde yürütülebilmesi amacıyla Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (EYHGM) tarafından “**II. Ulusal Otizm Eylem Planı (2023–2030) İzleme ve Değerlendirme Çalışma Usul ve Esasları**” hazırlanmış ve **08.01.2025** tarihli ve **14442124** sayılı Olur ile **81 İl Aile ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne** gönderilmiştir.
- Bu kapsamda 81 il genelinde **Ulusal Otizm Eylem Planı İl İzleme Komisyonları oluşturulmuş**, kurullara ilişkin resmî yazılar ve toplantı tutanakları Genel Müdürlüğümüze iletilmiştir.
- Çalışma Usul ve Esasları uyarınca, il izleme komisyonlarının **yılda en az üç kez toplanması** beklenmektedir.
2025 yılı izleme ve değerlendirme sürecinde iletilen veriler doğrultusunda illerin toplantı gerçekleştirme durumları aşağıda özetlenmiştir:

2025 Yılı İl İzleme Kurulu Toplantı Durumu

Toplantı Sayısı	İller
Toplantı yapılmayan (6 il)	Amasya, Çanakkale, Kütahya, Muğla, Niğde, Sivas
1 toplantı yapan (27 il)	Adana, Ardahan, Bilecik, Düzce, Edirne, Erzincan, Erzurum, Gümüşhane, Hatay, Iğdır, Kars, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırşehir, Kilis, Mardin, Mersin, Siirt, Sinop, Şanlıurfa, Şırnak, Tekirdağ, Tunceli, Uşak, Zonguldak, Van,
2 toplantı yapan (27 il)	Adıyaman, Ağrı, Aksaray, Ankara, Batman, Bayburt, Bingöl, Burdur, Bursa, Çankırı, Giresun, Hakkari, Isparta, İstanbul, Kahramanmaraş, Karabük, Kocaeli, Malatya, Manisa, Muş, Nevşehir, Ordu, Rize, Samsun, Tokat, Yalova, Yozgat
3 toplantı yapan (17 il)	Antalya, Aydın, Artvin, Bartın, Balıkesir, Bitlis, Bolu, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Eskişehir, Elazığ, Gaziantep, İzmir, Karaman, Kırklareli, Osmaniye
4 toplantı yapan (3 il)	Afyonkarahisar, Sakarya, Trabzon

9. Amaç İş Birliği ve Koordinasyona Dayalı İzleme Sistemini Geliştirmek

9.1 Kurumların OSB alanında etkili uygulamalar yapabilmesi için faaliyetlerinin dönemsel olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi

9.1.2 Yerel politikaların etkinliğini artırmak üzere 81 ilde İl Ulusal Otizm Eylem Planı İzleme ve Değerlendirme Kurulu üyeleri tarafından “ İl Ulusal Otizm Eylem Planları” hazırlanacaktır.	SORUMLU KURUM ASHB	SÜRE 7 YIL	PERFORMANS GÖSTERGESİ İl II. Ulusal Otizm Eylem Planları
--	---	---------------------------------	--

Gerçekleşme Özeti:

ASHB EYHGM tarafından il izleme komisyonları kurulmasına ilişkin yazı ve eki olan Bakan Yardımcılığı makamından alınan olur il ASH Müdürlüklerine gönderilmiştir. Bu kapsamda; 81 ilde İl Ulusal Otizm Eylem Planı(2023-2030) faaliyetleri belirlenmiş, faaliyetler Otizm İl İzleme Komisyonları tarafından onaylanmıştır.

9. Amaç İş Birliği ve Koordinasyona Dayalı İzleme Sistemini Geliştirmek

9.1 Kurumların OSB alanında etkili uygulamalar yapabilmesi için faaliyetlerinin dönemsel olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi

9.1.3 II. Ulusal Otizm Eylem Planı'nın tanıtımına ve uygulanmasına yönelik ulusal ve yerel düzeyde erişilebilir formatlarda çalışmalar (tematik toplantılar, yazılı ve görsel yayınlar) yapılacaktır.	SORUMLU KURUM	SÜRE	PERFORMANS GÖSTERGESİ
	ASHB	3 YIL	Basımı ve dağıtımı gerçekleşen erişilebilir formatlarda hazırlanan basılı materyal sayısı

Gerçekleşme Özeti:

ASHB

ASHB EYHGM tarafından hazırlanan dökümanlar 81 il geneline gönderilmiş, EYHGM web sayfasında bulunan Otizm Spektrum Bozukluğu portalına konmuştur. Ayrıca II. Ulusal Eylem Planı'nı faaliyeti olan BSHDP uygulanan 18 il için hazırlanan broşür, uygulama planı, afiş, aile bilgilendirme rehberi dağıtımı gerçekleştirilmiştir.

9. Amaç İş Birliği ve Koordinasyona Dayalı İzleme Sistemini Geliştirmek

9.1 Kurumların OSB alanında etkili uygulamalar yapabilmesi için faaliyetlerinin dönemsel olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi

9.1.4 II. Ulusal Otizm Eylem Planı'nın uygulama ve izleme süreçlerine otizm sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin de katılımı sağlanacaktır	SORUMLU KURUM ASHB	SÜRE 7 YIL	PERFORMANS GÖSTERGESİ İl izleme Komisyonunda temsilci olan STK adı
---	---	---------------------------------	--

Gerçekleşme Özeti:

ASHB EYHGM İl ASH eylem planı il koordinatörlerine bilgilendirme ve rehberlik hizmetleri yaparak il izleme komisyonlarına STK temsilcisi alınması yönünde çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamda; 81 il genelinde otizm sivil toplum kuruluşu temsilcileri, otizm sivil toplum kuruluşu olmayan illerde otizm federasyonları ya da sakatlar konfederasyonuna bağlı dernek temsilcileri İl İzleme Komisyonuna üye olarak katılmıştır. Aşağıda il izleme komisyonunda görevli sivil toplum kuruluşlarının adı yer almaktadır.

İl ASH Müdürlüğü	İl İzleme STK adı
ADANA	Otizmle Barış Derneği
ADİYAMAN	Adıyaman Otizm Derneği
AFYONKARAHİSAR	Afyonkarahisar Otistik Çocuklar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
AKSARAY	Aksaray Otizm Derneği
AMASYA	Amasya Otizm Derneği
ANKARA	Otizm Dernekleri Federasyonu, Ulusal Otizm Konfederasyonu
ANTALYA	Bizim Otizm Vakfı, Akdeniz Otizm Derneği
AYDIN	Aydın Otizm Derneği
BALIKESİR	Otizmli Bireyleri Destekleme Vakfı (OBİDEV)
BARTIN	Otizmli ve Özel Gereksinimli Bireyler Eğitim Yaşam Derneği
BATMAN	Batman Renkli Eller Otizm Derneği
BİTLİS	Otizm Yardımlaşma ve Dayanışma Eğitim Derneği
BOLU	Bolu Otizmliler Derneği
BURDUR	Burdur Engellileri Koruma ve Yaşatma Derneği,
BURSA	Anadolu Otizm Federasyonu, Rumeli Otizm Derneği, Mina otizmle yaşam derneği, Maveria Otizm Derneği, Özel gereksinimli bireyler derneği, Bursa Otizmli Bireyler ve Aileleri yardımlaşma Derneği, Mavi Yaşam Eğitim ve Spor Kulübü Derneği, Renk Otizm Derneği, Bursa Otizm Derneği, Özel Eğitim Gerektiren Çocuk Hakları Derneği
ÇANAKKALE	Çanakkale Özgün Bireyler Derneği

ÇORUM	Çorum Otizm Gönüllüleri Derneği, Türkiye Beyazay Derneği Çorum Şubesi, Özel Eğitime Muhtaç Spastik Zihinsel Engelli Çocukları Koruma Derneği Çorum Şubesi
DENİZLİ	Denizli Otizm Derneği,
DIYARBAKIR	Diyarbakir Otizmli Bireyler Derneği (DOBDER), Beyazay Derneği Diyarbakir Şubesi
DÜZCE	İzle Otizm Spor Kulübü
EDİRNE	Edirne Otizm Derneği
ELAZIĞ	Fırat Otizm Derneği Mavi Işık Otizm Derneği
ERZURUM	Palandöken Otizm Derneği
ESKİŞEHİR	Otizmli Çocuklar Farkındalık Derneği,
GAZİANTEP	Mavi Yıldızlar Otizmle Dayanışma Derneği, Gelişim Otizm ve Spor Köyü Derneği
GİRESUN	Giresun Anadolu Engelliler Spor Kulübü Derneği
HATAY	Hatay Otizmliler Derneği
IĞDIR	Iğdır Fidan Otizm Derneği
ISPARTA	Nefes Otizm Derneği, Kardelen Otizm Derneği,
İSTANBUL	Türkiye Otizm Meclisi, Otizm Engelli Dernekleri Federasyonu, Otizm Konfederasyonu
İZMİR	ODER Otizm Derneği, Buca Otizm Dayanışma Derneği, Kedi Otizm Derneği
KAHRAMANMARAŞ	Umudum Otizm Derneği
KARABÜK	Karabük Otistik Çocuklar Derneği
KASTAMONU	Kastamonu Özel Bireyler ve Aileleri Dayanışma Derneği
KAYSERİ	Kayseri Otizm Derneği
KIRKLARELİ	Kırklareli Otizm Derneği
KIRŞEHİR	Anadolu Ortopedik Engelliler Derneği, Kırşehir Kent Konseyi Meclisi, Beyazay Derneği
KOCAELİ	Kocaeli Otizm Derneği, Gölcük Otizm Derneği
KONYA	Konya Selçuklu Otizmli Bireyler Eğitim Vakfı Konya Otistik Çocuklar ve Aileleri Derneği
KÜTAHYA	Kütahya Otizm Derneği
MALATYA	Malatya Otizm Derneği, Otizm Anneleri Derneği, Otizm Spor Kulübü

MANİSA	Manisa Otizm Derneği, Manisa Otistik Bireyler ve Engelsiz Aileler Derneği
MARDİN	Mardin Otizm, Engelsiz Yaşam ve Aile Eğitimi Derneği,
MERSİN	Mersin Otizm Ve Özel Çocuk Anneleri Derneği Silifke Özel Çocuklar Etkileşim Derneği
MUĞLA	Muğla Türkiye Sakatlar Derneği Şubesi
NEVŞEHİR	Kapadokya Engelli Yetenekler Derneği (KEYDER), Koru Farklı Gelişen Çocuklar Derneği
NİĞDE	Niğde Atlas Umut Otizm Derneği
ORDU	Benden Sonra Otizmle Yaşam Derneği
OSMANİYE	Osmaniye Otizm Derneği
RİZE	Rize Otizmle Mücadele Derneği
SAKARYA	Sakarya Otizmle Yaşam Derneği
SAMSUN	Samsun Otizimli Çocuklar Derneği (SODER), Samsun Özel Çocuklar Derneği (SAMÖZ)
SİNOP	Spastik Çocuklar Derneği
SİVAS	Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Temsilcisi
ŞANLIURFA	Şanlıurfa Otizimli Bireyleri Koruma ve Spor Eğitimi Derneği
TEKİRDAĞ	Tekirdağ Otistik Çocukları Koruma Derneği
TOKAT	Erken Müdahale Akademisi, Beyaz Ay Derneği
TRABZON	Trabzon Otizm Derneği, Zihinsel Engelli ve Otizimli Çocukları Koruma Derneği
UŞAK	Mavi Işık Otizm Derneği,
ZONGULDAK	KOBDER Karaelmas Otizimli Bireyler Derneği
VAN	Van Otizm Derneği
YOZGAT	66 Yozgathlılar Kültür ve Yardımlaşma Derneği (BAYDEBİR)

Toplam 19 ilde (Ağrı, Ardahan, Artvin, Bayburt, Bingöl, Çankırı, Erzincan, Gümüşhane, Hakkari, Karaman, Kars, Kırşehir, Kırıkkale, Kilis, Muş, Sinop, Siirt, Tunceli, Yalova) illerinde otizm alanında faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşu bulunmamaktadır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ